

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 69 · 10. april
Sesjonen 2024–2025

Møte torsdag den 10. april 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr.69):

1. Debatt om utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse
(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 8. april 2025)
2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Rapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd 2024
(Innst. 203 S (2024–2025), jf. Dokument 17 (2024–2025))
3. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Morten Wold og Dagfinn Henrik Olsen om en utrednings- og behandlingsgaranti etter modell fra Danmark
(Innst. 206 S (2024–2025), jf. Dokument 8:45 S (2024–2025))
4. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Hege Bae Nyholt om gratis helsehjelp for barn
(Innst. 205 S (2024–2025), jf. Dokument 8:46 S (2024–2025))
5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Helseplattformen i Midt-Norge
(Innst. 153 S (2024–2025), jf. Dokument 3:3 (2024–2025))
6. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Bengt Rune Strifeldt, Silje Hjemdal, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen og Marius Arion Nilsen om tilpasninger i eller stans av innføring av EUs reviderte bygningsenergidirektiv
(Innst. 208 S (2024–2025), jf. Dokument 8:66 S (2024–2025))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Mímir Kristjánsson og Sofie Marhaug om å få fart på energieffektiviseringen
(Innst. 160 S (2024–2025), jf. Dokument 8:39 S (2024–2025))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Gro-Anita Mykjåland og Aleksander Øren Heen om nei til EUs fjerde energimarkedspakke, og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Bjørnar Moxnes og Marie Sneve

Martinussen om å legge ned veto mot EUs fjerde energimarkedspakke

(Innst. 196 S (2024–2025), jf. Dokument 8:58 S (2024–2025) og Dokument 8:75 S (2024–2025))

9. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Gro-Anita Mykjåland og Aleksander Øren Heen om sterkere kontroll over strømeksporten og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Frank Edvard Sve, Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Bengt Rune Strifeldt, Silje Hjemdal og Marius Arion Nilsen om å ta tilbake kontrollen i kraftpolitikken, og ivareta forsynings-sikkerheten og sikre lave og stabile priser
(Innst. 198 S (2024–2025), jf. Dokument 8:59 S (2024–2025) og Dokument 8:63 S (2024–2025))
10. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen, Alf Erik Bergstøl Andersen, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt om tilpasninger i arbeidstidsbestemmelser for fiskeri- og sjømatnæringen
(Innst. 194 S (2024–2025), jf. Dokument 8:90 S (2024–2025))
11. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Aase Moløkken***Presidenten [10:00:07]:** Ærede medrepresentanter!

Den 4. juni 2024 døde tidligere stortingsrepresentant Aase Moløkken fra Ringerike, 94 år gammel.

Hun representerte Arbeiderpartiet og Buskerud fra 1978 til 1989. I løpet av denne tiden var hun medlem av administrasjonskomiteen og kommunal- og miljøvernkomiteen.

Aase Moløkken var den engasjerte politikeren med det store hjertet. Som datter av en stasjonsmester vokste hun opp på jernbanestasjonen i Vikersund. Hun var knappe ti år gammel da krigen kom til Norge, og hennes eldre søsken tok del i motstandsarbeidet. Selv ble hun satt til å sykle med beskjeder som hun gjemte under strømpestroppen, mens hun hadde et melkespann på styret for ikke å vekke oppsikt.

Likevel skulle det gå lang tid før hun gikk inn i partipolitikken. «At du ikke engasjerer deg sjøl», fikk hun en gang høre fra mannen sin, som satt i kommunestyret. Ifølge henne selv var han da lei av at hun mente så mye og maste om så mange saker.

Den største saken for Moløkken på denne tiden – slutten av 1960-tallet – var barnehager. Behovet for dette opplevde hun lite forståelse for i den mannsdominerte

lokalpolitikken på Hønefoss. I 1967 meldte hun seg derfor inn i Arbeiderpartiet, og i 1971 kom hun inn i kommunestyret. Da ble det fart på sakene. «Barnehagens mor på Ringerike» var da også tittelen på et portrettintervju med Moløkken i 2013.

I yrkeslivet var hun utdannet barnepleier, jobbet på sosialkontor og videreutdannet seg til barnevernspedagog. «Det er de svake i samfunnet jeg brenner for», sa hun i et intervju en gang.

Det kom til uttrykk både i måten hun utførte jobben på, og i det politiske virket. Som stortingsrepresentant opplevde hun det som meningsfylt å ha saksansvaret for utføring og vernede bedrifter.

Moløkken så det samtidig som sin stortingsoppgave å jobbe for hjemregionen som hadde løftet henne fram. Hun har fått mye av æren for at hovedkontoret for Statens kartverk ble lagt til Hønefoss, og at det samme skjedde med Statens lærerhøgskole i handels- og konforfag – i dag en del av Universitetet i Sørøst-Norge.

Moløkkens brede og langvarige engasjement vises i den nesten endeløse listen over tillitsverv hun tok på seg, og det at hun etter endt stortingstid satt tre perioder i Ringerike kommunestyre.

I 2009 ble hun da også hedret med Kongens fortenstmedalje i sølv for sin mangeårige innsats i politikk, sosialvesen og samfunnsliv.

Vi lyser fred over Aase Moløkkens minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [10:03:38]: Den innkalte vararepresentanten for Finnmark, Isak Mathis *Buljo*, tar nå sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Trine Lise *Sundnes* i tiden fra og med 20. til og med 26. april, fra Høyres stortingsgruppe om permisjon for representanten Heidi Nordby *Lunde* i tiden fra og med 21. til og med 26. april, og fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Sivert *Bjørnstad* i dagene 23. og 24. april – alle for å delta på reise med EFTA-parlamentarikerkomiteen til Malaysia

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i Stortinget i dagene 23. og 24. april:

For Oslo: Agnes Nærland *Viljugrein* og Eirik Lae *Solberg*

For Sør-Trøndelag: Lill Harriet *Sandaune*

Presidenten [10:04:38]: Representanten Tobias Drevland Lund vil framsette to representantforslag.

Tobias Drevland Lund (R) [10:04:53]: Jeg mistenker at det ikke er det eneste som kommer til å bli fremmet i dag.

På vegne av stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Marie Sneve Martinussen og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å forsvare normalarbeidsdagen, styrke fagbevegelsens innflytelse og reversere tidligere svekkelser av arbeidsmiljøloven.

På vegne av stortingsrepresentantene Birgit Oline Kjerstad, Une Bastholm, Dag-Inge Ulstein og meg selv har jeg også gleden av å framsette et representantforslag om reform av UNE og en styrking av asylsøkeres rettigheter.

Presidenten [10:05:24]: Takk – da er det bare 63 igjen!

Representanten Kathy Lie vil framsette to representantforslag.

Kathy Lie (SV) [10:05:44]: På vegne av stortingsrepresentantene Grete Wold, Marian Hussein, Freddy André Øvstegård, Torgeir Knag Fylkesnes og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om å gi ungdommen en sjanse – arbeid, tilhørighet og like muligheter for alle.

Jeg vil også på vegne av representantene Ingrid Fiskaa, Marian Hussein og meg selv fremme et forslag om styrking av språklova.

Presidenten [10:06:13]: Representanten Une Bastholm vil framsette åtte representantforslag.

Une Bastholm (MDG) [10:06:26]: På vegne av Sigrid Zurbuchen Heiberg, Rasmus Hansson og meg selv vil jeg framsette følgende åtte representantforslag:

- om nedstengning av petroleumsfelt med høyere produksjonsutslipp enn verdensgjennomsnittet
 - om å gjøre det lettere og billigere å reparere
 - om en bedre bypolitikk
 - om nasjonalt vern av matjorda
 - om å ivareta natur og lokalsamfunn ved opprustning av forsvar og forsvarsindustri
 - om vern av nærnatur
 - om tiltak for å løse mikroplastkrisen
 - om bedre regulering av sosiale medier og større ansvarliggjøring av SoMe-gigantene
- Og det var alt, president!

Presidenten [10:07:45]: Takk!

Representanten Kari Elisabeth Kaski vil framsette to representantforslag.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:08:02]: På vegne av representantene Kirsti Bergstø, Lars Haltbrekken, Torgeir Knag Fylkesnes, Andreas Sjalg Unneland, Ingrid Fiskaa, Freddy André Øvstegård og undertegnede vil jeg framsette et representantforslag om å styrke norsk industri og gjøre den klar for en grønn tidsalder.

På vegne av representantene Kirsti Bergstø og undertegnede vil jeg også framsette et representantforslag om opprettelse av en lederlønnskommisjon.

Presidenten [10:08:29]: Representanten Per-Willy Amundsen vil framsette ett representantforslag.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:08:46]: På vegne av stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Stig Atle Abrahamsen og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om endringer i kommuneloven.

Presidenten [10:08:58]: Representanten Frank Edvard Sve vil framsette to representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:09:12]: Eg har gleda av å fremje representantforslag på vegner av Framstegspartiets representantar Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati, Morten Stordalen og meg sjølv om betre togkapasitet og vidareføring av tilbringartenesta til hovudflyplassen.

På vegner av Morten Stordalen og meg sjølv har eg òg gleda av å fremje representantforslag om å auke bruken av sambruksfelt.

Presidenten [10:09:35]: Representanten Erlend Wiborg vil framsette et representantforslag.

Erlend Wiborg (FrP) [10:09:50]: På vegne av Fremskrittspartiet ved representantene Per-Willy Amundsen, Himanshu Gulati, Dagfinn Henrik Olsen og undertegnede har jeg den glede å framsette et representantforslag om en ekstraordinær granskning av oppholdstillatelsen og asylsøknader til eritreere i Norge.

Presidenten [10:10:07]: Representanten Kjell Ingolf Ropstad vil framsette tre representantforslag.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:10:18]: På vegne av Kristelig Folkepartis representanter Dag-Inge Ulstein, Olaug Vervik Bollestad og meg selv har jeg gleden av å sette fram tre representantforslag:

- om en bedre ivaretagelse av asylsøkeres rettssikkerhet
- om styrking av undervisningen om kristendom og kristen kulturarv i KRLE-faget
- om ulike tiltak for å styrke friskoler

Presidenten [10:10:41]: Representanten Kjerstin Wøyen Funderud vil framsette et representantforslag.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [10:11:00]: På vegne av Senterpartiets stortingsrepresentanter Sigbjørn Gjelsvik, Else Marie Rødby, Sandra Borch, Trine Fagervik, Åslaug Sem-Jacobsen og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om ansvar for statlig bygde bruer.

Presidenten [10:11:20]: Representanten Sigbjørn Gjelsvik vil framsette to representantforslag.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:11:37]: Eg vil på vegner av stortingsrepresentantane Geir Inge Lien, Geir Adelsten Iversen og meg sjølv setje fram eit representantforslag om tiltak for ei tryggare drosjenæring.

Eg vil òg på vegner av representantane Trygve Slagsvold Vedum, Trine Fagervik og meg sjølv leggje fram forslag om endra vektgrense for bubilar i førarkortregelverket.

Presidenten [10:12:07]: Representanten Lisa Marie Ness Klungland vil framsette et representantforslag.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [10:12:21]: På vegner av Senterpartiets stortingsrepresentantar Sigbjørn Gjelsvik, Geir Adelsten Iversen, Trine Fagervik, Sandra Borch, Ole André Myhrvold og meg sjølv er det ei ære å leggja fram eit forslag om å la 16- og 17-åringar køyra tryggare køyretøy.

Presidenten [10:12:38]: Representanten Lars Haltbrekken vil framsette tre representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:12:53]: På vegne av stortingsrepresentantene Grete Wold og meg selv vil jeg legge fram et representantforslag om berging av Oslofjorden.

På vegne av meg selv vil jeg legge fram et representantforslag om større utslippskutt fra bruk av biodrivstoff.

Til slutt vil jeg på vegne av stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Ingrid Fiskaa, Marian Hussein, Birgit Oline Kjerstad, Kari Elisabeth Kaski, Grete Wold og meg selv legge fram et representantforslag om å nedskalere miljøfiendtlige firefelts motorveier.

Presidenten [10:13:24]: Representanten Rasmus Hansson vil framsette fem representantforslag.

Rasmus Hansson (MDG) [10:13:38]: Jeg erkjenner at vi bør bli litt bedre til å spre forslagene våre utover i perioden.

På vegne av representanten Sigrid Zurbuchen Heiberg og meg selv vil jeg framsette fire representantforslag:

- om å rekruttere høykompetent arbeidskraft fra USA
- om bedre togforbindelser mellom Norge og Sverige

- om bedre digital beredskap i urolige tider
- om styrket handel og samarbeid med Europa og andre strategiske partnere

Til slutt vil jeg på vegne av meg selv framsette et representantforslag om å unnta bensin 98 oktan E0 fra omsetningskravet.

Presidenten [10:14:23]: Representanten Hege Bae Nyholt vil framsette et representantforslag.

Hege Bae Nyholt (R) [10:14:43]: Vi skal jobbe.

På vegne av stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Seher Aydar, Bjørnar Moxnes og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om økt grunnbemanning i barnehage.

Presidenten [10:14:57]: Representanten Dagfinn Henrik Olsen vil framsette et representantforslag.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:15:11]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Alf Erik Bergstøl Andersen, Erlend Wiborg og undertegnede fremmer jeg forslag om å avvikle samordningsfellen.

Presidenten [10:15:21]: Representanten Lene Westgaard-Halle vil framsette to representantforslag.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:15:37]: På vegne av representantene Sandra Borch, Kari Elisabeth Kaski, Alfred Jens Bjørlo, Rasmus Hansson og meg selv vil jeg gjerne få lov til å framsette et representantforslag om virkemidler for økt verdiskaping i norsk romindustri.

På vegne av representantene Erna Solberg, Margret Hagerup, Kari-Anne Jønnes, Anna Molberg og meg selv vil jeg gjerne framsette et representantforslag om å styrke innovasjon og AgriTech i norsk landbruk.

Presidenten [10:16:01]: Representanten Christian Tybring-Gjedde vil framsette to representantforslag.

Christian Tybring-Gjedde (uavh.) [10:16:18]: På vegne av meg selv ønsker jeg å sette frem to representantforslag:

- om å ta strategiske grep for å gjøre Norge til en ledende og ansvarlig bruker og utvikler av kunstig intelligens
- om å kartlegge ubalansen mellom Forsvarets kampkraft og utholdenhet

Presidenten [10:16:37]: Representanten Sofie Marhaug vil framsette to representantforslag.

Sofie Marhaug (R) [10:16:52]: På vegne av Geir Jørgensen og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om vern av Stølsheimen.

På vegne av representantene Geir Jørgensen, Hege Bae Nyholt og meg selv vil jeg også framsette et representantforslag om å sikre oppdrag til norsk verftsindustri.

Presidenten [10:17:16]: Representanten Per Olaf Lundteigen vil framsette et representantforslag.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:17:31]: På vegne av Siv Mossleth, Geir Pollestad og meg sjøl vil jeg fremme representantforslag om å gi mulighet for å kunne kreve fysisk oppmøte hos Nav-leger ved mistanke om at sykmeldingen ikke er reell.

Presidenten [10:17:45]: Representanten Erling Sande vil framsette et representantforslag.

Erling Sande (Sp) [10:17:59]: På vegner av Senterpartiets stortingsrepresentantar Nils T. Bjørke, Geir Pollestad, Sigbjørn Gjelsvik, Marit Knutsdatter Strand, Eivind Drivenes og meg sjølv har eg æra av å leggje fram forslag om styrkt jordvern for betre beredskap.

Presidenten [10:18:15]: Representanten Nikolai Astrup vil framsette et representantforslag.

Nikolai Astrup (H) [10:18:31]: Alle disse representantforslagene som kom og gikk, ikke visste jeg at de var selve stortingslivet!

På vegne av representantene Anna Molberg, Aleksander Stokkebø, Tina Bru, Mahmoud Farahmand, Muddassar Kapur og meg selv har jeg æren av å fremme et representantforslag om en handlingsplan for å styrke finansnæringen i Norge.

Presidenten [10:18:50]: Vi lærer noe hele tiden. Representanten Marie Sneve Martinussen vil framsette et representantforslag.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:19:05]: På vegne av representantene Seher Aydar, Tobias Drevland Lund og meg selv vil jeg fremme et forslag om innføring av lobbyregister på Stortinget.

Presidenten [10:19:16]: Representanten Freddy André Øvstegård vil framsette to representantforslag.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:19:35]: På vegne av representantene Marian Hussein, Kathy Lie, Birgit Oline Kjerstad og meg selv vil jeg fremme et forslag om å hindre ukontrollert prisvekst på BPA.

I tillegg vil jeg på vegne av representantene Torgeir Knag Fylkesnes, Ingrid Fiskaa og meg selv fremme et representantforslag om mer makt for arbeidsfolk.

Presidenten [10:19:56]: Representanten Ola Elvestuen vil framsette to representantforslag.

Ola Elvestuen (V) [10:20:14]: Først vil jeg legge fram et forslag på vegne av Alfred Jens Bjørlo og meg selv om å sikre et framtidsrettet energisystem og tilgang på strøm til ny verdiskaping i region Fjordane.

Så skal jeg legge fram mitt siste Dokument 8-forslag etter mange år på Stortinget, og jeg må si det er med stor ærbødighet og stolthet at jeg gjør det på denne saken. Det er på vegne av flere partier. Jeg vil legge fram et representantforslag på vegne av André N. Skjelstad, Birgit Oline Kjerstad, Tobias Drevland Lund, Hege Bae Nyholt, Rasmus Hansson, Olaug Vervik Bollestad og meg selv – og dette er viktig – om en handlingsplan mot antisiganisme.

Presidenten [10:21:08]: Representanten Heidi Greni vil framsette tre representantforslag.

Heidi Greni (Sp) [10:21:29]: På vegne av stortingsrepresentantene Kathrine Kleveland, Sigbjørn Gjelsvik og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om å gi kommunene større frihet til å løse oppgavene og å redusere det statlige styringstrykket.

På vegne av stortingsrepresentantene Sandra Borch, Per Olav Tyldum og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om endringer i motorferdselloven.

Til slutt, på vegne av Sandra Borch, Marit Arnstad, Per Olav Tyldum, Siv Mossleth og meg selv, har jeg gleden av å fremme et forslag om mer effektiv skadefelling av rovvilt.

Presidenten [10:22:06]: Representanten Marian Hussein vil framsette et representantforslag. – Representanten er ikke til stede.

Representanten Bjørnar Moxnes vil framsette tre representantforslag.

Bjørnar Moxnes (R) [10:22:35]: Jeg vil på vegne av Hege Bae Nyholt, Mimir Kristjánsson, Marie Sneve Martinussen og meg selv foreslå å styrke veteranenes rettigheter og innføre en veteranlov i Norge.

Jeg vil også, på vegne av Marie Sneve Martinussen, Geir Jørgensen, Tobias Drevland Lund og meg selv, foreslå tilslutning til FNs atomvåpenforbud.

Til slutt vil jeg, på vegne av Seher Aydar, Tobias Drevland Lund, Hege Bae Nyholt, Sofie Marhaug, Mimir Kristjánsson, Marie Sneve Martinussen, Geir Jørgensen og meg selv, foreslå å tette inntektsgapet mellom folk og folkevalgte.

Presidenten [10:23:21]: Representanten Bård Hoksrud vil framsette et representantforslag.

Bård Hoksrud (FrP) [10:23:37]: På vegne av Fremskrittsparti-representantene Morten Stordalen og meg

selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om henvisningsrett for fysioterapeuter.

Presidenten [10:23:47]: Representanten Kjersti Toppe vil framsette fire representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:24:02]: På vegner av stortingsrepresentantane Siv Mossleth og meg sjølv har eg æra av å leggja fram eit forslag om å sikra pasientar likeverdig tilgang til rehabilitering.

Eg har òg æra av å leggja fram eit representantforslag på vegner av stortingsrepresentantane Siv Mossleth, Per Olaf Lundteigen og meg sjølv om å gjera sjukehusa i Noreg rusta for krig og kriser.

På vegner av stortingsrepresentantane Sigbjørn Gjelsvik, Siv Mossleth og meg sjølv har eg æra av å leggja fram eit forslag om å sikra ideell vekst i helse- og omsorgssektoren.

Til slutt vil eg leggja fram eit representantforslag på vegner av stortingsrepresentantane Siv Mossleth, Marit Knutsdatter Strand, Kathrine Kleveland, Sigbjørn Gjelsvik og meg sjølv om å betra offentleg fødselsomsorg og førebygging av heimefødsalar utan kvalifisert hjelp.

Presidenten [10:25:10]: Representanten Ingrid Fiskaa vil framsette to representantforslag.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:25:27]: Dersom presidenten tillèt det, vil eg aller først få be om å få leggja fram det forslaget Marian Hussein skulle ha lagt fram, som er frå Marian Hussein, Ingrid Fiskaa, Kathy Lie og Mona Fagerås om at ingen hjelpetrengande ufrivillig skal døy aleine i eigen heim.

Deretter vil eg gjerne leggja fram representantforslag frå representantane Torgeir Knag Fylkesnes, Kathy Lie, Marian Hussein og meg sjølv om å gjera Noreg tryggare.

Frå dei same representantane vil eg òg leggja fram eit representantforslag om å setja fredsarbeid i sentrum av norsk utanrikspolitikk.

Presidenten [10:26:04]: Representanten Erlend Svoldal Bøe vil framsette to representantforslag.

Erlend Svoldal Bøe (H) [10:26:22]: På vegne av representanten Tone Wilhelmsen Trøen og meg selv vil jeg fremme forslag om å gjennomføre bruker- og pårørendeundersøkelser i kommunene.

Så vil jeg på vegne av representantene Sandra Bruflot, Anna Molberg og meg selv legge fram representantforslag om å la kommunene selv regulere konsum av alkohol på offentlig sted – eller, mer folkelig sagt: Ja til pils i park!

Presidenten [10:26:45]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:27:02]

Debatt om utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 8. april 2025)

Presidenten [10:27:11]: Presidenten vil ordne debatten slik:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Senterpartiet 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti 5 minutter.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:28:02] (komiteens leder): Jeg vil takke utenriksministeren for en god redegjørelse, som jeg mener gir en veldig god beskrivelse av mange av de store omveltningene og utfordringene som omgir oss. Et av mine hovedpoeng de siste årene er at det vi opplever nå, med stor uforutsigbarhet, endrede maktforhold, angrep mot det multilaterale systemet og folkeretten og en svært alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon, er den nye normalen. Den gamle kommer ikke tilbake. Dette er en helt nødvendig realitetsorientering, og vi må forholde oss til denne normalen på en måte som gjør at vi kan ivareta våre og alliertes interesser.

I diskusjonen om det dype alvoret i den globale utviklingen sies det ofte at dette er en skjebnetid for Europa. Jeg er ingen stor tilhenger av det begrepet, for det indikerer på sett og vis at skjebnen er beseglet, og at det er lite eller ingenting vi kan gjøre med situasjonen. Jeg mener i stedet det er en definerende tid for Europa – en tid der vi gjennom klok politikk og gode allianser kan forme utviklingen. Men ingen sier at det er enkelt. Tvert imot er dette vanskeligere enn på svært lang tid.

Allerede i stortingsmeldinga om multilateralt samarbeid i 2019 presenterte vi en del av truslene og utfordringene mot vår verdensorden. Når den verdensordenen og det systemet som ble bygget på ruinene av to helt ødeleggende verdenskriger, nå begynner å rakne, og når det forpliktende samarbeidet internasjonalt utfordres både fra innsiden og fra utsiden når krigen raser i Europa, ja, da krever det mer av oss, og det setter oss på prøve. Men det er en prøve vi skal bestå.

I dette bildet er selvfølgelig ikke håp noen strategi, men det er ikke håpløshet heller. Det å ta lederskap når alvoret treffer, er derimot en strategi. Den beste måten vi kan gjøre det på, er ved å fokusere utenrikspolitikken og prioritere våre og alliertes kjerneinteresser. Det utenrikspolitiske overskuddet vi har nytt godt av etter slutten av den kalde krigen, er mye mindre nå, og det som skjer rundt oss, får konsekvenser for hvordan vi tenker.

Vi er et land som bygger styrken vår gjennom samarbeid, allianser og fellesskap. NATO er ryggraden i sikkerhetspolitikken, og EØS-avtalen og samarbeidet med EU er avgjørende for vår økonomiske trygghet og velstand. Vi er avhengige av nære allierte – i USA og i Europa. Det har tjent oss godt i mange tiår, men det er allianser som vi ikke kan ta for gitt – verken før, nå eller i framtida. Vi må jobbe for dem hver eneste dag.

I den siste utenrikspolitiske redegjørelsen jeg holdt som utenriksminister på slutten av forrige stortingsperiode, advarte jeg mot den massive russiske troppeoppbyggingen på og over den ukrainske grensen. Dessverre blir nettopp Russlands brutale krig mot Ukraina en dramatisk fellesnevner for den siste redegjørelsen i forrige periode og den siste utenrikspolitiske redegjørelsen fra utenriksministeren også i denne stortingsperioden.

De siste ukene har Russland intensivert angrepene. Putin har med president Trumps hjelp kommet seg styrket ut av de siste ukene. Han har fått brikkene akkurat dit han vil på spillebrettet. Putin viser at han ikke er interessert i fred. Han er interessert i at krigen fortsetter. Hvis denne ukas rapporter om at kinesiske soldater er tatt inne på ukrainsk territorium, viser seg å stemme, er det en ytterligere alvorlig omdreining som indikerer en enda sterkere involvering i krigen fra kinesisk side. President Putin får nå demonstrert at bruk av militærmakt lønner seg. Presset fra USA legges på det landet som bombes i stykker, og ikke på det landet som bomber. Belønningen er direkte samtaler med president Trump og utsikter til politisk og økonomisk normalisering med USA. Europas framtid bestemmes ikke, og kan ikke bestemmes, av Putin og Trump ved et møtebord i Saudi Arabia.

Etterretningstjenesten skriver i Fokus 2025:

«[E]n forhandlingsløsning på russiske premisser [vil] innebære at Russland utgjør en vedvarende trussel mot Europa.»

Vi må ikke være naive. Vesten tok ikke Russlands angrep på naboland alvorlig nok fra midten av 2000-tallet. Den etter hvert godt kjent talen Putin holdt i München på sikkerhetskonferansen i 2007, var en oppskrift på hva som ville skje, men Vesten leste den ikke godt nok. Angrepet på Georgia i 2008 ble møtt med svært få reaksjoner. Det førte til at Putin kunne gå et skritt videre. Annekteringen av Krym i 2014 var starten på den krigen vi ser nå, og

gjorde at Europa og USA samlet seg om sanksjoner mot Russland. Men motstanden var ikke sterk nok, og Putin så at han kunne gå enda et skritt videre til et fullskala angrep i 2022. Det er en klassisk russisk strategi å ikke stoppe før man møter motstand som er sterk nok.

Selv om det var kontroversielt da, står jeg ved det jeg sa i 2014 om at vårt forhold til Russland er varig endret som følge av krigføringen. USA kan stole like lite på Putin som Ukraina og resten av Europa kan stole på ham. Russlands aggresjon og konfrontasjon mot Vesten forsvinner ikke av en telefonsamtale mellom de to presidentene. Det gjør heller ikke den russiske ambisjonen om å bli en stormakt som undergraver demokrati, rettsstat og frihet, og som definerer nye internasjonale regler. De strategiske målene om å diktere utviklingen i naboland, som Moldova, blir ikke borte fra Putins liste over gjøremål.

Russland har sine mest kapable strategiske styrker på Kolahalvøya, rett utenfor vår stuedør. Nordflåten utgjør en betydelig trussel. Det samme gjør de strategiske bombeflyene mot USA og Europa, og det er vi som følger med på hvor de er, og hva de gjør. Selv om mye kan virke usikkert og snudd på hodet, forblir noe konstant – trusselen fra russiske atomubåter og ballistiske missiler. Flere av Russlands nye våpensystemer testes nå i nordområdene, og etter hvert som krigen raser, slipper Russland Kina mer til i området. Russland forblir en strategisk trussel mot både USA og Europa.

Ingenting er viktigere for Ukrainas, Europas og vår egen framtid enn at Russland ikke vinner krigen. Da er det bra og positivt at Stortinget har samlet seg om en støtte til Ukraina på minst 85 mrd. kr i 2025. Men regjeringa gjør klokt i å ikke forsøke å framstille dette som om det var regjeringas idé med Stortinget på slep, som jeg så tendenser til forrige fredag. Jeg minner om at regjeringas opprinnelige forslag da statsbudsjettet ble lagt fram i oktober, var å avse 15 mrd. kr til Ukraina, og at beløpet først ble økt til 35 mrd. kr etter sterkt press fra Høyre og andre opposisjonspartier.

Norge må holde oppmerksomheten på et stadig mer komplekst trusselbilde, der særlig Russland og Kina opererer også i gråsonen, og gjerne fordekt og fornektbart. En forsker ved Forsvarets høyskole, Karen-Anna Eggen, skriver godt om Russlands ulike slagmarker i en artikkel i *Altinget* denne uka:

«Eksempler er sabotasjeaksjoner, cyberangrep, forsøk på innblanding i valg og informasjonsoperasjoner med det mål for øye å påvirke beslutningstaking i russisk favør.»

Dette lykkes de i stor grad med. Dette er også et område der arbeidsdelingen mellom NATO og EU nå er mer definert. Nettopp derfor er det å være en del av EUs arbeid med dette så viktig.

Det er også viktig å være helt tydelig når dette skjer i Norge og mot norske interesser. Vi er langt fra immune mot hybride angrep. I mange tilfeller vil det være riktig å tilskrive angrepene, ikke fordi det er sannsynlig at aktørene ikke gjør det igjen, men fordi hver gang man peker på aktøren, heves terskelen for nye angrep litt. Vi viser at vi ser hva de gjør, og folk blir mer oppmerksomme på hvordan angrep kan ramme.

Et område der jeg mener regjeringa må være langt tydeligere, er i støtten til norske aktører som utsettes for denne typen påvirkningsoperasjoner og desinformasjon. Det gjelder bl.a. i Sør-Varanger, der lokalpolitikere utsettes for denne typen angrep. Målet er å så politisk splittelse og rive ned tillit. Da må regjeringa gi tydelig støtte til lokalpolitikerne og si at det de gjør, er i tråd med norsk politikk.

Vi har også i mange år snakket mye om «High North, Low Tension». Jeg mener at det er vanskelig å holde på det samme begrepet nå som også nordområdene blir arena for større grad av stormaktsrivalisering. Det er ikke fordi Norge slipper aktørene til, men det er et resultat av den geopolitiske utviklingen.

Jeg mener at Norge må være tydelig, noe Norge også er i alle fora, på at visse ting, som det er viktig å understreke, gjelder for Svalbard. For det første: Artikkel 5 gjelder på Svalbard. Svalbard er en del av NATOs ansvarsområde. For det andre: Det er ikke sann at Norge forvalter Svalbard på vegne av det internasjonale samfunnet. Norsk suverenitet over Svalbard er ubestridt. For det tredje: Norsk og internasjonal lov gjelder. Og for det fjerde: Svalbard er ikke demilitarisert. Det er fullt mulig med militær aktivitet på og rundt Svalbard dersom situasjonen skulle tilsi det. Det er en vurdering regjeringa til enhver tid må gjøre, ut fra den informasjonen som foreligger.

Når det er krevende tider i forholdet mellom USA og Europa, er det viktig å minne om styrken. Det er Norges og USAs felles allianse i NATO, forsvars- og etterretnings-samarbeidet vårt og over 200 år med nære historiske bånd mellom våre to land. Vi må fortsette å si tydelig fra når vi er uenig med USA. Jeg har kalt utskjellingen av president Zelenskyj i det ovale kontor for både skammelig og uverdig. Jeg har ment at det er høyst problematisk med de gjentatte utspillene om Grønland, og ikke minst en handelskrig der det gis en fullstendig uforutsigbar tollpolitikk. Det er også en betydelig utfordring at politisk, økonomisk og teknologisk makt nå veves sammen i USA på en måte vi knapt har sett før. Samtidig vil det være uklokt å skyve USA bort fra oss og resten av Vesten. Vi har svært mange felles interesser som vi må fokusere på. Forholdet til USA er som forholdet til alle andre land – mangfoldig. Som med andre land må vi jobbe langs

ulike dimensjoner. Vi må jobbe sammen for å ivareta felles interesser og kritisere der vi er uenige i kursen.

Jeg er uenig med dem som nå hevder at vi ikke kan få problemer med å havne på utsiden av EUs eventuelle beskyttelsestiltak i handelskrigen. Risikoen er fortsatt høyst reell, og regjeringa må nå bruke store ressurser på å jobbe med EU for å lykkes. Det er ikke en garanti for noe at EU-kommisjonens president på mandag sa: Norge er inne i vårt indre marked og forblir i vårt indre marked. Det er å slå fast det åpenbare som følger av EØS-avtalen. Men det ligger også en klar beskjed i det. Å være en del av det indre marked betyr også at Norge må oppfylle sine forpliktelser etter EØS-avtalen. I denne situasjonen mener jeg det er uklok politikk å slå fast at de fem resterende rettsaktene i ren energi-pakken ikke skal implementeres på minst fem år. Fire av dem er forordninger som verken kan endres eller justeres, og det gjelder også for alle andre land. Regjeringa har til tross for gjentatte spørsmål ikke klart å forklare verken Stortinget eller andre hvilke nasjonale interesser som utfordres ved rettsaktene.

Jeg mener også at det er uklokt å legge fram en ordning for norske lønnsvilkår på skip i norske farvann når ESA slår klart fast at dette er i strid med EØS-avtalen.

Vårt hovedproblem nå ligger i at vi ikke er en del av tollunionen og handelspolitikken, og vi ville, etter min og Høyres oppfatning, vært best tjent med et fullt EU-medlemskap. Det er selvfølgelig fascinerende hvor mye tid, ressurser og krefter Norge bruker på å være et utenforland. Noe av det som bekymrer meg nå, er at det vokser fram nye formater i snittet mellom NATO og EU der vi ikke er med. Vi og Island er de eneste to landene som ikke er med både i NATO og EU, og vårt velkjente, trygge og gode format NB8, Nordic Baltic Eight, blir nå i stadig større grad i EU-kretsen NB6. Det er et problem.

Jeg deler fullt ut vurderingen av alvoret utenriksministeren har knyttet til utviklingen i Midtøsten, der over 50 000 mennesker er drept i Gaza, og der Hamas fortsatt holder gisler. Israels rett til selvforsvar mot terror er klar, men like klar er plikten til å beskytte sivile, ikke bruke uproporsjonal makt og å slippe inn nødhjelp. Når Israel ikke gjør det, bryter de folkeretten.

Jeg deler også utenriksministerens vurderinger av de svært alvorlige situasjonene i bl.a. Sør-Sudan, Sudan og Myanmar og de dramatiske tilbakeslagene mot menneskerettigheter, rettsstat og demokrati i svært mange land.

Det er høy sjø, og da må vi prioritere tydelig i utenrikspolitikken så vi kan ivareta våre og alliertes interesser. Når det utenrikspolitiske overskuddet blir mindre, må også prioriteringene bli tydelige. Men i denne høye sjøen er Norge en venn, en alliert, og vi har venner og allierte. Det å realitetsorientere oss selv, være ærlige og ta

tydelige valg er det som må til i denne veldig krevende situasjonen.

Nils-Ole Foshaug (A) [10:43:32]: Først vil jeg si takk til utenriksministeren for en god og grundig redegjørelse på tirsdag.

Vi lever i en svært turbulent verden. Det er et økende antall kriger og konflikter, stormaktsrivaliseringen tiltar, og FN-systemet er under press. Dette gir dyptgripende internasjonale utfordringer som også rammer Norge.

Arbeiderpartiets utenrikspolitikk har helt siden 1945 vært forankret i to grunnpillarer. Den ene er FN og folkeretten som fundament for en regelstyrt verdensorden, internasjonal stabilitet og norsk sikkerhet. Den andre er et sterkt forsvar og en transatlantisk sikkerhetsallianse gjennom NATO. Disse grunnpillarene er fortsatt styrende for Arbeiderpartiets utenrikspolitikk.

Jeg vil benytte anledningen til å understreke at USA fremdeles er vår viktigste allierte, og at det er i vår interesse å bevare et godt og nært forhold til USA, uavhengig av hvem som er sittende president. At samarbeidet med USA er blitt mer krevende den siste tiden, endrer ikke dette.

Norge står i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig. Russlands ulovlige angrepskrig mot Ukraina har rystet den internasjonale ordenen. Det er en stormaktskrig på vårt kontinent, og Russlands ønske om å endre grenser med makt utgjør også et tydelig brudd på folkerettens mest grunnleggende regel: respekt for andre lands suverenitet. Krigen er ikke bare definerende for Ukraina og ukrainernes framtid; den har også store konsekvenser for norsk og europeisk sikkerhet. Noe av det viktigste Norge kan gjøre for å trygge egen sikkerhet, er derfor å støtte Ukrainas frihetskamp. Helt siden starten av fullskalainvasjonen har Norge stått ved Ukrainas side og bidratt med betydelig politisk og økonomisk støtte. Det er viktig, både for å hindre at Russland vinner den ulovlige angrepskrigen og for at Ukraina skal være best mulig rustet for freden den dagen krigen tar slutt.

Våre betydelige militære bidrag til Ukrainas forsvarskamp har bl.a. finansiert kritisk nødvendig luftvern, trening av ukrainsk personell og andre viktige tiltak for å støtte Ukrainas forsvarskamp. Den sivile støtten Norge gir Ukraina, bidrar til å opprettholde viktig energiinfrastruktur, gir støtte til viktig humanitær innsats i Ukraina og områdene rundt og sikrer budsjetstøtte til ukrainske myndigheter, slik at de har muligheten til å opprettholde tjenester til vanlige folk. Arbeiderpartiet er klar på at Norge skal videreføre den betydelige støtten til Ukraina så lenge det trengs, basert på ukrainske behov.

Norges sikkerhetspolitiske ankerfeste er i NATO. Det skal det fortsette å være. Med Arbeiderpartiet i re-

gjering nådde Norge NATOs 2-prosentmål i 2024. Betydningen av en sterk transatlantisk forsvarsevne er større enn på svært lenge. Trusselbildet er i rask endring, nye virkemidler og nye aktører dominerer, og hybride trusler blir stadig farligere. NATO spiller en stor rolle i å utforme hvordan vi møter disse truslene. Europa må ta større ansvar for europeisk sikkerhet. Nå er hele Norden samlet i NATO, og de nordiske landene er våre nærmeste allierte. Den geografiske, politiske og sikkerhetspolitiske nærheten til de baltiske landene er også av svært stor betydning, samtidig som et styrket samarbeid med Storbritannia og Tyskland blir stadig viktigere.

Nordområdene er Norges viktigste strategiske områder. Arbeiderpartiet legger stor vekt på å fortsette arbeidet med å fornye nordområdepolitikken i møte med en ny tid. I dette arbeidet må det legges stor vekt på å sikre livskraftige og motstandsdyktige samfunn nord i landet. Det innebærer at Norge skal ha en økt satsing og være verdensledende på polarforskning og forskning i nord. Forskning og kunnskap om polare strøk er strategisk og geopolitisk viktig, og det er vesentlig for å forstå og handle på flere samfunnsområder, som klima, miljø og hav.

Tidligere var det et ønske om å samarbeide tettere med vårt naboland Russland i nord. Det er ikke lenger tilfellet. I stedet må vi legge større vekt på samarbeidet med de nordiske landene. Med Sverige og Finland i NATO blir nordområdene også en stadig viktigere del av alliansen.

Det er avgjørende for Norge at Europa lykkes. Europeisk samarbeid er viktigere enn det har vært på svært lenge. EØS-avtalen er hjørnesteinen i Norges forhold til EU, men dagens sikkerhetspolitiske utfordringer krever at Norge også engasjerer seg aktivt i områder utenfor avtalen.

Som utenriksministeren poengterte i sin åpning av redegjørelsen, står Norge overfor den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig. Dette understreker behovet for et sterkt europeisk samarbeid. Norges samarbeid med Europa bygger på EØS-avtalen, som sikrer norsk tilgang til EUs indre marked og bygger på prinsippet om fri bevegelse av varer, tjenester, kapital og personer, også kalt de fire friheter. Avtalen gir norske borgere og bedrifter tilgang til et marked med 450 millioner mennesker, samtidig som den sikrer like konkurransevilkår og forutsigbarhet for norsk næringsliv.

EØS-avtalen er dynamisk og oppdateres kontinuerlig for å inkludere nye EU-regler som er relevante for avtalen, men den dekker ikke alle politikkområder, som forsvar, landbruk og fiskeripolitikk. Med Europas økende fokus på forsvarssamarbeid og strategisk autonomi vil Norges bidrag være viktig, både for nasjonale interesser og for Europas samlede evne til å møte framtidige ut-

fordringer. Dette er ekstra viktig i en tid hvor USA under Trump-administrasjonen fører en uforutsigbar europapolitikk. Det er derfor gledelig å se regjeringen på jobb hver dag for å unngå at Norge treffes av eventuelle beskyttelsesmekanismer EU innfører dersom dette blir langvarig. Med Arbeiderpartiet i regjering har landet trygg styring.

EU har nylig lansert ambisiøse initiativer for å styrke sin forsvarsberedskap gjennom ReArm Europe og hvit bok om europeisk forsvarsberedskap 2030. Disse tiltakene har som mål å mobilisere 800 mrd. euro til forsvarsinvesteringer, styrke den europeiske forsvarsindustrien og etablere en felles europeisk forsvarsunion. Norge er nevnt som en viktig partner i denne prosessen, selv om vi ikke er EU-medlem. Initiativet reflekterer EUs ambisjoner om å ta en mer proaktiv rolle i sikkerhetspolitikken og redusere avhengigheten av eksterne aktører som USA. Som EØS-medlem står Norge i en unik posisjon til å bidra til Europas samlede innsats for sikkerhet og stabilitet, og i lys av den alvorlige sikkerhetssituasjonen kan Norges deltakelse i initiativ som ReArm Europe være av stor betydning for å sikre både nasjonal og europeisk sikkerhet.

Vi lever ikke bare i en mer alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon – vi befinner oss også i et økonomisk treng vi ikke har sett maken til på mange tiår. USA, verdens største økonomi, har lansert de høyeste tollsatsene på over 100 år. Vi må tilbake til begynnelsen av 1900-tallet for å finne et lignende tollnivå.

Handelen mellom land gjør oss rikere, og det er få som tjener like mye på handel som Norge. Vi eksporterer nærmere halvparten av alle tjenester og varer vi produserer her til lands, og 80 pst. går til land innenfor EØS. Derfor er EØS-avtalen helt sentral for norsk økonomi. Den såkalte trippelskvisen Norge kan ende opp i, er alvorlig. Økt toll for eksport til USA, og deretter beskyttelsestiltak fra EU, er viktig, og det er inngående dekket i den offentlige debatten.

Mindre handel og lavere vekst globalt er kanskje den aller største effekten av handelskrigen som nå er igangsatt av USA. Lavere etterspørsel globalt betyr mindre etterspørsel etter norske varer og tjenester. Det setter norske arbeidsplasser i fare, og det er en bekymring vi tar på stort alvor.

Arbeiderpartiet styrer trygt i en urolig tid, med den oppskriften som har gjort Norge til Norge, med små forskjeller, store muligheter og et sikkerhetsnett som tar vare på alle i gode og dårlige tider. Arbeiderpartiet tar ansvar i en særdeles urolig tid, og jeg tror velgerne støtter vår kurs når verden har gått inn i mer urolig farvann.

Ola Borten Moe (Sp) [10:53:39]: Det åpenbart mest dramatiske som skjer på verdensscenen nå, er den nye

amerikanske administrasjonen og en de facto demontering av den liberale, USA-ledede og for så vidt garanterte verdensorden. Vi ser det i sikkerhetspolitikken. Vi ser det i handelspolitikken. Vi går i retning av en global orden som er mer interesse- og transaksjonsdrevet – det ser iallfall slik ut. Dette er ikke i norsk interesse, og vi i Senterpartiet er glad for den jobben som regjeringen gjør for å bevare en regelstyrt verdensorden slik som vi kjenner den.

Likevel handler utenrikspolitikk mest om å forholde seg til verden slik den faktisk er, ikke slik vi ønsker at den skal være. Uten USA som garantist og pådriver er faktum at verden allerede er annerledes. Hvordan vi skal forholde oss til det, hvordan vi skal forsvare våre interesser i en ny verdensorden, der det i større grad vil handle om nasjonale interesser, makt, transaksjonelle relasjoner og ivaretagelse av egne interesser, er sentrale spørsmål både for regjeringen og for Stortinget. Det synes jeg utenriksministeren svarer mangelfullt ut i den redegjørelsen som ble gitt denne uken.

Videre: Vi opplever et kappløp nordover. Arktis har fått en helt ny aktualitet. Grønland er igjen en «hot spot» i global politikk. Russerne satser nordover. Det gjør også kineserne. Det handler om handelsruter og ressurser som blir tilgjengeliggjort av at isen trekker seg tilbake, samtidig som teknologier og kapasiteter blir bedre.

Norge har, som regjeringen understreker, tunge interesser i nord, både på fastlandet og på Svalbard, Bjørnøya og Jan Mayen. Som utenriksministeren sier: uten folk og aktivitet, mindre sikkerhet. Jeg er en av dem som mener at vår legitimitet som suveren stat i nord delvis hviler på bærekraftig og forutsigbar forvaltning av rike naturressurser – energi, fisk og mineraler – som igjen danner grunnlag for bosetting og økonomisk aktivitet.

De senere årene har imidlertid Norges hovedstrategi vært vern. Vi har vernet mye i disse områdene, spesielt av energi- og mineralressurser. Vi hører stadig at utenriksministeren er på tur og møter viktige internasjonale ledere. Vi andre reiser også, ofte i hans fotspor. Forrige uke var jeg på Svalbard. I Svea står det en plakett der utenriksministeren, riktignok i en annen rolle, feirer at Norge har brukt milliardbeløp på å fjerne alle spor av menneskelig aktivitet i tilknytning til en av landets største kullressurser. Når vi mener at norsk tilstedeværelse og aktivitet er viktig også på Svalbard, og vi nå opplever at vi sliter med norsk tilstedeværelse på Svalbard, er det et relevant spørsmål å stille seg om en slik type politikk er klok og framtidsrettet, gitt at vår legitime og uinnskrenkede suverenitet delvis hviler på trygg og forutsigbar forvaltning av naturressurser, til fordel både for oss selv og for resten av verden.

Vårt forhold til EU vektlegges tungt i redegjørelsen. Det er jeg enig i. Vi er et europeisk land, og våre viktigste

samarbeidspartnere økonomisk og verdimessig er på det europeiske kontinentet. Det er et gjensidig godt og tillitsbasert forhold. Senest denne uken slo von der Leyen fast at Norge var en del av det indre markedet. Nettopp derfor tror jeg ikke at EU vil gå til det skritt å innføre høy toll mot Norge. Det er ikke i deres interesse, og det er ikke i vår interesse.

Vår verdensdel har større behov enn noen gang for å trekke til seg produksjon og økonomisk aktivitet. Dessverre er det det motsatte som skjer. Europa kutter utslipp gjennom avvikling, ikke gjennom omstilling. Vårt kontinent mangler energi, vårt kontinent mangler tilgang på kritiske mineraler og andre naturgitte ressurser, og det i en tid der det knaker i den sosiale kontrakten på kontinentet – det gjenspeiler seg i valgresultater over hele kontinentet – og vi også skal investere tungt i eget forsvar for å ta et større ansvar for forsvaret av vårt eget kontinent.

På toppen av dette er det bred enighet om at kunstig intelligens er det neste store i verden, økonomisk, strategisk og militært. Kunstig intelligens er svært energikrevende og vil ytterligere legge press på et europeisk energisystem som allerede er svært kostbart og delvis dysfunksjonelt. Det er derfor oppsiktsvekkende at utenriksministeren mener at den grønne omstillingen er en stor fordel for Europa slik som det nå spiller seg ut. Vi ser i realiteten ikke en omstilling, men det vi ser, er en avvikling av høyst nødvendig europeisk industriell kapasitet og økonomisk aktivitet.

Vi går inn i ukjent terreng. Det er en stor krig på vårt eget kontinent, som fullstendig endrer måten vi er nødt til å tenke og investere i sikkerhetspolitikk på, og alliansebygging. Det er en verdensorden som er i stor endring, som jeg tidligere har vært inne på, og vi ser handelsmønstre som nær sagt endrer seg fra dag til dag, fra time til time. Norsk utenrikspolitikk blir derfor viktigere i årene som kommer, og den må i enda større grad kobles til nasjonale interesser og til utviklingstrekk i vår økonomi og i vår sikkerhetspolitikk.

Morten Wold (FrP) [11:01:32]: La meg først takke utenriksministeren for hans redegjørelse for to dager siden, i en tid med mye usikkerhet. Den sikkerhetspolitiske situasjonen er alvorlig og vil være det i lang tid fremover. Russlands ulovlige og brutale krig mot Ukraina viser oss at Europa ikke lenger er et fredelig sted.

Norge har bidratt på rett side i denne krigen, og vi kan være sikre på at historien vil gi oss rett i vår støtte til Ukraina. Det norske bidraget er betydelig, og støtten vil fortsette i årene fremover. Det er viktig å ikke undervurdere den økonomiske og politiske støtten Ukraina vil ha behov for etter krigens slutt. Ukrainas fremtid vil ha stor betydning for Norge og Europa. Europeisk sikkerhet er

avhengig av en rettfærdig fredsløsning. Putin må ikke få anledning til å se krigen som en seier for sine verdier.

Dynamikken i krigen påvirkes sterkt av USAs engasjement. Det er derfor viktig at Europa er forutsigbar i sin fortsatte støtte til Ukraina. Presidentskiftet i USA har medført stor usikkerhet knyttet til USAs utenriks- og sikkerhetspolitikk. Heldigvis har det kommet klare signaler om at USA står i NATO, og at artikkel 5 fortsatt gjelder. USA er NATOs sterkeste militærmakt og er derfor avgjørende for vår felles sikkerhet. USAs sikkerhetsfokus er ikke lenger bare på Europa, og det fordrer at de europeiske allierte må bidra mer for å ivareta sin egen sikkerhet.

Den vedtatte langtidsplanen for Forsvaret vil bidra til å styrke Norges egen sikkerhet, men den er kanskje ikke tilstrekkelig i dagens sikkerhetspolitiske situasjon. Vi må trolig satse enda mer på Forsvaret i årene fremover enn det som ligger i planen – jo raskere, jo bedre. Fremskrittspartiet mener at det nå er viktig å styrke Forsvaret så fort som mulig. Aktivitet må ikke kuttes for å prioritere kjøp av materiell. Vi må faktisk gjøre mer av begge deler nå. Dersom budsjettbanen i langtidsplanen er utilstrekkelig, må regjeringen komme til Stortinget og be om mer penger – noe jeg tror vil få aksept i denne salen.

Et annet usikkerhetsmoment er den pågående handelskrigen president Trump har initiert. Den kan også få sikkerhetspolitiske følger. Dersom handelskrigen fortsetter å bygge ned verdensøkonomien, vil dette kunne medføre mindre økonomisk handlingsrom, som igjen kan påvirke de enkelte lands evne til å finansiere forsvar.

Selv om det er mye som virker usikkert og uforutsigbart i møtet med USAs nye administrasjon, må vi ikke glemme at USA er vår viktigste allierte. Norge må fortsette å bygge gode relasjoner til USA, og vi må videreutvikle forsvarssamarbeidet.

Samarbeidet med våre nordiske partnere blir stadig viktigere. At Sverige, Finland og Norge sammen danner en betydelig kampkraft, er viktig for sikkerheten i nord, også med tanke på den norske suvereniteten på Svalbard. Norsk, svensk og finsk kampkraft er også en viktig faktor for NATOs totale forsvarsevne i vår del av verden. Mer felles øving, trening og samarbeid vil styrke både alliansen og det enkelte lands forsvarsevne. Dette må vi videreutvikle i årene som kommer.

Norge har et godt samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen, som har blitt mer omfattende ettersom årene har gått. Norges sikkerhetspolitiske samarbeid med EU er viktig. Vi har mange gode allierte i EU, og en mer integrert tilnærming til sikkerhetspolitiske utfordringer bidrar til å styrke vår felles forsvarsevne og kampkraft.

Materiell og utviklingssamarbeid er avgjørende for å få på plass gode og raske løsninger på materiellutfor-

dringer. Mer bruk av samme type materiell blant våre allierte vil forenkle og effektivisere både felles bruk og vedlikehold av materiellet både i fredstid og i tider med krig og konflikt. Fremskrittspartiet er i denne sammenheng opptatt av at norsk forsvarsindustri får forutsetninger som gjør den konkurransedyktig som leverandør. Regjeringen må tilrettelegge for små og mellomstore bedrifter slik at også de kan delta i prosjekter i det europeiske samarbeidet.

En felles utfordrer for både Norge, EU og NATO er Kina. Kinas teknologiske og økonomiske fremvekst har endret verdens handel og den sikkerhetspolitiske situasjonen. Det å forholde seg til Kina er komplisert. Kina er en handelspartner samtidig som de utfordrer våre sikkerhetspolitiske interesser. Det å «frigjøre» seg fra Kina er nærmest umulig med den verdenshandelen vi har i dag. En stor utfordring er at Kina er ledende på en rekke områder som omfatter det såkalte grønne skiftet. I Norge ligger vi på topp i verden når det gjelder tetthet av el-biler. Hittil er ikke Kina den dominerende aktøren i vårt elbilmarked, men de tar stadig markedsandeler. I verdenssammenheng er de klart størst, og det er et signal som nok skremmer de fleste vestlige bilprodusenter.

Kinas kobling mellom økonomiske investeringer, handel og sikkerhetspolitikk vitner om en nasjon med store ambisjoner om dominerende makt langt utenfor egne grenser. Vi må ikke være naive overfor kinesisk aktivitet i Norge når det gjelder kinesiske spesialister i norske virksomheter og utdanningsinstitusjoner. Kinesiske aktører som leverer kritisk infrastruktur, er også utfordrende, i tillegg til investeringer som ofte gjøres strategisk.

Fremskrittspartiet mener at det i større grad må utarbeides regelverk som begrenser kinesisk deltakelse innenfor både næring, forskning, utdanning og annen samfunnskritisk aktivitet.

Avslutningsvis: Regjeringen har valgt å anerkjenne Palestina som selvstendig stat. Fremskrittspartiet mener at det var en feil beslutning. Vi mener det ga Hamas og andre terrororganisasjoner en seier. Terrorangrepet på Israel i oktober 2023 var voldsomt og brutalt. Den eskaleringen vi har sett etter angrepet, har medført ytterligere store menneskelige lidelser. Dessverre er våpenhvilen som ble innført, brutt, og uskyldige blir fortsatt ofre i konflikten. Det er dessverre lite som tyder på at krigshandlingene vil stanse med det første. Vi må alle håpe at press utenfra får partene til å finne en løsning som kan sikre en varig fred.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:09:00]: Me er inne i ei tid prega av framvoksteren av autoritære bevegelser. Parallelt opplever me fleire væpna konfliktrar, auka valdsbruk og meir ubeherska valdsbruk. Tiåra med framgang

for demokrati, rettsstat og fredelig konfliktløsning er avløyste av mindre tillit til demokratiet i mange land, og av større oppslutning om og makt hos autoritære leiarar, som aktivt motarbeider opposisjonelle stemmer, dissens og kritikk. Frykt, håpløse og avmakt ser ut til å avløysa framtidstru og deltaking. Den som trudde at autoritære styresett og autoritære leiarar var eigenskapar og fenomen reserverte for visse land me ikkje liker å samanlikna oss med, treng ei realitetsorientering. Òg vestlege land, som enkelte trudde var vaksinerte mot maktmisbruk, opplever no framvoksteren av diktatur og svekte menneskerettar. Det finst altså ingen vondskapens akse som består av gjevne land som står i motsetnad til evig demokratiske land. Dei destruktive kreftene prøver å ta over der dei kan, og har klart det fleire plassar allereie, òg i vårt antekne demokratiske Vesten. Trump og Putin finn no saman på tvers av blokkene, i eit ideologisk fellesskap som liknar på fortidas «Kinder, Kirche, Küche», der dei utan blygsel fremjar stormakt-sinteressene sine over hovudet på oss andre. Ukraina får merka det når den antekne allierte allierer seg med aggressoren og vil dela landet og naturressursane i Ukraina seg imellom. Heller ikkje europeiske land er unnatekne framvoksteren til det autoritære ytre høgre.

Det viser for det fyrste at demokrati, likestilling og likeverd aldri kan bli tekne for gjeve, men må kjempast fram, slik dei måtte kjempast fram i tidlegare tider, av folk som organiserte seg og gjorde samfunnet meir inkluderande, steg for steg.

For det andre viser det at når fellesskapa forvitrar og dei økonomiske ulikskapane blir for store, gjev det grobotn for antidemokratiske krefter. Diktatur kan ikkje motarbeidast berre med å vifta med dei korrekte slagord. Folk må faktisk oppleva at dei har ein plass i samfunnet, med arbeid, inntekt og anstendige levekår.

For det tredje: Dette har i høgaste grad med norsk utanriks- og sikkerheitspolitikk å gjera – fordi diktatur har færre sperrer mot å gå til krig eller truga med maktbruk, fordi det autoritære ytre høgre er lite interessert i å oppretthalda ein internasjonal verdsorden, og fordi dei nye tidene krev ei realitetsorientering. Gamle sanningar må utfordrast og tenkjast igjennom.

Så langt er det dessverre berre forsiktige teikn til ei slik nødvendig norsk realitetsorientering. Fleire parti ser tvert imot ut til å tvihalda på ideen om USA som vår nærmaste allierte og sikkerheitsgarantist, ja, til og med for eit verdifellesskap over Atlanteren. For SV er det opplagt at Noreg treng å gjera oss mindre avhengige av USA, mindre sårbare og utsette, og at me i staden må byggja sterkare alliansar med landa som står oss nærmast, og som me i størst grad deler interesser med, nemleg dei nordiske landa og andre nordeuropeiske land. Det er dei landa som òg har interesse av låg spenning i nord, av eit

sterkt og konsekvent forsvar av folkeretten og av ein internasjonal rettsorden. Me må òg byggja bru til dei mange landa i det globale sør som har FN som sin føretrekte arena for konfliktløsning og arbeid for økonomisk rettferd.

Både Noreg og verda treng ein forsterka innsats for økonomisk utjamning, diplomati og internasjonal nedrusting. Me kan ikkje gje etter for dei destruktive kreftene. Dei konstruktive kreftene finst heldigvis overalt. Modige menneske over heile verda kjempar for likeverd, utjamning, demokrati og fred. Dei kan stå som inspirasjon, òg for norsk utanrikspolitikk.

Bjørnar Moxnes (R) [11:14:22]: Toll er det vakreste ordet i ordboka, erklærte Trump på sin første dag i sin andre periode som USAs president. Så da burde vel alle verdens progressive slutte rekkene bak nyliberal frihandel, slik som regjeringen og Barth Eide tar til orde for?

Nei, toll er i seg selv verken Guds gave til mennesket eller djevelens verk. Det er et verktøy som kan være nyttig, men også skadelig, avhengig av hvordan og hvorfor det brukes. Brukt konstruktivt kan toll være med og beskytte jobber, arbeiderrettigheter, lokal matproduksjon og industri og også vettuge miljøkrav. Uten oppfostringstoll hadde aldri Vesten bygd opp noe industri i våre land, men i Trumps hender er toll og trusler om straffetoll våpen for å fremme en sjåvinistisk agenda. Og husk: Trump er ingen motstander av nyliberale handelsavtaler som fremmer big business og finansindustriens interesser foran mennesker og miljø. Nå vil USA heller ha bilaterale handels- og investeringsavtaler der USA kan forhandle med ett land for seg, så de blir mer sårbare for trusler og press.

Siden 1980-tallet har det nyliberale frihandelssystemet hindret land i å bruke toll og andre virkemidler for å beskytte lokal matproduksjon og industri. Det har presset land til å senke standarder for miljø, mattrygghet, arbeiderrettigheter og menneskerettigheter, med det resultat at storselskap har tatt over og også rasert hele økonomiske sektorer og drevet millioner av bønder og småprodusenter ut av arbeid, særlig i Afrika, Asia og Latin-Amerika. Mange av migrantene som Trump nå forfølger, kom jo til USA for å få jobb nettopp fordi amerikansk frihandelspolitikk har tatt fra dem levebrødet deres i hjemlandet. Da Mexico ble med i NAFTA-avtalen, måtte de fjerne tollene på maisimporten og kutte støtten til småbønder. Dermed kunne amerikansk agribusiness oversvømme Mexico med billig mais. Rundt to millioner meksikanske bønder og landbruksarbeidere mistet levebrødet. Dette systemet bør ikke progressive verden over slå ring rundt nå, i en slags protest mot Trump.

Samtidig har også kapitaleiere i Vesten lagt ned og flyttet industri til land med billig og uorganisert arbeidskraft og med dårligere miljøreguleringer og lavere skatter. De som særlig har tjent på dette frihandelssystemet, som altså lovprises av Barth Eide, er storselskapene, finansindustrien og de superrike, men det er også ytre høyre, for ved å flytte enorme mengder rikdom og makt over i hendene på en bitte liten elite og skape større fattigdom og mer usikkerhet for vanlige folk har dette systemet, som er udemokratisk, skapt et enormt sinne og en avmaktsfølelse, som naturligvis Trump og ytre høyre utnytter. Dette systemet har også skapt de styrtrike oligarkene som har hjulpet Trump til makten, og som nå også promoterer høyre-radikale partier og bevegelser i Europa.

Et land og en konflikt som i liten grad ble omtalt av utenriksministeren, er det som nå, mens vi snakker, pågår i Midtøsten: det pågående israelske folkemordet og den etniske rensingen av det palestinske folket. Angrepene har fortsatt etter våpenhvilen, men også utrenskingen og angrepene mot Vestbredden, i tillegg til angrep mot sivile i Gaza.

Til tross for viktige grep og uttalelser fra norske myndigheter vet vi at det fortsatt er sånn at Norge er Europas største investor i okkupasjonen av Palestina gjennom oljefondet. Det går også våpen fra norske selskaper til Israel, via USA, også fra fabrikker som vi eier, hvor staten er en hovedeier, som er satt opp i USA. Derfra går det eksport som havner i Israel, og som brukes i Israels kamp og krig mot det palestinske folket.

Norge kan gjøre mer, Norge bør gjøre mer, og Norge må gjøre mer for å etterleve FNs resolusjoner og menneskerettighetene – ved å legge press på Israel og ved å stanse all medvirkning både til krigføring og til okkupasjon.

Guri Melby (V) [11:19:42]: Først vil jeg takke utenriksministeren for redegjørelsen. Venstre deler i store linjer utenriksministerens verdensbilde, men vi ser noe ulikt på hva som er rett å gjøre for Norge nå. Når det utenrikspolitiske terrenget forandrer seg så fundamentalt, mener vi det er viktig at vi spør oss selv: Hvor trenger vi å tenke nytt for å ivareta norske interesser best mulig? Hvis vi står stille mens resten av verden beveger seg raskt, risikerer vi at vi ikke greier å trygge Norge for framtiden.

Uroen i verden er større enn på mange tiår. De liberale og humanistiske verdiene er under sterkt press. Vi har lenge snakket om hva Norge kan gjøre med Putins krig mot Ukraina, Xis grep om Kina og Netanyahus brudd på folkeretten i Gaza. Det nye er at vi nå også må snakke om hvordan vi skal håndtere president Trump i USA, som vender ryggen til Europa og bryter ned det

amerikanske demokratiet. Dette er en fundamental endring av det utenrikspolitiske terrenget som vanskelig kan overvurderes.

Noen ting vil selvsagt bestå, som – forhåpentligvis – USAs interesse av samarbeid med Norge om strategiske forhold i nordområdene og forpliktelser til NATO. Men når Trump går til handelskrig mot allierte, når han truer med å ta Grønland fra Danmark, og når han kutter en fjerdedel av verdens samlede bistand, er det svært alvorlig. Det er alvorlig for Ukraina, det er alvorlig for Gaza, det er alvorlig for vår nasjonale sikkerhet, og det er alvorlig for global utvikling.

Ikke minst er det en forandring i hvilke internasjonale samarbeid vi lener oss på. Vi skal åpenbart ikke gi opp NATO, men vi må tenke nytt om hva som skal til for å sikre våre grunnleggende interesser i dag. Jeg mener helt klart at vi trenger flere sikkerhetspolitiske bein å stå på. Det betyr også at vi er nødt til å ta EU-debatten. I sin redegjørelse sier utenriksministeren først at EØS-avtalen er vår livline til EU, og deretter at vi må erkjenne at EØS ikke står øverst på dagsordenen i EU. Det tror jeg utenriksministeren har helt rett i. Jeg skulle imidlertid ønske utenriksministeren tok sitt eget resonnement til sin logiske konklusjon, nemlig at EØS ikke lenger er nok, og at det er på tide å tenke nytt. Norge hører hjemme i EU.

Vi må også tenke nytt om hvordan vi kan støtte Ukraina. Vi har økt vår militære støtte kraftig i år. Det var helt nødvendig. Men vi, og Europa, må nå virkelig snu hver stein. Vi må sørge for at Norge ikke bidrar til den russiske krigsøkonomien gjennom vårt unntak fra EUs havneforbud. Vi bør vurdere hvordan vi kan bidra til europeiske styrkebidrag i Ukraina, og vi bør bidra i diskusjonene om å bruke frosne russiske midler til å betale for gjenoppbygging av Ukraina. En såkalt fred i Ukraina som ikke er rettferdig, og der Putin vinner fram, er verken trygt eller akseptabelt.

Israels krigføring i Gaza er heller ikke akseptabel. Det er dypt frustrerende å se at så mange land i realiteten støtter en krig hvor hvert tredje offer er et barn. Jeg vil gi regjeringen honnør for at Norge har gått i front, men Norge kan gjøre mer. Det er på tide at retningslinjene for oljefondet strammes inn, slik at det ikke investeres i selskaper knyttet til Israels ulovlige okkupasjon.

I denne usikre tiden må vi være modige, og vi må tørre å tenke nytt for å ivareta Norges interesser. Vi må styrke vårt samarbeid med Europa, og vi må støtte dem som kjemper for frihet og rettferdighet. For norske bedrifter og arbeidsplasser er det også viktig at vi står sammen på tvers av partigrenser når det gjelder hvordan vi skal møte den uforutsigbarheten USAs administrasjon nå skaper. Det er veldig bra med tollstansen som ble annonsert i går, men det endrer ikke på det som først og

fremst kjennetegner Trumps ledelse: en uforutsigbarhet som er enormt ødeleggende.

Jeg skulle nok ha ønsket meg både mer informasjon og mer involvering fra regjeringens side når det gjelder Norges strategi. Jeg forventer at dette skjer i større utstrekning framover, og at vi kan stå sammen om å møte utfordringene og sikre Norges framtid på en best mulig og trygg måte. Utenriksministeren sa det selv i sin redegjørelse:

«I urolige tider står vi sterkere når vi står sammen.»

Det mener jeg gjelder både at vi trenger å søke et sterkere europeisk fellesskap, og at vi må bygge sterke fellesskap i Norge.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:24:48]: Jeg vil også takke utenriksministeren for en god redegjørelse.

Vi står overfor en veldig kompleks sikkerhetssituasjon. Krigen i Ukraina har vist oss hvor viktig det er å styrke både vårt eget forsvar, vår nasjonale beredskap og Ukrainas kapasitet til å forsvare sitt eget land.

Det er få, men det er likevel noen stemmer i Norge som ønsker å kutte all våpenhjelp og bistand til Ukraina. De sier de vil ha fred. Det er fullstendig misforstått, dypt alvorlig og tragisk. Det er stor forskjell på fred og kapitulasjon. I disse dager markerer vi at det er 85 år siden Norge ble okkupert, og måten vi håndterte den situasjonen på. Det var ikke fred i Norge fra 1940 til 1945, selvfølgelig ikke. Det var en hard krig. Derfor er det en stor styrke at alle partiene i denne sal har gått sammen, at vi i Stortinget står sammen, om en så tydelig støtte til Ukraina. Det er noe vi må hegne om.

Vi må huske at Ukraina faktisk kjemper en kamp for hele Europa. Et gitt tilfelle der et sterkt militært utrustet Ukraina skulle bli styrt fra Moskva, ville vært veldig alvorlig. Ukraina skal være fritt. Derfor må vi trappe opp vår militære støtte til Ukraina, og vi må øke den humanitære innsatsen. Vi er i en unik finansiell situasjon som gir oss mulighet til å bidra, også med enda mer enn det vi gjør nå.

Kristelig Folkeparti mener også at Norge må øke forsvarsutgiftene kraftig, og det må skje raskt. Det er ikke bare for å styrke vårt eget forsvar, men også for å opprettholde et sterkt forhold til vår viktigste allierte, som er USA. Den uroen vi ser fra USA på toll, men også på andre viktige felt, er ikke bra.

Samtidig må vi heller ikke glemme at Norge også er viktig for USA. Havområdene, Svalbard og Bjørnegaspet mellom Fastlands-Norge og Svalbard er strategisk viktige når vi vet at den viktigste basen for de russiske atomubåtene ligger på Kolahalvøya. I tillegg er det en betydelig styrke i at den norske flåten er en av verdens aller største. Halvparten av verdens biler som kjører på veiene i dag, har blitt fraktet på norskkontrollerte skip.

Det er heldigvis ikke sannsynlig med varm krig i Norge. Det er tvert om mest sannsynlig med andre typer angrep under terskelen for væpnet angrep. Det er E-tjenesten og PST tydelig på. Da mener Kristelig Folkeparti at politiets rolle må vies mye større plass enn det som gjøres nå. Politiet er vår viktigste beredskapsaktør i fredstid, spesielt i møte med hybride trusler som sabotasje, cyberangrep og spionasje. Disse angrepene er kriminalitet, og de lander i hovedsak på politiets bord, ikke på Forsvarets.

Politidistrikter over hele landet melder om økende antall sikkerhetstruende hendelser. Det gjelder alt fra droner og kabelkutt til mistenkelige fartøy. I Vest politidistrikt alene er det registrert over 1 100 slike hendelser. De anslår at fire til fem skip fra den russiske skyggeflåten seiler gjennom havområdene i Vest politidistrikt hver eneste dag, mens bare 1 pst. av dem blir kontrollert. Til tross for det økende behovet for politiets jobb med dette melder de om svekket kapasitet og om at politibåtene står mer på fire hjul på en tilhenger enn de er ute på havet.

Det er viktig at vi ser på politiet som mer enn en støtte til beredskap. Politiet er beredskap i det daglige. Samarbeidet mellom Forsvaret og politiet må styrkes også fra politisk hold for å sikre en helhetlig tilnærming til nasjonal sikkerhet.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:29:16]: Jeg vil først takke for mange gode innlegg, og jeg er glad det er mye enighet om hovedlinjene her. Det skal vi være spesielt glad for i den tiden vi lever i.

Først har jeg lyst til å si til komiteens leder, Eriksen Søreide, at det er helt riktig at man skal prioritere. Det gjør vi hver eneste dag, og redegjørelsen er i seg selv et uttrykk for mange av de prioriteringene. Der er vi enige. Det jeg ikke er helt enig i, er at man har en gitt mengde overskudd, eller en gitt mengde plass til utenrikspolitiske initiativer. Det kan man faktisk påvirke, og jeg har opplevd meget sterkt i de årene jeg har vært tilbake i denne jobben, at f.eks. det å være veldig konsistent på folkeretten, enten den brytes i Ukraina eller i Gaza eller andre steder, også åpner rom inn til land det er viktig å snakke med, og som det ellers er vanskelig å få adgang til – noe som også er i norsk interesse. Så man må prioritere, ja, men det er ikke en gitt mengde utenrikspolitikk. Det kan man påvirke.

Jeg er også enig i en viktig observasjon, og det er at det som har skjedd så langt i initiativene i retning våpenhvile og fred, må vi erkjenne har styrket Putins posisjon. Akkurat nå har vi en bekymring, her og nå, over at den amerikanske administrasjonen synes så oppslukt i arbeidet med toll og ikke toll, og litt toll og mer toll – og det varierer ikke bare fra dag til dag, men i løpet av hver

dag – at vi nå, etter å ha hatt mye kontakt med teamene som jobber med Ukraina, opplever at det er lite respons, at det på en måte har falt litt av bordet. Jeg håper ikke det varer, for da vil man ha en situasjon hvor man har kastet opp en del ideer, men må trekke seg ut igjen med en noe styrket Putin. Da må vi andre – Europa, Canada og alle dem som står beinhardt på støtten til Ukraina – være veldig tydelig på at den støtten ligger fast, og fortsette å engasjere amerikanerne for at veien videre mot våpenhvile og eventuelt til og med fredsforhandlinger må fortsette, men må baseres på, som jeg sa gjentatte ganger i redegjørelsen, en både rettferdig og varig fred.

Når det gjelder spørsmålene rundt Svalbard og Arktis, vil jeg si: Det er helt riktig at Svalbard er 100 pst. norsk. Det er ingen tvil om suvereniteten. Den er ubestridt. Det er en del av NATO, og det er en del av artikkel 5. Det finnes gode militære planer for hele det norske territoriet. Det er noen regler i Svalbardtraktaten som vi selvfølgelig respekterer, men det fjerner ikke på noen måte det at Svalbard er både en del av Norge og beskyttet etter artikkel 5 i NATO-pakten. Vi har stor oppmerksomhet om dette.

Så er det ikke riktig at Arktis er et lovtomt rom. Vi har både folkerettslige regler og institusjoner som ivaretar grunnprinsippene der, men det vi må forstå veldig godt, er at med økte sikkerhetspolitiske spenninger blir også Arktis mer relevant som funksjon av mer globale spenninger. Da er vår rolle der oppe svært viktig.

Både Eriksen Søreide og Melby var opptatt av forskjellen på EØS og EU. Det er jeg også. Jeg vil bare si meg helt enig i at EØS ikke er nok – det var det vel Melby som sa. Det er derfor vi har skaffet oss over hundre tilleggsavtaler og i de siste årene både et forsterket industripartnerskap, en grønn allianse og ikke minst, det strategiske partnerskapet om forsvar og sikkerhet.

Når det gjelder mange av de nye formatene som nå utvikles, nettopp i kontaktflaten mellom NATO og EU, er vi tungt inne. Møtene i Paris og London – ganske hyppig på øverste nivå, med stats- og regjeringssjefer – skjer med både Norge, Storbritannia, Tyrkia og Canada, og etter hvert er også Island inne, i tillegg til EU-landene. I Re-Arm Europe og Readiness 2030, som er den nye hvite boken til EU, er Norge det landet som er helt inne, og det er takket være at vi var først ute med strategiske partnerskap om forsvar og sikkerhet med EU.

Til slutt vil jeg bare understreke at vi gjør det vi kan for å sikre oss mot at eventuelle beskyttelsestiltak treffer oss. Det spørsmålet er ikke løst. At von der Leyen påpekte at vi er en del av det indre markedet, er jo bra, men det har vi vært i 31 år. Det er altså like nytt som at vi er et nordisk land. Det er fortsatt spørsmål vi jobber med der. Vi gjør det vi kan, men det er viktig å være klar over at det er en viktig utfordring.

Nils T. Bjørke hadde her teke over president-plassen.

Presidenten [11:34:24]: Det vert replikkordskifte.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:34:41]: Jeg vil gjerne begynne der utenriksministeren sluttet. Det er helt riktig at dette problemet ikke er løst. Det er også helt riktig at Norge oppigjennom årene – også de siste årene – har inngått en lang rekke både formelle og uformelle partnerskap og avtaler med EU, men det fjerner ikke det som er hele hovedpoenget, nemlig at vi må oppfylle EØS-avtalen og våre forpliktelser for at vi skal få beskyttelse. Vi kan ikke på den ene siden forvente at EØS-avtalen og andre avtaler skal gi oss beskyttelse, samtidig som vi ikke ønsker å oppfylle forpliktelsene våre.

I det perspektivet vil jeg gjerne spørre utenriksministeren om noe jeg var inne på i mitt innlegg. Fra regjeringa har vi nå fått beskjed om at de gjenstående rettsaktene ikke skal implementeres de neste fem årene, og det ligger på bordet – fra og med forrige uke – nye bestemmelser og en ny lov som handler om sjøfolk. Mener utenriksministeren fortsatt at det er helt uten betydning at Norge så klart går på tvers av EØS-avtalen med det vi nå prøver å oppnå med tanke på beskyttelse?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:35:49]: Det er veldig viktig å understreke at når vi jobber for å ivareta integriteten i det indre markedet, som er et bærende argument fra vår side mot at det skal innføres beskyttelsestiltak, er det selvfølgelig også vår jobb å få ned etterslepet. Nå jobbes det beinhardt med det. Arbeiderparti-regjeringen har et helt annet trykk nå fram mot EØS-rådsmøtet og i EØS-komitémøtene for å få ned betydelige deler av etterslepet. Jeg har ikke minst glede av at et stort og viktig etterslep på GMO-området, som har overlevd hele Stoltenberg II-regjeringen, hele Solberg-regjeringen og også vår regjering fram til nå, endelig blir borte. Det gjelder også en rekke andre – og flere av disse vil Stortinget se i nær framtid, også på energiområdet.

Vi har ikke signalisert noe veto mot noen av disse direktivene, men vi sier at det fortsetter med tekniske prosesser på områder som er viktig for oss, og der vi vet at det også skjer endringer i EU, bl.a. forhold rundt kraftstrøm, prisområder i Tyskland, osv. Dette følger vi før vi går videre med det arbeidet.

Ola Borten Moe (Sp) [11:37:13]: Jeg tenkte jeg skulle spørre utenriksministeren litt mer om de generelle utviklingstrekkene i Europa.

I går ble det offentliggjort at man har fått en ny regjering i Tyskland. Samtidig kom det en meningsmåling som viser at AfD for første gang er det største politiske partiet i Tyskland, i alle fall på målingene. Vi ser de sam-

me trendene i Frankrike, vi ser det i Romania, og vi ser det i mange europeiske land. Min refleksjon og analyse er at dette skyldes at den sosiale kontrakten er utfordret, det er rett og slett litt for lite vekstkraft i europeisk økonomi. Man produserer ikke de mulighetene og den velstandsutviklingen som vi har vært vant til. Samtidig skal man ruste opp, posisjonere seg i en handelskrig og ta grunn på AI. Det går egentlig ganske dårlig. Mye industri flagger ut. Espen Barth Eide sier at det grønne skiftet er (presidenten klubber) en stor fordel. Deler utenriksministeren min bekymring knyttet til dette?

Presidenten [11:38:21]: Ein må prøva å halda seg innanfor tida.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:38:25]: Utenriksministeren er i hvert fall overbevist om at den langsiktige trenden når det gjelder både industri, teknologi og energi, går mot grønnere og mer bærekraftige løsninger. Vi ser bl.a. at det har vært mye av grunnlaget for Kinas ferske suksess på disse områdene. De har blitt dominerende. Det er et problem i seg selv at Kina har tatt stor dominans innen mange av disse nye næringene. Nå ser USA ut til å bli mindre opptatt av det. Jeg tror det er riktig og viktig å kombinere det EU nå gjør gjennom oppfølging av Draghi-rapporten, Letta-rapporten og flere andre viktige initiativer, med å sørge for mer fokusering på å øke konkurransekraft, øke samarbeid og redusere ytterligere interne hindringer. Så problemstillingen med manglende vekst er høyt på denne Kommisjonens dagsorden og på dagsordenen til EUs institusjoner, for man ønsker både å bevare en sosial velferdsstat, bidra til grønn omstilling og å ha mer vekst i økonomien. Det viktigste for oss er at EU lykkes med dette, og det ønsker vi å bidra til.

Michael Tetzschner (H) [11:39:46]: Jeg vil høre om utenriksministeren har gjort seg noen refleksjoner om at Finland nå har varslet at de vil trekke seg ut av konvensjonen om klasevåpen, med henvisning til at det er et effektivt virkemiddel mot en angriper som kalkulerer litt annerledes når det gjelder soldatliv, i en konkret kampsituasjon.

Jeg tillater meg også å stille spørsmålet ut fra forhistorien om at utenriksministeren i sin tid, da han var statssekretær i Forsvarsdepartementet, var imot dette forbudet. Grunnen til at det er aktuelt for Norge å følge med på dette spørsmålet, er at Finland har en grense mot Russland på 1 300 km, og i forlengelsen av den har også vi en grense mot Russland. Da kan det jo være greit at forsvarskonseptene er noenlunde de samme, slik at man ikke inviterer til å angripe der den ene parten har avskåret seg fra å bruke spesielle våpentyper.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:40:55]: Hvis det ikke har skjedd noe den siste timen, tror jeg at representanten Tetzschner har blandet sammen to avtaler. Det er vel avtalen mot antipersonellminer, og ikke klasevåpen, som Finland har sagt at de vil trekke seg ut av – i likhet med flere av de baltiske landene. Det er vi lei for, det har vi beklaget, for vi mener den globale avtalen om antipersonellminer – det er ikke noe forbud mot stridsvognminer f.eks. – har vært et viktig framskritt i nedrustningsarbeidet. Vi har stor tiltro til at Finlands bruk av den typen våpen vil skje i mer ordnede former enn det man ser i mange andre kriger, men vi vil fortsatt ha forbud mot et våpen som har det ved seg at det fortsetter å ta liv mange tiår etter at det ble lagt. Dette er unikt for landminer, antipersonellminer og for så vidt også for klasevåpen. For ordens skyld: Jeg sto helt i spissen for å få gjennomført forbudet mot klasevåpen – men det var altså ikke klasevåpen Finlands beslutning dreide seg om nå.

Vi beklager Finlands beslutning. Vi mener det er viktig å stå fast ved de nedrustningsavtalene vi har fått til.

Michael Tetzschner (H) [11:41:59]: Men ser ikke utenriksministeren, som var inne på nettopp det forsvarspolitiske aspektet, at det kan være veldig ugunstig for Norge å ha en annen doktrine når det gjelder disse spørsmålene, enn et naboland som eventuelt må forsvare seg mot den samme fienden?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:42:18]: Vi samarbeider svært nært og godt med Finland, Sverige og alle våre NATO-allierte. Det er en forsterking av norsk sikkerhet at de har blitt medlemmer. Vi mener det er fullt mulig å forsvare seg mot trusler utenfra uten å bruke de våpnene som er forbudt, enten det er snakk om klasevåpen, antipersonellminer, biologiske våpen eller bakteriologiske våpen. Det er etter hvert en katalog av våpentyper vi har holdt unna, og jeg mener vi står oss på å stå fast på det. Derfor gjentar jeg at vi har beklaget akkurat den beslutningen. For øvrig samarbeider vi veldig nært med Finland. Jeg mener ikke at det at ett land trekker seg fra en nedrustningsavtale, skal tvinge alle andre til å gjøre det.

Morten Wold (FrP) [11:43:20]: Det er en kjent sak at Fremskrittspartiet er uenig i regjeringens anerkjennelse av Palestina. Vi mener at den er å anse som en seier for terrororganisasjonen Hamas. Utenriksministeren viste i sin redegjørelse til at mange av FNs land har gitt liknende anerkjennelser, uten at det endrer Fremskrittspartiets syn i saken, eller at anerkjennelsen blir riktigere av den grunn, etter vår mening.

Israel kjemper mot krefter som ønsker å utsette landet – fjerne det fra kartet – og hvis Hamas ikke knuses og ødelegges, vil det aldri bli fred i området. Hamas vil fortsette med sine terrorhandlinger.

Jeg vil spørre utenriksministeren om hva han vil gjøre for å få Hamas til å avstå fra nye terrorhandlinger rettet mot Israel, og hvorfor han i så fall tror at Hamas vil lytte til Norges innsats og råd.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:44:24]: Jeg var inne på at så langt har 149 land anerkjent «The state of Palestine», som det heter. I morgentimene kom nyheten fra president Macron om at Frankrike også vil gjøre det. De vil gjøre det på et møte i FN i juni, som jeg også kommer til å delta på. Det er grunn til å tro at flere land vil gjøre det omtrent samtidig som Frankrike, uten at vi vet det helt sikkert, men det jobber også Frankrike nå for. Det har egentlig ligget lenge i kortene at de vurderte den løsningen, så da blir det nok også flere europeiske land som gjør det.

Det Frankrike da vil gjøre, er det samme som Norge har gjort, nemlig å anerkjenne den legitime palestinske myndigheten – den palestinske selvstyremyndigheten, som vi pleier å kalle den – som er sterk motstander av Hamas. Hamas har dem som fiende, akkurat slik de har hatt Israel som fiende. Grunnen til at vi mener at vi skal bygge opp om den legitime palestinske staten, er nettopp at vi vil redusere det rommet Hamas har hatt for å rekruttere, som har vært basert på frustrasjonen over okkupasjonen.

Bjørnar Moxnes (R) [11:45:49]: Det kom en klok uttalelse fra utenriksministeren i redegjørelsen:

«Å operere med ett sett regler for våre venner og et annet sett regler for andre undergraver folkeretten. Det er ikke i Norges interesse. Derfor er vi konsistente på dette og sier også fra hvis våre venner bryter folkeretten.»

Jeg la merke til at utenriksministeren brukte uttrykket «sier fra». Betyr det at Norges handlinger, eksempelvis hvor regjeringen tillater at oljefondet investeres, kan være inkonsistente så lenge utsagnene er konsistente? Med andre ord: Man trakk seg unilateralt ut fra Russland etter invasjonen av Ukraina. Vi er fortsatt Europas største investor i okkupasjonen av Palestina, til tross for Israels krigføring, ulovlige okkupasjon og utvidelse av okkupasjonen av palestinske områder.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:46:49]: Som representanten Moxnes vet godt, og som vi har diskutert et høyt antall ganger allerede, sier reglene for Statens pensjonsfond utland at man ikke skal være investert i aktiviteter og selskaper som direkte bidrar til alvorlige menneskerettsbrudd, folkerettsbrudd eller på andre må-

ter bryter internasjonal lov. Derfor har vi et etikkråd som har sørget for at man har trukket seg ut av et antall selskaper – det er vel om lag ti selskaper – nettopp på grunn av forhold knyttet til okkupasjonen. Etter at den rådgi-vende uttalelsen fra ICJ, Den internasjonale domstolen, kom, har man satt et nytt trykk på det arbeidet, men det er ikke regjeringen som velger enkelt-selskaper til fondet; det gjør Etikkrådet. Vi har hele tiden vært opptatt av at Etikkrådets jobb skal være å praktisere de reglene som gjelder. Det verserer noen påstander om hva man er investert i og ikke investert i når det gjelder okkupasjonen, og som vi ikke kjenner oss helt igjen i. Prinsippene er i hvert fall veldig klare, og det er en del av hvordan verdens største fond av sitt slag forvaltes etisk.

Christian Tybring-Gjedde (uavh.) [11:48:11]: Kri-gen i Ukraina ser ikke ut til å ta slutt. Likevel har Macron og stadig flere foreslått at man burde få soldater på bakken. Jeg husker at statsminister Støre i februar i fjor sa at det var helt uaktuelt med norske soldater på bakken. I februar i år sa han at dette bør vurderes sammen med andre land. Nå har andre land vurdert det, og flere land har nå sagt at de vurderer å gå inn med soldater på bakken, enten fredsbevarende eller fredsopprettende styrker.

Norge pleier å skryte av at man har lederskap på en rekke områder. Nå virker det som om man bare følger etter andre. Det er viktig at vi gir et signal til Ukraina om at vi er villige til å ofre mer enn penger.

Mener utenriksministeren at det nå er naturlig at Norge tar et initiativ og snakker til både den norske be-folkningen og våre europeiske allierte om at vi vil gå inn med soldater på bakken?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:49:16]: Det er for lengst blitt tatt initiativer, i den forstand at både president Macron og statsminister Keir Starmer har in-vitert til en serie med møter, på både politisk nivå og forsvarssjefnivå. Vi deltar på samtlige, og vi er tungt inne i diskusjonene om mulighetene for å bidra til både at en fredsavtale kan komme på plass, og hvordan den skal sikres i ettertid. Sannheten er at alle landene som deltar der, har omtrent den samme meningen i praksis: Dette er det viktig å utrede, det er viktig å forstå hva slags fred det er som skal sikres, og hva det er behov for. Først når man er klar over det, vil man ta de endelige beslutningene om hvem som skal være med på hva, og hva man skal være med på.

Det er allerede nå klart at vi ikke lenger snakker om fredsbevarende styrker. Det kan godt være at det kom-mer fredsbevarende styrker i Ukraina, men det vil nep-pe være fra NATO-land, som tydelig har tatt parti for Ukraina, men det kan være at vi ender opp med sikrings-styrker. Norge deltar detaljert i planleggingen av det, og beslutningene vil tas når vi er der.

Presidenten [11:50:22]: Replikskordskiftet er avslutta.

Bente Irene Aaland (A) [11:50:39]: Innledningsvis vil jeg takke utenriksministeren for en god og grundig redegjørelse om situasjonen i verden, et historisk tilbakeblikk og et tydelig bilde av dagens situasjon og hvordan vi forholder oss til framtiden. Både nåtiden og framtiden byr på utfordringer vi og resten av verden gjerne skulle vært foruten, men når det er sagt, er jeg glad for at vi har en regjering som styrer trygt i en urolig tid. Norge skal være en tydelig stemme for folkeretten, menneskerettigheter og internasjonal solidaritet.

Genèvekonvensjonene er det eneste lovverket som alle verdens stater har forpliktet seg til å følge. Disse skal gi beskyttelse for helsepersonell, sårede og sivile. Dette har i stor grad vært respektert, men nå har det skjedd en utvikling som må sies å være særdeles bekymringsfull. Sykehus, som historisk sett har vært trygge soner, er flere steder gått over til å bli mål. Vi ser at sykehus bombes, ambulanser angripes, og forsyninger med nødhjelp hindres i å komme fram.

Nylig møtte vi representanter for internasjonale bistandsorganisasjoner som gjerne ville belyse situasjonen de var i etter USAs bistandsfrys. Pågående prosjekter må legges ned, transport av nødhjelp vil stanse opp, minerydding vil reduseres og konfliktforebyggende arbeid stoppe opp. Det handler selvsagt om penger, men også om at kompetente medarbeidere plutselig står uten jobb og vil forsvinne til andre arbeidsmarkeder. Dette vil by på store utfordringer for organisasjonene som skal omorganisere og reorganisere innsatsen. Uforutsigbarhet og endringer over natten skaper usikkerhet for mange – en usikkerhet som kan utvikle seg til krig og ufred.

Også her i Norge ønsker partiene på høyresiden å kutte i bistandsbudsjettene, men å kutte i støtte til verdens fattige og mest sårbare mennesker er både usolidarisk og uklok politikk. Jeg er derfor glad for at Arbeiderpartiet styrer utenrikspolitikken, og at vi er tydelig på at Norge skal bruke 1 pst. av BNI på bistand. Som Gro sa det: Et rikt land som ikke kan gi en krone av hver hundrelapp til verdens fattige, er i realiteten et fattig land.

Demokratnivået i verden har sunket det siste tiåret. Nedgang i demokratisk kvalitet har forekommet i både unge og etablerte demokratier i ulike verdensdeler, og i flere tilfeller har demokratiet blitt erstattet av autoritære regimer. Når autokrati som styreform er i framvekst, øker også sjansene for konflikt. For et land som Norge er det derfor viktig å styrke samarbeidet globalt med stater og bevegelser som deler våre verdier, for den viktigste betingelsen for fred er at folkestyret på sikt vinner fram i alle land. Fagbevegelsen og sivilsamfunnsorganisasjoner spiller en nøkkelrolle i kampen for frie og demokra-

tiske samfunn. I en tid hvor autoritære og fascistiske strømninger brer om seg, vil vi i Arbeiderpartiet derfor styrke innsatsen for demokrati, mangfold og toleranse.

Retten til å bestemme over egen kropp og seksualitet er nå under angrep fra antidemokratiske krefter verden over. Dette fører til flere utrygge aborter, økt mørdelighet og negativ sosial kontroll. Seksualitet mellom personer av samme kjønn er fortsatt kriminalisert i en rekke land, og manglende ytrings- og organisasjonsfrihet fører til undertrykkelse av både kvinner og seksuelle minoriteter. Vi i Arbeiderpartiet vil derfor styrke Norges internasjonale arbeid for kvinners rettigheter og seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, SRHR, for en rettferdig verden er også en likestilt verden. I en tid preget av stor usikkerhet må vi styrke vårt engasjement internasjonalt, for vår tids utfordringer går ikke over av seg selv. De må løses i fellesskap.

Hårek Elvenes (H) [11:55:35]: Først en takk til utenriksministeren for en grundig redegjørelse, forankret i historiske kjensgjerninger. For 85 år siden, på denne dagen, sa kong Haakon nei til Hitlers sendemann Bräuer om å utnevne Vidkun Quisling som statsminister. Kongens nei ruver i den norske historien og fikk en enorm betydning for den norske motstandskampen under den andre verdenskrigen. Overfallet på Norge er historien om uprovosert aggresjon, sviktende beredskap og uklare ordrer om mobilisering. Det er historien om den såkalt forutseende utenriksledelse. Det lille forsvaret vi hadde på 1930-tallet, skulle utvikles når utenriksledelsen mente at situasjonen krevde det. Vi vet hvordan det gikk.

«Historien gjentar seg ikke, men den rimer ofte», sa utenriksministeren. Det er korrekt. Hitler ville avsette regjeringen og sette Stortinget ut av spill 9. april 1940. Putins første mål under angrepet mot Ukraina var å avsette regjeringen i Kyiv. Storting og regjering vil høyst sannsynlig være prioriterte mål i et potensielt angrep mot Norge. Stortinget vedtok derfor under behandlingen av langtidsplanen i fjor bl.a. at det skulle anskaffes et ekstra langtrekkende luftvernssystem som skulle etableres på Østlandet, som beskyttelse mot langtrekkende missiler. Dette var et resultat etter påtrykk fra opposisjonen og forhandlinger mellom regjering og storting.

Det er igjen krig i Europa. Regimet i Kreml forfekter et verdensbilde der konfrontasjon med Vesten er sentralt. Russlands krig mot Ukraina er en del av konfrontasjonen, og Norge er stemplet som et uvennlig land av Russland. Alliansefrihet i fred og nøytralitet i krig viste seg å slå grundig feil under den andre verdenskrigen. Vi styrker nå vårt eget forsvar betraktelig. Det startet med langtidsplanen i 2016, under regjeringen Solberg, som et taktskifte, men vi vil fortsatt ikke være i stand til å forsvare oss på egen kjøll.

Norge har i mer enn 70 år hatt et nært og godt sikkerhetspolitisk samarbeid med USA. Presidenter kommer og går i Det hvite hus, men geografien består. Russland er vår nabo. Noen mil fra grensen er de russiske atomubåtene stasjonert. Vi har betydelig sammenfallende sikkerhetspolitiske interesser med USA i nordområdene. Vår oppgave er med grundighet å engasjere USA sikkerhetspolitisk for å ivareta felles sikkerhet, uavhengig av hvem som er president i USA.

USA må engasjeres på føderalt nivå og på delstatsnivå, sa utenriksministeren. Ja, president! Flere nåværende, innflytelsesrike amerikanske politikere, både i det republikanske og i det demokratiske partiet, har norske røtter. Jeg har møtt flere av dem under besøk i Midtvesten. Deres bånd til Norge er sterke. Det er viktige kontakter som med fordel også kan pleies av regjeringen. Stortingspresident Hambros opplysningsarbeid og utrettelige innsats for Norges sak i USA, og særlig hans arbeid i Midtvesten under annen verdenskrig, kan fortsatt stå som et eksempel til etterfølgelse, 80 år etter.

Kinesiske statsborgere er tatt til fange i Ukraina etter å ha kjempet for Russland i krigen. Fra før vet vi at Kina bidrar med komponenter til militært materiell i Russland. Det er all grunn til å betvile at Kina er nøytral i konflikten, selv om Kina hevder det. Kina forsøker å bli anerkjent som en sentral aktør i polarområdene. Det er Russland som er Kinas brohode i nord. Et svekket Russland, militært og økonomisk, kan bli presset av Kina til å åpne for kinesisk tilgang i Arktis i langt større utstrekning enn i dag. Det er god grunn til å følge med på Kinas gjøren og laden i nordområdene.

På denne dagen og i de tidene vi nå opplever, bør kanskje Senterpartiet og SV sende en stille takk til de partiene som ved forsyn sørget for at vi inngikk EØS-avtalen for litt over 30 år siden. Hadde vi i dag, med handelskrig og økt proteksjonisme, stått utenfor EUs indre marked, kunne det ha gjort ubotelig skade for norske arbeidsplasser, ikke minst i Distrikts-Norge.

Per Ivar Lied (Sp) [12:00:51]: Først vil eg takke utanriksministeren for den utanrikspolitiske utgreiinga på tysdag her i Stortinget.

Sju av verdas åtte milliardar menneske bur utanfor Vesten, sa utanriksministeren. Noreg som eit lite land er aktivt globalt. Vi har representasjon verda over. Vi har sterke bilaterale band og samarbeid med dei fleste land. Noreg er ein pådrivar for menneskerettar. Vi har ein lang humanitær tradisjon der vi er og skal vere aktive med store bidrag til folk og regionar i krise. Vi er tungt involverte i land og område med svelt, uro og gjenoppbygging. Noreg er ein forkjempar for folkeretten, for ordna rammer og samkvem mellom sjølvstendige statar, der ikkje minst FN er ramma for internasjonalt sam-

arbeid på så like vilkår som mogeleg. Dette er også viktig og grunnlaget for Senterpartiets internasjonale engasjement og politikk.

Utanriksministeren viste til at den amerikanske utanriksministeren på utanriksministermøtet for få dagar sidan stadfesta at USA framleis skal vere medlem av NATO og stiller seg bak artikkel 5. Det var det viktig å få slått fast. Så må vi i Noreg ta vårt ansvar for å gå frå byrdefordeling til byrdeforskyving. Vi må forsterke vårt nasjonale forsvar, og vi må bidra til samla styrkt forsvar i Europa innanfor ramma av NATO. Det gjeld også tettare sikkerheitssamarbeid med andre land i Europa, som Storbritannia og Frankrike.

Heile Norden er no samla i NATO, også det gjer at nordområda kjem endå meir i fokus. Det er viktig for Noreg. Vi har enorme ressursar og svære havområde. Vi ligg strategisk til, med sårbare hav- og landområde i nord. Senterpartiet ser difor fram til ein ny nordområdestrategi. Vi må der jobbe tettare med våre baltiske og nordiske vener.

Senterpartiet deler synet på at nasjonal sikkerheit er militære kapasitetar, kuler og krut, men også meir enn det. Beredskap er grunnleggjande viktig. Det er ein del av det internasjonale bildet og må vere på plass i alle delar av Noreg, og alle delar av samfunnet, inkludert matproduksjon og høgare grad av sjølvforsyning. Her er også ei anna næringsside – riktignok underordna samanlikna med sikkerheit – og det er at norske bedrifter og norsk næringsliv også kan levere militært utstyr og utstyr til beredskap og samfunnssikkerheit breitt, både i Noreg og internasjonalt.

Noreg er ein del av verdifellesskapet som landa i Europa utgjer, som handlar om demokrati, yrings- og mediefridom, menneskerettar, deling av makt og rettsstaten. Difor er også vårt engasjement og vår støtte til Ukraina sjølv sagt. Vi støttar Ukraina. Den militære støtta vil bli auka med 50 mrd. kr, og samla ramme for Nansen-programmet i 2025 vil bli auka frå 35 mrd. kr til totalt 85 mrd. kr. Dei 50 mrd. kr skal gå til internasjonale prosjekt og kjøp frå ukrainsk forsvarsindustri. Den sivile støtta bidreg til å byggje opp igjen øydelagd energiinfrastruktur, til naudstraumsaggregat, til innkjøp av gass slik at folk har varme og kan lage mat, til å reparere øydelagde vegar og hus, til minerydding slik at bønder kan drive landbruk og matproduksjon, til ein tryggare kvardag og til meir som hjelper folk i ein svært krevjande kvardag. Samla er norsk støtte gjennom Nansen-programmet på 205 mrd. kr.

Det auka bidraget i 2025 skal gå til militær støtte, i tråd med Ukraina sine innmelde behov, dvs. luftvern, artilleriammunisjon, dronar og maritime tiltak, der Noreg har ei leiroll i å hjelpe Ukraina maritimt.

Senterpartiet støtter den moderniserte handelsavtalen mellom Noreg, EFTA og Ukraina. Handelen i fjor, i 2024, mellom EFTA og Ukraina var på rundt 15 mrd. kr. Den nye avtalen vil styrkje Ukraina økonomisk og politisk og bidra til økonomisk vekst og utvikling i Ukraina. Noreg er der også når Ukraina skal byggjast opp att.

Agnes Nærland Viljugrein (A) [12:05:38]: Jeg vil også takke utenriksministeren for hans viktige redegjørelse.

I går, 9. april 2025, 85 år etter at Norge ble okkupert av nazistregimet, kom åtte pasienter til Norge fra Gaza. De kom hit fordi de ble medisinsk evakuert, og fordi Norge er en del av et internasjonalt helsesamarbeid for å redde liv. De åtte pasientene er alle barn. La meg gjenta: Alle de evakuerte pasientene er barn. Denne medisinske evakueringen er en dråpe i havet i forhold til de enorme skadene som Israels krigføring og okkupasjon har påført det palestinske folk. Helsesystemet i Gaza har kollapset. Fortsatt drepes tusenvis av palestinere, og den siste måneden har israelske myndigheter igjen stengt grensene for å hindre at nødhjelp kommer inn.

Bruddene på folkeretten er åpenbare, men likevel har høyresiden her hjemme i Norge startet en debatt om hvorvidt det er strategisk lurt av Norge å bruke så mye tid på folkerettsbruddene i Palestina. De sier at det ikke angår oss, men få land er like avhengig av folkeretten som Norge. Vår fisk, olje og gass er vernet av havretten og FN-pakten. Vår grense mot Russland er forsvart i folkeretten. Det er avgjørende dersom vi skal få verden med på å støtte Ukrainas forsvarskamp mot Russlands folkerettsstridige angrepskrig, og det er avgjørende dersom vi skal få verden med på å stanse Israels folkerettsbrudd i Palestina. Høyresiden i Norge tar feil. Det er i vår egeninteresse at vi er en prinsippfast forsvare av folkeretten, og ikke minst er det i vår interesse å bygge en rettferdig verden på forutsigbarhet og like regler for alle, for som tidligere statsminister Gro Harlem Brundtland en gang sa: Alt henger sammen med alt.

Nesten 40 pst. av all humanitær innsats kom fra USA, og da Trump-administrasjonen kuttet den innsatsen, forsvant den omtrent umiddelbart mange steder. Konsekvensene tas av mennesker i krise, på flukt eller i konflikt som er avhengige av nødhjelp. De tar nå de dramatiske konsekvensene. Globale kriser, klimakrise, humanitære katastrofer og millioner av mennesker på flukt krever at vi øker innsatsen for en fredeligere verden. En sånn fredeligere verden oppstår ikke først og fremst med våpen, militærmakt eller tollkrig, men gjennom solidaritet, freds- og forsoningsarbeid og å snakke med alle – både allierte og dem vi ikke deler verdier med.

Vi kan ikke gjøre alt for å rette opp i de dramatiske konsekvensene, men vi kan gjøre noe. Derfor har Arbeid-

derparti-regjeringen økt den norske innsatsen med 300 mill. kr. I tillegg stiller vi opp i en verden hvor kriser rammer urettferdig. I jordskjelvrammede Myanmar har Norge besluttet å bidra med 30 mill. kr. I Sudan ser vi nå verdens største humanitære krise, og vi reiser til toppmøtet om situasjonen neste uke. Vi fortsetter å jobbe med en varig løsning for saharawienes frihet i Vest-Sahara gjennom FNs organer, og i Syria stiller vi opp med 400 mill. kr til humanitær nødhjelp, vann og medisiner, i håp om en varig og stabil løsning.

For arbeiderbevegelsen handler dette om hva solidaritet betyr for oss: ikke veldedighet fra noen rike stater til utviklingsland i sør, men at vi samarbeider for å utjevne forskjeller og for å fordele makt og rikdom i verden. Det er avgjørende dersom vi skal få verden med på å støtte Ukraina, og det er avgjørende hvis vi skal stanse folkerettsbruddene i Palestina. Framover må vi ta en mer aktiv rolle, for det er gjennom bistand og kamp mot klimaendringer, ulikhet, forskjeller og fattigdom Norge bidrar til å minimere uro og forebygge krig og konflikt. Derfor går økt totalberedskap og trygghet for landet hånd i hånd med arbeidet for en fredelig verden.

Etter den nazistiske okkupasjonen av Norge for 85 år siden lovet vi hverandre aldri å glemme. Historien om hvilken verdensorden vi vil leve i, skrives nå. Hvilke verdier valgte vi oss mens verdens sto i brann? Det er spørsmålet vi er nødt til å stille oss.

Presidenten [12:10:32]: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Christian Tybring-Gjedde (uavh.) [12:10:49]: Vi får stadig høre at dagens globale handelsregime har skapt enorme verdier og økt levestandard. Det gjelder ikke for grunnleggeren av regimet, USA. For USA oppfattes handelssystemet som skjevt. For å lage en analogi kan man si at barna har blitt rike, mens foreldrene sitter i dyp gjeld – til tross for at det var foreldrene som la grunnlaget for barnas velstand. Sannheten er at USA i realiteten er konkurs, og at USAs økonomi lever på lånt tid. Handelsbalansen er negativ, statsbudsjettet har et enormt underskudd. USA har en stor gjeld de etter hvert ikke vil evne å betale med dagens regime. Trump er så langt den eneste som har forsøkt å gjøre noe med det, endog på dramatisk og uklokt vis.

Norge er tjent med at USA er den ledende økonomiske kraften i global handel. Norge er dermed tjent med at USA opplever at handelssystemet virker for dem. Norge bør derfor aktivt søke å finne løsninger med USA. Det kan innebære endring av vår egen handelspolitikk. Det kan samtidig gi oss muligheter med vår geografiske beliggenhet og våre energiresurser.

Begrepet byrdeforskyvning er også noe som er naturlig, som utenriksministeren refererte til. Det er ingen

grunn til at USA skal betale 60 pst. av kostnadene for å drifte NATO. Byrdeforskyvning betyr ikke kun mer penger, det betyr større militært ansvar. Jeg tror ikke vi er forberedt på det. Jeg tror ikke engang vi har tenkt gjennom hvorfor og hvordan vi skulle ha et mer militært nærvær. Derfor fremmet jeg i dag et representantforslag hvor jeg ønsker å se på ubalansen mellom kampkraft og utholdenhet. Det hjelper ikke bare å kjøpe våpensystemer. Vi må kunne vise dem, og vi må kunne ha soldater til å bruke dem.

Norges sikkerhetspolitiske utfordringer er de mest alvorlige på mange tiår. Da er det ikke naturlig at vi bruker så mye ressurser på konflikter som er veldig fjerne og langt unna oss. Vi kan ikke prioritere og samtidig si, slik utenriksministeren sa, at vi prioriterer alt samtidig, og at det betyr at vi ikke nedprioriterer noe som helst. Det er man nødt til å gjøre, og da viser jeg til representanten Søreide, som sa nøyaktig det samme: Vi må også være tydelige på at har vi flere utfordringer i Europa og nær oss selv, må vi bruke mer ressurser på det og mindre andre steder. Vi kan ikke bruke like mye over alt. Da prioriterer man ikke.

Det spørsmålet man burde stille seg, er: Hva om? Hva om USA og Israel sammen angriper Iran? Hva om USA og Israel fordriver Gazas innbyggere til Libanon, med Libanons velsignelse? Når det gjelder Asia, bør vi stille oss spørsmålet: Hva om Kina angriper Taiwan? Hvor er vi? Hva gjør vi?

Michael Tetzschner (H) [12:14:04]: Også jeg har lyst til å rose utenriksministerens redegjørelse, for på mange punkter er den god. Det er på de områdene hvor man beskriver verden slik den ser ut fra Norge, og der er vi nokså enige om situasjonsbeskrivelsen. Den er dessverre ikke særlig offensiv med tanke på å oppsøke og presentere dilemmaene som enhver utenriksledelse vil stå i. Jeg kan minne om at Norge nå har et image internasjonalt med å drive med «cherry picking», altså at man forsyner seg av de rettene i buffetten som passer en, og så stiller man ikke opp der det kommer i den minste strid med våre umiddelbare interesser.

Norge har nå en regjering som har gitt garantier for at man ikke skal implementere de siste fem EU-direktivene – til og med på en måte der man umyndiggjør Stortinget, ved å si at dette skal gjelde hele neste stortingsperiode. Vi opprettholder også avvik fra EUs sanksjonspakke mot Russland. Det har vært nevnt tidligere i debatten. Det gjelder disse fiskeanløpene, som også er en bekymring for Etterretningstjenesten, for det er ikke bare ansatte på disse fiskefartøylene som slenger rundt i gatene; det er også en innfallsvinkel for etterretningsvirksomhet. Hybridkrig er også omtalt i redegjørelsen, men vi opprettholder et unntak når det gjelder digital

formidling over grensen av Russia Today, og vi har fortsatt mange russiske farledsbevis hvor de altså uten å ta inn norsk los kan boltre seg i våre farvann, også med en uklar grense mot etterretning.

Jeg vil også si at når utenriksministeren fortjenstfullt sier at krigen i Ukraina har pågått i elleve år, kan man også se på Arbeiderpartiets inkonsistente holdning til Russland i denne perioden. Jeg har selv sittet i utenrikskomiteen og sett hvordan man hele tiden forfektet en nærmest dualistisk tilnærming overfor Russland, med de samme makthaverne som nå driver denne krigen. Vi skulle berolige og avskrekke. Denne perioden kunne av og til svare til betegnelsen «logre for Lavrov». Det var som om Norge hadde en egen kompetanse til å håndtere Russland, mens man, de siste årene i hvert fall, er blitt kvitt denne naiviteten. Det er en glede å høre. Men noen konsistent utenrikspolitisk ledelse har Arbeiderpartiet ikke stått for.

Ola Elvestuen (V) [12:17:18]: Vi er i en verden med en mye mer alvorlig sikkerhetssituasjon. På mange måter er allting nytt, men samtidig vil jeg påpeke at de tre største problemene verden står overfor, fortsatt er global oppvarming, tap av natur og å stå opp for frihet og demokrati. Det er veldig viktig å se at disse tre også henger sammen.

Når vi har en helt ny sikkerhetssituasjon, er det viktig løpende å holde de avtalene vi har. Parisavtalen er på plass, det er en avtale, og den virker. Naturavtalen er ikke like sterk, men den trenger også å få en virkning. Fra Venstres side er det viktig å ha med at i utformingen av den konkrete politikken for å møte disse utfordringene er EU og samarbeidet vårt med EU sentralt. Det skal også fra norsk side legges fram en klimaplan, om under en time. Vi har en klimaavtale fram til 2030, men det er viktig at den forlenges fram mot 2040.

Vi har et stort internasjonalt engasjement, både for natur og for klima. Vi samarbeider tett med Indonesia, med Brasil, med Colombia, og vi er en aktør i Sentral-Afrika. Det som er viktig framover, er at vi ser litt bredere på disse sammenhengene. Dette er land vi trenger å bygge bredere samarbeid med, også utover de konkrete målene vi har innenfor natur og klima. Det er også for å møte utfordringen vi ser med land som Kina, Russland og andre diktaturer, som samarbeider og over hele verden utfordrer våre verdier. Vi trenger mer samarbeid, og da mener jeg bredere samarbeid, ikke bare bistand, med land vi kan samarbeide med – i Latin-Amerika, i Afrika, i Sør-Asia og Sørøst-Asia – og å gjøre det mer systematisk.

Diktaturene samarbeider mer og mer, som Russland med Kina, med Iran, med Nord-Korea i sitt angrep på Ukraina. Vi må finne vår plass i et samarbeid i Europa, men også med alle andre vi kan, for å møte denne ut-

fordringen. Vi trenger en mobilisering i Europa, en mobilisering av militært utstyr og produksjon av våpen og militært utstyr, for vi må ta ansvaret. Med uforutsigbarheten som er i USA, må vi forholde oss til at USA er et land vi ønsker et så sterkt samarbeid som mulig med, samtidig som vi må være klar til å reagere på uforutsigbarheten som er der.

Utenriksminister Espen Barth Eide [12:20:31]: Jeg vil igjen takke for en god debatt, nå som den ser ut til å nærme seg slutten.

Noen refleksjoner til slutt: Først vil jeg takke representanten Viljugrein for å minne om de åtte barna som kom til Norge fra Gaza i natt. Jeg vil også bruke det til å minne om at før våpenhvilen inntrådte, regnet man med at minst 17 000 barn var drept i Gaza, og etter at våpenhvilen ble brutt, er det godt over 1 000. Det har vært dager med opptil hundre nye drepte barn alene i Gaza etter dette. Det er en av verdens mest brutale kriger, og som om ikke det var nok, ser vi også at helt sentrale humanitære prinsipper brytes så systematisk at dette også begynner å smitte over på andre konflikter. Så hele krigens folkerett, eller humanitærretten, er virkelig utfordret i det som skjer i Gaza, og dessverre nå også på Vestbredden.

Så et litt overordnet blick på spørsmålet om hvordan man møter en ny verden: Jeg tror omtrent samtlige har vært enige om at verden er grunnleggende annerledes, og det må vi ta inn over oss, men det betyr ikke at vi skal akseptere at verden nå har blitt transaksjonell. Vi skal analytisk forstå at vi har en mer transaksjonell ledelse i USA, f.eks., og at det er flere stormakter som nok liker det, men det er veldig mange land som er opptatt av å ta vare på en regelstyrt verdensorden, en regelstyrt verdenshandel, ta vare på FN, stå opp for folkeretten i fellesskap, videreutvikle Verdens handelsorganisasjon, og om mulig med avtaler – på toppen av dem alle kan være enige om – for fortsatt å ha, om ikke en absolutt ubegrenset frihandel, en regelstyrt frihandel.

Jeg har lyst til å kommentere noe som representanten Moxnes nevnte. Det er riktig at frihandel har bidratt til betydelig økonomisk vekst, men frihandel alene kan også føre til betydelig ulikhet i land. Vår type land – Norge, nordiske land, med et sterkt sosialdemokratisk instinkt – har jo klart å gjøre to ting på én gang, nemlig å høste fruktene av en åpen verdenshandel, men også å ha sterke fagforeninger, sterke arbeidsgiverorganisasjoner og en sterk velferdsstat, som gjorde at man kunne fordele fruktene av den frihandelen. Det er det USA ikke har klart. Der har de endringene som frihandelen har bidratt til, og som har gitt en BNP-vekst som var veldig stor, også ført til stor geografisk og sosial ulikhet. Den beste måten å møte frihandelen på og sørge for oppslut-

ning om denne er at man også har sterke stater, sterke fagforeninger, god lønnsdannelse, og at man står solidrisk i eget land når det gjelder å fordele det frihandelen gir.

For øvrig skulle jeg gjerne snakket mye om dilemmaer i utenrikspolitikken, men det får bli ved neste anledning.

Presidenten [12:23:33]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [12:23:38]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Rapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd 2024 (Innst. 203 S (2024–2025), jf. Dokument 17 (2024–2025))

Presidenten [12:23:48]: Etter ønske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Bente Irene Aaland (A) [12:24:20] (ordfører for saken): Aller først vil jeg rette en takk til Stortingets delegasjon til Nordisk råd for det arbeidet de utfører i en urolig og krevende tid. Viktig arbeid utføres i presidiet og i de fire fagutvalgene.

Sikkerhet og beredskap var et prioritert tema for det islandske presidentskapet i 2024. De hadde fred og sikkerhet i Arktis som overskrift for sitt presidentskap.

Russlands angrepskrig i Ukraina har preget det nordiske samarbeidet siden fullskalainvasjonen i 2022. Da Sverige ble medlem av NATO i mars 2024, ble hele Norden samlet i en forsvarsallianse. Mulighetene dette gir for tettere samarbeid om sikkerhet og forsvar i Norden, har vært et viktig tema i Nordisk råd.

Fornøyelse av Helsingforsavtalen har vært et gjennomgående tema de senere årene. Helsingforsavtalen av 1962 kalles gjerne grunnloven for det nordiske samarbeidet. Avtalen ble sist endret i 1995. Nordisk råd vedtok på sesjonen i Reykjavik i oktober 2024 en anbefaling til de nordiske regjeringene om å nedsette en kommisjon som skal utarbeide konkrete endringsforslag til Helsingforsavtalen.

Nordisk råd påpeker selv behovet for nyere artikler om samarbeid innen forsvars- og sikkerhetspolitikk, sivil sikkerhet, beredskap, samfunnssikkerhet, klima, barn og unges inkludering i det nordiske samarbeidet

samt grensehindringer. Presidiet startet også behandlingen av et forslag fra den færøyske delegasjonen om å endre Nordisk råds forretningsorden slik at Færøyene, Grønland og Åland får fast plass i presidiet. Dette arbeidet er ikke konkludert og fortsetter derfor inn i 2025.

Oppsummert understreker dette at Nordisk råd er i takt med sine omgivelser og ser at ytre trusler krever styrket samarbeid.

Hvis vi skal skjele litt til totalberedskapsmeldingen, sies det også der at det nordiske samarbeidet må styrkes, og en ser på nordisk samarbeid som en strategisk del av beredskapen. Totalberedskapsmeldingen støtter også Nordisk råds arbeid for å bygge ned grensehindre. Nettopp arbeidet med å fremme mobilitet og redusere grensehindre mellom de nordiske landene er en hjørnestein i det nordiske samarbeidet. Det prioriteres høyt i alle de nordiske landene. Gode løsninger for dette bør skapes under fredelige forhold og ikke når krisen er et faktum.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:27:25]: Som saksordføreren var inne på, er det ingen tvil om at den sikkerhetspolitiske situasjonen, med krig og invasjon i Ukraina, har preget mye av arbeidet i Nordisk råd det siste året. Det ligger som en krevende paraply over det arbeidet som skjer i Nordisk råd, nettopp fordi vi i så stor grad påvirkes av det som skjer, både nært oss og tidvis også litt lenger unna enn bare i Europa og Norden. Det er viktig at vi er i ferd med å se på en fornyelse av Helsingforsavtalen – avtalen som på en måte er grunnloven for samarbeidet i Norden. Nordisk råd har bedt regjeringene om å utarbeide konkrete endringsforslag til Helsingforsavtalen. Denne typen avtaler må fornyes, forandres og passe til den tiden vi lever i, hvis de skal ha reell betydning for det viktige nordiske samarbeidet.

I det arbeidet vi gjør i Nordisk råd, er det fra Høyres side viktig å legge vekt på at vi må ha bedre fremdrift i arbeidet med det som er kjernesakene for Nordisk råd: grensehindringer – mange grensehindringer – til tross for at vi skal være en godt integrert region. Det er positivt at det nå jobbes på en litt nyere måte, med litt tydeligere ansvarsoppgaver, også i de enkelte utvalgene, men for folk og næringsliv i Norden er det fortsatt for mange grensehindringer. Vi trenger et sterkere transportsamarbeid, vi trenger bedre godkjenning av fagutdanninger, og vi trenger felles ID hvis vi skal være det statsministerne sa for noen få år siden: verdens best integrerte og mest bærekraftige region. Da må vi i Nordisk råd klare å håndtere det som hindrer at vi er det, og vi må gjøre det raskere.

Jeg er nestleder i velferdsutvalget. I det utvalget har vi – som et eksempel – ventet i to år på politisk dialog med regjeringene om to viktige saker. Den ene er legemiddelberedskap – utrolig viktig i en tid preget av usikkerhet – og den andre en dialog om bedre nordisk sam-

arbeid i kampen mot partnerdrap og vold i nære relasjoner. Samtidig som jeg vil ønske den nye statsråden med ansvar for nordiske saker velkommen på dette området, vil jeg gi en tydelig henstilling om å prioritere at regjeringene faktisk gjennomfører det de skal i det nordiske samarbeidet, med Nordisk råd.

Kathrine Kleveland (Sp) [12:30:46]: Selv om vi debatterer årsrapporten for 2024, starter jeg i Helsingfors, hvor president Alexander Stubb, på temasesjonen i forrige uke, sa at han aldri har følt seg mer nordisk enn nå. Han framhevet hvordan nordisk samarbeid gir trygghet, og hvordan nær kontakt mellom de nordiske landenes ledere styrker beredskapen vår. Gratis kunnskap er mye verdt i en tid der gode råd er dyre.

Apropos beredskap: Den nye Totalberedskapsmeldingen, Meld. St. 9 for 2024–2025, Forberedt på kriser og krig, viser tydelig hvordan nordisk samarbeid innen sivil beredskap må styrkes. Et konkret eksempel er utviklingen av en strategisk korridor for militær mobilitet gjennom Nord-Norge, Nord-Sverige og Nord-Finland. Viktigheten av at alle er i NATO, gjentas ofte – Haga-samarbeidet, med nordisk samarbeid på samfunnssikkerhet og beredskap, samt det sivil-militære samarbeidet gjennom NORDEFCO likeså. President Zelenskyjs deltakelse på Nordisk råds sesjon på Island i november i fjor, i forbindelse med det fjerde ukrainsk-nordiske toppmøtet, viser også viktigheten av nordisk samarbeid og Nordisk råd som arena.

Kulturelt deler vi mange verdier i Norden. Våre til-litsbaserte demokratier gir også motstandskraft. Dette gjelder også i møte med ny teknologi som kunstig intelligens. Det er viktig at Norden samarbeider om utvikling og regulering av KI, slik at teknologien brukes på en etisk og ansvarlig måte. Mittengruppens medlemsforslag om et nordisk KI-senter har nå fått 5 mill. danske kroner fra Ministerrådet. Senterpartiet forventer at senteret vil arbeide med utviklingen av nordiskspråklige KI-modeller for å bevare vår felles kulturarv og språk.

Til slutt vil jeg nevne at det var stas at sommermøtet til utvalget jeg sitter i, kunnskaps- og kulturutvalget, ble lagt til Vestfold i fjor. Besøket fokuserte på barn og unge, med temaer som undervisning i mat og helse hos Geitmyra matkultursenter, utenforskap og mobbing i skolen samt arenaer for kulturutøvelse og opplevelser. Spesielt var det også å besøke rehabiliteringssenteret ved Bastøy fengsel, som kombinerer utdanning, praktisk jobbing og kultur. Et medlemsforslag om bedre utnyttelse av Nordisk råds priser og det vi kan få til rundt det, er det også blitt etter det møtet.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [12:33:59]: Fremskrittspartiet har alltid vært sterkt engasjert i vår kulturarv, og i forbindelse med denne saken ønsker jeg å

løfte opp noe som er tatt opp av vår representant Helge André Njåstad når det gjelder en utlånsordning for kulturskatter mellom nordiske institusjoner.

Det eldste avtrykket av Bergen bysegl er fra 1299, men det befinner seg ikke i Bergen. Det er oppbevart i Danmark, på museum der. Dette ble naturligvis tatt opp. Det er mange bergensere som er stolte av byen og kulturarven sin, og de engasjerer seg sterkt i å kunne få tilbake dette avtrykket av Bergens bysegl. Jeg håper at ministeren, som nå har fått dette nye ansvaret, kan svare ut om det er noen gladnyheter på vei til stolte og spente bergensere, som helst vil ha seglet hjem.

Tobias Drevland Lund (R) [12:35:20]: Å stå sammen i Norden er viktigere nå enn på lenge. I en stadig mer utrygg verden er det godt å vite at vi har gode naboer, som vi i framtiden må samarbeide enda tettere med.

Mange av diskusjonene de siste årene i Nordisk råd har selvsagt dreid seg om forsvars- og sikkerhetspolitikk. Det er helt naturlig og en naturlig konsekvens av Russlands brutale og folkerettsstridige fullskalakrig mot Ukraina for over tre år siden. Norden, derimot, kjennes trygt når man ser verden der ute. Men i denne debatten må vi huske på noe av det som gjør oss stolte, og som gjør at vi har mest grunn til å være stolte av Norden. Ja, vi er et flott land. Vi har vakre fjell. Vi har flott natur. Vi har også mange vinterolympiere, for ikke å snakke om fjorder og fjell. Men det som gjør meg aller stoltest av å komme fra Norden, er de nordiske velferdsstatene våre. De har ikke kommet av seg selv, de har ikke blitt gitt oss som en gave, men velferdsstaten er kjempet fram av dem som har levd før oss, der vanlige folk gikk sammen, organiserte seg og sto opp mot overmakten for å fordele rikdom og makt på en mer rettferdig måte. Nettopp derfor, når vi nå skal bruke mer penger på Forsvaret, mer penger på beredskap, mer penger på sikkerhet, er det viktig at de nordiske velferdsstatene forsvares, forsterkes og forbedres i årene framover, og nettopp derfor er det også viktig at vi i denne salen og i alle parlamenter i hele Norden jobber for å få ned forskjellene og sørger for å styrke fellesskapet. Det handler om vår felles nordiske motstandskraft.

Som nevnt i årsmeldingen har Helsingforsavtalen vært et gjennomgangstema, særlig det siste året, og særlig hvordan artiklene om parter til avtalen kan endres for å muliggjøre en styrket deltakelse i det nordiske samarbeidet for Færøyene, Grønland og Åland. Det mener Rødt er viktig. I en tid der man til stadighet, gjennom uoffisielle besøk av visepresidenten i USA eller presidentens sønn, legger press på befolkningen på Grønland – eller når presidenten selv til og med antyder bruk av militærmakt for å få kontroll på Grønland – ja, da gjel-

der det at vi i Norden, og vi i Norge, slår ring om Grønlands skjebne og ikke minst sørger for at Grønlands skjebne skal avgjøres av grønlenderne, ikke av amerikanske presidenter eller noen andre. Det er viktig at alle i det nordiske samarbeidet, også Grønland, Åland og Færøyene, deltar på lik linje med øvrige land, og at de føler seg både respektert og inkludert. Nordens framtid styres best når vi jobber sammen i fellesskap.

Ola Elvestuen (V) [12:38:28]: Som flere har vært inne på, ble det ikke diskutert utenrikspolitikk i Nordisk råd tidligere, men nå er det utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikken som er dominerende i Nordisk råd.

Det er godt å se at Norden, og jeg vil også gjerne ta med Baltikum, står veldig samlet i støtten til Ukraina og også samlet i den sikkerhetspolitiske posisjonen som Norden nå må ta, også i forholdet til Russland. Med Sverige og Finland i NATO er dette et sterkere og mer samlet Norden enn det vi har hatt tidligere. Det er viktig at vi fortsetter å bygge opp under dette samarbeidet og er en del av det.

Så er det, som flere har vært inne på, dette at man skal gå tilbake til kjernen i det nordiske samarbeidet, dette med grensehindre og at vi skal ha et samarbeid der målet er at vi skal bli den mest integrerte og bærekraftige regionen i verden. Det har jo Norden en mulighet til. På de fleste områdene, enten det er økonomi, utdanning eller forskning, kan Norden til sammen konkurrere med hvem som helst i verden. Der trenger vi også mer samarbeid.

Fra Venstres side mener vi – akkurat som at Sverige og Finland er med i NATO – at det er på tide også å ha en diskusjon i Norge om norsk medlemskap i EU. Når det gjelder disse grensehindrene vi ser, handler det om å se på de små sakene, og de er viktige. Jeg er glad for at det det siste året faktisk er blitt lov å kjøre taxi mellom Norge og Finland. Det var det ikke før, men nå er det på plass. Men i det større bildet er det klart at det i et tettere samarbeid er viktig at vi nå får på plass de EU-direktivene og -forordningene som vi henger så langt etter med. Dette handler også om å få de samme reglene, få et tettere samarbeid og bygge ned grensehindre i Norden.

Som forrige taler må jeg også innom den helt spesielle situasjonen nå, med det helt utidige presset fra Trump-administrasjonen på Grønland og Danmark. Dette er god, gammeldags imperialisme fra slutten av 1800-tallet – som vi trodde vi ikke skulle møte igjen. Det er helt avgjørende at Norden står samlet i sin støtte til Grønland og grønlendere og til Danmark i det presset de utsettes for. Et ledd i det handler om å få fornyelsen av Helsingforsavtalen, der Færøyene, Grønland og Åland får en sterkere og mer likeverdig posisjon i Helsing-

forsavtalen. Er det noe tidspunkt der Norden har fordel av å stå sterkere sammen, er det nå.

Statsråd Åsmund Aukrust [12:41:52]: Takk for en veldig god debatt så langt, og la meg starte med å takke for det veldig viktige arbeidet som Nordisk råds delegasjon her på Stortinget gjør. Jeg har sett det selv gjennom mange år som stortingsrepresentant og vet hvor dedikerte våre parlamentarikere er i det nordiske samarbeidet. Det har vært viktig alltid, men som debatten så langt har vist, er det mye viktigere nå. Det har blitt viktigere for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk, dette veldig viktige arbeidet som gjøres fra vår delegasjon på tvers – med representanter fra alle partier. Så tusen takk for det. Jeg synes rapporten som er blitt lagt fram, viser hvor solid og mye arbeid som legges ned i Nordisk råd.

Jeg vil bruke dette innlegget til å trekke fram to saker som jeg har på min agenda som ny statsråd for dette ansvansområdet. Det er to områder som allerede er blitt pekt på i debatten.

Den første saken er den mulige oppdateringen av Helsingforsavtalen etter Nordisk råds vedtak under sesjonen i Reykjavik. De nordiske regjeringer svarte positivt på denne anbefalingen, og forberedelsene av en utredning om de ulike juridiske problemstillingene knyttet til en mulig oppdatering av Helsingforsavtalen er i gang. De nordiske samarbeidsministrene møttes i forrige uke digitalt, og vi ble enige om en oppdragsbeskrivelse for utredningsarbeidet. Akkurat i disse dager vil det bli inngått kontrakt med den valgte utrederen.

Utredningen skal bl.a. se på Helsingforsavtalens juridiske status i forhold til EU-retten, folkeretten og nasjonal rett. Vi ser selvfølgelig fram til å motta denne rapporten i slutten av dette året.

Det andre området som jeg vet har vært veldig viktig også for delegasjonen til Nordisk råd her på Stortinget, er arbeidet med å fremme mobilitet på tvers av landegrensene. Med programmet Fri rörlighet i Norden har de nordiske samarbeidsministrene en spesiell ambisjon på dette området. Vi er nå i gang med å se på hvilke områder vi spesielt skal prioritere av grensehindre. Vi er avhengig av at vi prioriterer de samme områdene for at vi virkelig skal få gjort noe med det som står igjen av grensehindre.

Til slutt: Jeg er helt enig i det som er gjennomgangstonen i alle innleggene, nemlig at vi er i en helt ny utenriks- og sikkerhetspolitisk situasjon. Jeg tror det er mange av oss som kjenner på en veldig uro over alt som skjer, først og fremst med krigen i Ukraina, men også med de veldig uklare signalene vi får fra den nye administrasjonen i USA, og med veldig mye uro ellers i verden. Da blir det nordiske samarbeidet ekstra viktig, og da har det vært fint å se at det nordiske samarbeidet står sterkere

enn noen gang. Jeg tror det var mange av oss som ble rørt da vi så alle de nordiske lederne sitte i togkupeen på vei til Kyiv natt til 24. februar. Det var et bilde på vår felles støtte til Ukraina, og det var et bilde på hvor sterkt det nordiske samholdet står når vi trenger det som mest.

– Med det sier jeg takk for rapporten som Stortingets delegasjon til Nordisk råd har lagt fram.

Presidenten [12:44:55]: Det vert replikkordskifte.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:45:07]: Takk til statsråden for hans engasjement. Det er viktig, og det trenger vi.

Jeg har lyst til bare å komme litt inn på det jeg så vidt nevnte i mitt innlegg. Jeg mener at man faktisk må være utstyrt med en veldig stor dose tålmodighet når man er en nordisk parlamentariker i Nordisk råd. Det er fordi ting tar veldig lang tid. Jeg vet at det ikke er samarbeidsministerens ansvar, heller ikke de andre landenes, men når vi i utvalget altså har ventet i to år på å få en politisk dialog – som er det verktøyet vi har når vi er uenige om noe har nordisk nytte, og om statsrådene på de ulike områdene skal sette seg ned og se på muligheter – mister man innimellom litt motet, i hvert fall kjenner man at det går sakte. Vil samarbeidsministeren ta litt tak i dette og gå inn i dette med det formål at vi skal få opp tempoet?

Statsråd Åsmund Aukrust [12:46:12]: Det er et veldig, veldig godt spørsmål. Tålmodighet er noe vi kjenner på. Vi kjenner kanskje på en utålmodighet i det politiske arbeidet her hjemme i Norge også, men det er klart at man kjenner enda mer på det internasjonalt. Jeg tar gjerne et møte med Nordisk råds delegasjon for å diskutere hvordan vi kan få opp tempoet på de områdene som er spesielt viktige for vår delegasjon.

Som Wilhelmsen Trøen er inne på, er det utfordrende at det må skje samtidig i alle land. Nordisk råd jobber ikke først og fremst med sikkerhetspolitikk, selv om det er en veldig stor del av diskusjonene.

Jeg vil si det er ny entusiasme for nordisk samarbeid. Vi ser hvor viktig nordisk samarbeid er. Det er jo rørende at det under denne debatten henger islandske flagg opp langs hele Karl Johan. Vi har fått veldig mye tettere kontakt mellom våre statsledere – den har alltid vært god, men det er på en helt annen måte nå. Jeg tror vi kan bruke den entusiasmen vi nå har fått, på også å få opp tempoet på alle andre saker som er veldig viktige for mer nordisk mobilitet.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:47:10]: Takk for svaret. Det tror jeg er utrolig viktig, for vi har mange arenaer hvor vi også diskuterer sikkerhetspolitiske spørsmål, forsvarspolitiske spørsmål og beredskaps-

spørsmål. Jeg tror at mange av oss som har denne sterke troen på både å delta i Nordisk råd og også jobbe nordisk, har den troen og det pågangsmotet fordi vi ønsker at våre innbyggere, vårt næringsliv og våre unge som skal utdanne seg i årene framover, skal oppleve å bo i en godt integrert region.

Nettopp derfor er i hvert fall min anbefaling og henstilling til samarbeidsministeren nok en gang om han kan være så snill å gå inn i dette arbeidet med en målsetting om at man ser at man i samhandlingen med de andre samarbeidsministrene har mulighet til å prioritere alt det som virkelig kan ha nordisk nytte, og som kommer fra Nordisk råds parlamentarikere – ofte er utvalgene også helt enstemmig om disse vedtakene.

Statsråd Åsmund Aukrust [12:48:13]: Svaret på det er ja. Det gjør jeg veldig, veldig gjerne. Det er helt riktig som Wilhelmsen Trøen sier: Det viktige med dette arbeidet er ikke for Nordisk råd eller for regjeringene. Det viktige er for innbyggerne våre, at innbyggerne skal få bedre tjenester, at det skal være lettere å jobbe og bo på forskjellige sider av grensen, at vi skal få enda bedre helseberedskap ved krise og konflikt. Det er hele formålet med alt arbeidet som gjøres. Jeg tar gjerne imot den utfordringen om å få gjort noe med den utålmodigheten som ligger her. Det imøteser jeg veldig gjerne.

Jeg mener at Norden vel allerede er den best integrerte delen av verden, men vi har også mye å gå på. Som jeg sa i mitt forrige svar, mener jeg at vi bør utnytte den entusiasmen vi nå ser rundt nordisk samarbeid, til å få bort det som er av grensehindre, for å bli en enda bedre integrert del av verden.

Tobias Drevland Lund (R) [12:49:24]: Jeg kjenner også tilfeller hvor det har gått over ti år før noe har skjedd etter at noe har blitt vedtatt i Nordisk råd, men nok om det.

Grønland har til tider følt seg oversett i det nordiske samarbeidet. Som resultat valgte de bl.a. ikke å møte i Nordisk råd i fjor, og vi vet også at de har stått over møter i Nordisk ministerråd. Statsråden var inne på det, og jeg synes det er interessant å høre litt mer om hvordan statsråden vil bidra til å jobbe inn mot Ministerrådet for å holde alle landene i Norden sammen, og også sørge for at alle landene føler at de deltar på lik linje og har en like viktig deltakelse. Det er utrolig viktig i den tiden vi er inne i nå, særlig med tanke på Grønland, som nevnt tidligere i debatten.

Statsråd Åsmund Aukrust [12:50:13]: Takk for et veldig godt spørsmål. Situasjonen på Grønland er helt utrolig å se. Jeg var med Stortingets utenriks- og forsvarskomite i København 20. januar, den dagen president Trump ble innsatt som president, og hadde møte

med danske parlamentarikere, som allerede da hadde fått de første signalene om hva man sa om Grønland. Da var det veldig viktig og veldig fint å se hvor tverrpolitiske vi var fra norsk side i vår støtte og solidaritet til måten Danmark skal håndtere dette på.

Det er ikke åpent for tvil om hva som er Grønlands posisjon. Det er etter folkeretten krystallklart. Det er en del av Kongeriket Danmark, og hva som skal skje med Kongeriket Danmark, er det opp til grønlenderne og danskene å bestemme, ingen andre. Jeg tror det viktigste vi nå gjør fra vår side, er å gi en veldig støtte til den nyvalgte grønlandske regjeringen og til den danske regjeringens håndtering av denne saken. De vet veldig godt at Norge står på deres side i denne saken.

Presidenten [12:51:17]: Replikskordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [12:51:35]: Det nordiske samarbeidet er viktig for Norge, ikke minst i urolige tider som nå. Krigen i Ukraina har knyttet oss tettere sammen og aktualisert fellesnordiske løsninger. I krisetider ser vi til våre naboer, og de nordiske landene er Norges viktigste beredskapsvenner.

Som parlamentariker i Nordisk råd og stortingsrepresentant for Østfold, som er grensefylke, er jeg naturlig nok opptatt av den delen av det nordiske samarbeidet som handler om å bygge ned grensehindre. Det skal være mulig å flytte, pendle, studere og drive virksomhet på tvers av landegrensene i Norden uten at en risikerer å havne i en gråsoner eller bli hindret av uklare lover og regler.

En grunnleggende forutsetning for å pendle over grensen er trygghet og tillit til arbeidsmarkedet. Skatte-spørsmål, sosial trygghet og administrative forhold må fungere. Delegasjonens besøk til grensetjenesten på Magnor i fjor ga oss innsikt i konkrete utfordringer. Beskjeden derfra var klar: Dagens nordiske skatteavtale fungerer ikke godt nok. Jeg har stilt skriftlig spørsmål til finansminister Stoltenberg, om han er positiv til å igangsette revisjon av den nordiske skatteavtalen, inkludert unntaket for grensegjengerordningen mellom Norge, Sverige og Finland. Han svarte ikke nei, men noe sier meg at vi må jobbe videre med dette også i neste stortingsperiode.

Jeg sitter i utvalget for velferd i Norden, og der fokuserer vi på den nordiske velferdsmodellen, sosial bærekraft, utsatte barn og unge og antibiotikaresistens, for å nevne noe. Sjeldne diagnoser er også en sak vi har fokusert på. Team Pølsa er her på huset i dag, og jeg så at flere av ungdommene sto oppe på galleriet da vi begynte denne debatten her i dag. Jeg må jo gi all ros til hvordan de har klart å fremme og øke oppmerksomheten om det

som gjelder sjeldne diagnoser, og da særlig barnedemens.

For sjeldne diagnoser er jo nettopp det – de er sjeldne. Det betyr at de nordiske landene hver for seg har et for lite pasienttilfang på de mest sjeldne diagnosene, noe som gjør det vanskelig å etablere et tilstrekkelig kunnskaps- og kompetansenivå. Ved å samarbeide tett på tvers av de nordiske landene har vi større mulighet til å lykkes med diagnostisering og behandling. Siden de nordiske landene er så like og har et ganske likt helsevesen og velferdssystem, har vi mye å hente på å samarbeide mer og tettere, og jeg tror sjelden-feltet er særlig godt egnet for å utvikle det nordiske helsesamarbeidet videre. Pasienter i alle de nordiske landene har stor tillit til det offentlige helsevesenet og til at de får den beste behandlingen i verden. Dette må også gjelde pasienter med en sjelden sykdom.

Det nordiske samarbeidet står sterkt, og jeg vil også takke delegasjonen og alle de gode hjelperne vi har her på huset, for den viktige jobben som Nordisk råd har gjort i året som har gått.

Tove Elise Madland (A) [12:54:49]: Gjennom snart fire år har eg hatt gleden av å få vera medlem i Stortingets delegasjon til Nordisk råd.

Frå mitt første møte, i København, der det blei arrangert hovudsesjon, og fram til årets temasesjon i Helsinki har viktigheita av det nordiske samarbeidet berre forsterka seg. Målet om å bli den mest berekraftige og integrerte regionen innan 2030 er berre blitt endå viktigare.

Me hadde ikkje på nokon måte kunne føresett den verdssituasjonen, ei heller at situasjonen i Norden skulle vera sånn som han er no, i 2025. At Sverige og Finland er ein del av NATO, byggjer oss endå tettare saman. Forsvarssamarbeidet har jo vore det enkelte land si sak, men er no ein viktig del av både samtalar og diskusjonar. Situasjonen på Grønland – kven skulle tru at me skulle oppleve dette? Eg er veldig glad for at me gav vår støtte til Grønland og det grønlandske folk så tydeleg då me var samla på årets temasesjon i Finland.

I utvalet for eit berekraftig Norden har me jobba godt med mange medlemsforslag. Det er eit aktivt utval. Meiningane er mange, og dei er sterke, og det er ikkje til å leggja skjul på at saka om moratorium for gruvedrift på havbotn var ei av dei sakene det blei stor debatt om. Ikkje minst opplevde eg sjølv, som leiar, at pågangen frå dei nordiske media blei relativt stor.

Utvalet har òg jobba med saker som det har vore full einighet om, særleg det engasjementet me har knytt til Østersjøen og alle dei utfordringane som ligg der. Utvalet har òg fokusert på viktige tema gjennom klima- og miljøtiltak, bl.a. knytt til matsvinn og det å kunna gje forbrukaren gode hjelpemiddel til å sjekka haldbarheit

ta på maten me forbrukar. Ei anna stor klima- og miljøutfordring er vårt forbruk av klede og tekstilar. Her har me eit medlemsforslag om at produsentar skal få eit større ansvar for mottak av klede, som ville vera eit skritt i retning av å få eit større produsentansvar.

Fire år går fort, så for meg er dette den siste debatten som medlem av Stortingets delegasjon til Nordisk råd. Det nordiske samarbeidet har vore viktig i den tida me er inne i, men det viser seg òg at det er viktig for framtida.

Jorodd Asphjell (A) [12:57:35]: Nordisk råd ble etablert i 1952, altså åtte år før jeg ble født. I dag er vi 20 representanter på Stortinget som velges til den nordiske delegasjonen, og vi har jevnlig møter. Som flere har sagt, er det en aktiv delegasjon. Også ministeren har understreket det: Her kommer man sammen, på tvers av partier og på tvers av land, og diskuterer fellesnordiske spørsmål som opptar oss i hverdagen, enten det er fra hver enkelt nasjon, eller fra hvert enkelt parti. Ministerrådet ble etablert to tiår etter, dvs. i 1971, og det har en viktig rolle. Ministerrådet skal på en måte være Nordisk råds regjering.

Helsingforsavtalen har, som det er sagt, vært diskutert i lange tider. Den ble etablert i 1962 og er på en måte grunnloven for det nordiske samarbeidet. Tempoet i det samarbeidet har stoppet litt opp, og vi har også sett at temperaturen knyttet til endringer av Helsingforsavtalen har vært litt heftig og varm i enkelte perioder. Det handler selvsagt om Grønlands ståsted, Færøyenes ståsted og Ålands ståsted – om de skal ha mer innflytelse i det nordiske samarbeidet gjennom å være faste medlemmer i presidiet.

Nå som Helsingforsavtalen er blitt så gammel, trenger vi fornying, forbedring og forsterking. På den måten kan vi bidra til utvikling av det nordiske samarbeidet i tiden framover. Som det er sagt, har vi en visjon for det nordiske samarbeidet om å være verdens best integrerte og mest bærekraftige region, og den har de nordiske statsministre skrevet under på. Vi må ha en fornying, forbedring og forsterking av Helsingforsavtalen som inkluderer områder som i dag ikke er en del av den.

Jeg tror det var Ola Elvestuen som sa at før var ikke utenriks- og forsvarspolitikken et tema i Nordisk råd, mens det nå er tema på hvert eneste møte, både i temasesjonen og i de ordinære sesjonene. Da Jens Stoltenberg var generalsekretær i NATO, gjestet han en sesjon og hadde en innledning. Det sier også noe om at interessen og engasjementet rundt det nordiske samarbeidet har blitt betydelig større.

Jeg sitter som medlem av presidiet, sammen med mange andre, og jeg tror at vi i det nordiske samarbeidet er helt avhengig av å diskutere spørsmål om kultur, økonomi, utdanning, helse og miljø, spørsmål som er veldig

dagsaktuelle, og som preger vår lokale debatt. Derfor bør vi endre Helsingforsavtalen slik at vi utvider dette på en grei måte framover.

Grensehindre ble nevnt. Det skal vi selvsagt fjerne, men vi må samtidig passe på at det ikke etableres nye grensehindre, og at regjeringen har det på dagsordenen.

Statsråd Åsmund Aukrust [13:00:59]: Takk for en veldig fin debatt. Jeg mener at noe av det morsomste vi gjør i Stortinget, er å ha veldig tøffe debatter med hverandre som får opp de politiske konfrontasjonene og uenighetene mellom partiene og blokkene. Noe av det fineste i Stortinget er når vi står sammen og er helt enige. Saken om nordisk samarbeid er i stor grad noe vi er tverrpolitisk enige om fra norsk side. Jeg synes denne debatten viser det. Jeg ser hvordan man i Nordisk råd og mellom storting og regjering jobber veldig godt sammen, og det må vi ta vare på.

Som det er blitt sagt i debatten, har verden forandret seg veldig mye. Tove Elise Madland nevnte i sitt innlegg hvor store forandringene har vært bare gjennom denne perioden Nordisk råd har vært sammen. Da denne delegasjonen til Nordisk råd ble valgt i oktober 2021, hadde vi ikke en fullskala krig i Ukraina, vi hadde ikke den administrasjonen vi nå har i USA, og Finland og Sverige var ikke medlem i NATO. Veldig mye har forandret seg de siste fire årene.

Det er en veldig påminnelse om at ting kan skje fort. Endringer kan skje veldig raskt, og derfor er det veldig viktig at vi fortsetter å ta vare på det nordiske samarbeidet. Det er ingen ting i genene til oss i Norden som gjør at vi på en måte er født til å være sammen. Det nordiske samarbeidet står så sterkt fordi vi hele tiden forsvarer det, bygger videre på det og skaffer nye kontakter.

Akkurat nå fungerer dette arbeidet kanskje bedre enn på lenge, men jeg tror også at det kanskje er litt mer utfordrende, for tidligere så vi mer på hverandres tv-kanaler, vi reiste og besøkte bare hverandres land mer. Nå er det blitt en større verden der ute. Vi får inn flere impulser. Vi er også mer sårbare for innflytelse fra utenfor Norden, men jeg tror noe av det viktigste er det arbeidet som gjøres i Nordisk råd, og at man er veldig flink – det har jeg sett med egne øyne i Arbeiderpartiet, og jeg tror det er sånn i de andre partiene også – til å ta med seg det nordiske samarbeidet inn i de politiske diskusjonene hjemme i Norge.

Siden det er den siste runden om Nordisk råds årsrapport i denne stortingsperioden, vil jeg gi en veldig takk til dem som har arbeidet med dette de siste fire årene, spesielt de som går ut. La meg trekke fram én person. Det er Jorodd Asphjell, som har jobbet for nordisk samarbeid gjennom sine 20 år på Stortinget, og også vært Nordisk råds president. Jeg har sett hvordan han

har fått veldig stor anerkjennelse fra alle partier her på huset, men det har også vært veldig fint å se den store anerkjennelsen han har fått fra våre nordiske venner. Siden det er siste gang i denne perioden vi har debatt om denne rapporten, vil jeg gi en spesiell takk til dem som har vært i ledelsen. Jorodd Asphjell har jobbet med dette i 20 år og har satt virkelig store spor etter seg i det nordiske samarbeidet.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [13:03:41]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [13:03:44]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Morten Wold og Dagfinn Henrik Olsen om en utrednings- og behandlingsgaranti etter modell fra Danmark (Innst. 206 S (2024–2025), jf. Dokument 8:45 S (2024–2025))

Presidenten [13:04:02]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Seher Aydar (R) [13:04:36] (ordfører for saken): Det er bred enighet om at kortere ventetider vil bidra til at flere får helsehjelp når de trenger det, men det er ikke like bred enighet om veien dit. Det ser vi også gjennom høringsssvarene som har kommet til dette forslaget. For eksempel sier Legeforeningen at forslaget er uegnet til å løse de store utfordringene, mens det kommersielle selskapet Aleris er positiv til forslaget.

I Legeforeningens høringsinnspill vises det til at forslagene ikke er noen ny tanke i norsk sammenheng. De skriver også at forslaget mangler en medisinskfaglig forankring og prioritering. Legeforeningen beskriver forskjeller på hvor mye det haster å komme til behandling, og at gang på gang har bestemmelser med sjablongmessige tidsfrister vist seg å ha uheldige overslagseffekter.

Flertallet i komiteen er uenige med forslagsstillerne, i likhet med bl.a. Legeforeningen. Flertallet har likevel samlet seg bak et forslag som tar på alvor tilbagemeldingen om at dagens pasient- og brukerrettighetslov oppleves som uoversiktlig. Partiene Senterpartiet, Arbeider-

partiet, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet, Pasientfokus og ikke minst Rødt ber om en fullstendig revisjon av loven, slik at den blir mer brukervennlig for å styrke pasientenes posisjon.

Jeg regner med at andre partier selv kommer med litt mer konkrete synspunkter, men i Rødt er vi kritiske til at Fremskrittspartiet enda en gang åpner for mer kommersialisering, noe som åpner for at deler av helsekronene våre havner i private lommer. I tillegg finnes det andre konsekvenser. Som Legeforeningen skriver:

«Videre vil en slik ordning kunne føre til en rekke uønskede konsekvenser når det gjelder planlegging, rehabilitering, samhandling, utdanning mv.»

Helt til slutt: Det pågår en debatt om ventetider, og det er ingen tvil om at det er viktig, men vi må også se litt på hva det er vi går inn for. Vi må ikke kun ivre etter tallene på hvor mange dager enkeltgrupper i sin helhet har måttet vente, vi må også se på hva slags tilbud som venter dem. Skal vi sikre gode tjenester, må vi også sikre gode arbeidsvilkår. Sykehusene må finansieres og organiseres basert på faglighet og pasientenes behov. Det er en viktig jobb å sørge for at våre offentlige sykehus er rustet til å ta ansvar for at alle som trenger helsehjelp, får helsehjelp når de trenger det, og da kan ikke penger som er bevilget til offentlig helsetjeneste, gå til private lommer.

Tove Elise Madland (A) [13:07:56]: For Arbeidarpartiet er det sjølvsagt at når du er sjuk eller opplever helseplager, er det viktigaste at du får hjelp, og hjelp til rett tid. Pasientar og pårørande skal få hjelp når dei treng det.

Arbeidarpartiet set menneske framfor systemet og ønskjer å byggja ei felles helseteneste av god kvalitet med korte ventetider. Ei sterk og tilgjengeleg offentlig helseteneste med høg kvalitet er den beste måten å sikra innbyggjarane eit godt og likeverdig helsetilbod på. Difor skal helsetenestene vera styrte og finansierte nettopp av det offentlege. Eit godt samarbeid mellom ideelle og private aktørar kan supplera og avlasta den offentlege helsetenesta gjennom forpliktande samarbeid og oppgåvedeling. Gjennom fritt sjukehusval kan innbyggjarane i dag velja mellom offentlege sjukehus og private sjukehus som har avtale med det offentlege.

Ventetidsløftet blei lansert i mai 2024. Arbeidsgjevar- og arbeidstakarorganisasjonane jobbar saman for å redusera ventetida. Dette er eit viktig bidrag for å få ned ventetida i spesialisthelsetenesta, og det viser viktigeita av og styrken i trepartssamarbeidet vårt.

Det er òg teke mange andre grep for å få ned ventetidene. Mange av dei blei lagde fram i Nasjonal helse- og samhandlingsplan. Sjukehusøkonomien er styrkt. Me har sikra sjukehusa gode rammevilkår for investering i

utstyr, sikra god og tilgjengeleg allmennlegeteneste og rett kompetanse, og sørgt for at helsepersonellet vårt bruker meir av tida si til pasientbehandling. At alle skal ha ein fastlege, er viktig, nettopp for å sikra at det blir gjort gode vurderingar tidleg i pasientforløpet.

I Noreg i dag finst det alt ein generell tidsfrist på ti dagar frå motteken tilvising i spesialisthelsetenesta. Innan den tidsfristen skal det òg vera gjort ei individuell vurdering av behovet for helsehjelp. I denne vurderinga skal det vera fastsett ein individuell tidsfrist for kvar enkelt pasient for når helsehjelpa skal vera påbegynt.

Samarbeid i Norden er godt og nært på mange område. Når det gjeld tidsfristar, har dei nordiske landa valt litt ulike tilnærmingar. Noreg har valt ein individuell tidsfrist for kvar enkelt pasient, mens fleire land i Norden har valt tidsfristar som er meir generelle. Arbeidarpartiet støttar pasientindividuelle tidsfristar.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:10:40]: Ventetiden for pasienter må ned, og for å få til det trenger vi en ny regjering. Utviklingen under Støre-regjeringen er alvorlig for norske pasienter. De venter lenger på helsehjelp, flere står i helsekø, flere pasienter opplever fristbrudd, og stadig flere pasienter opplever å bli avvist av spesialisthelsetjenesten.

Til tross for helseministerens slagord og løfter ser vi ikke gode resultater av Støre-regjeringens politikk. Det er fordi politikken er grunnleggende feil i møte med målet: kortere ventetider for pasienter. Det er avgjørende å løse de grunnleggende utfordringene når ventetidene for pasientene ikke går ned. Det har Høyre foreslått i alle sine alternative budsjetter de siste årene. Høyre har foreslått å styrke sykehusenes økonomi, å øremerke kjøp av privat kapasitet og å øke den innsatsstyrte finansieringen til 50 pst., slik at sykehus får bedre betalt for å behandle flere pasienter. Ingenting av dette har Støre-regjeringen levert på.

De siste tiårene har det blitt vedtatt nye rettigheter med intensjon om bedre å ivareta pasienter i møte med systemet. Over tid har stadig nye rettigheter gjort loven uoversiktlig og vanskeligere å forstå. En unødig kompleks pasient- og brukerrettighetslov mener Høyre strider mot selve formålet til loven, som bl.a. er å fremme tillitsforholdet mellom pasient og bruker og helse- og omsorgstjenesten.

Høyre mener derfor det er behov for en helhetlig gjennomgang av pasient- og brukerrettighetsloven, ikke for å lempe på pasienters rettigheter, men for å forenkle loven, slik at den blir enklere å forstå. Høyre mener det kan være klokt å se nærmere på en utrednings- og behandlingsgaranti for pasienter etter modell av tilsvarende ordning i Danmark og vurdere det opp mot dagens ordning i Norge, men Høyre mener dette bør gjøres i

sammenheng med en helhetlig gjennomgang av pasient- og brukerrettighetsloven.

Høyre lover ingen slagord. Vi lover bare kortere helsekøer. Med det tar jeg opp forslaget Høyre fremmer i saken. Så kan jeg kanskje kalle det en inkurie, men jeg vil i hvert fall fra talerstolen si at Høyre også står bak tilrådingen.

Presidenten [13:13:08]: Da har representanten Tone Wilhelmsen Trøen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [13:13:27]: Senterpartiet stemmer ikkje for forslaget frå Framstegspartiet om å endra pasientrettslova etter modell frå Danmark. Vi meiner framleis at generelle fristar framfor individuelle fristar, som vi har i dag, i verste fall kan gi svekt rett på oppstart av behandling innan riktig tid. Høyringsinstansar, bl.a. Legeforeningen og Kreftforeningen, er tydelege på at det ikkje er dette dei etterspør no. Vi har faktisk prøvd liknande system i Noreg tidlegare, men det fungerte ikkje i praksis og vart avvika.

Det er fleire pasient- og interesseorganisasjonar som har vore tydelege. 28 har i eit opprop bedd oss om å få fart på arbeidet med ein totalrevisjon av pasient- og brukarrettslovgivinga. Den lova vi har i dag, vert opplevd som uoversiktleg for norske pasientar og klinikarar. Det er stort behov for eit lovverk som er klarare og meir brukarvenleg, for å styrkja pasientposisjonen. Vi meiner at vi no må få det revisjonsarbeidet opp å gå, sånn at vi får eit betre lovverk for norske pasientar. Der er det òg naturleg å sjå på innretninga opp mot fristfastsetjing. Vi har skrive i merknadene at vi meiner det er naturleg å gjera dette i form av eit utval, der pasient- og brukarrettsorganisasjonane vert involverte saman med organisasjonane i helsestenestene. Eg håpar det arbeidet vert prioritert no.

Dette er eit forslag som i utgangspunktet handlar om å gi pasientar hurtigare behandling og å få ned ventelistene. Det er sjølvsagt veldig viktig for at vi skal ha eit offentleg helsevesen med tillit, og som gir hjelp til pasientar uavhengig av bakgrunn. Eg må òg seia til Høgre, som heile tida ber om ei ny regjering, at det jo var ein ventelisteskandale under Erna Solbergs regjering. Det kom fram i Dagens Medisin – dei fekk faktisk SKUP-prisen for sitt journalistiske arbeid – at dei avslørte at sjukehusa under høgreregjeringa opererte med eit omfattande og intrikat køsystem som ikkje kom fram i offentleg statistikk. Dei hadde ein offentleg kø og ein intern kø, som ofte var mykje lenger, men som vi ikkje visste om. Ventelister skal vi ikkje ha, men vi må ha ærlige tall når det gjeld ventelister i det norske helsevesenet.

Bård Hoksrud (FrP) [13:16:46] (fung. leder for komiteen): Det er gøy å høre alt det store engasjementet

for å få ned ventelistene, men vi må være tydelige og klare og si at det forventer vi faktisk. Da gir vi klar beskjed til sykehusene, og de får 30 dager til å utrede og 30 dager til å behandle. Hvis de ikke klarer det, skal man faktisk ta i bruk den ledige private eller ideelle kapasiteten som er der ute. Jeg skulle gjerne sett at det var litt mer offensivitet, og spesielt hadde jeg håpet at kanskje Høyre ville støttet dette fantastisk bra forslaget om noe som funker veldig bra. Jeg synes ikke det er noen grunn til at norske pasienter skal behandles dårligere enn danske pasienter, og der funker det som bare det. Ja, ventetiden har vært litt høyere nå etter pandemien også i Danmark, men de er på vei tilbake – på «track» – og de er veldig tydelige på at de skal ha ned ventetiden for pasientene.

Dersom sykehuset ikke klarer å behandle pasientene innen fristen, skal pasientene få lov til å velge et annet alternativ, som f.eks. behandling på et privat sykehus. Dette fungerer så godt at den private helsetilbyderen Aleris i Danmark leverer omtrent 50 pst. av sine operasjoner til det offentlige helsevesenet. Slik var det i Norge også før de rød-grønne overtok, men nå er tallet nede i ca. 8 pst. Til tross for at helseministeren prater og prater om at man skal kjøpe mer fra de private for å få ned helsekøene, ser vi en tydelig og markert nedgang i kjøp fra private over hele landet. De avtalene som inngås, er kortsiktige og kan gjelde så få som ned til 20 pasienter. Hvorfor får ikke helseministeren sykehusene til å inngå langsiktige avtaler med de private, sånn at pasientene kan bli ferdigbehandlet raskere, for å ta et konkret eksempel?

Jeg synes det er for galt at norske kvinner må vente i snitt 84 uker på operasjon for framfall av underlivsorganer på Haukeland når det som oftest kunne vært gjort i løpet av én til to uker på Aleris. 84 uker er også så lenge en pasient må vente på å få operert inn hofteproteser ved SUS, altså sykehuset i Stavanger. Også dette kan Aleris levere på én til to uker. Endometriosekirurgi – fjerne livmor – har en ventetid på 54 uker på Oslo universitetssykehus. Det er oftest mulig å gjøre i løpet av én til to uker på Aleris.

Man henter til og med svenske pasienter til Norge for å bli operert, sånn at norske pasienter tydeligvis skal stå lenger i helsekø. Dette mener Fremskrittspartiet er meningsløst, og derfor kommer vi med dette forslaget. Jeg kunne kommet med flere eksempler.

Så vil jeg, siden det er kort tid igjen, ta opp vårt forslag i saken. Vi er veldig fornøyde med at det nå er en enighet om at man skal gå gjennom pasient- og brukerrettighetsloven. Det har Fremskrittspartiet vært opptatt av lenge fordi vi ser at den er for dårlig. Den trenger en gjennomgang, og vi er nå glad for at det ser ut som det er et stort flertall. Jeg hadde kanskje sett at Høyre, som har

et nesten likelydende forslag, kunne stemt for flertallets forslag.

Presidenten [13:19:50]: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp det forslaget han refererte til.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:20:01]: Denne saken handler om noe alle er opptatt av – ventetiden i norsk helsevesen. Det er faktisk en stor sak i media akkurat nå om dagen. Senest på Dagsrevyen i går så vi at ansatte opplever at de flytter pasienter fra én liste til en annen. Det var ikke behandling, og det er pasientene som går og venter og venter på å få den reelle behandlingen. Det koster dem, det koster helsevesenet, og det som utfordrer oss, er til sjuende og sist kapasiteten. Nå ser jeg også på statsråden: Skal vi øke kapasiteten i det offentlige helsevesenet, kan vi godt drive et venteliste-løft for en periode. Men skal vi gjøre det reelt over tid uten at køen øker en annen plass, må vi faktisk øke grunnbemanningen i alle ledd – og intensivkapasiteten og operasjonskapasiteten. Først da klarer en faktisk å skape reell hjelp og reell nedgang i ventetiden.

Jeg er enig med representanten Bård Hoksrud i at vi også må bruke ledig kapasitet. Det handler også om alternativer som er gjort over tid, og om det er ledig kapasitet, bør og skal foretakene faktisk kjøpe hvis en har en prioritering der de sykeste skal hjelpes først. Derfor er det et forslag som vi ikke stiller oss bak akkurat nå, for vi mener at her må det gjøres mange ting for å lykkes med å få ned ventetiden og ikke bare ha et stunt med en ventelistegaranti. En må faktisk gjøre en jobb, og en må være villig til å prioritere grunnbemanning for å sikre at det er folk til å gjøre jobben.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:22:23]: Regjeringen jobber aktivt for å redusere ventetidene i spesialisthelsetjenesten for å oppnå viktige fastsatte mål.

I Norge har spesialisthelsetjenesten en lovpålagt generell vurderingsfrist på ti dager fra mottatt henvisning, men i motsetning til Danmark har vi ikke generelle frister for utredning og behandling. Innen vurderingsfristen skal spesialisthelsetjenesten ha vurdert den enkeltes behov for helsehjelp og fastsatt en individuell tidsfrist for når helsehjelpen senest skal være påbegynt.

Denne tidsfristen skal fastsettes slik at alle pasienter får et forsvarlig behandlingsforløp, samtidig som fastsettelsen skal være i tråd med prioriteringskriteriene for ytelsene av helse- og omsorgstjenestene våre. Dersom pasienten ikke får helsehjelpen innen tidsfristen, har pasienten rett til å få helsehjelpen påbegynt uten opphold, om nødvendig hos en privat tjenesteyter gjennom fristbruddordningen.

Individuell fastsetting av tidsfristen i samsvar med prioriteringskriteriene – alvor, nytte, ressurs – medfører

at noen pasienter får en tidsfrist som ligger godt under 30 dager, mens andre får en tidsfrist som ligger over dette. Pasienter med alvorlige tilstander skal prioriteres foran pasienter med mindre alvorlige tilstander eller med tilstander hvor behandlingsnyttene er mindre.

Jeg mener at innføring av generelle frister – altså ikke individuelle, men generelle – for utredning og behandling vil kunne føre til større utfordringer for helsepersonell med å gjøre riktige prioriteringer ved ytelse av spesialisthelsetjenester. Det kan sågar svekke rettighetene for noen pasienter, særlig de som har alvorlige tilstander der helsehjelpen haster mest.

Dagens regulering av rettigheter knyttet til behandling i spesialisthelsetjenesten i pasient- og brukerrettighetsloven ble vedtatt av Stortinget så sent som i 2023. Det utgjør forenklinger og klargjøringer. Uansett vil verken lovregulering av frister eller øvrig regulering medføre at ventetidene går ned. Det kan bare skje ved at god regulering henger sammen med tiltak og handlinger ute i tjenesten som øker kapasiteten.

Jeg merker meg komiteens tilråding om å gjennomføre en fullstendig revisjon av pasient- og brukerrettighetsloven. Det er positivt, og dette varslet regjeringen allerede i Nasjonal helse- og samhandlingsplan at vi ville vurdere, og videre arbeid med reguleringer knyttet til ventetider og gode pasientforløp kan inngå i en slik eventuell revisjon.

Presidenten [13:25:18]: Det blir replikkordskifte.

Bård Hoksrud (FrP) [13:25:35]: På Dagsrevyen i går fikk statsråden spørsmål knyttet til at de tillitsvalgte for overlegene på Ahus slår alarm om at ventetidsløftet ikke fungerer. De sier at pasientene kun får en første konsultasjon før de blir flyttet inn til en intern kø, hvor de må vente lenge på den behandlingen de trenger, og har krav på. Statsråden sa da at han følger med på de interne køene. Mitt spørsmål er derfor: Kan vi få se tallene for de interne ventelistene, f.eks. for de siste fem årene, eller for hvor lenge departementet har tall?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:26:08]: Hele poenget med ventetidsløftet er at folk skal få raskere helsehjelp, og det betyr at de må påbegynne helsehjelpen tidligere. Vi må huske på at en del av pasientene som kommer inn, bare skal ha én konsultasjon, og så skal de ut igjen. De er ferdigbehandlet. Mange skal videre og ha annen type behandling. Fra vi introduserte ventetidsløftet, har vi vært veldig opptatt av og tydeliggjort at dette ikke skal medføre at interne ventelister øker, for da har vi ikke løst problemet. Hele poenget er jo at folk skal få raskere helsehjelp. Det er ulike måter å følge med på dette på. De fire helseregionene våre rapporterer at de generelt så langt ikke har sett at dette har vært

et økende problem, men det følger vi med på, og det kommer vi også til å gjøre framover.

Når det gjelder andelen som har passert planlagt tid på Ahus, som var det eksempelet vi hørte om i går, ser vi at den andelen faktisk har gått litt ned etter at ventetidsløftet ble innført, og det mener jeg er positivt. Men her kan vi ikke hvile, her må vi følge med. Ventetidene skal fortsatt ned, folk skal få raskere helsehjelp i Norge.

Bård Hoksrud (FrP) [13:27:12]: Jeg har lyst til å utfordre: Her sier statsråden at man har fått rapporter som sier at det ikke er noe som tyder på at de interne ventelistene går opp. Vi får meldinger fra folk som opplever og føler at det er det motsatte som skjer, bl.a. på St. Olavs hospital. Da er det greit om statsråden her og nå kan bekrefte at han er sikker på at det ikke er økninger. Det er jo greit å vite.

Så kunne jeg også spurt statsråden, fordi han nå får ukentlige rapporter for å se hvordan ventetidene blir fulgt opp, om de også kan offentliggjøres. Når man bruker mange millioner kroner i løpet av et år på å få disse tallene hver uke, kunne det vært fint om også offentligheten kunne få tilgang til hvordan dette går. Vil statsråden åpne for det?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:27:57]: Som jeg også sa i går, kan det være tilfeller på enkelte avdelinger, på enkelte klinikker, av at man får noen midlertidige opphopninger når man tar unna veldig mange flere pasienter, som vi nå ser, fordi antall ventende nå går kraftig ned. Derfor må kapasiteten i hele helsevesenet opp. Der er jeg helt enig i det bl.a. representanten Bollestad sa. Det var kloke refleksjoner. Men det er så langt ikke noe som tyder på at vi ser en generell opphopning, eller at det er generelle interne ventelister som øker, og det mener jeg er viktig.

Nå gjøres det mye ekstraordinær innsats for å få ventetidene ned. Det er positivt, men dette er først og fremst et langsiktig arbeid for å få kapasiteten opp, og da må vi gjøre det som gir varig effekt – bedre oppgavedeling, bedre bruk av ny teknologi, ta bort tidstyver, fjerne unødvendige kontroller og ha et enda bedre samarbeid med de private, slik at vi kan samarbeide til beste for norske pasienter.

Bård Hoksrud (FrP) [13:29:00]: Jeg registrerer at statsråden ikke svarte på det enkle spørsmålet om han vil offentliggjøre, sørge for at de ukesrapportene han får, blir offentlige, for å se hvordan det faktisk går med ventelistene. Det hadde vært interessant også for Stortinget å kunne få tilgang til å se om det faktisk skjer, det statsråden sier, og få den samme informasjonen.

Jeg har også lyst å utfordre videre: De tillitsvalgte som ble intervjuet i går, sier at det er ekstra penger fram til

mai, og så er man tilbake til normalen. Det betyr vel fort at man da også er tilbake til flere i kø og lengre køer, eller kan statsråden garantere at køene kommer til å fortsette å gå ned videre framover, etter at pengene er borte?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:29:50]: Jeg er veldig for offentlighet. Det er derfor jeg har innført et trafikklyssystem. Vi publiserer det hver eneste måned. Hvem som helst kan gå inn på Helsedepartementets nettsider og se det enkelte helseforetak, det enkelte fagområde, både regionalt og nasjonalt, og se om foretakene er i grønt, om de er i gult, eller om de er i rødt. Det er full åpenhet og transparens om dette. Det mener jeg er kjempepositivt, det bidrar til en debatt om dette, og det er veldig hyggelig for dem som oppnår gode resultater. Forrige uke var jeg på St. Olavs hospital, som har hatt enestående flotte resultater. På ortopedien har de gått fra 90 dagers ventetid da ventetidsløftet ble innført, til nå rett over 40 dager – fra nesten 2 000 ventende til under 1 000 ventende. Det er kjempebra. Pasienter får raskere helsehjelp, og det skal vi være glad for.

Så skal vi fortsette arbeidet med å få antall ventende ned. Ventetidene skal ned, og det har jeg tro på at vi kommer til å få til. Vi har sagt at i løpet av 2025 skal vi innenfor somatikken ned på 61 dager. Det er ambisiøst, men jeg tror vi lykkes med det.

Kjersti Toppe (Sp) [13:31:05]: Det er mange som har vore engasjerte i behovet for å få ein total revisjon av denne veldig viktige lova for norske pasientar. Konsekvensane av dagens lov kan vera veldig alvorlege. Det kan føra til at alvorleg sjuke pasientar ikkje får den helsetenesta dei har krav på, eller at pårørande ikkje får den oppfølginga og rettleiinga dei òg har behov for.

Difor eg er glad for at det vert eit fleirtal i dag. Det er ei lov som har vore endra over 100 gonger, har eg vorte fortalt, og det er ei lov som er 25 år, så det er veldig mange endringar.

Når statsråden i innlegget sitt sa at innretninga med omsyn til fastsetjing av frist kunne gjennomgåast i ein eventuell revisjon, tenkjer eg at statsråden kan få anledning til å bekrefte at det vert ein revisjon.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:32:12]: Beklager at jeg ler, men det er et bra spørsmål, selvfølgelig. Helse- og omsorgsministeren tar nødvendige forbehold i manuset her, men det Stortinget sier, og som vi allerede varslet i Nasjonal helse- og samhandlingsplan – det er vel halvannet år siden – da Senterpartiet og Arbeiderpartiet var i regjering sammen, er at vi skal gjennomføre en fullstendig gjennomgang og en fullstendig revisjon. Det er selvfølgelig det vi skal gjøre også.

Jeg kan ikke på forhånd forkuttere hvor små eller store de endringene blir, men når vi nå er enige i denne

sal om at vi skal gjøre denne jobben, vil jeg si det er veldig lite sannsynlig at man kommer ut av et sånt arbeid uten å foreta revisjoner, så det eventuelt-punktet får være eventuelt.

Kjersti Toppe (Sp) [13:33:03]: Dette vert kanskje flisespikkeri, men vi er enige om at det som kjem ut av ein revisjon, får eit eventuelt utval – eller korleis ein no innrettar dette – koma med. Det eg ønskjer at statsråden veldig tydeleg bekreftar, er at dette arbeidet skal gjennomførast no – at ein ikkje skal vurdere å gjennomføra, men at dette arbeidet skal setjast i gang no.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:33:31]: Det kan jeg svare klart og tydelig ja på. Dette arbeidet skal settes i gang. Jeg kan også avsløre at det er gjort en del forarbeid og forberedelser, fordi dette er en oppfølging av Nasjonal helse- og samhandlingsplan. Målet mitt er at vi er i gang med dette revisjonsarbeidet allerede før denne sommeren.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:34:04]: Det har vært sagt mange ganger i denne sal, og jeg tror også statsråden har sagt det, at gullet i norsk helsevesen er de ansatte. De ansatte er dem som er på gulvet i avdelingene, men det er også dem som skal være med og bidra til at en får til Ventetidsløftet og en forklaring av ventelistene. Hva tenker statsråden om at veldig mange av de ansatte opplever at de ikke har fått like avtaler, fått gode avtaler og til og med må betale prisen hvis pasientene ikke møter opp, for da får de ikke engang betalt for jobben de faktisk gjør på fritiden sin? Hva slags avtaler er det statsråden har hatt med de ulike organisasjonene for nettopp å få til dette løftet, samtidig som man ivaretar de ansatte?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:34:49]: Takk for viktige spørsmål. Hele poenget med Ventetidsløftet er at vi skal få ned ventetidene gjennom trepartssamarbeidet. Derfor er jeg veldig glad for at både Legeforeningen, Norsk Sykepleierforbund, Psykologforeningen, Fagforbundet, Delta og arbeidsgiverorganisasjonene er med i dette forpliktende partnerskapet. Jeg har gjort det veldig klart fra dag én at tillitsvalgte og ansatte skal involveres på alle nivåer i helsetjenesten vår. Det står også i oppdragsbrevene til sykehusene, og det er vedtatt i foretaksmøtet. Vi må lytte til alle tilbakemeldingene vi får. Jeg veldig glad for at mange rapporterer at samarbeidet der ute er godt, og vi skal ta på alvor dem som også sier at samarbeidet kan bli bedre. Dette tar vi opp hver sjettede uke, når vi har partnerskapsmøte i Ventetidsløftet, og vi kommer til å gjøre det framover også.

Det er ikke regjeringen som inngår avtaler. Sammen med budsjettpartner SV har vi bevilget 5,7 mrd. kr mer

til sykehusene. Vi har bedt om at alle ansatte som ønsker å jobbe mer for å få ned ventetidene, skal få muligheten til det innenfor områder med utfordringer. Men det er altså opp til arbeidstaker og arbeidsgiver å bli enige om dette.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:35:54]: Da du sto i denne salen, statsråd, sa du at dette skulle være i samarbeid, og det er du som sender oppdragsdokumenter ut til foretakene. Kan du da sitte og se på at så mange foretak faktisk ikke har gjort jobben som du har bedt dem om å gjøre? Hva gjør du med det? Det er de ansatte som skal tilbake igjen til avdelingene og jobbe videre, som sitter igjen med skjegget i postkassen når de ikke får betalt og har brukt fritiden sin.

Presidenten [13:36:23]: Presidenten minner om at tale skal rettes til presidenten og ikke i «du»-form til statsråden.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:36:32]: La meg understreke at alt ekstraarbeid skal være basert på 100 pst. frivillighet. Det er helt grunnleggende. De som har lyst til å jobbe ekstra for å ta ned ventetidene, får muligheten til det. Det er ikke dugnad. De skal ha skikkelig betalt, og det skal være skikkelige rammebetingelser. Vi skal også ta vare på deres helse, miljø og sikkerhet og bidra til at arbeidsbelastningen ikke blir for stor. Ingen skal føle verken tvang eller forventningspress eller på noen som helst måte bidra til dette hvis de ikke har lyst til å gjøre det.

Det er en del helseforetak som har inngått avtaler. Jeg hører f.eks. at Legeforeningen har inngått avtaler veldig mange steder. For sykepleierne og Norsk Sykepleierforbund er det motsatt. Da er det administrative bestemmelser som gjelder for bl.a. hvordan betalingen skal skje, og størrelsen på den. Det er frivillig og opp til den enkelte lege, opp til den enkelte sykepleier, opp til den enkelte helsefagarbeider og dem som eventuelt vil jobbe ekstra, om de er fornøyd med de vilkårene eller ikke. Jeg har stor tillit til at de tar det valget som er best for seg.

Presidenten [13:37:34]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [13:37:54]: Det offentlige helsevesenet vårt er under stadig større press. Vi ser at de som jobber der, må løpe fortere og fortere, og vi ser de grepene som regjeringen har tatt nå, som gjerne fører til at enda flere må jobbe overtid for å prøve å få opp resultatene på kort sikt, slik at regjeringen ikke skal ha så dårlige resultater å vise til ved valget.

Vi trenger faktisk alle de tilbudene vi kan få. Vi trenger de private, vi trenger de ideelle, og vi trenger selvfølgelig den store grunnplanken: det offentlige systemet.

Denne regjeringen har systematisk forringet og bygget ned den private delen av vårt helsevesen, men vi ser at behovet for disse tjenestene ikke har forsvunnet. Det gir seg veldig tydelig utslag i at under Støre-regjeringen har det vært en økning på 35 pst. av dem som tegner privat helseforsikring. Da har man ikke gjort som regjeringen ofte sier, at man skal styrke det offentlige helsevesenet framfor at man skal ha et todelt helsevesen. Da er det rett og slett sånn at det kun er de som har råd til selv å betale for privat helseforsikring, som faktisk får hjelp når de trenger det.

Forslaget som Fremskrittspartiet har fremmet i denne saken, vil kunne bringe dette i en mye bedre bane. Der det er sånn at det er en uakseptabelt lang ventetid, kan man benytte seg av den private ledige kapasiteten, uavhengig av om man som enkeltperson selv har hatt råd til å kjøpe helseforsikring, eller om man har en arbeidsgiver som har kunnet kjøpe det.

Jeg må si at det som kommer fram om ventetidsløftet, som ser ut til å være Støre-regjeringens eneste svar, er bekymringsfullt. Det vises til at det er flere som opplever at henvisninger blir avvist. Vi har sett det på NRK, at tillitsvalgte opplever at man rett og slett bare flyttes rundt i køene. Man ser også at det brukes store ressurser på overtidarbeid, opp mot 2 500 kr i timen. Det er både dårlig bruk av ressurser og en dårlig prioritering innenfor helse.

Jeg håper at man, om ikke i denne perioden, men i hvert fall etter valget, kan åpne opp for å bruke hele helse tilbudet vårt til alle, ikke bare til dem som kan kjøpe helseforsikring.

Truls Vasvik (A) [13:41:15]: Først og fremst vil jeg si at vi er glade for at vi får et vedtak om revisjon av pasient- og brukerrettighetsloven, som jo, som statsråden sier, allerede er vedtatt. En god ting kan sjelden gjentas for ofte, så det er bra at vi får til det en gang til.

Så må jeg bare få lov til å påpeke et par ting. Siden det allerede står i innstillingen, tenker jeg det er greit at det får en korrigering i referatet. Det er jo sånn at man her velger eksemplene sine med omhu. Om det er representanten Hoksrud eller Aleris som har funnet fram disse eksemplene, selv om det står i høringssvaret fra Aleris, vites ikke, men de har da valgt operasjonen framfall av underlivsorganer, 84 uker på Haukeland. De valgte ikke eksemplene med seks uker i Innlandet eller seks uker i Kirkenes. De har valgt endometriosekirurgi, fjerning av livmor, 54 uker på OUS. De har ikke valgt Innlandet og Vestre Viken med fire uker. For hofteproteser har de valgt 84 uker på SUS, de har ikke valgt tre uker på Ahus.

De har heller ikke valgt eksemplene med tre uker på Innlandet eller ned mot to uker i Vestre Viken. For ryggprolapsoperasjon har de skrevet 72 uker. De valgte ikke Ullevål med fire.

Man velger eksemplene sine som man vil, og det kan jo være tilforlatelig å bruke ordet «svartmaling» av den offentlige helsetjenesten, som noen prøver å si de er så opptatt av. Jeg vil ikke nødvendigvis si at det er det som er representantens mål, men det er jo ganske spesielt at man velger å viderebringe salgslisten til Aleris inn i et stortingsdokument.

Vårt mål er at pasientene skal få kjappere behandling. Vårt mål er ikke isolert sett at Aleris skal få større avtaler. Vi skal bruke Aleris der det er fornuftig prioritering av offentlige midler, men Aleris skal ikke i seg selv få større avtaler.

Til slutt: Saksordfører Aydar nevnte høringssvaret til Legeforeningen. De har et langt høringssvar. Jeg velger å trekke fram tre ting. Punkt én: De sier at forslaget er uegnet til å løse de store utfordringene den offentlige spesialisthelsetjenesten står i. De sier videre at forslaget mangler en medisinskfaglig forankring og dermed også prioritering, og at svært mange medisinske tilstander kan vente i mer enn 30 dager uten at pasienter lider helse tap av dette. Til slutt skriver Legeforeningen:

«Det er store forskjeller på hvor mye det haster å komme til behandling. En slik 30-dagers garanti er i realiteten en prioritering av alt.»

Jeg kan jo legge til for egen regning: dermed ingen prioritering.

Det er 151 dager til valget. Det må være veldig gøy å være politiker og ikke behøve å prioritere. Det er dessverre ikke spesielt ansvarlig.

Bård Hoksrud (FrP) [13:44:07]: Jeg tror representanten Vasvik bør ta en tur til de sykehusene som eksemplene er fra, for det er ikke sånn at det bare er å hoppe over på noen andre. Ingen av eksemplene som representanten viste til, har heller kortere ventetid enn det Aleris har for disse sykdommene. Selv om man har fritt sykehusvalg, er det ikke fullt så enkelt som representanten prøver å late som.

I Fremskrittspartiet ønsker vi at uavhengig av hvilket sykehus du tilhører, skal ventetiden ned, for at pasientene raskest mulig skal få behandling.

De aller fleste nye avtalene er kortsiktige, og det er et veldig lavt antall pasienter som får behandling.

Forskjellen på Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet er at Fremskrittspartiet er villig til å bruke den kapasiteten som er der, både privat, ideell og offentlig. Vi foreslår mer penger til sykehusene. Vi øremerker penger tydelig til private og ideelle fordi vi skal ha opp antallet som får behandling, for friske pasienter er bra for den

enkelte, det er bra for familien, og det er definitivt bra for samfunnet. For mange betyr det at man f.eks. kan være sykmeldt i kortere tid. Det er veldig bra. Pengene som denne regjeringen bevilget, er borte nå i mai, ble det sagt på tv i går, og det er en utfordring for de pasientene som står i kø.

Så må gjerne representanten Vasvik fortsette å peke på at det noen steder er bra, men jeg opplever at vi mange steder har utfordringer med ventetid, og de pasientene er opptatt av å få raskere behandling.

Jeg ser at statsråden prater mye om åpenhet og offentlighet og alt mulig, men han vil altså ikke svare, til tross for at jeg har spurt to ganger, på hvorfor man ikke kan offentliggjøre de ukentlige rapportene som helseministeren får på sitt bord. Det ville vært bra. Det er offentlighet og meroffentlighet og en helseminister som er offensiv. Vi kommer sannsynligvis til å bruke et sted mellom 25 mill. kr og 30 mill. kr i året på de ukesrapportene, i hvert fall ifølge beregningene. Jeg ser at helseministeren rister på hodet, men da får han komme og dokumentere at det er lavere kostnader. Dette er hentet inn fra sykehus i helseregionene. Det var dessverre mange som ikke svarte, men av dem som svarte, ville det fort tilsvart 25 mill. kr–30 mill. kr i året. Da synes jeg faktisk at offentligheten burde ha rett til å få se disse beregningene. Istedenfor at helseministeren skal sitte med dem tett til brystet, burde de vært offentlige. Jeg synes det er trist og håper at helseministeren, selv om han ikke ville svare meg i stad, går opp nå etterpå og svarer, slik at vi kanskje får offentliggjort disse oversiktene.

Truls Vasvik (A) [13:47:18]: Det er interessant å høre at fordi jeg nevner noen andre eksempler enn Aleris, må jeg oppsøke de stedene Aleris har valgt, fordi det visstnok ikke er fritt sykehusvalg i Norge. Det er jo nettopp det det er – det er fritt sykehusvalg. Da kan du velge det. Representanten Bård Hoksrud sier, hvis jeg tolker ham i beste mening, at alle sykehus skal tilby samme behandling. Jeg håper ikke det var det han mente, for det er i så fall en utopi.

Jeg bor i Helgeroa. Mitt nærmeste sykehus er Tønsberg. Der er ikke Aleris. Da må jeg eventuelt flytte et annet sted. Det er ikke sånn at alle har et sykehus for alt hjemme. Alt skal være så nært som mulig, men vi må ta inn over oss at vi mangler folk i dette landet. De folkene kan da enten jobbe i offentlig helsetjeneste, der vi vet at vi har kontroll på prioriteringene og pengene, eller vi kan velge at noen skal få en eller annen «sales pitch» til å gå opp på grunn av at vi har en venteliste, som det står i denne saken, og da skal vi bruke mer kapasitet der. Det går ikke opp, og det må vi ta inn over oss! Det er hovedgreia. – Det er godt å kjenne at en lever. Da behøver en ikke dra på sykehus med en gang, i hvert fall.

Representanten Abrahamsen gjentar talepunktene til Fremskrittspartiet om at det er for få i private. Det har vel tidligere også blitt sagt at Arbeiderparti-regjeringen omtrent har gått til krig mot offentlige aktører. Det er aldri blitt brukt mer penger på ideelle og private aktører i Norge. Vi kan godt være enige eller uenige om at det burde blitt brukt mer, det er en ærlig sak, men slutt å si ting som ikke er sant! Det pleier ofte å være en fordel.

Presidenten [13:49:02]: Representanten Bård Hoksrud har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [13:49:17]: Jeg synes det er godt at jeg klarer å få representanten Vasvik til å leve. Det er positivt og bra at vi klarer å få engasjement.

Jeg har ikke sagt det representanten Vasvik prøvde seg på. Mitt poeng var at jeg ønsker at vi skal sørge for å få ned ventetidene mest mulig over hele landet, men i eksemplene han brukte, var det lengre ventetid enn man kunne fått på et annet sted. Jeg sier ikke at alle skal dit, men jeg er veldig opptatt av at man skal sørge for å få ned ventetidene. Vi skal bruke den kapasiteten som er der, og så vil det være opp til pasientene om de vil bruke de mulighetene som er der. Fremskrittspartiet synes det er kjempebra at man kan bruke både private, offentlige og ideelle helsetjenester. Fremskrittspartiet er villig til å bruke mer penger enn denne regjeringen, nettopp fordi vi vil at folk raskere skal bli friske.

Seher Aydar (R) [13:50:21]: Jeg synes det er litt interessant å høre på denne debatten. Det høres nesten ut som om denne regjeringen ikke bruker private ideelle og private kommersielle aktører. Det gjør de. Vi i Rødt synes jo det er et problem at de også bruker kommersielle aktører, men de gjør faktisk det.

Jeg tror dette først og fremst handler om at uansett hva slags problemer vi snakker om i helsevesenet, roper Fremskrittspartiet om at kommersialisering er løsningen, men det er ikke riktig. Vi er nødt til å se hva slags utfordringer vi faktisk har, og så må vi løse dem. Det som er situasjonen i dag, er at det er det offentlige som utdanner helsepersonell. Arbeidsvilkårene er så presset og arbeidspresset så høyt at vi mister folk.

De kommersielle aktørene skummer fløten. De velger hva slags behandlinger de kan ta, mens det offentlige fortsatt må ta de kompliserte behandlingene, hele døgnet, når det trengs, fordi de har et samfunnsansvar. De kommersielle aktørene har ikke et samfunnsansvar, de har et profittmotiv. Det er hele poenget med å være kommersiell. Vi kan ikke drive helsevesenet vårt på den måten.

De kommersielle aktørene, som f.eks. Aleris, tjener penger på to måter: Det ene er gjennom avtaler med det

offentlige, det andre er gjennom å tilby helprivate tjenester kun for dem som kan betale for det. Når vi mater det ene hodet på dette trollet, vokser også det andre, kun for dem som kan betale for det.

Vi kan ikke late som om dette er så enkelt som at bare vi pøser inn penger, så løses problemet. Tvert imot skaper det enda større og enda flere problemer. Vi må nå i stedet for alltid å rope på mer kommersialisering heller se hva slags utfordringer vi har i helsevesenet vårt, og det forteller de ansatte oss gang på gang, og så må vi løse dem. Da må både ressursene, organiseringen og arbeidsvilkårene på bordet. Det er der vi må løse det, ikke gjennom å alltid si at de som er ute etter å tjene penger, skal være med på å løse det, for det gjør de ikke, fordi de ikke har et samfunnsansvar, og det må vi ta inn over oss.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [13:52:52]: Jeg tror jeg vil bringe debatten litt tilbake til hva dette handler om. Det handler om å bruke all tilgjengelig kapasitet. Det er kapasitet der ute til å behandle mennesker som i dag gjerne går sykmeldt, som er utenfor arbeidslivet og får stadig større distanse til det arbeidslivet vi alle mener de skal være en del av. Men fordi man har ideologiske skylapper på, er det visst et kjempeproblem at en del av den kapasiteten vi kan bruke, er privat. Det burde ikke være et problem. Jeg vil også si til representanten fra Rødt, for det er ganske provoserende: Man kan mene mye om private og offentlige, men jeg tror ikke man skal si at fordi man er privat, er man et troll. Det tror jeg ikke passer seg helt.

Jeg tror også det er verdt å merke seg at representanten fra Arbeiderpartiet sier at ja, men det er mange ting som gjerne kan vente mer enn 30 dager, dette går helt fint. Det er meningsløst at vi bruker samfunnsressursene våre så dårlig at vi lar folk gå sykmeldt og være utenfor mens det er tilgjengelig kapasitet.

Det store flertallet av de som jobber i helsevesenet i Norge, ønsker å jobbe i det offentlige. Det er veldig bra. Fremskrittspartiet støtter det. Men vi anerkjenner også at det ikke er sånn at 100 pst. av dem som har en helsekompetanse i dette landet, ønsker å være offentlig ansatt. Det er også en god og sunn konkurranse i å tilby gode arbeidsplasser for dem som ønsker å jobbe med helse i både ideelle, private og offentlige tilbud.

Jeg synes det er på tide at man fra politisk hold legger bort at det er våre preferanser, våre ideologiske preferanser, som skal styre hvem pasientene skal velge å få behandling hos, og tydeligvis styre hvor de som jobber med helse, skal ha sitt arbeid, for når man gjør det, ser vi de resultatene vi har i dag: stadig økende ventetider og stadig høyere sykefravær fordi vi ikke bruker kapasiteten. Vi ser dårlige resultater kun på grunn av ideologi. Derfor håper jeg at vi i hvert fall kan åpne opp nå og bruke det som er av tilgjengelig privat kapasitet.

Presidenten [13:55:46]: Representanten Truls Vasvik har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Truls Vasvik (A) [13:56:04]: Det kom et nytt slagord nå: ideologiske skylapper. Det var bare det som manglet. Det er jo direkte feil. Vi har aldri brukt mer penger på private og ideelle enn det vi gjør nå. Greit, det kan godt være at det er provoserende, men jeg må da gjenta meg selv: Det er realiteten.

Så er alle enige om at ventetiden skal ned. Spørsmålet er om vi skal bruke den kapasiteten vi nå ser også finnes i det offentlige, eller om det skal være et mål i seg selv at de avtalene skal gå til Aleris. Jeg tror ikke det er et mål i seg selv. Vi kan ikke både si det og at det aller viktigste er at det offentlige er best mulig. Det går liksom ikke opp. Det er greia her.

Og til sist: Det er ikke representanten fra Arbeiderpartiet, les undertegnede, som har sagt at folk kan vente mer enn 30 dager. Det er det Legeforeningen som har sagt. Vi vet også at 40 pst. av det som blir gjort på norske sykehus i dag, ikke har helseeffekt, og at overbehandling er en av de største utfordringene i den vestlige verden. Her må vi puste med magen og faktisk tenke på hva det er, og ikke nødvendigvis at folk som vil bli operert i morgen, skal bli operert i morgen.

Presidenten [13:57:08]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [13:57:11]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Hege Bae Nyholt om gratis helsehjelp for barn (Innst. 205 S (2024–2025), jf. Dokument 8:46 S (2024–2025))

Presidenten [13:57:25]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Sandra Bruflot (H) [13:57:46] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for samarbeidet i saken, som handler om egenandeler for bedøvelseskrem og bedøvelsesplaster for barn. Jeg regner med at hvert parti vil redegjøre for sitt standpunkt, og jeg vil si hva Høyre mener om saken.

Flere medieoppslag denne vinteren og våren har vist at noen sykehus tar egenandel for bedøvelseskrem og -plaster for barn under 16 år. Jeg synes man kan være raus nok til å rette skryt til dem som har gjort oss og folk oppmerksomme på en praksis som mange ikke var klar over, og i dette tilfellet er det Rødt og representanten Aydar som i stor grad har gjort det, gjennom skriftlig spørsmål til statsråden og gjennom medieoppslag.

Å ta betalt for egenandeler for bedøvelseskrem og -plaster bidrar til at økonomi blir en barriere for helsehjelp, og at familiene med dårligst økonomi rammes hardest. Man må jo ikke ha bedøvelse, man kan klare seg uten. Jeg tror alle kan tenke seg følelsen av å være en mor eller far som sitter ved siden av en liten, eller har en på fanget, og måtte si at man ikke trenger bedøvelse, fordi man vet at det blir et innhogg i økonomien ved å takke ja. Det er ikke noe greit, og det rammer de mest sårbare barna hardest.

Ifølge forskning har to av tre barn sprøyteskrekk. Tvang og unødvendig smerte får konsekvenser senere. Smerte skal unngås så langt det lar seg gjøre, når det gjelder barn. Derfor har det også vært veldig tydelige og samstemte tilbakemeldinger til helsekomiteen om at dette bør opphøre, og komiteen er også veldig samstemt.

Høyre er fornøyd med at statsråden sier at forskriften kan endres slik at man slutter å ta egenandel for bedøvelseskrem og -plaster. Vi ber om at inntil det er gjort, blir det sendt beskjed til helseforetakene om at praksisen skal opphøre. Vi har forstått det sånn at det nå ikke er noen sykehus som tar betalt for bedøvelseskrem og bedøvelsesplaster, og vi er fornøyd med det. Egenandeler som dette gjør at økonomi blir en barriere, og det skaper et skille i helsetjenesten. Det er bra at det blir ryddet opp i.

Tove Elise Madland (A) [14:00:15]: Om ein er vaksen eller barn, skal møtet med vår felles helseteneste opplevast godt og trygt. Eins eigen eller foreldra sin økonomi skal ikkje avgjera om ein kan møta til ulike undersøkingar eller behandlingar. Å krevja betaling i form av ein eigendel vil ramma dei familieane som har dårlegast økonomi, aller hardast. Vår felles helseteneste skal vera den staden du får hjelp når du treng det, uansett kvar du bur, og kva lommeboka di har av innhald.

Dette Dokument 8-forslaget viser at for nokre kan det vera ei økonomisk utfordring å møta til behandling når det krevst betaling for smertelindring hos barn under 16 år. Det kan vera eit hinder for å søkja helsehjelp, så eg vil takka representantane, og særleg Seher Aydar, som løftar dette opp og har gjort oss kjende med denne problemstillinga. Dette er demokrati på sitt beste, me lyttar til kvarandre og løyser oppgåvene. Difor er eg glad

for at statsråd Vestre varsle ei forskriftsendring, som vil tre i kraft frå juli 2025, som medfører at helseføretaka ikkje lenger kan ta betalt for bandasjar og bedøving for barn under 16 år. Samtidig har statsråden òg sendt tydelege styringssignal til dei regionale helseføretaka, og praksisen har opphøyr. Barn under 16 år er no fritekne for betaling av eigendelar i sjukehusa.

Ved å gjennomføra desse to tiltaka er det ikkje lenger mogleg å krevja betaling for bedøvingsmiddel for barn under 16 år.

Kjersti Toppe (Sp) [14:02:04]: Eg vil òg gi honnør til partiet Raudt for å ta opp denne saka. Senterpartiet står bak tilrådinga om å be regjeringa gi styringssignal til dei regionale helseføretaka om å sikre tilgang til helsetenester for barn, slik at barn under 16 år ikkje vert nøydde til å betala for bedøving.

Dette forslaget burde vore unødvendig. For det første burde det ikkje vore ei problemstilling. Det er nok av både norske og internasjonale retningslinjer som slår fast at barn har rett på smertefri behandling. For det andre meiner eg at statsråden i svaret til komiteen burde ha slått fast og tydeleggjort at han allereie har gitt styringssignal. Det står dessverre ingenting om det i svarbrevet til komiteen. Der står det at statsråden «vil sette i gang et arbeid på dette med sikte på at det kommer en endring i forskriften». Vi har vore litt usikre på kvar dei styringssignala har gått, til kva tid og på kva måte, utanom at vi ser at det er skrive i merknader frå Arbeidarpartiet. På grunn av at vi ikkje vart sikre på det og ikkje fekk ordentleg svar, valde vi å oppretthalda det forslaget til vedtak. Difor vil vi òg stå bak tilrådinga i dag. Elles er vi einige i denne saka.

Seher Aydar (R) [14:04:04]: Barn skal ikke betale for helsehjelp, men sånn var det ikke da vi leverte forslaget vi behandler i dag. Jeg er stolt og glad for at vi har fått gjennomslag og støtte, for det var på tide å sikre at alle barn får gratis helsehjelp – helt på ekte.

Jeg har tenkt å ta dere med på reisen. Alt startet med at jeg i desember fikk en e-post av en lege som forklarte at det finnes sykehus som krever penger fra barn for smertelindring. Det vil si at hver gang et barn var inne til behandling og fikk bedøvelse i forbindelse med sprøytestikk, måtte familien betale. Det er ikke vanskelig å være enig i at bedøvelseskrem er en bedre løsning enn å holde barn fast. Men vi kunne ikke akseptere at det skulle koste penger. Praksisen hører ikke hjemme på sykehusene våre, og verst av alt er det for barn som har sykdommer som gjør at de må ofte innom sykehus, der familien har måttet betale hver eneste gang.

Vi som ikke har barn, eller som ikke kjenner barn som har trengt hjelp, har trodd at helsehjelp faktisk er gratis for barn opp til 16 år. For oss i Rødt har kampen

stått om å inkludere alle barn opp til 18 år, og ikke minst senke egenandelstaket kraftig. Men så fikk jeg høre at utgangspunktet ikke var som vi trodde. Det er takket være fagfolk som har sin lojalitet til faget og til pasientene at vi har kunnet gjøre noe med det. Jeg stilte helseministeren et spørsmål om det og håpet egentlig at han skulle sette foten ned for sykehus som krever penger for behandling av barn. Det gikk ikke helt som vi håpet. Derfor la vi fram et forslag, og det skulle heldigvis være starten på en endring.

Det er i dag en forskrift som åpner for at sykehusene kan kreve penger ved behandling av barn. Det gjelder både bedøvelse og bandasjer. Først bekreftet helseministeren at den forskriften skulle endres. Det er en seier, takket være fagfolk som sier ifra, og ikke minst løvemammaene og deres barn som orker å fortelle hva det betyr for dem. Jeg er glad for at helseministeren valgte å lytte, men i mellomtiden har familiene fortsatt måttet betale. Derfor var det en glede å høre at sykehusene har fått beskjed om ikke å ta betalt fra familiene. Det er selvfølgelig spesielt viktig for barnefamilier som opplever at pengene ikke strekker til. Det er grunnen til at vi har gratisprinsippet i Norge, som innebærer at barn ikke skal betale for helsehjelp. Nå gjeninnfører vi det gratisprinsippet.

Den usosiale utviklingen på sykehusene vil fra nå av være historien om at det er mulig å rette opp i feil. Da må vi lytte til dem som vet hvor skoen trykker, og vi må handle.

Helt til slutt vil jeg takke helseministeren og hele komiteen både for samarbeidet og for at vi i fellesskap har klart å lande dette til slutt.

Statsråd Jan Christian Vestre [14:07:16]: Sykehusene har siden 1980-tallet hatt anledning til å avkreve pasientene betaling for bedøvelsesmidler og bandasjer. Betalingen kan kreves av alle pasienter, men dekkes av staten kun ved godkjent yrkesskade og godkjent krigsskade. Ordningen med betaling for bedøvelsesmidler og bandasjer er altså en gammel ordning, som er fastsatt i forskrift.

Barn under 16 år er fritatt for betaling av egenandel i sykehusene. Det er likevel slik at betaling for bedøvelsesmidler og bandasjer gjennom forskriftsbestemmelsen kan kreves i forbindelse med behandling av disse barna.

Velferdsstaten Norge må ha råd til at barn under 16 år ikke skal betale for bandasjemateriell og bedøvelsesmidler når de får poliklinisk helsehjelp i sykehusene. Å gjøre dette gratis vil kunne senke terskelen for smertelindring, det blir mindre sosial forskjellsbehandling, og det gir foreldrene en ekstra trygghet. Det skal rett og slett ikke være foreldrenes lommebok som avgjør om et lite barn får smertepaster i forkant av en blodprøve.

Stortinget fatter i dag et vedtak der regjeringen bes om straks å gi styringssignal til de regionale helseforetakene om å sikre barns tilgang til helsetjenester og sørge for at barn under 16 år ikke blir nødt til å betale for bedøvelse i forbindelse med behandling på sykehus.

Takket være representanten Aydar – det er hennes fortjeneste at dette nå er en realitet – ble dette signalet allerede gitt i februar. Det betyr at sykehusene har endret sin praksis.

Helse- og omsorgsdepartementet sendte i går et formelt brev til de regionale helseforetakene der det ble informert om det vedtaket som i dag skal fattes i salen. I brevet blir de regionale helseforetakene formelt bedt om at Stortingets vedtak blir ivarettatt av sykehusene. Den formelle forskriftsendringen vil skje med virkning fra 1. juli.

Presidenten [14:09:16]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [14:09:25]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Helseplattformen i Midt-Norge (Innst. 153 S (2024–2025), jf. Dokument 3:3 (2024–2025))

Presidenten [14:09:36]: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Kirsti Leirtrø (A) [14:10:07] (ordfører for saken): Først: Takk til Riksrevisjonen for en viktig rapport og til komiteen for godt samarbeid.

Vi skal behandle Riksrevisjonens undersøkelse av Helseplattformen, en undersøkelse som er gjort i samarbeid med Trondheim kommunerevisjon. Begrepet Helseplattformen brukes både om IT-systemet, prosjektet som innfører dette, og selskapet Helseplattformen AS. Helse Midt-Norge inngikk i 2019 kontrakt med Epic om leveranser og vedlikehold av IT-systemet Helseplattformen etter tre års forarbeid. Selskapet Helseplattformen eies av Helse Midt-Norge, Trondheim kommune og 33 andre kommuner. IT-systemet er et felles pasientjournalssystem og er en samhandlingsløsning for kommuner, sykehus, fastleger og avtalespesialister i Midt-Norge, der hensikten er én pasient – én journal.

Dette er et krevende prosjekt i utgangspunktet, der et system sies å skulle erstatte 80 ulike utrangerte pro-

gramvarer som ikke snakker sammen bare i spesialisthelsetjenesten, som jo er en døgnåpen tjeneste med flere titalls tusen ansatte. Målet med undersøkelsen har vært å vurdere om Helseplattformen i Midt-Norge leverer en helhetlig løsning som bidrar til effektiv og forsvarlig pasientbehandling, og hva som er de viktigste forklaringene på problemene som er avdekket, bl.a. av Helse-tilsynet og Statsforvalteren. Undersøkelsen er en oppfølging av en tidligere undersøkelse.

Det ligger et stort alvor i det Riksrevisjonen har funnet, og man må ta lærdom av de funnene som er gjort. En samlet komité slutter seg til Riksrevisjonens konklusjoner og deres overordnede vurderinger og anbefalinger.

Komiteen viser til merknader fra de ulike partiene i behandlingen av representantforslag om Helseplattformen. Saken ble behandlet her i salen den 18. februar, og Stortinget vedtok etter forslag fra Arbeiderpartiet og Høyre:

«Stortinget ber regjeringen sørge for åpne og uavhengige økonomiske, samfunnsmessige, kvalitetsmessige og juridiske analyser av fordeler og ulemper for sykehus, kommuner, fastleger og pasienter ved journal- og samhandlingsløsningen Helseplattformen. Analysene må se hen til alternativer med videreføring og forbedring eller løsninger basert på eksisterende alternativer i markedet. Stortinget orienteres senest i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2026.»

Riksrevisjonen anbefaler departementet å følge opp at Helseplattformen bidrar til å nå de nasjonalpolitiske målene om å bedre kvaliteten i pasientbehandlingen. Det pågår en rekke tiltak bl.a. på organisering og på feilrettinger.

Ikke noe system er vel mer kontrollert enn Helseplattformen. De ansatte har vært slitne, følt på dobbeltarbeid, og det er økonomisk krevende. Verdien av digitalisering kommer ikke nødvendigvis den enheten som får merbelastningen, til gode, og dette tar tid. Det er også viktig at man underveis husker på hvem man skal forenkle for og gjøre det trygt for. Det er alltid pasienten. Da er det i hvert fall godt å lese at brukerorganisasjonene er godt fornøyd med både involveringen underveis og de justeringene som er gjort.

Nå har det gått ni år siden man tok en beslutning, og det har gått seks år siden det ble signert en avtale. Vi har ikke råd til annet enn å lykkes med den innsatsen som allerede er lagt ned. Vi kan ikke vente i seks eller ni nye år før et nytt system er på plass.

Jeg vil til slutt minne om at Riksrevisjonens anbefalinger ikke er å avvike, men å utvikle og følge opp, og vi må ta lærdom av hvor krevende og stort et slikt system og en slik innføring er – og det på tvers av tjenestene og departementet.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [14:15:27]: Funnene i Riksrevisjonens undersøkelse av innføringen av Helseplattformen tar vi på største alvor. Riksrevisjonen har i denne saken kommet med sin mest alvorlige kritikk. Pasientjournalssystemet har truet pasientsikkerheten og redusert effektiviteten i pasientbehandlingen. Det som skulle være et verktøy som gjorde hverdagen bedre, har truet sikkerheten til pasienter i Midt-Norge, og helsepersonellet har opplevd innføringen krevende.

Helse- og omsorgsdepartementet har som ansvarlig departement et overordnet ansvar for å styre og koordinere IT-utviklingen innenfor sykehussektoren. Målet med Riksrevisjonens undersøkelse har vært å vurdere om Helseplattformen i Midt-Norge leverer en helhetlig løsning som bidrar til effektiv og forsvarlig pasientbehandling, og hva som er de viktigste forklaringene på problemene. Riksrevisjonen peker på flere mulige forklaringer. Blant annet mener Riksrevisjonen at Helse Midt-Norge RHF's grunnlag for valg av konsept var mangelfullt, og at konseptet innebar stor risiko. Verken Helseplattformen AS eller St. Olavs hospital HF var godt nok forberedt på å innføre Helseplattformen. Helse- og omsorgsdepartementet har hatt for svak oppfølging av Helseplattformen, og Helse Midt-Norge RHF har hatt for svak styring av arbeidet med Helseplattformen.

Riksrevisjonen konkluderer med at implementeringen av Helseplattformen ved St. Olavs hospital HF og i Trondheim kommune har truet pasientsikkerheten og redusert effektiviteten i pasientbehandlingen. Innføringen har blitt dyrere enn forutsatt, og de fremtidige kostnadene er usikre. Samhandlingsgevinstene er betydelig redusert fordi fastleger, avtalespesialister og flere kommuner ikke bruker Helseplattformen.

Jeg tror ikke dette var utfallet daværende helseminister Jonas Gahr Støre så for seg da han i 2012 la frem Meld. St. 9 for 2012–2013, Digitale tjenester i helse- og omsorgssektoren, der han igangsatte et arbeid for å utrede løsninger for en felles løsning for hele helse- og omsorgssektoren, og der det sto:

«Regjeringens hovedmål er én innbygger – én journal.»

Eller da han i den samme stortingsmeldingen pekte på Helse Midt-Norge som en egnet region for utprøving i lys av sin pågående IKT-strategi:

«Målsettingen med strategien er å gå i retning av felles journalløsninger for sykehus, kommuner og fastleger, der informasjonen følger pasienten innenfor regionen.»

Intensjonene og ambisjonene var gode, men som Riksrevisjonen konkluderer med, har implementeringen av journalløsningen truet pasientsikkerheten. Det er ikke bare Riksrevisjonen som har evaluert innføringen, den har blitt evaluert en rekke ganger, bl.a. av Boston

Consulting Group, KMPG, Helsetilsynet og Statsforvalteren. Alle viser funn av kritiske feil som må rettes opp for å ivareta kravet til forsvarlige tjenester.

Det er den til enhver tid sittende helseminister, som eier av landets sykehus, som har ansvar for å påse og følge opp at helseforetakene ivaretar sitt sørge-for-ansvar. Et vesentlig element for å oppfylle sitt sørge-for-ansvar er å sikre realistisk budsjettering. Riksrevisjonen peker på at innføringen av Helseplattformen har blitt dyrere enn forutsatt, og at de fremtidige kostnadene er usikre. Dette skaper unødig usikkerhet for pasientene i opp-taksområdet og kan få konsekvenser for pasientbe-handlingen. Et flertall i helsekomiteen har i Innst. 134 S for 2024–2025 sterkt anmodet helse- og omsorgsministeren om å sikre at Helse Midt-Norge RHF tilstreber mer realistisk budsjettering av prosjektet i tiden frem-over. Høyre mener også at helse- og omsorgsministeren snarlig må følge opp Riksrevisjonens anbefalinger, og at Stortinget bør informeres bedre om veien videre.

Jeg ser frem til å høre hvordan statsråden følger opp Riksrevisjonens anbefalinger.

Per Ivar Lied (Sp) [14:20:13]: Riksrevisjonens overordna vurdering er at planlegginga, organiseringa og innføringa av Helseplattforma i Midt-Noreg er sterkt kritikkverdig.

Ei spørjeundersøking gjort av Riksrevisjonen i april 2024 viser at 84 pst. av legane og 64 pst. av sjukepleiarane ved St. Olavs hospital meiner at Helseplattforma bidrar til dårlegare pasientsikkerheit. Undersøkinga til kommunerevisjonen i Trondheim konkluderer med at innføringa av Helseplattforma har trua pasientsikkerheita. Varsel om alvorlege hendingar til Helsetilsynet og Statsforvaltaren i Trøndelag auka etter at Helseplattforma blei sett i drift. Helsepersonellet måtte kontrollere og dobbeltsjekke informasjonen i Helseplattforma manuelt i eit system der målet var betre kontroll, betre informasjon og at det skulle vere lettare å bruke. Dette har sjølvstilt ført til auka ressursbruk.

Til meg fortel mange brukarar ved sjukehuset at dei er totalt utslitne på grunn av Helseplattforma, og at det som skulle vere forenkling, har blitt stor meirbelastning. Vi veit frå mitt heimfylke at tilsette har slutta på grunn av Helseplattforma og pendla til andre føretak for å sleppe Helseplattforma.

Ved St. Olavs hospital seier i 2024 berre 2,7 pst. av legane og 2,6 pst. av sjukepleiarane at IT-systemet fungerer svært godt. Eit stort fleirtal av både legar og sjukepleiarar opplever at Helseplattforma gjev mindre tid til pasientane. Også brukarane av Helseplattforma i Trondheim kommune opplever systemet som tungvint og tidkrevjande. Fastlegane i Trondheim ønskjer ikkje å ta i bruk Helseplattforma.

Målet ved St. Olavs hospital var full drift etter fire ve-ker. I september 2024, altså etter to år, opplevde helsefø-retaket framleis at Helseplattforma gav betydeleg meir-arbeid for fleire yrkesgrupper. Dei samla kostnadene er så langt anslåtte til 6,7 mrd. kr. Styringsramma er 4,1 mrd. kr. Framleis er ikkje løysinga for fastlegane fer-dig utvikla, det er ikkje avsett midlar til å finansiere ei løysing for avtalespesialistar, og i tillegg er Helseplattfor-ma AS avhengig av at Epic utviklar IT-systemet vidare.

Driftskostnadene til Helseplattforma AS er berekna til 280 mill. kr årleg. I 2023 betalte dei tre helseføretaka 500 mill. kr i driftskostnad. I dei siste tala frå Helse Midt-Noreg er årleg kostnad 800 mill. kr. Helseføretaka seier sjølv at dei er bekymra for at det går ut over behand-lingstilbodet.

Då er det interessant å sjå på den ferskaste undersø-kinga, datert 11. mars i år. Det er Rapport nr. 131/2025 frå ei forskargruppe, professor Kåre Heggen mfl., ved Høgskulen i Volda. Dei har gjort ei datainnsamling frå 6. januar til 6. februar med svar frå nær 700 tilsette. I pre-sentasjonen seier forskargruppa:

«Dei kvantitative svara er eintydig og overvel-dande negative for alle dei spurde profesjonsgrup-pene, sjølv om legane er dei som er mest negative. Arbeidsmiljøet har blitt dårlegare, tidsbruken auka og pasientsikkerheita svekka.»

Vidare står det at det er «sterk menneskeleg slitasje» etter snart eitt år med Helseplattforma.

Og til slutt seier ein at det vil vere ei stor utfordring for styret og politikarar om ein skal oppfylle målet om eit likeverdig helsetilbod i alle føretak.

80 pst. av dei spurde er heilt ueinige i at prosessen i Helseplattforma fram til innføringa var god. 85 pst. sva-rar at dei er heilt eller litt ueinige i at det er enkelt å finne nødvendig pasientinformasjon. 89 pst. er heilt eller litt ueinige i at Helseplattforma er enkel å bruke. 94 pst. fryktar at utgiftene til Helseplattforma medfører nedleg-ging av institusjonar eller avdelingar. Det er altså ingen ting i desse siste tala som tyder på at Helseplattforma er blitt betre, enklare å bruke eller billigare.

Bård Hoksrud (FrP) [14:25:04]: Riksrevisjonens rapport er knusende når det gjelder Helseplattformen og innføringen av Helseplattformen. Man bruker «sterkt kritikkverdig», og det er det sterkeste Riksrevi-sjonen kan bruke når de lager en rapport. Allikevel har vi et flertall i denne salen som velger å bare kjøre på, uten å ta inn over seg det som skjer.

Vi har hatt flere runder i denne salen, så jeg tror de fleste argumentene for hvorfor man burde stoppe hele Helseplattformen, er tatt opp mange ganger. Det er kjempealvorlig at vi fortsatt har et system som har kos-

tet liv, og som har gått ut over mennesker og den behandlingen mennesker har fått i helsevesenet vårt.

Vi har faktisk en helseplattform som er i ferd med å true pasientsikkerheten igjen, ved at man nå skal legges ned et journalsystem med nesten 300 millioner historiske journaldokumenter. Dette skal stoppes i juni måned. Jeg synes det er alvorlig. Jeg håper at statsråden kommer til å kunne svare på det, for man vet ikke om man klarer å implementere alle dataene inn i dette systemet, og at de ligger der de skal ligge. Det har vi sett mange eksempler på. Vi har sett at brev som skulle vært sendt ut, ikke er sendt ut. Det har egentlig vært litt av utfordringen.

Vi opplever et flertall som bare kjører på med et system som altså ligger an til å koste oss skattebetalere, eller egentlig pasientene i Helse Midt-Norge, opp mot 800 mill. kr. Med den måten sykehusene er finansiert på, må de ta konsekvensene og redusere driften for å betale for overskridelser som Helseplattformen.

Jeg er bekymret for pasientene i Helse Midt-Norge. Vi ser på tilbudet at de allerede er i full gang med å kutte i pasientbehandlingen, og man tar f.eks. ned avtaler med private innenfor rus og psykiatri. Man ser det også innenfor annen pasientbehandling, at man både sier opp avtaler og reduserer omfanget på avtaler med private og ideelle.

Jeg frykter at dette definitivt ikke er siste gangen vi kommer til å få Helseplattformen til denne salen. Jeg hørte representanten Leirtrø si at vi ikke har råd til ikke å lykkes. Jeg er usikker på om vi har råd til å fortsette å holde på, for jeg tror ikke man kommer til å lykkes med Helseplattformen. Representanten Carl I. Hagen har mange gode merknader i saken. Danmark har advart. De har valgt å fortsette, men de har brukt mange, mange år. Fortsatt opplever jeg at det er uenighet i Danmark om hvor godt helseplattformen fungerer, og de har gjort det på en helt annen måte enn man har lagt opp til i den norske løsningen. Finland stoppet opp fordi de så galenskapen og hvor gærent dette kunne føre av sted. De valgte faktisk å stoppe alt sammen.

Jeg håper det blir tatt lærdom av dette, for det er sjelden man opplever så klare og tydelige rapporter. Jeg synes det er trist, for det er pasientene i Midt-Norge som er de aller største taperne, men også alle de ansatte. Vi har en helseminister og et flertall i denne salen som ikke tar inn over seg de bekymringene mange ansatte i Helse Midt-Norge har, og som har kommet til uttrykk mange ganger. Det har vært et stort ønske om å stoppe opp og prøve å finne en løsning som er bedre. Kanskje den samme løsningen som resten av hele Helse-Norge har, kunne vært den gode løsningen, men flertallet i denne salen har dessverre valgt å ikke ville gjøre noe med det.

Jeg håper flertallet tar inn over seg at det fortsatt er veldig mye bekymring der ute blant ansatte og pasien-

ter. Ikke minst er det stor bekymring i mange kommuner for kostnadene som fyker oppover, og som har gjort det mye dyrere. Man opplever at man må bruke tid på administrasjon istedenfor på pasienter og mennesker som trenger omsorg og pleie i kommunene.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Marian Hussein (SV) [14:30:22]: Det er interessant å lytte til representanten Trøen, som ikke lenger er i salen, når hun sier at det var Støre som på en måte var ansvarlig for innføringen av Helseplattformen i Helse Midt-Norge. Visjonen om én pasient – én journal er det veldig mange som kan skrive under på, men at ikke Epic og Helseplattformen var riktig verktøy for å nå denne visjonen, viser flere rapporter, også denne fra Riksrevisjonen. Riksrevisjonen konkluderer med det vi har fryktet og advart om lenge – at det er uakseptabelt at innføringen har truet pasientsikkerheten, og at det har kostet veldig mye.

Det er samtidig litt spesielt at flere av partiene som har stemt ned flere forslag om Helseplattformen, heller ikke klarer å ta nok inn over seg hva dette egentlig betyr. Det har betydd at mange sykehus må kutte i antall årsverk og spare ytterligere, fordi de ikke får den effektivitetsøkningen som man har planlagt, og man får ikke de økonomiske, bærekraftige gevinstene. Det som bekymrer meg mest, er at det også har blitt økt arbeidspress på de ansatte. Flere og flere blant helsepersonell, særlig leger, forteller at de vurderer å slutte fordi de opplever at dette verktøyet gjør hverdagen deres vanskeligere.

Det hadde vært interessant å høre hva mine kollegaer egentlig synes. Hvis vår felles helsetjeneste skal lykkes, hvordan er det vi kan gi helsepersonellet bedre verktøy? Det fordrer at både helseforetakene og flere politikere er villig til å kompensere merutgiftene i forbindelse med innføringen av Helseplattformen, og at vi blir enige om at hvis man skal jobbe i et så problematisk program, må man eventuelt øke grunnbemanningen.

Undersøkelsesperioden er i hovedsak fra 2022 til september 2024. Vi stiller oss spørrende til statsrådens uttalelser om at revisjonens gjennomføring er tidlig i innføringsfasen, for er to år tidlig i innføringsfasen? I hvor mange år skal vi fortsette å være tidlig i innføringsfasen? Er det forventet at vi får en forbedring etter fem år eller seks år?

Flere har vært inne på at erfaringene fra land som Danmark og Finland ikke ble tatt med, og systemet er fortsatt lite intuitivt og tungvint å jobbe i. Disse advarslene ble mottatt av både Solberg-regjeringen og Støre-regjeringen uten at noen av de tre helseministrene har gjort nok for å ta dette på alvor. Vi vet at de negative konsekvensene dette har fått for arbeidsmiljøet, har gjort at

flere blant helsepersonellet har forlatt Helse Midt-Norge.

Vi håper at konklusjonen fra Riksrevisjonen ikke bare blir enda en rapport som ikke får konsekvenser, men at vi evner å ta det langt mer alvorlig, og at man evner å justere veien videre. Da må vi sørge for at når helsepersonell gir beskjed, enten det er i Helse Møre og Romsdal, der man nå er veldig tydelig, eller i andre deler av helsetjenesten, lytter vi til helsepersonellet og begynner å ta deres tilbakemeldinger på alvor.

Seher Aydar (R) [14:35:34]: Hensikten med digitalisering er at det skal bidra til å løse utfordringer, og det skal være avlastende. Det tror jeg vi alle kan være enige om. Problemet er at Helseplattformen har vært det motsatte. Jeg skal lese opp to av konklusjonene til Riksrevisjonen:

«Implementeringen av Helseplattformen (...) har truet pasientsikkerheten og reduserer effektiviteten i pasientbehandlingen.»

Og videre:

«Innføringen av Helseplattformen har blitt dyrere enn forutsatt, og de framtidige kostnadene er usikre.»

La oss se litt på hva det betyr. Det betyr at det ikke er en god løsning for pasientsikkerheten, og det koster masse penger. Det er uforståelig at man skal bruke penger på noe som ikke fungerer. Det gjør også at det økonomiske handlingsrommet til andre områder i helseregionen har blitt mindre. Helseplattformen har blitt en stor økonomisk belastning, og det går igjen ut over pasientene. Det understreker behovet for overordnet ansvar og er et tydelig signal til regjeringen om at man noen ganger må gripe inn.

Da forslagene om Helseplattformen ble behandlet i helsekomiteen, leverte Legeforeningen et høringsinnspill. De skrev:

«Sakskomplekset viser at alvorlig feil og svikt får skje uten at noen holdes til ansvar. Vi ser dette i lys av det vi mener er svakheter i foretaksmodellen generelt og en spesielt ansvarspulveriserende modell for Helseplattformen spesielt.»

Dette påpeker flere ting, og jeg kan selvfølgelig diskutere helseforetaksmodellen hvor som helst, når som helst. Rødts standpunkt er tydelig: Vi er imot denne modellen, som skulle skape mindre byråkrati og tydelige ansvarsforhold, men der utviklingen har vært det motsatte. La oss se på den andre delen, altså at alvorlige feil og svikt får skje uten at noen holdes til ansvar. Det mener jeg er et viktig signal. Det betyr at vi er nødt til å holde de ansvarlige til ansvar, men også vise at det til syvende og sist er et politisk ansvar hvordan sykehusene våre skal driftes.

På denne veien har det ikke manglet på advarsler. Helsepersonell har lenge advart om at Helseplattformen er en tidstyv for den knappeste ressursen vi har i helsetjenestene, nemlig helsepersonell. Til tross for det valgte Helse Midt-Norge å presse gjennom utrulling av Helseplattformen. Hele saken viser at det er behov for overordnet ansvar, men jeg tror også vi trenger å tenke over – det gjelder både denne saken og kanskje også andre offentlige investeringer og planer – når vi ser at det ikke går så bra, at det er lov å stoppe opp og tenke at det ikke er sikkert vi skal fortsette å bruke penger på det. La oss tenke oss om. Bare fordi man begynte å bruke penger på noe, betyr ikke det at man skal fortsette å gjøre det hvis det viser seg at det ikke er en så god idé.

Da vi behandlet saken om Helseplattformen i helsekomiteen, var det to forslag jeg spesielt vil fremme, som dessverre ikke fikk flertall. Det handlet bl.a. om avklaringer av konsekvensene ved å heve kontrakten med Epic og avvikle Helseplattformen, og at man skulle utrede alternativer til Helseplattformen. Det har kommet mange muligheter til å bremse opp og se om det finnes andre og bedre måter å gjøre det på, eller om vi må fortsette. Jeg skulle ønske at man heller hadde gjort det, framfor å fortsette med en plan som kanskje ikke fungerer så bra, og som helsepersonell mener ikke fungerer så bra. Riksrevisjonens rapport understreker egentlig det som helsepersonell igjen og igjen har advart om: at man kanskje skal tenke seg litt om. Det er ingenting galt med det hvis det er noe som ikke fungerer, for vi trenger ikke å fortsette digitaliseringsprosjekter som viser seg ikke å funke etter hensikten.

Jeg tror ikke noen hadde til hensikt at Helseplattformen skulle stjele tid fra helsepersonell, men det er det som skjer. Da må vi tenke oss om, og det er synd at man ikke gjør det. Jeg synes det er viktig at Riksrevisjonens både konklusjoner og anbefalinger tas med i det videre arbeidet.

Statsråd Jan Christian Vestre [14:40:35]: Det er ingen tvil om at innføringen av Helseplattformen har vært krevende. I likhet med de andre som har hatt ordet, tar jeg Riksrevisjonens rapport på største alvor. Jeg vil også understreke at jeg er på linje med komiteens innstilling, som slutter seg til Riksrevisjonens anbefalinger og konklusjoner. Jeg har forsikret meg om og fortsetter å forsikre meg om at Helse Midt-Norge følger opp anbefalingene i rapporten, og jeg har stilt krav om både oppfølging av rapporten og hvordan dette skal rapporteres på, i oppdragsdokumentet som er gitt til Helse Midt-Norge for 2025.

Nå er det viktig at utfordringene knyttet til brukervennlighet og effektivitet forbedres. Derfor sørget regjeringen før jul for en bevilgning på 200 mill. kr ekstra, for å bidra til at Helse Midt-Norge kunne intensivere sitt ar-

beid med å legge til rette for økt brukervennlighet i Helseplattformen. Det er Helse Midt-Norge som sammen med ansatte, tillitsvalgte og brukere må gjøre nødvendige prioriteringer i det videre arbeidet med å utvikle Helseplattformen. Da er det selvfølgelig en forutsetning at en lytter og tar på alvor de kritiske tilbakemeldingene som kommer fra brukerne.

Jeg er for god kunnskap og gode analyser. Derfor er jeg tilfreds med at Stortinget har gjort vedtak om å få gjennomført en uavhengig analyse av Helseplattformen der vi står nå. Helse- og omsorgsdepartementet vil sørge for at dette skjer, og vi jobber nå med å få på plass en ekstern aktør som kan gjennomføre oppdraget. Jeg vil på egnet måte holde Stortinget orientert om arbeidet og funn fra analysen. Jeg mener det er viktig at denne analysen har legitimitet og tilfører ny kunnskap. Å lære av store omstillingsprosjekter, kanskje særlig på IKT-området, er viktig for meg og for regjeringen.

Presidenten [14:42:43]: Det blir replikkordskifte.

Per Ivar Lied (Sp) [14:42:56]: Riksrevisjonen rettar sterk kritikk i rapporten sin, der data er henta inn i 2023 og 2024. Nyleg kom det ein ny rapport frå ei forskargruppe ved Høgskulen i Volda, som i år har henta resultat frå fire sjukehus i Møre og Romsdal. Der er 80 pst. av dei spurde heilt ueinige i at prosessen i Helseplattforma fram til innføring var god. Det er 89 pst. som er heilt eller litt ueinige i at Helseplattforma er enkel å bruke, og 94 pst. fryktar at utgifter til Helseplattforma medfører nedlegging av institusjonar eller avdelingar.

Er helseministeren framleis fornøgd med Helseplattforma, og deler helseministeren synet på at Helseplattforma kan medføre nedleggingar av institusjonar eller avdelingar?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:43:46]: La meg først få understreke at alle ni sykehus og 34 kommuner, som dekker 70 pst. av befolkningen i Midt-Norge, nå har tatt i bruk denne løsningen. At det har vært krevende, er det ingen tvil om, men jeg mener også det er viktig å ha litt is i magen.

Det var en veldig problematisk innføring ved St. Olavs hospital. Det har Riksrevisjonen helt riktig påpekt. Vi er enig i de konklusjonene og anbefalingene som gis der, men nå går det bedre ved St. Olavs, som har lengst erfaring med dette systemet. Aktiviteten har gått veldig opp. Aktiviteten er faktisk høyere enn det en har planlagt for. St. Olavs har hatt en voldsom reduksjon i ventetider. Jeg tror St. Olavs hadde landets korteste ventetider i fjor. Jeg vet at de fortsatt jobber med å få det til, og en del av problemene og svakhetene er håndtert. Det betyr ikke at det ikke er flere utfordringer, og dem må en løse, spesielt på brukervennlighet og effektivitet. Det

tror jeg vi også kommer til å se positive resultater av i Møre og Romsdal og i Nord-Trøndelag, og det er til beste for både pasienter og brukere.

Per Ivar Lied (Sp) [14:44:49]: Då forstår eg at helseministeren ikkje er så bekymra for konsekvensane av Helseplattforma, merkeleg nok når Riksrevisjonen rettar sterk kritikk og ferske data frå i år viser same bekymring og resultat.

Kostnadene ved Helseplattforma er langt større enn berekna – og aukande i den grad at endeleg sum ikkje eingong er kjend. Difor er mange hundre tilsette bekymra for at dette vil medføre nedleggingar. Vil statsråden i det minste sørge for full kompensasjon av ekstra utgifter til Helseplattforma, sånn at vi kan oppretthalde helsetilbudet og kapasiteten i pasientbehandlinga i Helse Midt-Norge, sånn at pasientar og innbyggjarar ikkje blir skadelidande?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:45:32]: Vi må være litt tydelige på hva som står i den riksrevisjonsrapporten, og hva som ikke står der. Dette handlet altså om innføringen av Helseplattformen før både Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag tok den i bruk. Det står ingenting om innføringen av Helseplattformen i Møre og Romsdal i Riksrevisjonens rapport.

At det Riksrevisjonen faktisk skriver om, er alvorlig, er det ingen tvil om. Det er derfor vi følger opp alle disse anbefalingene og har bevilget ekstraordinære midler til Helse Midt-Norge, bl.a. for å ta tak i det kanskje mest nærliggende og viktige problemet å løse, og det er brukervennligheten.

Så er det sånn at mange av sykehusene våre står i krevende omstillinger. Vi har nå rekordstore bevilgninger til sykehusene. Vi har økt sykehusrammen med 5,7 mrd. kr bare i år. I tillegg kom det 1,8 mrd. kr i ekstra midler i revidert i fjor og 2 mrd. kr i nysalderingen.

Det er fortsatt behov for omstilling. Det er fortsatt behov for å drifte sykehusene mer effektivt. Det er fortsatt behov for å få mer ut av de ressursene. Den omstillingen må fortsette, også i Helseplattformen.

Bård Hoksrud (FrP) [14:46:52]: Opplysninger om tidligere funn og behandlinger kan være livsviktige når nye problemer oppstår, og analyser tyder på at opplysninger fra historiske journaldokumenter brukes ti tusen ganger daglig i Helse Midt-Norge. Riksrevisjonen påpeker at implementeringen av Helseplattformen har truet pasientsikkerheten.

Er statsråden klar over at pasientsikkerheten kan trues ytterligere nå når dette systemet, som forvalter nesten 300 millioner historiske journaldokumenter, stoppes, slik legene ved St. Olavs hospital har uttrykt stor bekymring for?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:47:27]: Pasientsikkerhet er det viktigste vi driver med ved norske sykehus. Alt som truer pasientsikkerheten, må vi ta på aller største alvor. Det gjør vi, det gjør Helse Midt-Norge, og det er også grunnen til at man nå følger opp Riksrevisjonens rapport systematisk.

Jeg vil minne om at det samme spørsmålet kan reises til dem som mener at en etter mange år med implementering – etter at 40 000 helsepersonell nå har gått over til ny journalløsning, 70 pst. av innbyggerne, ni sykehus og en hel haug med kommuner – plutselig skal trekke ut stikkkontakten og begynne fra scratch med noe helt annet, samtidig som vi behandler hundretusener av pasienter. Hva vil da skje med journaldataene? Hva vil da skje med opplysningene? Hvordan vil det påvirke pasientsikkerheten? Det mener jeg er uansvarlig.

Kontrakten med Epic ble inngått i 2019. Det er lenge siden. Vi har lært mye etter det, men nå må vi se framover og gjøre det vi kan for å få dette systemet til å virke til beste for pasientene og innbyggerne.

Bård Hoksrud (FrP) [14:48:31]: Det er bra statsråden sier at vi tar pasientsikkerhet på største alvor. Det ville vært oppsiktsvekkende hvis statsråden hadde sagt noe annet – og jeg er helt enig. I dag har man et system, som er en backup, med de gamle opplysningene fra før Helseplattformen kom, som man nå vurderer enten å legge ned eller videreføre så lenge det går – et system som forvalter de historiske journaldataene – uten støtte fra leverandøren. Mener statsråden det ligner en seriøs, profesjonell aktør å fortsette med et system man egentlig ikke eier, og ikke ønsker å inngå en avtale om, når man er klar over at konsekvensene kan være at man risikerer å miste mange pasientopplysninger fra langt tilbake i tid fordi Helseplattformen ikke ønsker å sikre at disse opplysningene fortsatt skal være der? Skjønner ikke statsråden bekymringene som legene ved St. Olavs hospital har, og sannsynligvis de andre sykehusene i Midt-Norge?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:49:35]: Som jeg sa, skal vi ta alle bekymringer på alvor. Jeg tror alle bør være litt selvkritiske. Hadde en litt tidligere i prosessen lyttet litt mer til de helt relevante tilbakemeldingene som kom fra brukerne om svakhetene i systemet, hadde vi kanskje vært litt bedre stilt i dag.

Det nytter likevel ikke å snakke så mye om den snøen som falt i fjor, for nå er vi der vi er. Vi har et ansvar overfor innbyggerne våre, vi har et ansvar for helsepersonellet. Vi må gjøre det vi kan for at dette systemet skal fungere best mulig. Vi kan ikke spole tiden tilbake seks år og late som om det ikke ble inngått en kontrakt, og begynne helt fra scratch.

Vi må også huske på at det er ganske mange brukere som er fornøyd med systemet, som har fått en bedre hverdag, som sier at pasientsikkerheten er styrket. Jeg har møtt og snakket med flere av dem. Så er det Helse Midt-Norge, i likhet med de andre helseregionene, som har ansvaret for sine journalsystemer. Jeg er helt sikker på at de tar det ansvaret på stort alvor – også når det gjelder pasientsikkerhet og journaldata.

Bård Hoksrud (FrP) [14:50:39]: Det er ikke snakk om snøen som falt i fjor. Dette er et eldre system man har ved siden av Helseplattformen, som man nå har lagt opp til at man skal stenge ned fra juni i år. Det kan få som konsekvens, hvis ikke implementeringen går som den skal, at opplysninger er på feil plass i journalsystemet, eller at opplysninger kanskje ikke er der i det hele tatt. Det er det dette handler om.

Mener statsråden at det er helt greit å stenge ned dette systemet før man er 100 pst. sikker på at det virker, når vi har hatt alle disse utfordringene tidligere med implementering av Helseplattformen? Eller vil statsråden sørge for at man fortsetter noe lenger med den avtalen, for å forsikre seg om at disse dataene også kan brukes i fremtiden? Det handler i aller høyeste grad om trygghet og pasientsikkerhet.

Statsråd Jan Christian Vestre [14:51:27]: Jeg var litt kort i siste del av det forrige svaret. Det jeg sa, var at det er helseregionene som har ansvaret for journalsystemet i sin region. Det gjelder i Helse sør-øst, det gjelder i Helse vest, det gjelder i Helse Midt-Norge, og det gjelder i Helse nord. Jeg har tillit til, også i dette tilfellet, at Helse Midt-Norge foretar de nødvendige vurderingene, fatter de riktige beslutningene, sørger for at de yter forsvarlig helsehjelp, og at de aldri kompromisser med pasientsikkerheten.

Presidenten [14:51:53]: Da er replikkordskiftet over.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kirsti Leirtrø (A) [14:52:16]: Jeg føler egentlig at vi nå gjentar den debatten vi hadde i salen den 18. februar. Jeg velger likevel å ta ordet, og jeg velger å være litt personlig.

De som har vært oppe nå, snakker om legestanden eller helsepersonell og om hvor skummel de har syntes at denne innføringen har vært. Jeg vil først minne om at systemet Helseplattformen dekker 80 ulike systemer som ikke snakker sammen. Det er ingen av dem som har vært på talerstolen, som har snakket om pasienten – som har snakket med pasientene eller brukerorganisasjonene.

Mannen min døde i oktober i fjor. Han var pasient og storforbruker av helsetjenester i ni år. Tidligere måtte han inn fire dager i måneden. Etter innføringen av Helseplattformen gjorde de dette på én dag. Systemene snakket sammen. Legene kunne snakke sammen via datasystemet, og en fikk et helhetlig bilde av sykdommene han hadde. Dette er en stor samfunnsøkonomisk gevinst for pasienten og for samfunnet. Han kunne gå på jobb de øvrige tre dagene han tidligere brukte på sykehuset. Vi bor 12 mil unna sykehuset.

Dette handler om så utrolig mye mer enn misforståede leger. Det handler om pasienten. Det handler om helheten. Ikke minst skal vi huske på at pasientene bor i kommuner, og den største brukeren av leveransen av helsetjenester er kommunene. Derfor er én journal for pasientene det viktigste vi gjør. Det er krevende, og som Riksrevisjonen peker på, er det store feil og mangler i innføringen, men det er fullt mulig å lykkes. Jeg minner om at Riksrevisjonen ikke anbefaler nedlegging, men utvikling, og det må vi lykkes med.

Kjersti Toppe (Sp) [14:54:57]: Sjølv sagt gjentar vi debatten når vi no debatterer ein rapport frå Riksrevisjonen med sterk kritikk av korleis myndighetene har styrt og tatt hand om det som eigentleg er ein stor helseskandale.

Når det gjeld at Riksrevisjonen ikkje har anbefalt ei avvikling, står det under anbefalingar på side 30:

«Det er gått for kort tid etter at disse tiltakene er iverksatt for å kunne vurdere om de er tilstrekkelige. Riksrevisjonen tar ikke stilling til den videre gjennomføringen.»

Eg opplever no eit storting som bagatelliserer det som har skjedd, omtalar det som ei nødvendig omstilling av norsk helsevesen og seier at det berre er legar som er litt krevjande og berre klagar.

Riksrevisjonen har ein sterk kritikk. Dei seier at denne implementeringa har trua pasientsikkerheita og redusert effektiviteten i pasientbehandlninga. Er ikkje det gale for norske pasientar, så veit ikkje eg. Det har òg vorte dyrare enn føresett, og framtidige kostnader er usikre. Det kan òg føra til kutt i veldig nødvendige pasienttilbod eller i helseføretaket.

Det står òg i konklusjonen at samhandlingsgevinstane vert betydeleg reduserte fordi fastlegar, avtalespesialistar og fleire kommunar ikkje brukar Helseplattforma. Sjølv om det er nokon som gjer det, er det dette som er konklusjonen frå riksrevisjonsrapporten, og det må vi ta stilling til. Eg er ikkje overtydd om at dette er det siste vi høyrer om Helseplattforma. Eg er bekymra for pasienttilbodet i Helse Møre og Romsdal. Når den nye undersøkinga som vart gjort no i vår, viser at berre 39 pst. av dei tilsette – legar og radiografar i dette tilfellet – ikkje

har vurdert å slutta, viser det at dette òg er ein trussel mot det offentlege tilbodet og dei som er glade i offentlege sjukehus.

Vi kan ikkje påleggja ei omstilling som gjer at legar og andre søker ut til kommersielle tilbydarar. Det vi no står overfor, hadde aldri skjedd om vi hadde styrt sjukehusa på ein annan måte. Helseføretaksmodellen gjer at det er mogleg med ei ansvarspulverisering. Det er det vi dessverre òg ser i denne debatten.

Carl I. Hagen (FrP) [14:58:18]: Debatten om Helseplattformen har gått i media en veldig lang stund, og også her i salen. Det kan hende den kommer tilbake hit på et senere tidspunkt.

Det er et spørsmål jeg har lurt litt på. Når Riksrevisjonen fremmer sterk kritikk, har det fått konsekvenser for noen? Vi leser ellers om ting som skjer i næringslivet, og at når det er noen som gjør graverende feil, må de finne seg en annen jobb, eller de mister den jobben de har hatt, når de har vist at de har truffet meget ukloke beslutninger. Det ble vel advart mot å velge den leverandøren noen mennesker allikevel valgte. Har det fått noen konsekvenser? Det er et spørsmål jeg tror vi burde bruke noe mer tid på i den offentlige sektor, om det er noe som heter ansvar, og at det kan få konsekvenser hvis man gjør en altfor dårlig jobb.

Det andre spørsmålet er: Hvis en leverandør leverer et produkt som ikke holder det som ble lovet, pleier det å være mulighet for erstatning. Her er det jo mottakeren av leveransen som har fått enormt med ekstra utgifter. Jeg synes det hadde vært naturlig at leverandøren, som da åpenbart ikke har greid å følge opp det som ble lovet i kontrakten, burde ha blitt erstatningsansvarlig på en viss måte. Det er også noe vi må få inn når det gjelder ansaffelser.

Jeg vil vise til riksrevisorkollegiets medlem Arve Lønnum, som har en dissens med punkter han gjerne vil ha undersøkt nærmere. Jeg tillater meg å anbefale statsråden å se gjennom de seks spørsmålene – det er kun én side, og den er i innstillingen – og se om det kanskje kunne være noe der også statsråden faktisk kunne forfølge, se om han burde undersøke noe nærmere. Det gjelder bl.a. punkt fem, om ansvarsforholdene for dem som satt i styret og ledelsen i Helseplattformen AS. Når det hevdas å være negativ kapital, burde man egentlig ha varslet oppbud av firmaet, ifølge vår lovgivning.

Til slutt: Som jeg skriver i min lille særmerknad i innstillingen, vil jeg også anbefale Riksrevisjonen å undersøke om anbefalingene deres blir fulgt opp, om det de facto gjøres – slik statsråden fornuftig nok lovet i sitt innlegg. Man burde kanskje også i Riksrevisjonen vurdere de seks spørsmålene når man kommer tilbake – kanskje – til Stortinget etter en ny runde.

Svein Harberg (H) [15:01:28]: Jeg var en stund i tvil om jeg skulle gå på talerstolen, for mye godt er svart ut, fra både statsråden og andre. Det er for meg naturlig å holde meg til kontrollsaken vi har her nå. Jeg legger merke til at mange av innleggene kanskje handler om den saken som har vært behandlet her tidligere.

Jeg har bare behov for å understreke én ting: Det omtales i noen innlegg her som at pasientsikkerheten kontinuerlig er truet. Det er det jo ingen som kan si. Ja, det er påpekt at pasientsikkerheten underveis kunne være truet, men det er satt inn tiltak, så det er ikke realiteten nå. Vi vil få endelig bekreftelse eller avkreftelse på det i oppfølgingen videre, men la det ikke være et etterlatt inntrykk at pasientsikkerheten er truet.

Det er ingen tvil om at det er mye lærdom å hente her. Jeg vil peke både på bestillerkompetansen, på involveringskompetansen og på innfasingskompetansen. Der har det vært svikt, der kunne ting vært gjort annerledes. Som med det meste vi driver med av nytt vi innfører, må vi gjennom dette. Dette tar vi med oss her også. Det er det som er essensen i det Riksrevisjonen peker på. Det kunne vært gjort annerledes, det kunne vært gjort annerledes, det kunne vært gjort annerledes, og så kommer de med sine anbefalinger.

Det er litt rart å høre hvordan noe av det fra Riksrevisjonen er veldig viktig å ta med, men ikke det som kanskje er det viktigste, som også saksordføreren var inne på. Riksrevisjonen har gjort et grundig arbeid. De har kommet med sterk kritikk, som komiteen slutter seg til. De har kommet med anbefalinger, som komiteen slutter seg til, og som statsråden har bekreftet at skal følges opp. De har også sagt at de på det tidspunktet ikke så noen grunn til at vi skulle gå tilbake til start. Jeg må si at jeg har tenkt under debatten, og jeg lurte på: Hva da? Hvordan hadde det da sett ut med både pasientsikkerhet, håndtering og effektivitet? Riksrevisjonen har ikke valgt å si at vi skal gå tilbake til start.

Det er noen som sier: Det skal ikke forundre meg om vi får se mer til denne saken. Ja, det er rett og slett bestilt at vi skal se mer til denne saken, og statsråden har bekreftet det. Det er sånn vi arbeider med dette. Vi skal få nye tilbakemeldinger, og det ser vi fram til. Jeg tror det er viktig å være optimister på at dette blir bra.

Presidenten [15:04:25]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [15:04:30]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Bengt Rune Strifeldt, Silje Hjemdal, Hans Andreas Limi,

Dagfinn Henrik Olsen og Marius Arion Nilsen om tilpasninger i eller stans av innføring av EUs reviderte bygningsenergidirektiv (Innst. 208 S (2024–2025), jf. Dokument 8:66 S (2024–2025))

Presidenten [15:05:04]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kathrine Kleveland (Sp) [15:05:45] (ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg takke komiteen for godt samarbeid om representantforslaget om tilpasninger eller stans av EUs reviderte bygningsenergidirektiv. Jeg går ut fra at de ulike partiene vil redegjøre for sine forslag og standpunkt, sånn som jeg gjør for Senterpartiets nå.

EUs reviderte bygningsenergidirektiv vil føre til enorme kostnader for norske husholdninger hvis det blir innført som det står nå. Det er snakk om utgifter i hundretusen- til millionklassen for boligeiere. Ifølge Huseierne kan nemlig direktivet ramme 65 pst. av alle norske boligeiere, med en estimert kostnad på mellom 500 000 kr og 1,5 mill. kr per bolig. Dette er ikke små summer, og det er avgjørende at vi får en fullstendig oversikt over de økonomiske konsekvensene.

Senterpartiet har derfor fremmet et forslag, som Fremskrittspartiet og Rødt støtter, om en uavhengig kostnadsutredning. Den må gi svar på hva direktivet vil koste per terawattime spart, hvilke folkerettslige forpliktelser det pålegger Norge, hvilke konsekvenser det vil ha for distriktene, og hvor mye ekstra midler som må bevilges til Enova og Husbanken for å kunne gjennomføre direktivet. Regjeringen må sørge for at vi har denne kunnskapen før direktivet eventuelt innføres.

Selvfølgelig skal vi arbeide for energieffektive boliger. Å spare strøm og redusere kostnader for husholdningene på lang sikt er positivt, men vi kan ikke blindt innføre et EU-direktiv uten å vite hvordan det vil påvirke norske boligeiere økonomisk og statskassens forpliktelser, eller om vi husholderer ressursene godt.

Huseierne advarer, som nevnt, i sitt høringsinnspill om at direktivet vil føre til store økonomiske byrder for enkeltpersoner, for selv om det legges opp til tilpasninger for hvert enkelt land, vil det fortsatt være boligeierne som må dekke regningen.

Norge må være tydelige i møte med EU og sikre at vi får nødvendige unntak og tilpasninger. Regjeringen må ivareta norske interesser og sørge for at vi har en bygg-

politikk som fungerer for norske forhold – ikke bare følge EUs krav uten konsekvensutredning.

Til slutt vil jeg ta opp de forslagene Senterpartiet er med på.

Presidenten [15:08:27]: Da har representanten Kathrine Kleveland tatt opp de forslagene hun refererte til.

Agnes Nærland Viljugrein (A) [15:08:48]: Min generasjon er avhengig av at dette stortinget lykkes med en oppgave ingen andre storting har klart før oss: Vi må dramatisk endre norsk klimapolitikk. Vi er nødt til å stanse klimaendringene før det får fatale konsekvenser. Vi som sitter i denne salen, har den oppgaven, og vi har ansvaret for å gjøre noe med det – ikke bare her hjemme, men for hele Europa, for hele verden. I bunn og grunn er det egentlig det denne diskusjonen handler om: at klimaendringene ikke bare skjer for noen andre der ute, men er noe som angår oss. Derfor trenger vi internasjonalt samarbeid og å gå sammen om å løse verdens aller største kriser. EØS-samarbeidet er et sånt samarbeid. Norge er en del av EUs indre marked og kan dermed også samarbeide om å nå klimamålene vi er nødt til å nå.

Jeg blir voksen i en verden som er mer urolig, uforutsigbar og full av konspirasjonsteorier enn den kanskje noen gang har vært i vår tid. Norske samarbeidspartnere ute i verden er ikke lenger til å stole på på samme måte som før. Derfor er det viktigere enn noensinne at vi står opp for de samarbeidene som Norge er en del av, og at vi snakker med fakta og med sannhet om hva politikken vår handler om.

Denne saken er et eksempel på hvor viktig det er. Her påstås det fra ulike hold at bygningsenergidirektivet vil påføre økte kostnader for folk i Norge, men det er altså ikke sant. Det er ikke det denne saken handler om. At det er partier i denne salen som er imot EØS-avtalen, er greit nok. Der er Arbeiderpartiet uenig. Vi kommer alltid til å stå opp for våre forpliktelser under EØS-avtalen.

For meg er det ganske alvorlig når både Fremskrittspartiet, Rødt, Senterpartiet og SV går sammen og ber om unntak fra EUs bygningsenergidirektiv. Det er dumt, både for Europas klimapolitikk, og også for de internasjonale samarbeidene det er viktigere enn noensinne at vi står opp for. Skal vi være med og bidra til en offentlig samtale med mindre polarisering og radikaliserende der ute, må det faktisk handle om at vi fører en oppklarende og ærlig samtale også om de politiske diskusjonene her hjemme i Norge. Det kommer i hvert fall Arbeiderpartiet alltid til å gjøre, for vi er overbevist om at i vår tid er det viktigere enn noensinne.

Mudassar Kapur (H) [15:11:53]: Bygningsenergidirektivet fra 2018 har tre hovedelementer. Det er krav om

- energieffektivisering og avkarbonisert bygningsmasse i 2050
- ladepunkter for elbiler i yrkesbygg
- automatiske styringssystemer for yrkesbygg med høyt varme- eller kjølebehov

Dette direktivet retter seg ikke mot boligeiere eller husholdninger og vil ikke medføre økonomiske konsekvenser for disse gruppene. Det er derimot bygningsenergidirektivet fra 2024 som potensielt kan innebære økonomiske konsekvenser for innbyggere og utbyggere. Likevel er konsekvensene for Norge ved å slutte seg til dette direktivet mindre enn det forslagsstillerne hevder, ettersom Norge allerede har vedtatt ambisiøse mål for energieffektivisering.

Den billigste strømmen er den som ikke brukes. Derfor mener vi at tiltak som legger til rette for eller støtter opp under energieffektivisering i boliger framfor bare å subsidiere strømprisen, må og bør prioriteres.

Høyre har ved flere anledninger prioritert støtte til enøktiltak. Under Solberg-regjeringen ble bevilgningene til Enova doblet, og siden vi gikk ut av regjering, har Høyre i hvert alternative statsbudsjett foreslått mer i bevilgninger til Enova enn Støre-regjeringen.

I vårt alternative statsbudsjett for 2025 foreslo vi en kraftpakke der Enova ble styrket med 350 mill. kr. Av disse skulle 100 mill. kr gå til enøktiltak for lavinntektsfamilier og 250 mill. kr til generelle energitiltak. Slike målrettede satsinger er avgjørende for å bistå husholdninger med å gjennomføre energitiltak som reduserer både forbruk og kostnader. Disse investeringene skaper praktiske og effektive løsninger som både styrker privatøkonomien og bidrar til det grønne skiftet.

Til slutt vil jeg si at det er en helt legitim debatt når man er for eller imot EØS eller EU, men debatten må være kunnskapsbasert, og det håper jeg vi alltid kan ha med oss når vi berører saker av denne karakter. Særlig i en tid preget av uro og usikkerhet er Norge mer avhengig enn noensinne av et solid og velfungerende samarbeid med EU, som er Norges viktigste handels- og samarbeidspartner. Jeg synes man skal være varsom med å skape et inntrykk i befolkningen av at norske politikere, f.eks. i regjering, ikke står opp for norske interesser. Uavhengig av partifarge i regjering har jeg tillit til at regjeringen faktisk gjør det.

Høyre mener derfor ikke at denne saken kvalifiserer som et tilfelle der reservasjonsretten bør benyttes.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:15:01]: USA innoverer, Kina kopierer, og Europa regulerer. Jeg har sagt det før, og jeg sier det på nytt: Europa har et dypt problem, et grunnleggende problem. Vi står uten økonomisk vekst. Industrien i Europa rårner på rot. Vi har ikke lenger konkurransekraft. Hvorfor? Jo, fordi vi regu-

lerer vårt eget næringsliv, våre egne gode samfunn, i hjel fra Brussel.

Da er det faktisk på tide å si fra når man får den type saker som dette, som griper dypt inn blant nordmenn flest, for norske boligeiere. Hvis vi skal legge til grunn de påstandene som har kommet frem, risikerer vi at de fleste boligeiere i Norge kan oppleve kostnader i en størrelsesorden på opp mot 1,5 mill. kr, fordi de blir tvunget til å renovere sine boliger.

Dette er alvorlig, og det kommer på toppen av en annen sak, som vi behandlet tidligere denne uken, som handler om avløpsdirektivet. Det rammer – på nytt – boligeierne. Så registrerer jeg at man hevder at det ikke er tilfellet. Derom hersker det uenighet. Det er overhodet ikke nødvendigvis sånn som jeg opplever at både Høyre og Arbeiderpartiet fremstiller det.

Jeg kjenner også igjen debatten. Det skulle heller ikke påvirke norske interesser og prisnivået på norsk strøm å bygge strømkabler til utlandet. Det hevdet de samme som i dag står og forteller oss at dette direktivet ikke vil ha betydning for norske husstander. I en eller annen form vil det få det, enten ved at man pålegger boligeierne å renovere sine boliger, eller indirekte gjennom skatteseddelen, med økte skatter, og så må en sette i gang storstilte offentlige program for å få til det samme resultatet.

Problemet er selvfølgelig at Norge har den rene energien i verden, ren norsk vannkraft. Om vi bruker noe av den til å varme opp norske boliger, bør vi leve utmerket godt med det. Dermed har et direktiv som dette, som bygningsenergidirektivet, som kommer og er tilpasset Sentral-Europa, ingen verdi for norske forhold. Derfor er det helt klart at vi må si nei, starte denne prosessen tidlig og gi et tydelig signal til regjeringen om at de må gi de riktige signalene til Brussel.

Så må man slutte med denne EU-skremmingen – stå på denne talerstolen og fortelle at vi liksom ikke kan utfordre, for det vil skade norske interesser. Vel, vi kan utfordre, vi kan stå opp for norske interesser. Så har det jo vist seg så langt at denne EU-skremmingen overhodet ikke har hatt noen virkning. Vi skal være herre i vårt eget hus, og det gjør vi ved å ivareta norske interesser.

Ingrid Fiskaa (SV) [15:18:20]: Klimagassutsløppa frå bygg må ned, men norske bygg er tilnærma utsløppsfrie allereie. Det er ikkje noko feil med dei overordna måla i bygningsenergidirektiva, men direktiva er dårleg tilpassa norske forhold. Metoden som desse direktiva legg opp til, betyr eit stort forbruk av materialar og ei bruk-og-kast-tilnærming til bygg, noko som er dårleg for ein heilskapleg miljøpolitikk. Krava tek heller ikkje omsyn til at det norske kraftforbruket i hovudsak er fornybart.

Energimerkinga baserer seg på teoretiske utrekningar ut frå det ein trur om bygget, f.eks. basert på byggeåret. Det er store variasjonar mellom landa i EU og EØS, når det gjeld både bygningsmasse og klima. Det gjer det vanskeleg å ha éin standard som er gunstig for alle. Tiltak for mindre energibruk i norske bygg må vera tilpassa klima, byggeteknikk og andre lokale forhold.

2024-direktivet vil kunna gje store kostnader for samfunnet og for huseigarar i Noreg, sjølv om den endelige versjonen ikkje blei så rigid som det blei lagt opp til frå starten. Det er viktig at me no får fram kunnskapen om konsekvensane av direktivet for både private og offentlege huseigarar, slik at me òg kan ta betre stilling til bruk av reservasjonsretten. SV fremmer difor forslag om at regjeringa skal gjera greie for kostnader og andre konsekvensar ved ei eventuell gjennomføring av direktivet.

Alle skal ha ein god heim å bu i. Ofte blir bustadene med dårlegast energieffektivitet eigde av folk med dårlegast råd. Difor må det offentlege bidra med gode støtteordningar, som SV lenge har kjempa for.

Bygningsenergidirektivet frå 2010 blei ikkje teke inn i EØS-avtala før i 2023. Regjeringa uttrykte den gongen tvil om direktivet var EØS-relevant. Direktivet handlar ikkje om grensekryssande spørsmål, som var det EØS-avtala var meint å gjelda for. Island har eit mellombels unntak frå dette direktivet i EØS.

Kvar gong Noreg aksepterer regelverk i ytterkanten som EØS-relevante, blir EØS-avtala utvida. I tillegg til at dei praktiske konsekvensane av bygningsenergidirektiva kan vera negative for miljøet og ressursbruken og kan føra til auka kostnader for norske hushald og kommunar, handlar denne saka difor òg om demokrati, om kven som skal bestemma. For kvart direktiv som blir innlemma i EØS-avtala, blir det norske demokratiske handlingsrommet innskrenka.

Då tek eg opp forslaga frå SV.

Presidenten [15:21:12]: Representanten Ingrid Fiskaa har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [15:21:22]: Rødt ser bygningsenergidirektivet fra 2018 som en del av en helhet gjennom EUs fjerde energimarkedspakke og mener også at pakken må behandles samlet. Rødt er som kjent for veto mot EUs fjerde energimarkedspakke, men når det gjelder EUs bygningsenergidirektiv, er vi redd det kan gi urimelige kostnader til boligeierne. Huseierne har jo kommet med sine bekymringer for at direktivet kan ramme 65 pst. av alle huseiere, med en estimert kostnad på mellom 0,5 mill. kr og 1,5 mill. kr per husstand. Det er ganske mye penger, og det midt i en dyrtid. På tirsdag diskuterte vi EUs vann- og avløpsdirektiv i denne salen. Det er akkurat det samme i denne saken:

Kostnadene for husstandene kan ikke bli så store at de ikke kan bæres av folk.

Det betyr ikke at Rødt er mot enøktiltak, mot energieffektivisering. Tvert imot er Rødt veldig opptatt av å redusere strømforbruket fra både boliger, industri og næringsbygg som et alternativ til storstilt kraftutbygging. Den billigste og man kan si den beste strømmen er jo den som ikke brukes, men som vi må ta i bruk. På tross av fordelene med et betydelig potensial for å bruke energiressursene mer effektivt ligger Norge langt unna å nå målet vedtatt av Stortinget i juni 2024 om å redusere strømforbruket med 10 TWh i bygg innen 2030. Dette er også temaet for den neste debatten som skal foregå her etter at vi er ferdig, om vårt representantforslag om å få fart på energieffektiviseringen. Der foreslår Rødt åtte konkrete tiltak for å styrke arbeidet med energieffektivisering. I saken vi behandler nå, har Rødt sammen med SV et forslag der vi ber regjeringen øke støtte til enøktiltak ved hvert budsjettframlegg, slik at regningen for nødvendige oppgraderinger ikke må tas av huseierne alene.

Helheten i EUs fjerde energimarkedspakke innebærer å avgi suverenitet og endre norsk kraftpolitikk til det verre, en kraftpolitikk som allerede har lidd av å være for tett tilknyttet EUs dysfunksjonelle kraftmarked.

Så har jeg behov for å si at når representanten Nærland Viljugrein er oppe og nærmest hentyder til at hvis man er mot dette direktivet, er man en konspirasjonsteoretiker eller en klimafornekter, synes jeg det er ganske drøyt. Rødt har flere forslag her i dag som nettopp går på å stanse klimaendringene, som går på å forsterke arbeidet vårt med energieffektivisering, så slik retorikk synes jeg er skadelig. Det ødelegger debatten, det forsøpler debatten, og det synes jeg vi skal holde oss for gode for.

Med det viser jeg til de forslagene Rødt er med på.

Statsråd Terje Aasland [15:24:26]: Jeg får håpe undertegnede ikke forsøpler debatten. Jeg har bare tenkt å redegjøre for at regjeringen har besluttet å innlemme bygningsenergidirektivet fra 2018 i EØS-avtalen, og vi legger saken fram for Stortinget i dag – den har altså gått i statsråd tidligere i dag.

Både innholdet og konsekvensene er grundig vurdert. Representantene peker i innstillingen på at 2018-direktivet er mindre problematisk. Hvordan vi ivaretar norske interesser, står selvfølgelig helt sentralt når vi vurderer EU-regelverk og ser på behov for EØS-tilpasninger. Slike vurderinger skjer i dialog med våre EFTA-partnere og EU-kommisjonen.

I behandlingen av bygningsenergidirektivet fra 2010 ble det vurdert at det var behov for norske EØS-tilpasninger, og i dialog med EU-kommisjonen er vi enige om flere unntak. Fordi bygningsenergidirektivet fra 2018 er et endringsdirektiv, videreføres tilpasningene

fra 2010. For innlemmelsen av 2018-direktivet i EØS-avtalen er det vurdert at det kun er behov for mindre administrative tilpasninger.

Jeg forstår det slik at det er EUs reviderte bygningsenergidirektiv fra 2024 representantforslagene i hovedsak rettet seg mot. I Norge er arbeidet med 2024-direktivene fortsatt i en tidlig fase, og de ulike bestemmelsene vil vurderes grundig, inkludert hva disse kan innebære for Norge. Som en del av dette arbeidet vil direktivene sendes på offentlig høring. Høringsinnspillene fra norske aktører vil være en viktig del av regjeringens arbeid med å vurdere direktivet.

Det har vært mye omtale i media om 2024-direktivets konsekvenser for norske boligeiere. Representantene viser i representantforslaget til nyhetssaker tilbake i både 2022 og 2023, da direktivet fremdeles var på forslagsstadiet. Direktivets innhold er derimot endret. Det er blitt pekt på at direktivet pålegger boligeiere å gjennomføre store investeringer for å energioppgradere sine bygg. Vi hørte det også innledningsvis i debatten.

Jeg understreker: Dette er ikke riktig. Hvilke virkemidler nasjonale myndigheter vil bruke for å oppfylle direktivet, er opp til hvert enkelt land å bestemme. Det er ikke aktuelt – og jeg understreker det; det er ikke aktuelt – for regjeringen å pålegge huseiere å energieffektivisere boligene sine. Regjeringen vil derimot bruke virkemidler som gir mening for norske forhold, inkludert støtteordninger som Enova og Husbanken og god veiledning om smarte energiltak.

Energidepartementet jobber med å vurdere bygningsenergidirektivet fra 2024, helt i tråd med ordinær EØS-prosess, og regjeringen vil selvfølgelig komme tilbake med et standpunkt til innlemmelse i EØS-avtalen og hva det er behov for av tilpasninger eller unntak. Det er ingen grunn til å fatte vedtak, som foreslått av representantene i denne saken.

Presidenten [15:27:27]: Det blir replikkordskifte.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:27:46]: Kan man ettertrykkelig slå fast at man ikke under noen omstendigheter skal få økte kostnader for boligeierne? Det oppfatter jeg egentlig at statsråden gjorde i sitt innlegg – jeg registrerte vel til og med at han gjentok det. Han viser til hva slags tiltak som eventuelt skal gi mening for Norge. Jeg vil gjerne vite litt mer om hva slags tiltak det er, utover støtte med skattebetalernes penger, som skal kunne ivareta de målene i direktivet dersom man ikke skal komme med pålegg. Da må jeg jo anta at alt skal dekkes med tilskudd. Er det andre tiltak han ser for seg? Hva kan det eventuelt være?

Statsråd Terje Aasland [15:28:37]: I Norge har vi en forholdsvis god boligmasse. Det er nye bygg som blir

satt opp som er veldig energieffektive. Regjeringen fokuserer allerede på energieffektivitet i bygg. Gjennom en handlingsplan om energieffektivisering har vi klare målsettinger om besparelse av strøm i eksisterende bygningsmasse. For å oppnå de målene ønsker vi å stimulere og motivere folk til å gjøre energieffektiviseringstiltak, ikke pålegge dem å gjøre det. Det er en vesentlig forskjell.

Jeg går ut fra at hvis vi sitter med regjeringsmakt når bygningsenergidirektivet fra 2024 eventuelt blir fremmet, kommer vi ikke til å pålegge huseierne å gjennomføre tiltak, men vi kommer selvfølgelig til å motivere huseierne – det gjør vi kontinuerlig – til å ta fornuftige valg for å spare strøm, som vil være godt for huseierne og for energisituasjonen i Norge.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:29:38]: Det er litt her utfordringen ligger. Man kan ikke komme med veldig tydelige avklaringer utover at man sier man ikke skal pålegge huseierne det, og samtidig kan man ikke peke på andre tiltak enn de prioriteringene man gjør i statsbudsjettet, som da eventuelt må være gjennom tilskudd. Da er det vanskelig å se hvordan man skal løse dette. Kostnaden kan bli såpass stor at det vil kreve betydelige valg som må tas i forbindelse med statsbudsjettet, hvor det allerede står knepent til.

For to dager siden hadde vi en sak om EUs avløpsdirektiv til behandling i Stortinget. Det har også store implikasjoner for norske boligeiere. Den gangen ville ikke klimaministeren si klart om man eventuelt kunne bruke reservasjonsretten. Utelukker statsråden å bruke reservasjonsretten?

Statsråd Terje Aasland [15:30:48]: Jeg kan ikke se at det er noen som helst grunn til at vi skal bruke reservasjonsretten i denne saken. Vi jobber med denne saken med sikte på å gå gjennom direktivet fra 2024, se hvilke konsekvenser det har for Norge og be om eventuelle tilpasninger eller unntak der det måtte være behov for det. Jeg har lyst til å understreke at regjeringen – og et bredt flertall i Stortinget, går jeg ut fra – er opptatt av at vi skal ha energieffektive bygg, bruke strøm med klokkskap og sørge for at vi har mest mulig oppdatert teknologi, sånn at vi sparer strøm. For å få til det må vi motivere husholdningene, ikke pålegge husholdningene tiltak som er fornuftige å gjennomføre. Det er altfor tidlig å ta stilling til de forslagene som ligger her i en tidlig fase av vurderingen, men de vil komme godt til uttrykk når vi legger saken fram for Stortinget til en eventuell endelig behandling.

Kathrine Kleveland (Sp) [15:32:03]: Da EØS-avtalen ble vedtatt her i Stortinget, viste flertallet til vetoretten som en garanti for norsk suverenitet. I debatten her

i salen i oktober 1992 sa daværende statsminister Gro Harlem Brundtland om vetoretten:

«Vi har ikke kjempet fram det regelverket i EØS-avtalen uten grunn. Vi har gjort det fordi om nødvendig skal det også kunne tas i bruk.»

Reservasjonsretten er i alle fall ikke blitt misbrukt i disse årene. Det høres betryggende ut at norske innbyggere ikke skal få høyere utgifter vedrørende energieffektivisering av bolig, men jeg spør allikevel: Vil statsråden bruke reservasjonsretten om Norge ikke innrømmes tilstrekkelig tilpasninger, slik at Norges interesser ivaretas?

Statsråd Terje Aasland [15:32:56]: Jeg har stor respekt for spørsmålet, men det blir meningsløst å svare på det – at vi allerede nå skal si ja eller nei til å bruke reservasjonsretten over et direktiv som i utgangspunktet har den hensikt å få mer energieffektive bygninger, før vi vet hvilke konsekvenser det har. Jeg mener det å bruke vetoretten ikke er et mål i seg selv, men det er et virkemiddel hvis det er helt nødvendig å gjøre det. Det tror jeg er en klok tilnærming til dette.

Nå går vi gjennom bygningsenergidirektivet fra 2024. Vi har så vidt startet dette arbeidet. Vi vil grundig vurdere konsekvensene for norske husholdninger, for norske forhold, hvordan det virker inn. Behovet for eventuelle tilpasninger og unntak vil komme fram gjennom den videre behandlingen, og da vil vi også redegjøre for det overfor Stortinget på egnet måte.

Kathrine Kleveland (Sp) [15:33:54]: Men kan statsråden se noen grunn til at reservasjonsretten kunne bli brukt?

Statsråd Terje Aasland [15:34:04]: Jeg står ikke i Stortinget og behandler en sak og bruker tenkte tilfeller i denne sammenhengen. Jeg må forholde meg til det som er fakta. Fakta er at vi nå har startet behandlingen av bygningsenergidirektivet fra 2024, og så må vi vurdere eventuelle behov for unntak og tilpasninger. Jeg går ut fra at vi kommer til å få dette til på en god måte. Det er viktig at vi har energieffektive bygninger, at vi bruker strømmen effektivt, uten at vi regulerer eller pålegger husholdningene å gjøre tiltak de ellers ikke ville gjort. Jeg tror også Senterpartiet er enig med undertegnede i at det er klokt å motivere til energisparing fordi det gjør at vi sparer penger direkte, hver og en, hvis vi gjør tiltak som er fornuftige.

Presidenten [15:34:56]: Da er replikkordskiftet over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Solveig Vestenfor (A) [15:35:15]: Når eg høyrer debatten, synest eg det er underleg at ein brukar EØS-

samarbeidet som argument når ein i denne saka eigentleg drøftar korleis Noreg skal nå fornybarsamfunnet. Det er uheldig å skape unødvendig frykt, som dette er for mange, og bekymring rundt privatøkonomien.

Me vil ha meir effektiv energibruk, og Stortinget har alt vedteke eit mål om 10 TWh redusert straumforbruk i bygg innan 2030. Dette er altså Stortingets eigne mål – fordi straumen bør brukast til andre ting enn oppvarming.

Me er tidleg i prosessen, det sa statsråden sjølv – og at det er viktig at dette blir tilpassa norske forhold. Regjeringa vil altså fremje desse forslaga for Stortinget. Ute i Noreg er dette ei bekymring. Difor er det ekstremt viktig å understreke det statsråden sjølv både skriv og seier, at dette ikkje vil ramme bustadeigarar, og at det ikkje er aktuelt for regjeringa å påleggje huseigarar å energieffektivisere bygningane sine. Det som derimot vil vere viktig, er at når ein har sett mål, vil ein også kunne lage konkrete tiltak. Dette med god rettleiing om smarte energitiltak er éin ting, og støtteordningane til Enova og Husbanken er også viktige.

Det er bra og avgjerande med høyring i denne saka. Eg tenkjer at det her er viktig at me fokuserer på at me allereie har fornybare ordningar, men me kan bruke straumen til klokare ting enn oppvarming.

Agnes Nærland Viljugrein (A) [15:37:33]: Jeg blir åpenbart nødt til å svare på noen av de anklagene som kom fra talerstolen i stad. Det jeg sa i mitt første innlegg, handler om at vi må snakke sant om hva disse sakene handler om, og det er jo godt å vite at representanten Drevland Lund allerede er litt mer ærlig i denne saken, ettersom han bruker ordet «kan», og ikke er like påståelig som sine partnere. Det er altså sånn at vi bestemmer selv over vår egen energipolitikk i dette landet, også med dette direktivet. Derfor har vi sagt så tydelig som vi gjør, at det ikke vil være kostnader for folk ved å innføre bygningsenergidirektivet. At huseiernes interesseorganisasjon løfter bekymringen om dette, får stå for deres regning, men det er altså ikke objektiv fagkunnskap om hva som er sannheten. Vi bestemmer over konsekvensene selv.

Det som er viktig, er at vi og EU deler et felles mål om å spare energi også i bygg. Derfor er det i vår felles interesse nå å få vedtatt dette direktivet. Det synes jeg vi gjør klokt i å gjøre på en anstendig og ryddig måte, med kloke og gode argumenter, og heldigvis synes jeg debatten har gått litt mer den veien nå i det siste.

Ola Elvestuen (V) [15:39:08]: Nå har jeg løpt for å rekke debatten – egentlig bare for å si helt tydelig fra Venstre at er det noe vi bør og trenger å iverksette umiddelbart, og som det ikke er noen grunn til å vente med, så er det bygningsenergidirektivet, også det juster-

te som kom i 2024. Det finnes ingen argumenter imot å gjøre det. Dette er konkrete virkemidler for å stimulere til enøk, og det er ut fra det enkelte lands klima og byggeskikk. Her er det handlingsrom også for det enkelte land. Vi er ikke det eneste landet med eldre bebyggelse i Europa. Dette er selvfølgelig mulig å tilpasse også der ute, og med et tydelig mål om at man skal være uten utslipp i 2050, og med delmål for 2030, 2040 og framover. For Norge er ikke dette noe stort problem, siden vi allerede er utslippsfrie i bygningsmassen, men vi trenger allikevel å ha den energiøkonomiseringen.

Vi trenger også å se på det med tilført energi. Her har vi en endring fra tilbake i 2009, at man måler netto energi i byggene. Her trenger vi å gjøre som resten av Europa, at det er tilført energi, slik at man får fordelene ved å ha solceller på taket og produsere sin egen energi i Norge. Dette med elbilladere tilknyttet bygninger bør ikke være noe problem.

Det er viktig å ta med seg på Stortinget at det er viktig for byggenæringen at direktivene blir implementert, dvs. at vi har den samme metodikken for energimåling i Norge, og selvfølgelig også at den energimerkingen vi har, skal være den samme.

Vi har allerede vedtak fra Stortinget om energiøkonomisering. Jeg var selv med på å forhandle det inn i energimeldingen tilbake i 2015. Da satte vi målet om 10 TWh spart energi innen 2030. Så har det vært nye vedtak på dette – det var vel i 2024 – og dette har ligget der hele tiden, hvordan vi skal nå det. Når det reviderte bygningsenergidirektivet sier at man skal sette konkrete mål, er det vel da at primærenergibruken skal ned 16 pst. innen 2030. Det er omtrent de terawattimene vi selv har satt som mål.

Det er ingen grunn til å være mot disse direktivene. Det vil gi et bedre regelverk, være mer samkjørt med resten av Europa, enklere å forholde seg til, og det bygger opp under den målsettingen vi selv har satt oss for at vi skal nå vårt eget mål om energiøkonomisering.

Sofie Marhaug (R) [15:42:13]: Jeg skal ikke bruke alle tre minuttene, for jeg skal snakke masse om energieffektivisering i neste sak, men jeg vil bare bringe opp et element som jeg tror kan forklare noe av uenigheten mellom Rødt og f.eks. regjeringen. Det handler litt om at jo flere direktiver og forordninger vi innlemmer på energifeltet, jo mer av EUs energipolitikk vil anses som EØS-relevant. Det er i hvert fall det eksperter på EØS-rett forteller meg. Hvis man er tilhenger av tettere tilknytning til EU på energiområdet, er det klart at det ikke er noe problem. Det finnes også masse i dette enkeltdirektivet som er helt ok. Likevel: Hvis summen av tilknytning gjennom flere og flere direktiver fører til at enda flere direktiver og forordninger anses som EØS-re-

levant, mister vi i sum noe av den politiske handlefriheten vi har – og bør ha, mener Rødt – i energipolitikken. Derfor er vi skeptiske også til dette direktivet.

Ola Elvestuen (V) [15:43:44]: Jeg skal være rask. Ja, det er selvfølgelig slik at innfører vi direktiver, bør vi også innføre flere direktiver, for dette er gode regelverk som jobber sammen. Det er bare en fordel, for dette er gode regelverk for Norge.

Grunnen til at jeg tar ordet, er at jeg glemte å si at Venstre støtter innstillingen, om at dette forslaget ikke vedtas, men kommer likevel til å stemme for forslag nr. 5, som jeg ser som en egen forpliktelse fra SV om at de skal øke budsjettet for enøktiltak. Vær så god – det kan vi være enig i.

Presidenten [15:44:15]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [15:44:24]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Mímir Kristjánsson og Sofie Marhaug om å få fart på energieffektiviseringen (Innst. 160 S (2024–2025), jf. Dokument 8:39 S (2024–2025))

Presidenten [15:44:45]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Ola Elvestuen (V) [15:45:21] (ordfører for saken): Dette er et forslag fra Rødt om å få fart på energieffektiviseringen, så det er samme tema som den forrige saken. Enøk-tiltak er de minst konfliktfylte og mest miljøvennlige tiltakene vi kan ha for å frigjøre mer energi. Komiteen viser her til energimeldingen fra 2015, hvor målet om å redusere strømforbruket i bygningsmassen med 10 TWh ble satt. Det har også vært et nytt vedtak på det.

Flertallet i komiteen påpeker at Energidepartementet opplyser at de jobber med oppfølging for å nå målet – det vil sikkert også statsråden komme inn på – og mener derfor at det ikke er riktig å sette nye mål nå, slik det foreslås i et av forslagene. Flertallet imøteser selvfølgelig oppfølgingen av hvordan vi skal nå dette målet som Stortinget har satt.

Jeg går ut fra at forslagsstiller kommer til å gå nærmere inn på de forslagene som ligger i saken, og også at de ulike partiene vil gå inn på sine begrunnelser. Fra Venstres side vil jeg gjenta at det er viktig at vi får disse vedtakene på bygningsenergidirektivet. Det samstemmer med det vi trenger, og med de forpliktelsene vi har i Norge. Det gjelder også det reviderte bygningsenergidirektivet. Der er det et mål om 16 pst. reduksjon i gjennomsnittlig primærenergibruk innen 2030, og det er omtrent i samsvar med det målet som vi har vedtatt på Stortinget.

Det er også omtalt i saken at vi trenger en tilleggsavtale med Enova, der støtteordningene knyttes opp mot målet Stortinget har satt om 10 TWh energiøkonomisering. Venstre mener at dette er viktig, fordi vi trenger at Enova øker og holder støtten lengre. I dag er det slik at når bestillingen er ny teknologi eller markedsintroduksjon, så gir man seg veldig ofte for tidlig. For flere år siden var vi med og forsøkte å lage skatteletter for energiøkonomiseringstiltak, og det ble til Enova-støtten. Det tror jeg var tilbake i 2015 eller 2016. Den har blitt økt og utvidet siden, og den trenger vi også å utvide framover for å nå de målene vi skal, og for å støtte opp under den effektiviseringen som folk trenger, også for å ha bedre økonomi selv.

Linda Monsen Merkesdal (A) [15:48:38]: Å bruke straumen vår smartare er bra for både lommeboka og klimaet. Difor har Arbeidarpartiet saman med Senterpartiet og SV sørgt for ei kraftig satsing på energieffektivisering i denne perioden. Me har sett av over 4 mrd. kr til energiltak i bygg gjennom Enova og Husbanken. Det er meir enn det dobbelte av det den førre regjeringa sette av. Med støtte frå Husbanken kan kommunane gjera kommunale bustader, omsorgsbustader og sjukeheimar meir energieffektive. Det gjev lågare straumrekningar og betre inneklimate, og det er betre for miljøet.

I fjor kom det også ein ny styringsavtale med Enova med ein betydeleg auke til energiltak i vanlege heimar. Det betyr at folk no kan søkja støtte til teknologi som allereie finst, som allereie verkar, og som sparer straum frå dag éin.

Me har òg lagt fram ein eigen handlingsplan for meir energieffektivisering. Han viser korleis me skal kutta forbruk i både bustader og næringsliv og samtidig sørgja for grøne jobbar og ny teknologi.

Arbeidarpartiet jobbar målretta for å leggja til rette for meir fleksibilitet og effektivitet. Arbeidarpartiet meiner at dette ikkje berre handlar om tal og teknologi. Det handlar òg om å gjera det enklare og billigare for folk flest å spara straum og gjera Noreg endå betre rusta for framtida.

Jan Tore Sanner (H) [15:50:34]: Dette blir mest av alt en stemmeforklaring. De forslagene som er satt frem, har gode intensjoner. Når Høyre likevel velger å stemme imot samtlige forslag, skyldes det at vi ser behov for et grundigere arbeid før det iverksettes nye tiltak.

At vi er i en presset energipolitisk situasjon, at det er kommet nye reguleringer i kraftmarkedet, og ikke minst subsidiering av strømprisene, gjør at Høyre ser behov for at det tas en grundig gjennomgang, og at vi får en ny diskusjon om innretning av tiltakene. Det er lite politisk konflikt om behovet for energieffektivisering. Det er både fornuftig sett ut fra et ønske om å bedre kraftbalansen og også et godt tiltak av hensyn til klima og miljø, men vi mener det er behov for en grundigere vurdering for å se på innretningen av tiltak mot både private boliger, offentlige bygg og næringsliv.

Så når Høyre nå stemmer imot forslagene, skyldes det ikke at vi ikke er enig i de gode intensjonene som ligger bak forslagene vi behandler.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [15:52:13]: Energieffektivisering er eit viktig tiltak, og eg ønskjer å framheva noko av det me gjorde mens me sat i regjering. Gjennom denne stortingsperioden har me sørgt for i overkant av 4 mrd. kr til tiltak i bygg gjennom Enova og Husbanken. Det er meir enn ei dobling av det som gjekk til energieffektivisering i bygg under regjeringa Solberg i førre stortingsperiode. Med tilskotsordninga gjennom Husbanken har kommunane fått eit kraftfullt verktøy for å gjennomføra energitiltak, til beste for bummiljøet i kommunalt eigde utleigebustader, omsorgsbustader og sjukeheimar.

I den neste avtaleperioden blir det øymerkt minst 587 mill. kr årleg, som Enova skal bruke på energitiltak berre i hushaldningane. Støtta til hushaldningane kan no òg gå til kjøp av tilgjengelege og velprøvde teknologiar, og dette vil bidra til mykje energisparing i norske heimmar.

Vidare gjev avtalen eit tydeleg signal til Enova om å prioritera støtte til energi- og klimaløysingar i industrien, der det er eit stort innovasjonspotensial.

Arbeidarparti–Senterparti-regjeringa la òg hausten 2023 fram ein eigen handlingsplan for energieffektivisering. Handlingsplanen set retning for korleis myndighetene og andre skal jobba med energieffektivisering, og inneheld ei rekkje nye verkemiddel, bl.a. vidareutvikling av informasjonsverkemidla, særskilte krav til industrien og vidareutvikling av verkemidla til energieffektivitet i bygg.

Både straumnett og kraft er knappe ressursar, og auka energieffektivisering kan bidra til å redusera effekttoppar og avlasta kraftsystemet. Mange energieffektiviseringstiltak er samfunnsøkonomisk lønsame og base-

rer seg på velutprøvde og tilgjengelege teknologiar. Likevel er det slik at utgiftene knytte til slike investeringar vil vera og kan vera ein betydeleg barriere for mange hushaldningar. Mange har ikkje råd. Denne utfordringa kan avhjelpast viss ein større andel av støtta blir øymerkt hushaldningane og retta mot modne løysingar.

Ei målretta satsing på modne løysingar og produkt vil sikra at gevinstante av energieffektiviseringstiltak blir oppnådde raskare og på ein meir effektiv måte. Enova må difor bruka ein større andel av støtta på energitiltak i hushaldningane og prioritera velprøvde og tilgjengelege teknologiar. Enova må òg prioritera slik at støtta til næringslivet går til å finansiera velprøvde og tilgjengelege teknologiar, og på den måten bidreg til utsléppskutt og auka omstillingstakt i bedriftene.

Lars Haltbrekken (SV) [15:54:49]: Den viktigste, beste, mest naturvennlige og mest klimavennlige kilowattimen er den sparte. Det er derfor SV de siste årene har jobbet for å øke bevilgningene til energieffektivisering i budsjettforhandlingene med regjeringspartiene Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Det har lyktes. Mer enn noen gang før har det blitt satset på energieffektivisering. Aldri har det blitt satt av så mye penger til energieffektivisering som de siste årene, takket være SVs innsats. Ja, det er faktisk mer enn det året da Norge hadde en energiminister som het Finn Johnsen, en gang på 1990-tallet. Hans slagord var «Enøk er in, hilsen Finn». Vi har mangedoblet også den innsatsen han hadde.

Det trengs å gjøres mer. Derfor fremmer vi, sammen med andre partier, i dag en rekke forslag som kan styrke arbeidet med energieffektivisering ytterligere, for å hjelpe folk til å spare strøm og redusere sine strømutfgifter og frigjøre kraft som kan brukes til viktige samfunnsformål.

Jeg tar med det opp de forslag som SV har sammen med Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten [15:56:29]: Da har representanten Lars Haltbrekken tatt opp de forslagene han refererte til.

Sofie Marhaug (R) [15:56:46]: Som det har blitt sagt, er den mest miljøvennlige energien den vi ikke bruker. I denne saken legger Rødt fram en rekke konkrete tiltak for å få fart på energieffektiviseringen. Det handler om å oppdatere handlingsplanen for enøk, skjerpe målene våre, styrke leieboernes rettigheter og muligheter og innføre ordninger som gratis energirådgivning, for å nevne noe.

Stor oppmerksomhet rundt høye og ustabile strømpriser, knapphet på kraft og ødelagt natur har satt enøk mer på dagsordenen. Det er riktig at det de siste årene har blitt gjort mer, men det har ikke blitt gjort nok. Strømforbruket gikk til og med litt opp i 2024, og vi er

langt, langt unna å nå målet i den vedtatte handlingsplanen.

Denne uken, den 8. april, fikk vi en statusoppdatering på handlingsplanen. Der kunne vi se at Energidepartementet har endret hvordan målet skal defineres og måles. Nå går strøm brukt i fjernvarme ut av beregningen, og solstrøm på tak og fasade går inn. Det kan hende at det er lure endringer, men det gjør det veldig vanskelig for Stortinget å kontrollere måloppnåelsen når man blir nødt til å sammenligne epler og pærer. Jeg håper statsråden kan kommentere hvorfor han bare har endret måten å måle strømforbruket på.

Historien viser at ingenting kommer av seg selv. Nå er f.eks. byggenæringen i krise, og med den rentepolitikken som føres, kan det bli verre. Jeg hadde egentlig trodd at vi skulle få gjennomslag for det første forslaget vårt i denne saken, som handler om å utvide permitteringsperioden til 52 uker, for det ga arbeidsminister Tonje Brenna signaler om. Det har blitt trukket denne uken, og det er helt uforståelig for meg, for det er akkurat nå vi trenger å ta vare på den kompetansen, som kan gå tapt, som skal brukes nettopp til å oppgradere og effektivisere byggene våre. Det er nå vi trenger den kompetansen, og da må vi gi etter for det kravet som byggenæringen og både LO og NHO har stilt, nemlig å utvide permitteringsperioden.

Jeg synes det er en stor, stor feil, og jeg håper flere partier kan vurdere å støtte særlig det første forslaget vårt i denne saken, som går på permitteringsperioden. Jeg vet at det går litt på tvers av denne komiteen, men det handler om energieffektivisering, det også, for det handler om hvordan vi skal klare å ha kompetansen og arbeidskraften som trengs for å gjennomføre det målet vi har satt oss når det gjelder enøk. Jeg tror det er helt umulig å oppnå det målet vi har satt oss, hvis vi mister den arbeidskraften i løpet av de neste månedene.

Med det fremmer jeg forslagene fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne i denne saken.

Presidenten [15:59:46]: Representanten Sofie Marhaug har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Une Bastholm (MDG) [16:00:01]: Norsk energipolitikk hadde trengt en egen energisløseriombudsmann, og den sløseriombudsmannen hadde trengt å se litt på norsk energipolitikk, for et av de største paradoksene i energipolitikken er at vi ikke gjør mer for å ta ut potensialet på energisparing og -effektivisering. Siden vi for ti år siden for alvor begynte å snakke om dette og vedta politikk, har det nesten ikke beveget seg.

Man behandler energieffektivisering i bygg som en liten, frivillig og idealistisk sak for enkeltpersoner som kanskje har lyst til å gjøre noe litt ekstra, istedenfor som et viktig tiltak for å nå energipolitiske mål, unngå unød-

vendig naturnedbygging, bidra til å nå klimamålene våre, bidra til at vi har mer kraft til overs ved den grønne omstillingen, bidra til å få ned strømregningen til folk og til og med bidra til at vi får mer aktivitet i en byggenæring som har ligget nede en stund. Jeg forstår det ikke.

Jeg forstår heller ikke at regjeringen ikke har brukt mulighetene når strømprisene har vært høye og motivasjonen til folk har vært enda høyere til å investere i energisparetiltak, etterisolere huset, bytte ut vinduer eller legge solcelleanlegg på taket sitt – til å få til en skikkelig dugnad rundt omkring i Norge, sånn at vi sparer på strømmen. Det er flere undersøkelser som viser at dette ikke bare er småtterier. SINTEF og Skanska gjorde en undersøkelse som viste at en kan spare 42 TWh innen 2050 og 13 TWh innen 2030. Det er hvis en maksimerer potensialet. Jeg skjønner at det er ambisiøst, men kanskje trenger vi litt ambisjoner for energisparing i en tid hvor mange er bekymret for strømprisene, særlig i sør. Vi kommer til å mangle kraft til omstillingen vår framover. Det som hindrer mye av den omstillingen, er manglende folkelig oppslutning – med god grunn – til å pepre norsk natur med ny energiproduksjon.

Vi stiller spørsmål til energiministeren når 31 organisasjoner har skrevet i innspill til statsbudsjettet for 2026 at de har en forventning om at en gjør en ordentlig utredning av hvor mye offentlig støtte som trengs for å nå Stortingets vedtatte mål om å spare 10 TWh innen 2030 – særlig nå, etter at man har hatt flere år med strømtøtte som hindrer insentivene, og nå en norgespris som også hindrer insentiver til å spare energi. Svaret vi får fra statsråden, er at det ikke er mulig å gi noen nøyaktige tall fordi det vil være litt varierende og avhengig av markedet og litt forskjellig, så det gjør vi ikke. Hvor mange offentlige utredninger har blitt stoppet av sånne typer hensyn? For åpenheten og demokratiet i denne saken håper jeg vi får sett hva som faktisk trengs framover for å nå målet i 2030.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Marius Arion Nilsen (FrP) [16:03:19]: Fremskrittspartiet støtter intensjonen i forslagene, men vi er uenig i virkemidlene og innretningene. Vi er alle for økt energieffektivisering og å få fart på dette, men det er forskjellige måter å gjøre det på. Det Rødt skisserer her, mener vi vil gi mer byråkrati og flere reguleringer samt at enkelte av disse tiltakene griper direkte inn i eiendomsretten, noe vi er svært sterkt imot.

Vi er helt enig i at Enova-mandatet bør endres fra satsing på utslippsfrie byggeplasser og en del av den kostbare og lite gjennomtenkte klimapolitikken som har vært. Ikke minst er det største energisparetiltaket å stoppe med en del grønne satsinger, som bruker ekstre-

me mengder energi. Grønn ammoniakk er et godt eksempel, grønt hydrogen et annet meget godt eksempel, og ikke minst har man store tap på kraftutvekslingen. Der svarte energiministeren meg i fjor at kraftutvekslingen på likestrømskablene alene tilsvarer ca. 1 TWh. Det tilsvarer hele energiforbruket i Stavanger by, så der er det store besparelser hvis man fører en mer fornuftig energi- og klimapolitikk. Det mener Fremskrittspartiet er riktig vei å gå.

Det er også litt spesielt å se at målsettingene og ambisjonene blir stadig større, ikke minst med klimameldingen som kom i dag. Samtidig fører regjeringen nå en politikk med norgespris, som tilsier det absolutt motsatte. Der har man fjernet alt av insentiver til å innføre energieffektiviserende tiltak for husholdninger.

Fremskrittspartiet stemmer imot alle forslag. Vi støtter ambisjonene, men vi mener dette er feil oppskrift.

Statsråd Terje Aasland [16:05:39]: Med energieffektivisering er det bare vinnere. Alt en klarer å spare av strøm, gir en fordel på ulike områder, både for dem som skal slippe å betale for den, for dem som kan omsette den til andre formål, og for samfunnet totalt sett. Det er bare vinn-vinn knyttet til energieffektivisering. Det er også deilig å snakke om energieffektivisering når det kommer ut av diskusjonen om bygningsenergidirektivet fra 2024. Da blir det mye lettere, for da er alle enige. Det er også en styrke. Problemet er hva som skal være balansepunktet mellom regulering og motivasjon, og det er mange ganger utfordringen.

Jeg mener regjeringen jobber målrettet med energieffektivisering. Vi har styrket arbeidet betydelig i denne stortingsperioden, og vi har gjort det sammen med SV, som representanten Haltbrekken riktig påpekte. Vi har lagt fram en egen handlingsplan for energieffektivisering, den første av sitt slag i Norge. Handlingsplanen satte retning for regjeringens arbeid og presenterte en rekke nye virkemidler. I forbindelse med handlingsplanen satte regjeringen også et mål om å redusere strømforbruket med 10 TWh i hele bygningsmassen innen 2030 sammenlignet med 2015.

Vi har kommet langt i å gjennomføre og iverksette virkemidlene som ble presentert i planen. Blant annet har vi stilt krav til dem som bruker mest, utviklet målrettet informasjonsarbeid til kommunene, styrket økonomiske støtteordninger og etablert rutiner for at staten skal gå foran i arbeidet. I statsbudsjettet rapporterer regjeringen nå på status for oppfølgingen av arbeidet med energieffektivisering og tilhørende mål i statsbudsjettet, men det er godt mulig det er behov for ytterligere tiltak i tiden framover.

Tidligere i år ble en ny styringsavtale med Enova signert, og energi er igjen en del av målstrukturen Enova

skal jobbe etter. Enova og Husbanken har siden forrige regjering fått kraftige økninger i sine budsjetter til energitiltak i bygg. Siden vi tok over, har vi bevilget over 4 mrd. kr til energitiltak i bygg, mer enn dobbelt så mye som den forrige regjeringen gjorde i forrige stortingsperiode. Bare i 2025 har regjeringen øremerket hele 1,1 mrd. kr til energieffektivisering i boliger gjennom Husbanken og Enova.

Regjeringen skal i det videre arbeidet fortsette å støtte opp om og bidra til at flere gode og lønnsomme tiltak gjennomføres. Det handler om å motivere, men på enkelte områder handler det også etter hvert, tror jeg, om å måtte kunne regulere. Samtidig er det viktig å huske at det hver dag rundt om i Norge gjennomføres gode og lønnsomme energitiltak både i husholdningene, i offentlig sektor og i næringslivet. Det aller meste gjennomføres helt uten støtte fordi det er lønnsomt og gir bedre bygg og gode bygg og ikke minst bidrar til lavere energikostnader.

La meg avslutte med å understreke at regjeringen jobber målrettet for å legge til rette for mer effektiv og fleksibel energibruk, samtidig som vi skal legge til rette for mer fornybar kraftproduksjon og videreutvikling av strømmettet.

Presidenten [16:08:10]: Det vert replikkordskifte.

Sofie Marhaug (R) [16:08:49]: Jeg merket meg at statsråden ikke svarte på spørsmålet jeg stilte om hvorfor man har endret hvordan man måler strømsparing i bygg.

La meg likevel spørre om noe annet, og det er hvorfor regjeringen ikke lytter til verken arbeidsgiver- eller arbeidstakersiden når de sier at folk kommer til å forsvinne ut av bransjen hvis de ikke får utvidede permitteringsregler, og at folk kommer til å bli mer sårbare for midlertidighet, for bruk av innleie, noe regjeringen vil ha mindre av. Hvorfor er det så vanskelig for regjeringen i en sann situasjon å gi etter for det en felles arbeidsgiver- og arbeidstakerside har krevd og bedt om, og som regjeringen har ymtet frampå om at de er enig i? Hvorfor snur regjeringen om det nå?

Statsråd Terje Aasland [16:09:50]: Jeg antar at spørsmålet handlet om å utvide permitteringsordningen.

Vi følger den situasjonen tett og kommer eventuelt til å utvide dette hvis det blir behov for det. Vi mener at det er et godt grunnlag, og det er også bevilget penger. Det er forhold som gjør at aktiviteten i byggenæringen burde ta seg opp igjen, men vi følger som sagt situasjonen tett.

Sofie Marhaug (R) [16:10:21]: Det var et veldig tydelig spørsmål jeg stilte. Det jeg tror bransjen ikke kan

slå seg til ro med, er nettopp det svaret om at man følger situasjonen tett. Hvordan kan regjeringen sitte og vite dette bedre enn både arbeidstakerne og arbeidsgiverne, når vi har en rentepolitikk som helt åpenbart er ufordelaktig for nettopp dem som er i denne situasjonen? Hvordan kan statsråden love meg og Stortinget at vi ikke kommer til å få en permitteringsbølge framover, at vi ikke kommer til å få mer midlertidighet og innleie, hvis ikke regjeringen snur og innfrir det de ymtet fram på om og lovet tidligere i år?

Statsråd Terje Aasland [16:11:09]: Nå er ikke permitteringsreglene mitt konstitusjonelle ansvar. Det er det arbeids- og sosialministeren som har ansvaret for.

Likevel: Når det gjelder permitteringsreglene, er vel faren at arbeidsgivere må gå til oppsigelse hvis enkelte arbeidstakere har gått permittert for lenge, og at man da bemanner ned en bransje som kanskje får vekst igjen. Vi tror at byggenæringen kommer å få vekst i løpet av året, og vi mener at det da ikke vil være riktig nå å utvide permitteringsordningen. Vi følger som sagt denne situasjonen tett, og vi vil eventuelt gjøre endringer i regelverket hvis det skulle vise seg å være behov for det, ut fra de vurderingene regjeringen gjør.

Ola Elvestuen (V) [16:12:06]: Jeg legger merke til at både statsråden og representanter fra regjeringspartiet skryter av hvor mye penger man bruker på energiøkonomisering, men ikke egentlig av resultatene og hvor mye energi vi sparer. Problemet er at man har støtteordninger, men samtidig gjør man det motsatte, med en timebasert strømsøtteordning som gjør at en ikke har de samme insentivene til å fordele forbruket. Nå får man også norgespris, som selvfølgelig vil undergrave viljen til og muligheten for å få regnestykket til å gå opp med energisparing. Når det gjelder solenergi – nå er jo alt mulig, ikke bare på hustak – bygges det nesten ingenting nå. Vi har gått fra 0,4 TWh til 0,6 TWh.

Mitt spørsmål er: Kan statsråden også vise til at det faktisk fungerer, og at vi bruker mindre energi i bygningsmassen i Norge nå, for å nærme oss 10 TWh-målet?

Statsråd Terje Aasland [16:13:08]: For å nå målet om 10 TWh må vi gjøre mer. Noe vi gjorde, var å endre styringsavtalen med Enova, sånn at de igjen kan støtte energitiltak i husholdningene – helt ordinære energitiltak i husholdningene. Vi tror det vil være en rettesnor og en motivasjon for veldig mange husholdninger til å gjennomføre kloke valg når de skal gjøre noe. Det kan være ulike tiltak som er enkelt å gjøre hvis en blir motivert til det gjennom en støtteordning fra Enova. Å fjerne energitiltakene ble vel gjort da bl.a. Venstre var i regjering. Jeg mener det er viktig å bruke Enova som et viktig virkemiddel for det.

Det kan hende at det er behov for mer penger og mer og bredere støtte på ulike felt for å lykkes med dette fram mot 2030, sånn at vi klarer å spare 10 TWh, noe vi har tenkt å gjennomføre.

Ola Elvestuen (V) [16:14:02]: Nå ble vel Enova-støtten til boligeiere innført av Venstre sammen med den tidligere regjeringen, og den ble heller ikke fjernet da det ble en ny styringsavtale med Enova. Enova-støtten til boliger og bygningsmassen lå der fortsatt, men det var ikke et eget mål. Målet ble flyttet over til utslippsreduksjon, men støtten til enøktiltak lå der fortsatt.

Mitt spørsmål blir allikevel ikke om det. Det blir: Vil regjeringen gå inn for en mer helhetlig tilnærming, at dette ikke bare handler om å bruke penger – noe som i veldig stor grad nå ikke virker i den store sammenhengen – men også om å være villig til å bruke markedet i større grad? Det er det mest effektive vi har, også for enøktiltak – og så heller styre støtten inn mot dem som har dårlig råd, og som trenger den støtten.

Statsråd Terje Aasland [16:14:55]: Jeg oppfatter representanten dit hen at Venstre nå argumenterer både mot norgesprisen og mot strømsøtteordningen som er innført for å trygge husholdningenes økonomi. Det er regjeringen imot. Derfor fremmer vi også før sommeren en modell for norgespris, en fastpris som er finansiert av staten, nettopp for at vi skal trygge husholdningenes økonomiske situasjon.

Jeg mener allikevel at det er grunnlag for å spare strøm, og at det ikke er nødvendig å hive noe sånt som 1,20 kr ut av vinduet, hvis en ikke gjennomfører tiltak. En kilowatttime spart er over én krone for husholdningen, og det er fornuftig å gjøre tiltak for å spare det. Jeg tror også motivasjonen i det vi kommer til å gjennomføre, som blir utmålt av Enova, har en betydning når folk skal gjøre tiltak i sitt eget hus.

Ola Elvestuen (V) [16:15:54]: Venstre stemte imot den timestøtten i strømsøtteordningen da den ble innført, og mener at den ikke gir de riktige insentivene, verken til faktisk å være med og bidra og flytte når man har forbruk, eller til tiltak for energiøkonomisering, som koster mer, og som mange vil kunne ha en økonomi for å klare.

Mitt spørsmål er da: Vil det si at det for statsråden og for regjeringen er viktigere å beholde de støtteordningene, som koster ganske mye, enn å oppnå resultatet med å få til energiøkonomisering og komme ned på målet om 10 TWh spart før 2030?

Statsråd Terje Aasland [16:16:44]: For regjeringen er trygge husholdninger et av de aller viktigste målene. Trygghet skal være et bærende element i den politikken

som gjennomføres, og både norgespris og det å ha en timebasert strømstøtteordning som faktisk kutter kostnadene den timen prisene er ekstremt høye, mener vi er med på å etablere den trygghetsfaktoren. I en situasjon hvor det fremdeles er store svingninger i strømpri-sene, er det med på å etablere en trygghet vi mener er riktig å ha for husholdningene.

Jeg tror at de med dårligst råd, de som sliter økonomisk, eller hvordan man snur og vender på det når man ser bort fra dem som har god råd, kanskje har vanskelig for å gjennomføre enøktiltak når prisene fyker i været. En blir ikke noe mer motivert for å gjøre strømsparingstiltak da, en blir bare enda mer sliten, enda mer utrygg og enda mer frustrert over at økonomien blir meget krevende.

Une Bastholm (MDG) [16:17:56]: Jeg opplever at man over flere år har vært veldig forsiktig med å bruke for mye penger på energisparestøtte til husholdninger, bl.a. med den begrunnelsen at man er opptatt av at støtten skal være utløsende for at tiltakene skal skje, dvs. at Alf Andersen ikke hadde gjort energisparingen hvis han ikke hadde fått støtten, men gjør det fordi han får støtten. Det er for det første litt vanskelig å bevise. For det andre er det litt feil politisk, for det er et mål for oss at det ikke skjer lenger fram i tid, men at det skjer raskt. At det ikke skjer om fem år, er en verdi i seg selv når vi mangler strøm og også trenger strømmen til klimatil-tak, som er viktig av enda flere grunner. Det over-rasker meg da at man er så raus med å bruke penger på direkte strømstøtte, som hindrer insentivene til ener-gisparing. Det er flere organisasjoner og fagfolk som har reagert på dette, og det blir etterspurt analyser av hvor mye støtte som trengs fram mot 2030 for å kunne opp-nå 10 TWh spart energi.

Statsråd Terje Aasland [16:19:01]: Jeg har også re-gistrert at noen har reagert på f.eks. forslaget om norges-pris. Jeg er helt rolig med tanke på det. Jeg mener at inn-retningen på norgespris handler om å trygge folk. I en si-tuasjon hvor strømpri-sene er variable og vi i enkelttimer har høye strømpri-ser, skal folk vite at de har trygghet for at de skal kunne betale strømregningen sin og i utgangs-punktet leve et godt liv. Det er regjeringens klare mål. Derfor har vi foreslått norgespris, som er en fastpris, og vi har også gjort justeringer, fra gjennomsnittlig måneds-basert strømstøtte til timebasert strømstøtte.

Jeg tror det er fullt mulig å oppnå målene som er satt om 10 TWh spart strøm innen 2030 sammenlignet med 2015 ved å bruke positive virkemidler og sørge for at man får gjennomført tiltak med å anviser en retning gjennom de insitamentene som ligger i Enova-ordning-en. Vi må huske på den omleggingen som nå har blitt gjort med tanke på Enova, så får vi se på hvordan det slår

ut. Jeg tror det kan være positivt, og den kan bl.a. støtte moden teknologi.

Une Bastholm (MDG) [16:20:07]: Jeg er jo glad for det dersom signalene fra statsråden nå er at det fortsatt er en ambisjon og et mål for regjeringen å oppnå 10 TWh spart energi i bygg innen 2030 sammenlignet med 2015, men det gjør det vanskelig at man har en innretning på norgespris som hindrer insentivene til å spare energi i bygg. Da snakker jeg ikke om dem som har det vanskeligst, for jeg tror vi alle er enige om at vi burde ha innrettet støtteordninger for dem. Miljøparti-et De Grønne foreslår f.eks. en innretning på strømstøt-ten som en flat utbetaling, noe som ville ha gjort at det ville lønnet seg aller mest for dem som klarer å spare energi eller bruker lite i dag, og det er også stor overlapp med sosiale utfordringer eller sosiale behov.

Det er et annet problem med norgespris og strøm-støtteordningen, og det er at man ikke løser det under-liggende problemet. Det er mindre kraft og energi til-gjengelig enn det er etterspørsel etter, noe som gjør at prisen blir høy, så man ønsker jo å få til energisparingen. Vil man ikke se noen nye tiltak for energisparing fra re-gjeringen nå?

Statsråd Terje Aasland [16:21:12]: Det kan godt hende at man må ha flere tiltak for å nå målene våre og for å bruke strømmen mest mulig effektivt. Jeg tror at det største potensialet handler om segmentet utenfor hus-holdningene. Vi har begynt å be om f.eks. rapportering og gjennomganger på bruk av energi der det er store strømforbrukere, der det kan være fornuftig å gjøre yt-terligere grep for å sikre at strømmen eller varmen blir tilgjengelig, sånn at vi ikke misbruker den energien som er der. Jeg er for, og derfor har vi også gjort endringer i betydelig grad, som gjør at vi nå støtter opp under at helt ordinære husholdninger skal kunne gjøre fornuftige enøktiltak – og gjøre det med den motivasjonen de even-tuelt får fra Enova. Jeg tror det er et positivt bidrag.

Presidenten [16:22:08]: Replikskordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Lars Haltbrekken (SV) [16:22:23]: Det er ikke min mening å forlenge debatten, men jeg er nødt til å korri-gere representanten Haltbrekken, altså meg selv, som kom i skade for å si feil navn på den tidligere energimi-nisteren. Jeg blandet ministeren med en enøkrådgiver i Trondheim, som heter Finn Johnsen, men det er selv-følgelig Finn Kristensen som var energiministeren som sto bak slagordet «Enøk er in, hilsen Finn». Takk.

Presidenten [16:22:58]: Fleire har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [16:23:02]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Gro-Anita Mykjåland og Aleksander Øren Heen om nei til EUs fjerde energimarkedspakke, og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Bjørnar Moxnes og Marie Sneve Martinussen om å legge ned veto mot EUs fjerde energimarkedspakke (Innst. 196 S (2024–2025), jf. Dokument 8:58 S (2024–2025) og Dokument 8:75 S (2024–2025))

Presidenten [16:23:28]: Etter ønske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Mani Hussaini (A) [16:24:01] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for samarbeidet om Dokument 8:58 S for 2024–2025 og Dokument 8:75 S for 2024–2025. Begge er forslag som omhandler EUs fjerde energimarkedspakke.

Denne pakken er fra 2018 og består av åtte direktiver og forordninger. Disse er styringsforordningen, fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet, bygningsenergidirektivet, ACER-forordningen, elmarkedsdirektivet, elmarkedsforordningen og risikoberedskapsforordningen. I komiteen er vi enige om at direktivene og forordningene er EØS-relevante.

Vi i Arbeiderpartiet mener at nasjonal kontroll over energiressursene har vært avgjørende for utvikling og vekst i alle deler av landet, og at det er viktig at Norges naturgitte ressurser også i framtiden skal kunne være en konkurransefordel for norsk industri og bidra til rimelig strøm for folk i Norge. Norges samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen er ikke til hinder for dette, og innlemmelsen av EUs tredje energimarkedspakke, som ble vedtatt av Stortinget 22. mars 2018, har verken innskrenket Norges mulighet til å styre kraftpolitikken eller svekket den nasjonale og den folkevalgte kontrollen over norsk kraftpolitikk.

Det ble tidligere i år kjent at regjeringen vil innføre tre direktiver fra ren energi-pakken, nemlig fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet. Disse har i dag blitt fremmet av regjeringen. De handler i bunn og grunn om å gi norsk næringsliv like rammevilkår som konkurrenter i utlandet og sikre norske interesser i en urolig tid. Disse direktivene handler ikke om strøm. Ingen av direktivene berører

strøm eller strømpriser som tema. Det handler heller ikke om ACER eller å avstå myndighet til EU. Det i ren energi-pakken som går på kraftmarkedet og ACER, kommer vi ikke til å fremme i denne perioden. Hvis vi vinner valget til høsten, vil vi heller ikke fremme disse direktivene. Det vil ikke endre norsk energipolitikk eller gjøre at vi må gi fra oss makt til EU.

Med andre ord: De som påstår at Arbeiderpartiet vil tvinge gjennom fjerde energimarkedspakke, tar feil. Det vil vi ikke. Grunnen til at vi sier nei til disse fem direktivene og forordningene, bunner i stor ustabilitet i det europeiske kraftmarkedet. Vi ser at bortfallet av russisk gass og nedbygging av regulerbar kraft har bidratt til et Europa som har veldig ustabile priser, og derfor sier vi nei til de fem andre forordningene og direktivene.

Bård Ludvig Thorheim (H) [16:27:10]: Denne saken handler om europeisk samarbeid. Jeg må innrømme at det er vanskelig for meg å holde på konsentrasjonen når et norsk fotballag om få timer skal spille kvartfinale i selveste Europaligaen. På tross av ulike klubbpreferanser i denne salen håper jeg alle kan slutte seg til en liten lykkeønskning til Bodø/Glimt når de skal spille på Aspmyra stadion mot selveste Lazio fra Roma.

Denne saken består av ulike forslag som egentlig går ut på å legge ned et veto mot direktiver i fjerde energimarkedspakke. Direktivene stadfester de prinsippene som det nordiske kraftsamarbeidet i dag reguleres etter. Jeg har forsøkt å få svar fra Støre-regjeringen, også da Senterpartiet var en del av den, om hva det er, helt konkret, som bryter med norske interesser i de direktivene som er utestående, uten å ha fått et eneste konkret svar. Jeg viser også til at det ikke er mulighet for å legge ned veto i EØS-avtalen.

Forslagene i saken – dersom de blir vedtatt – vil sette hele EØS-avtalen på spill. Et mer presist representantforslag ville derfor ha vært å foreslå at EØS-avtalen, vår viktigste handelsavtale, skal sies opp. Det vet vi at Senterpartiet og Rødt ønsker, men heldigvis har de verken støtte for det i befolkningen eller i Stortinget.

Marit Arnstad (Sp) [16:29:29]: De siste årene har folk i Norge opplevd høye, ustabile og tidvis ekstreme strømpriser, vil jeg si. En viktig årsak til det er utenlandskabler og at EU har fått mer innflytelse over norsk energipolitikk. Det å bli en del av EUs energiunion og det dysfunksjonelle kraftmarkedet vi ser i EU, reduserer den nasjonale kontrollen som Norge har hatt over sin energipolitikk.

Det var bakgrunnen for at Senterpartiet i sin tid sa nei til EUs tredje energimarkedspakke, og at vi også sier nei til den fjerde energimarkedspakken, som nettopp er en pakke og dermed en helhet. For Senterpartiet er det viktig at vi tar tilbake økt nasjonal kontroll i strømpoli-

tikken, for å bidra til at vi får lavere og mer stabile strømpriser.

Jeg må også si at dette har et bakenforliggende teppe som er vanskelig, for det er ikke noen tvil om at Fremskrittspartiet og Høyre i sine åtte år i regjering bidro til å ødelegge deler av det norske strømmarkedet. Gjennom tredje energimarkedspakke flyttet de makt og myndighet i strømpolitikken fra Stortinget til EU og ACER. I tillegg fikk de bygd to utenlandskabler, én til Tyskland og én til England, som begge to økte eksportkapasiteten av norsk strøm med over 40 pst. De prøvde også å få godkjent en privat kabel, NorthConnect, som heldigvis ble stoppet da Senterpartiet og Arbeiderpartiet kom i regjering. Summen av alle disse vedtakene er det som gjør at vi i dag er i en så volatil situasjon når det gjelder det norske strømmarkedet.

EUs ambisjon er at vi på sikt skal ha et felles kraftmarked i hele EU, og med Norge i tillegg. Flere land i EU har de siste årene svekket sitt eget strømmarked. De har bygd opp et strømsystem som i for stor grad baserer seg på uregulerbar kraft. Når Senterpartiet er tydelig i kampen mot fjerde energimarkedspakke, er det fordi vi gjennom den typen felles kraftmarked blir prisgitt ukloke energibeslutninger i andre land, som bidrar til enda mer ustabilitet og til høyere priser i det norske systemet.

Energipolitikken byr av og til på nokså «strange bedfellows» – så også i denne saken. Ingen andre rød-grønne partier støtter den linja Arbeiderpartiet har om at det tas klokere avgjørelser for norsk energipolitikk i Brussel og i Ljubljana, og at en etter hvert skal få et felles kraftmarked med EU. Jeg må også si jeg i dag er forundret over Fremskrittspartiet, som har gjort utallige krumspring i denne saken. Fra å være for innføringen av tredje energimarkedspakke til så å unnskyld seg fordi de var for innføring av tredje energimarkedspakke, går de mot fjerde energimarkedspakke og i dag også mot de forslagene som er fremmet om veto mot fjerde energimarkedspakke. Det er veldig uheldig, for denne pakken vil redusere den nasjonale kontrollen over norsk kraftpolitikk.

Da tar jeg opp forslagene fra Senterpartiet, SV og Rødt.

Presidenten [16:32:48]: Då har representanten Marit Arnstad teke opp dei forslaga ho refererte til.

Lars Haltbrekken (SV) [16:33:01]: De siste årenes skyhøye og svært varierende kraftpriser er totalt uakseptable, både for norsk industri og for norske forbrukere. Norsk kraftkrevende industri har alltid vært avhengig av langsiktige, stabile og rimelige priser for å kunne konkurrere på verdensmarkedet. Takket være at vi har hatt gode ordninger for denne industrien, har vi kunnet beholde den, og vi har i dag utviklet noe av den reneste kraftkrevende industrien i verden.

Heldigvis har vi fortsatt muligheten til å bestemme hvorvidt det skal bygges nye utenlandskabler eller ikke. SV mener vi ikke skal bygge nye utenlandskabler. Vi frykter det vil føre til økt prissmitte fra Europa. Vi mener også at vi ikke skal avgi ytterligere suverenitet til EU gjennom EUs fjerde energimarkedspakke, og står derfor bak de forslagene som fremmes i dag.

Det er enkelte sider ved direktivene i denne pakken som har positive elementer ved seg, knyttet til f.eks. energieffektivisering, men det er noe vi kan ta inn i norsk lovgivning uten å avgi suverenitet, og som vi håper at også regjeringen vil se på og komme tilbake til.

Sofie Marhaug (R) [16:34:55]: I dag starter det som vi har fryktet lenge: Innføringen av EUs fjerde energimarkedspakke i Norge starter for fullt. I statsråd i dag har regjeringen lagt fram tre av de åtte rettsaktene i EUs fjerde energimarkedspakke, deriblant fornybardirektivet, som vil gi EU og EFTA-domstolen makt over nye deler av norsk energipolitikk, bl.a. hvor lang tid vi bruker på å behandle søknader om vindkraftutbygging og andre kraftanlegg.

Fornybardirektivet inneholder også regler som strider med Hurdalsplattformen og uttalelser som energiministeren, utenriksministeren og statsministeren kom med da de var i opposisjon, nemlig om ordningen med opprinnelsesgarantier. Ordningen som lar norske kraftselskaper selge papirgarantier til utlandet, om at utenlandsk industri bruker norsk vannkraft, ble formalisert og påkrevd med fornybardirektivet. Dette svekker norske bedrifters relative konkurransekraft og framstiller den rene kraftforsyningen vår som skitten. Dessverre har vi fått bekreftet at dette bare er starten. I Europautvalget har statsråd Aasland bekreftet overfor meg at de også vil innføre 2024-versjonen av disse direktivene, med alt det innebærer av forsterket hurtigspor for vindkraft og annen kraftutbygging.

I merknadene til denne saken skriver Arbeiderpartiet og de andre kraftliberalistiske partiene at hele fjerde energimarkedspakke er EØS-relevant. Dette gjør de altså lenge før saken har vært oppe i EØS-komiteen, og før saken har vært formelt forelagt Stortinget eller behandlet i statsråd. I gårsdagens spørretime bekreftet statsråden på spørsmål fra meg at marksreglene i den fjerde energimarkedspakken er vurdert som EØS-relevante av regjeringen. Hvis en sak er vurdert EØS-relevant, har vi to alternativer. Det ene er å bruke reservasjonsretten, og det andre er å innføre det i Norge. Når Arbeiderpartiet og regjeringen så tydelig avviser reservasjonsretten, er veien til full integrering i EUs energiunion og økt tilknytning til et dyrt og dysfunksjonelt europeisk marked helt åpenbar.

Statsråden snakket i går også om tilpasninger til regelverket. Jeg vil understreke – for jeg synes det er litt vik-

tig at Stortinget er klar over det, og jeg tror mange er klar over det – at fire av de fem resterende rettsaktene i fjerde energimarkedspakke er forordninger. Det er kun snakk om ett direktiv. Direktivene kan tilpasses, men forordningene må gjennomføres fullt og helt i norsk lov, uten endringer. Det gjelder elektrisitetsforordningen, som sier at priser må være markedsbaserte, det gjelder ACER-forordningen, som gir mer makt til EUs energibyrå, og mye mer, som vi skal snakke mer om senere.

Marius Arion Nilsen (FrP) [16:38:12]: Jeg vil begynne med å si at i neste sak vi skal behandle, har Fremskrittspartiet et forslag som går på at Stortinget ber regjeringen stanse implementeringen av EUs fjerde energimarkedspakke. Det er vårt forslag. Det er flere saker, og samtidig komplekse saker. Det gjorde at det ble en feil i vår behandling. Vi kommer også til å støtte forslagene nr. 1 og 4, fra Senterpartiet, SV og Rødt:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at rettsaktene i EUs fjerde energimarkedspakke ikke skal innlemmes i norsk rett.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere direktivene og forordningene i EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) samlet og vurdere suverenitetsavståelsen i lys av den samlede integreringen i EUs energipolitikk.»

Jeg tar dette som første del av min tale fordi det har vært en del forvirring her, bl.a. fra en taler noen runder før meg og i aviser. I enkelte aviser har det kommet ut feilaktige artikler som påstår at Fremskrittspartiet har stemt mot dette. Voteringen har enn så lenge ikke vært, så det er ganske oppfinnsomt. Det er herved avklart.

Fremskrittspartiet sier nei til fjerde energimarkedspakke fordi vi mener at Norge ikke er tjent med å knytte seg tettere til et Europa med en hodeløs, dysfunksjonell og dårlig energi- og klimapolitikk. Vi er opptatt av å ivareta norsk konkurransekraft, norske husholdninger og norsk prisnivå. Derfor er vi imot den tilknytningen. Det er veldig spesielt å se at man har et EU som nå har konkurransekraft som sitt kompass, der man ser på forenklinger og går tilbake på enkelte avgjørelser, mens man i Norge ivrer etter å innlemme de samme reguleringsene, direktivene og forordningene som EU vurderer å rulle tilbake.

Det ble nevnt at Fremskrittspartiet bygget disse kablene. Det er også veldig kreativt. Det var Stoltenberg II-regjeringens prosjekt, som ble startet med tidligere energiminister og senterpartileder Åslaug Haga, som ville ha Norge som Europas grønne batteri. Det var en dårlig idé da, og det er en dårlig idé nå. Fremskrittspartiet har beklaget at vi var med på det. Det er synd at de andre partiene som er ansvarlig for dette, ikke har beklaget. Det er verdt å merke seg at da dette ble komitébe-

handlet, skrøt man fra både Arbeiderpartiet og Senterpartiet dette prosjektet opp i skyene og ivret for flere samfunnsøkonomiske utenlandskabler.

Høyre, Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti skriver alle at de ønsker disse direktivene velkommen. Det er trist å se at man ikke i større grad ivaretar norske strømkunder, men følger blindt etter EU.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [16:41:15]: Representanten Marius Arion Nilsen har teke opp det forslaget han refererte til.

Ola Elvestuen (V) [16:41:30]: Det er helt fascinerende å høre på denne debatten og denne skrekkevise om fjerde energimarkedspakke. Fjerde energimarkedspakke, ikke bare de tre som nå kommer, bør vi selvfølgelig innføre også i Norge. Det er helt forunderlig å høre på representanten fra Arbeiderpartiet, som fastslår at vi ikke skal gå videre de neste fire årene. Selvfølgelig trenger vi å ta inn både direktivene og forordningene, og vi trenger også å ta inn de oppgraderte direktivene og forordningene, fordi det er gode regelverk. Det er slett ikke sånn at man har et europeisk kraftmarked som er dysfunksjonelt. Er det noen her som har vært og møtt representanter fra Sverige, Danmark eller Nederland som klager på selve markedet som man har? Tvert imot, her er det et marked som fungerer gjennom at man har en sterk utbygging av ny fornybar energi. Jeg tror det var over 60 GW solkraft bare nå i fjor, og det bygges også ut mye vindkraft.

Europa står midt i en kjempeutfordring, og det er det russiske angrepet på Ukraina. Det er ikke utenlandskablene som gjør at vi har fått høyere priser i Norge. Det er – først – at Russland holdt tilbake russisk gass, og deretter er det et Europa som boikotter russisk gass og slutter å bruke det, og som derfor er avhengig av LNG. LNG er dyrere, og LNG er det som holder prisene oppe.

Det Europa gjør med disse direktivene, er nettopp å sette opp tempoet på fornybar energi – for å bli mer konkurransedyktig – fordi fornybar energi er det som holder prisene nede. Samtidig gjøres det også mye på batteriteknologi, og at en kan klare den variasjonen som ligger der. Man må holde på denne innsatsen – der bygges det jo fornybar energi, i Norge står det stille, og det drives energiøkonomisering, i Norge står det også stille. Formålet med det er jo raskere å komme over i situasjoner hvor man oftere og oftere vil få billigere energi og billigere strøm, for å kunne bli konkurransedyktig. Selve denne innsatsen er jo det som er med på å holde trykket oppe, for å komme dit.

Forslagene innebærer at man skal trekke seg ut av det samarbeidet vi har med Europa, og nærmest risikere både EØS-avtalen og andre samarbeid. Det er vel ingen ting som vil være mer ødeleggende for Norge, både med

tanke på energi og de klimamålene vi skal nå, og også med tanke på alle de konsekvensene det ellers har for norsk næringsliv.

Så det er godt at dette stemmes ned, men vi trenger et flertall som er stabilt, og at vi tar hele neste direktiv, både fjerde og neste direktiv.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [16:44:47]: La meg starte med å si at jeg er helt enig med Ola Elvestuen i at det er Russlands ulovlige og forkastelige angrepskrig mot Ukraina som er grunnen til at vi har hatt disse høye og ustabile prisene. Det er ingen tvil om det, men så må en legge til noe som også er sant, at f.eks. Tysklands nedstenging av kjernekraft og det at vi har bygd så mange utenlandskabler, medfører at prissmitten som rammer Europa, også rammer Norge.

Når vi da vet at vi har enormt stor kraftproduksjon i Norge og er vant til å ha lave kraftpriser – det er et komparativt fortrinn for Norge – er det derfor disse diskusjonene har gått som de har gått.

Kristelig Folkeparti stemte ikke for ACER i 2018. Vi ønsker heller ikke de fem andre forordningene og direktivene som representanten Mani Hussaini viste til, men Kristelig Folkeparti er tilhenger av de tre direktivene som regjeringa også viser til og ønsker å implementere. Bakgrunnen for det er at vi mener at de er gode.

Direktiver og forordninger må forordnes hver for seg, og derfor er Kristelig Folkepartis stemmeforklaring tydelig på at vi ikke ønsker å være med på noen av disse vedtakene som stemmer imot alt. For eksempel vil fornybardirektivet være viktig for norsk næringsliv. Uten det skapes det store utfordringer. Derfor mener jeg at det som gjøres knyttet til det, er riktig.

Det er litt fristende når representanten Thorheim sier vi alle skal slutte opp om Bodø/Glimt i kveld – som supporter til et gult og svart lag er det lett å heie på Bodø/Glimt også – å si at en ikke skal møte Lazio som en passiv tilhenger til alt som skjer i Europa. En må vise litt muskler skal en klare å vinne disse kampene.

Jeg mener det er helt feil når Høyre legger til grunn at en ikke kan legge ned veto i EØS-avtalen eller gå imot eller gjøre justeringer av noe av det som kommer. Når en ser de ulike direktivene for seg, må en jo ta den vurderingen. Jeg mener det ville vært helt feil å bruke veto mot de tre som er lagt fram i dag. Det er mulig, og spørsmålet er: Er det klokt? Der mener jeg vurderingen er at det virkelig ikke er klokt om disse tre. Så må vi ta stilling til de andre senere, men foreløpig er i alle fall Kristelig Folkepartis tydelige syn at vi støtter det regjeringa har sagt.

Statsråd Terje Aasland [16:47:34]: De to representantforslagene som vi nå behandler, tar til orde for å legge ned veto mot å innlemme sentrale deler av EUs energiregelverk i EØS-avtalen, samtidig som en ønsker

å trekke Norge ut av EUs energibyrå ACER. Dette er etter min og regjeringens oppfatning en idé som har dårlige grunner ved seg.

Ren energi-pakken ble vedtatt i EU i 2018 og 2019 og består av åtte rettsakter. Regjeringen har besluttet at fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet skal tas inn i EØS-avtalen. Når fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet med underliggende rettsakter er innlemmet, vil det såkalte EØS-etterslepet på energiområdet være omtrent halvert. Det er et tydelig signal om at vi slår ring om EØS-avtalen og tar de forpliktelsene som ligger i den, på alvor. Det er viktig, også fordi dette ikke er tiden for å skape tvil om EØS-avtalens troverdighet.

EØS-avtalen forplikter oss til å innlemme EU-regelverk i avtalen uten unødige opphold, men det betyr ikke at vi gjør det ukritisk. Vi må bruke nødvendig tid og sikre oss forståelse fra EU-siden for tilpasninger. Dette gjør seg gjeldende for resten av regelverket i ren energi-pakken.

Det norske kraftsystemet har i flere tiår vært knyttet sammen med systemene i våre naboland. Våre nordiske naboland er også EU-land. Markedsregelverket i ren energi-pakken som disse landene er omfattet av, viderefører i stor grad bestemmelsene og hovedprinsippene i den tredje energimarkedsapakken. Regelverket er EØS-relevant, og regjeringen har vært tydelig på at det ikke er snakk om å benytte reservasjonsretten.

Samtidig er vi i en situasjon med ustabilitet i de europeiske kraftmarkedene, med til dels høye og svært ustabile priser. Det er også utfordringer knyttet til enkelte EU-lands nasjonale energipolitikk, herunder spørsmålet om prisområder. Regjeringen mener derfor det ikke er riktig å knytte oss tettere til det europeiske kraftmarkedet ved å innlemme disse rettsaktene i EØS-avtalen, slik situasjonen er nå.

Vi vil jobbe videre med markedsregelverket på teknisk nivå på EFTA-siden og ta med de siste endringene som ble vedtatt i EU i 2024. Vi jobber også videre med styringssystemforordningen og forordningen om beredskap i elektrisitetssektoren. Dette er et omfattende arbeid. Det er helt naturlig at vi jobber videre med dette på teknisk nivå, og at vi har dialog med EU-siden. Dette arbeidet er sentralt også for å kunne ivareta norske interesser på en best mulig måte.

Presidenten [16:50:02]: Det vert replikkordskifte.

Marius Arion Nilsen (FrP) [16:50:17]: Jeg deler statsrådens vurdering av at de direktivene – forordningene i de siste rettsaktene, blir vel mer presist å si – som nå ikke er vedtatt, bør utsettes eller aller helst ikke implementeres. Statsråden har sagt at man skal utsette det

i fire nye år. Er det da sann å forstå at når den neste perioden er utløpt, skal man automatisk ta dem inn? Vil det avhenge av utviklingen av Europa, av tilstanden generelt i energipolitikken, eller har man nå forpliktet seg til å banke dem gjennom når 2029 er omme?

Statsråd Terje Aasland [16:51:09]: Begrunnelsen for at vi nå ikke vedtar dette regelverket, er at det er ustabilitet og uforutsigbarhet spesielt knyttet til kraftpriser, kraftbalanse, effektkapasitet osv. Det er begrunnelsen for det. Det må vi finne gode løsninger på før regjeringen velger å gå videre med disse regelverkene og eventuelt implementerer dem.

Enkelte land i Europa har organisert sin energiforsyning på en måte som gjør det vanskelig og mer krevende enn nødvendig når vi tenker i et nordisk perspektiv. Vi har nå etablert et samarbeid og håper vi kan få til et godt nordisk samarbeid, for nettopp å prøve å overbevise EU om at de reguleringene som så langt er gjort, ikke er tilfredsstillende med tanke på en del av de utfordringene vi står oppe i.

Marius Arion Nilsen (FrP) [16:52:08]: Jeg takker for svaret. Det var jo ikke noen lovnader. Det var litt vage betraktninger, og derfor vil jeg gjerne spørre en gang til, bare for å få det avklart, hvis Arbeiderpartiet sitter i regjering – jeg håper ikke at det skjer – både neste periode og deretter. Europa fører en energi- og klimapolitikk som så langt har ført til avindustrialisering, skyhøye energipriser og store utfordringer, samtidig med Ukraina-krigen og bortfallet av russisk gass. Per i dag er det store utfordringer, og politikken som nå planlegges, har stor sannsynlighet for å forlenge disse utfordringene. Vil man da ta en ny vurdering, eller kan man fastslå nå, hvis situasjonen er like utilfredsstillende som i dag, at man ei heller i perioden etter 2029 kommer til å innføre dette?

Statsråd Terje Aasland [16:53:05]: Jeg prøvde i hvert fall å svare tydelig. Hvis vi ikke får den stabiliteten vi mener er riktig, vil ikke disse regelverkene bli implementert før vi har tilstrekkelig trygghet for det. Det er egentlig forutsetningen for alle regler som implementeres i det norske regelverket. Det må være i overensstemmelse og stå i forhold til at det ikke er negativt for den videre utviklingen her i Norge. Jeg mener vi har mye å bidra med overfor EU når det gjelder hvordan vi kan få til løsninger som gjør at man unngår den ustabiliteten som er i dag. Et av hovedproblemene i europeisk kontekst er at man mangler grunnlastkapasitet i kraftsystemet sitt. Det gir utfordringer – effekttutfordringer osv. – i møte med bl.a. det nordiske kraftsystemet, noe som gjør at prisene våre blir særdeles høye i enkelttimer. Det er veldig uheldig, og det er noe vi ønsker å unngå. At vi

kan bidra til å finne gode løsninger på det, er jeg overbevist om.

Marius Arion Nilsen (FrP) [16:54:09]: Jeg takker for svaret. Det er godt å høre, og det er riktig at Norge kan bidra med både grunnlast og effekt generelt og har mye å tilføre her. Det har nå vært litt diskusjon om EØS-avtalens muligheter, både reservasjonsrett, veto og litt forskjellig – altså reservasjonsretten i artikkel 102. Hvis situasjonen er utilstrekkelig, er det sann å forstå at Arbeiderpartiet da er villig til å bruke reservasjonsretten for å unngå at man innfører de siste rettsaktene i EUs fjerde energimarkedspakke – ren energi-pakken?

Statsråd Terje Aasland [16:54:54]: Jeg kan ikke svare på når vi skal bruke reservasjonsrett eller ikke. Det er totalt irrelevant på det nåværende tidspunkt. Jeg kan understreke at Norge ikke skal bidra med mer grunnlast eller mer effektkapasitet inn i det europeiske systemet. Derfor har vi sagt nei til flere utenlandskabler i neste stortingsperiode. Det henger sammen, det denne regjeringen sier, og det den faktisk gjør. Det er en fordel for landet at en har en regjering som gjør det – kanskje litt i motsetning til hva representantens parti har gjort, både historisk og nå.

Sofie Marhaug (R) [16:55:44]: Arbeiderpartiets kommunikasjon i merknadene er at resten av pakken er EØS-relevant, og jeg forsto også i går statsråden sann at elmarkedsdirektivet, eller markedsdelene, som han uttalte, er EØS-relevant – i alle fall antydte han det. Kan han bekrefte eller avkrefte det nå?

Da gjenstår i og for seg resten av rettsaktene, som er forordninger. Som jeg nevnte, kan man ikke gjøre samme type tilpasninger med forordninger som med direktiver.

Det som er mine oppfølgingsspørsmål, er om statsråden også anser særlig elektrisitetsforordningen og ACER-forordningen som EØS-relevante, og om han er enig med meg og kan bekrefte at det er riktig at vi ikke kan gjøre tilpasninger til forordninger.

Statsråd Terje Aasland [16:56:47]: Jeg sa tydelig i innlegget mitt at markedsregelverket i ren energi-pakken, som en er omfattet av, i stor grad viderefører bestemmelsen og hovedprinsippene i den tredje energimarkedspakken. Regelverket er EØS-relevant, og regjeringen er tydelig på at det ikke er snakk om å benytte reservasjonsretten.

Sofie Marhaug (R) [16:57:06]: Det var det statsråden svarte meg også i går, og hvis jeg skal tolke det, tolker jeg det som at elmarkedsdirektivet allerede regnes som EØS-relevant av regjeringen. Det er fristende å spørre, som jeg også spurte om i går, om det er det som har blitt

kommunisert til EU i samtaler og forhandlinger med EU.

Videre lurer jeg på om resten av rettsaktene, som ikke er direktiver, men forordninger, også anses som EØS-relevante. Jeg vil gjerne ha et ja eller nei-svar på spørsmålet om elektrisitetsforordningen og ACER-forordningen er innbefattet av det svaret statsråden ga meg nå, om det anses som EØS-relevant, og om det er en del av den generelle markedspolitikken på energiområdet, som statsråden beskriver.

Statsråd Terje Aasland [16:58:05]: Vi jobber også med dette marksregelverket nå, og vi oppfatter det som EØS-relevant. Derfor har jeg svart representanten nå i to dager om det samme, at vi mener det er EØS-relevant. Så må vi komme tilbake til tilpasninger og unntak og hvordan vi oppfatter det, når vi har gjennomgått det arbeidet og eventuelt er klare for å implementere det.

Vi har imidlertid sagt veldig tydelig at akkurat nå er det en ustabil, usikker situasjon. Vi ser at det er utslag i møte med det europeiske energimarkedet som er uheldig for det norske kraftsystemet, bl.a. med effektuttak på de utenlandskablene som det er gitt tillatelser til, hvor det også kan oppstå effektproblematikk i det norske kraftsystemet, noe som kan gjøre at prisene blir ekstremt høye i enkelttimer. Det ønsker vi å unngå. Derfor har vi tatt den veldig tydelige, skal vi si, pausen i dette nå, som gjør at vi kan få tid til å jobbe godt med dette sammen med EU-siden. Jeg tror det beste er å samarbeide om det, for å finne gode løsninger på noe som egentlig er en felles utfordring.

Sofie Marhaug (R) [16:59:12]: Tusen takk – nå fikk jeg faktisk et litt tydeligere svar, så da er jeg veldig fornøyd. Men det oppstår da et gap i det som kommer fra regjeringen, for Aasland snakker fortsatt om tilpasninger. Elektrisitetsforordningen og ACER-forordningen, som han anser som EØS-relevant, er ikke direktiver, men forordninger, og dermed er det ikke mulig å gjøre tilpasninger, sånn jeg har forstått EØS-avtalen. Er statsråden enig i det?

Statsråd Terje Aasland [16:59:52]: Aller først er jeg veldig fornøyd med at også representanten var fornøyd med et svar fra undertegnede. Det setter jeg stor pris på.

Som sagt, vi ser dette som en helhet. Vi jobber med å unngå uheldige virkninger i det norske kraftsystemet. Det er begrunnelsen for hvorfor vi ikke tar dette marksregelverket inn nå, og hensikten bak at vi ikke tar det inn nå, er at vi ønsker å jobbe med det opp mot EU-siden for å prøve å få endringer som samlet sett gir forbedringer. Vi jobber nå også med et felles nordisk engasjement, nettopp for å gjøre en felles jobb mot EU på det.

Det tror jeg er positivt, for de nordiske landene, spesielt Norge, Sverige og Finland, møter ofte de samme utfordringene, og det er klokt å prøve å håndtere dette sammen i et nordisk perspektiv.

Ola Elvestuen (V) [17:00:59]: Vi får takke for de tre direktivene vi nå i hvert fall får, selv om det har tatt lang tid. Men det forundrer meg hvorfor vi ikke skal gå videre med ren energi-pakken, og også for så vidt Klar for 55 og REPowerEU. Dette er gode regelverk, som vi trenger.

Det statsråden sier, er at han vil vente, for når han ser på Europa, er det en ustabilitet i markedet. Men poenget er jo at de direktivene og forordningene som nå lages, er der nettopp for å møte den ustabiliteten. Det er nettopp for å komme ut og møte den situasjonen, for å komme dit, at Europa tar disse større grepene.

Da blir mitt spørsmål – istedenfor bare å sitte og vente: Hva er det ved disse forordningene og direktivene som statsråden mener vil være med på å gi den samme ustabiliteten i Norge?

Statsråd Terje Aasland [17:01:56]: Jeg tror den største erkjennelsen som EU må gjøre i forhold til sin kraftpolitikk i tiden framover, er å erkjenne at problemstillingene knyttet til grunnlast er av stor betydning. En har fokusert veldig på fleksibilitet i sluttbrukermarkedet, å håndtere en del av variasjonene i produksjonskapasitet med fleksibilitet i forbruk. Det går ikke i hop, sånn som det fungerer nå, og det å ha en dialog og en samtale og se på mulighetene for å gjøre tilpasninger på det er ganske vesentlig.

Noe av det viktige Norge bidrar med, er effektkapasitet gjennom disse kablene, og hvis man tar de to siste kablene som er omtalt, også i diskusjonen her tidligere, tysklandskabelen og englandskabelen, er det kabler som samlet sett har en kapasitet på 2 800 MW, og som igjen gir effektutfordringer i det norske kraftsystemet i enkelttimer. Så vi er nødt til å løse opp i det og sørge for at vi får trygghet for det i fortsettelsen, og det er noe av det vi har uttrykt at det må jobbes med å finne løsninger på.

Presidenten [17:02:44]: Replikskordskiftet er avsluttet.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [17:03:17]: For Noreg er det avgjerande viktig å sikre nasjonal kontroll over krafta og over energipolitikken. Vi har sett konsekvensane av den norske tilknyttinga til EUs tredje energimarkedspakke, som Arbeidarpartiet, Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne gjekk inn for, og med fjerde energimarkedspakke vil vi knyte oss endå tettare til EUs kraftsystem.

Eg merka meg at saksordførar Hussaini seier at Arbeidarpartiet er for energieffektiviseringsdirektivet, bygningsdirektivet og fornybardirektivet, men seier nei til dei fem andre direktiva og forordningar i fjerde energimarknadspakke. Likevel er det ikkje det Arbeidarpartiet seier, og i replikkveksling her er statsråden veldig tydeleg på at det ikkje er aktuelt å bruke reservasjonsretten mot dei direktiva. Det er berre snakk om tid med tanke på framdrift.

Det som er interessant med det statsråden seier, er at statsråden gjer ei direkte kopling mellom regelverket i fjerde energimarknadspakke og dei forpliktingane Noreg får gjennom det, og dei konsekvensane som er knytte til høge og ustabile kraftprisar i Europa. Faktisk trekker ein ei så tett kopling mellom dei at ein seier at ein vil utsetje innføring av dei fem direktiva av omsyn til at det er høge og ustabile kraftprisar i Europa. Det må då bety at det regelverket der hindrar Noreg i å innføre viktige verkemiddel når det gjeld å ta kontroll, i Noreg, over dei høge og ustabile kraftprisane. Viss ikkje er det ingen logikk frå regjeringa si side i å gjere ei slik kopling.

Dernest seier statsråden òg at fjerde energimarknadspakke eigentleg inneber veldig lite forskjell frå tredje energimarknadspakke. Det betyr i så fall, basert på analysar, at òg tredje energimarknadspakke og det vi har forplikta oss til, og dei forpliktingane vi har overfor ACER, skapar utfordringar for Noreg med tanke på å handtere situasjonen med dei høge og ustabile straumprisane.

Det er nettopp difor vi seier det er fornuftig at Noreg må seie veldig tydeleg frå denne salen at vi ikkje skal knyte oss til fjerde energimarknadspakke – det vil knyte oss tettare til EUs kraftsystem, noko Arbeidarpartiet sjølv òg skriv i sine merknader – og dernest at vi må starte prosessen med å trekkje oss ut av tredje energimarknadspakke. Vi må ta tilbake nasjonal kontroll for å sikre låge og stabile straumprisar i framtida for norske forbrukarar og næringsliv, og det er difor vi har teke opp dette spørsmålet.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Ola Elvestuen (V) [17:06:39]: Når jeg hører at Senterpartiet vil ut av ACER og egentlig ut av EØS-avtalen, er vel det miljøpolitisk, energipolitisk og sikkerhetspolitisk helt feil, og det er vel det diametralt motsatte av det landet trenger, og det vi trenger i Europa, i en vanskelig sikkerhetspolitisk situasjon. Det blir helt feil.

Jeg vil spørre statsråden om noe, for han sier at problemet i Europa er at man har for lite oppmerksomhet på grunnlast. Da lurer jeg på: Hva mener han man skal gjøre? Russisk gass skal vi ikke kjøpe. Jeg går ut fra at alle er enig i det. Kjernekraft – ja, men det tar tid. Jeg går ut fra

at det ikke er kullkraftverkene man skal ha opp igjen. Da sitter vi igjen med LNG, akkurat det som driver opp prisene, og som nettopp er det man innfører et regelverk med forordninger og direktiver for å komme vekk fra for å få prisene ned. Det er helt riktig å gjøre. Jeg får egentlig ingen svar på hva det er med innholdet i disse direktivene og forordningene som gir begrensninger som virker mot sin hensikt for Norge. Det er bra for norsk næringsliv å få den forutsigbarheten. Det er bedre forbrukerregler med de elementene som er her. Det påvirker ingenting med utenlandskabler eller annet man klager på. Det bestemmer vi selv, akkurat som før.

Spørsmålet mitt er igjen hvorfor Arbeiderpartiet nå innfører disse tre direktivene, men så skal si full stopp i fire år. I fire år er det full stopp uten begrunnelse – eller kanskje den eneste begrunnelsen er det vi andre vel kan se, at det ikke handler om nasjonale og Norges interesser, men bare om at Arbeiderpartiet skal klare seg gjennom et valg nå til høsten og prøve å spille på begge sider, for det er det som er det viktigste for partiet. Det vi trenger, er et parti som ikke bare styrer, men som leder. Vi må ha ledelse også i Norge for at vi også skal få den nye energiproduksjonen vi trenger, den energieffektiviseringen vi trenger, og være med på samarbeidet om energitviklingen i Europa.

Sånn jeg ser det, er det ingenting ved disse forordningene og direktivene som skal virke noe negativt verken for norsk mulighet til å styre egen politikk på energisiden eller for den utviklingen vi ønsker. Det er bra med tre direktiver, men vi trenger også alle de andre.

Mani Hussaini (A) [17:09:49]: Jeg fikk behov for å kommentere en del av de innleggene som har kommet.

Jeg vil gjerne starte med å kommentere det som representanten Marhaug stilte spørsmål om, om hvorvidt disse direktivene og forordningene er EØS-relevante, og hva statsråden eventuelt mener om det. Jeg vil bare minne om at i merknadene fra en samlet komité står det følgende på side 3:

«Komiteen viser til at disse direktivene og forordningene er EØS-relevante.»

Så da har kanskje Marhaug fått et svar på sitt spørsmål.

Jeg mener vi må snakke sant om hva dette er, og hva det ikke er. Det er veldig mange mennesker som går med en illusjon om at vi ikke styrer kraftpolitikken i Norge. Det gjør vi, hver eneste dag, her på Stortinget og i regjering. Høyesterett har gjort en grundig vurdering av myndighetsoverføring i forbindelse med innlemmelsen av tredje energimarkedsapakke i EØS-avtalen. De sier at ACER/ESA ikke kan bestemme om det skal bygges utenlandskabler eller ikke, at ACER/ESA ikke kan forby restriksjoner på eksport av kraft, og at ACER/ESA ikke be-

stemmer strømprisene i Norge. Vi må være ærlige, for mange mennesker tror på politikere som sier at dette er noe ACER bestemmer. Nei, det er ikke ACER som bestemmer det. Det må vi være ærlige om.

Så kan vi være enige eller uenige om hvorvidt det er klokt å gjøre det. For Arbeiderpartiets del har vi vært for kraftutveksling. Det var Einar Gerhardsen som startet med det, tidlig på 1960-tallet, med våre nordiske naboer. Så er vi de første til å innrømme at kraftmarkedet i Europa ikke fungerer slik det var planlagt. Når Europa var så avhengig av russisk gass, og når Russland brukte det i sin krigføring, og samtidig bygger ned regulerbar kraft, ja, da må vi som norske politikere skåne vår befolkning.

Til representanten Elvestuen, som lurte på hva som har forandret seg: Det som har forandret seg, er at Europa ikke har kontroll på sin egen kraft, og da har vi som norske politikere et ansvar for å verne om vårt land.

Så har det vært noen kommentarer på hvorvidt vi kan ha tilpasninger i EØS-relevante direktiv eller forordninger. Da vi var i regjering sist, initierte Arbeiderpartiet et veto mot EUs tredje postdirektiv – som den første regjeringen. Vi er ikke redde for å bruke vetoretten, men da må vi ha noe konkret på bordet å si nei til, og per nå har vi ingenting. Vi ser an situasjonen, og så får vi heller vurdere om vetoretten skal brukes eller ikke.

Marius Arion Nilsen (FrP) [17:13:04]: Mange bekker små gjør en stor å. Det er det som er problemet med den fjerde energimarkedspakken og mange andre direktiver, spesielt på energi- og klimasiden. Det er mye mer eller mindre dårlig politikk som kommer fra Brussel, som man i stor grad nå ser på muligheten og behovet for å revidere og rulle tilbake. Problemet er da at dette går ut over Norges konkurransekraft. Å ha tilgang på rikelig med ren og rimelig kraft er et norsk konkurransefortrinn som vi har hatt i snart 100 år, og som man nå står i fare for å miste.

Energiunionen som EU nå tar til orde for, er det nærliggende å tro at denne regjeringen vil starte å arbeide med og være ganske villig og servil når det gjelder å tilknytte seg. Det er et stort problem. Det er ikke i Norges interesse. Det er i EUs interesse å tilknytte seg hele Europa, flekse med norsk vannkraft og bruke den regulerbare kraftproduksjonen vi har til å balansere det europeiske systemet, men det er ikke i Norges interesse.

Kraftmarkedet er strengt tatt ikke problemet, det reagerer jo på prissignalene som kommer. Problemet er politikken som føres, der man har gått over til et meget stort innslag av fornybar uregulerbar kraft. Vi ser ikke bare høye priser, vi ser også store problemer med minuspriser. De utfordringene dette bringer med seg, er underkommunisert.

Det er også viktig å ta inn over seg at det nettet vi har, er bygd opp over lang tid. Mye av utstyret er gammelt – fra en helt annen tidsalder – og når man nå går fra et stort maskineri i kraftsystemet, med stor, tung og roterende masse, til fluktuerende kraftproduksjon, kommer utfordringen vi ser i kraftsystemet, til å øke. Problemet med det er at man får støy på nettet som reduserer kapasiteten. Det er selve essensen.

Det EU gjør på dette området, er ikke klokt. Det er ingen grunn til at Norge helt blindt skal følge etter EU. Derfor stemmer vi for å stoppe innføringen av fjerde energimarkedspakke, og det er derfor vi ikke ønsker å knytte oss tettere til Europa.

Så vil jeg oppklare noe med tanke på stemmegivningen: Fremskrittspartiet går ut av komiteens tilråding når det gjelder vedtakene I og II.

Sofie Marhaug (R) [17:16:06]: Jeg tror alle hørte mitt hovedinnlegg, og det var ikke mange påstander der som ikke hadde belegg i fakta, slik det blir framstilt fra denne talerstolen. Sannheten er at hvis vi vedtar fjerde energimarkedspakke – eller ren energi-pakken, som noen kaller det – vil vi få mindre makt og myndighet over deler av energipolitikken. Dette har også regjeringen selv skrevet i sine utredninger. ACER-forordningen gir ACER mer makt, f.eks., så det er ikke en konspirasjonsteori. Det er en konsekvens av å knytte oss tettere til EUs energipolitikk.

Jeg vil også legge til at det som noen ganger skjer i disse debattene og i mange debatter – og jeg synes det er helt greit – er at man bruker et slags språklig virkemiddel som kalles metonymi. Det går ut på at man tar en del av en pakke, f.eks. ACER, for å beskrive helheten. Når folk snakker om ACER, mener de veldig ofte hele EUs energiunion. Det tror jeg egentlig alle i denne salen her forstår.

Så kan man godt si at man vil gjøre tilpasninger med hensyn til resten av rettsaktene. Det var mitt hovedpoeng med utspørringen av Terje Aasland jeg prøvde på i sted, der jeg fikk bekreftet at regjeringen anser en del av disse forordningene som EØS-relevante. Mitt og Rødts argument er at vi ikke kan gjøre tilpasninger til de rettsaktene som er forordninger. Jeg vet at dette høres veldig teknisk ut, men det er litt viktig, for regjeringen kan ikke samtidig stå og si at vi bare skal gjøre noen tilpasninger. Det kan man kanskje gjøre med elmarkedsdirektivet, man kan kanskje få noen unntak og tilpasninger der. Men alternativet ellers er egentlig å la være å innføre resten av pakken. Så jeg mener dessverre at regjeringen taler med to tunger. Jeg skulle virkelig ønske at det var sånn at Arbeiderpartiet faktisk ikke ville innføre resten av fjerde energimarkedspakke. Det skulle jeg virkelig ønske.

Når jeg ser hva som gjennomføres og hva man legger til grunn, når man ikke velger å ta kampen om hva som er EØS-relevant, f.eks., er det klart at man bereder grunnen for å innføre resten av EUs fjerde energimarkedspakke, ren energi-pakken – kall det hva du vil – og det er å gi fra oss en del av handlefriheten i energipolitikken og underlegge den EU-regelverk. Det betyr at vi ikke kan sette politisk bestemte strømpriser. Det har juridiske konsekvenser for en rekke bestemmelser knyttet til forsyningssikkerheten. Sånn er det.

Presidenten [17:19:10]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [17:19:13]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Gro-Anita Mykjåland og Aleksander Øren Heen om sterkere kontroll over strømeksporten og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Frank Edvard Sve, Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Bengt Rune Strifeldt, Silje Hjemdal og Marius Arion Nilsen om å ta tilbake kontrollen i kraftpolitikken, og ivareta forsyningssikkerheten og sikre lave og stabile priser (Innst. 198 S (2024–2025), jf. Dokument 8:59 S (2024–2025) og Dokument 8:63 S (2024–2025))

Presidenten [17:19:57]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Sofie Marhaug (R) [17:20:23] (ordfører for saken): Som jeg har påpekt i denne salen før, blir det mange forslag, særlig på energifeltet, når vi har fått en enda mindre mindretallsregjering enn før. Det handler rett og slett om at politiske syn og mulige flertall går litt på kryss og tvers, og at dette er saker som er viktig for folk.

I denne saken har jeg vært saksordfører for et representantforslag fra Senterpartiet om sterkere kontroll over strømeksporten og for et representantforslag fra Fremskrittspartiet om å ta tilbake kontrollen i kraftpolitikken og ivareta forsyningssikkerheten og sikre lave og stabile priser. Til sammen er det fremmet 26 forslag i denne saken. Mange forslag handler om ulike grep for å regulere handelen via utenlandskabler for å dempe prissmitten og øke forsyningssikkerheten. Ulike varian-

ter av dette fremmes av Senterpartiet, Fremskrittspartiet, SV, Rødt og Kristelig Folkeparti. Noen forslag handler spesifikt om danmarkskabler, som vi har diskutert før i denne salen, og som Rødt har fremmet forslag om å la være å bygge – ikke bare har vi fremmet forslag om det i denne sesjonen, men også i andre sesjoner.

I tillegg inneholder denne saken en rekke forslag knyttet til EUs fjerde energimarkedspakke, som vi nettopp har diskutert. Det er forslag om å stanse implementeringen, fremmet av Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, og en rekke forslag fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne om å framskynde innføringen av fjerde energimarkedspakke. I tillegg fremmer Fremskrittspartiet forslag om sin foretrukne strømstøtteordning, som partiet også har fremmet ved en rekke anledninger i denne salen.

Ingen av forslagene ligger an til å få flertall. Det handler om at de to største partiene, Høyre og Arbeiderpartiet, med støtte fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ikke ønsker å åpne for mer demokratisk styring og kontroll av utenlandskablene, til tross for at disse er en vesentlig årsak til de høye og ustabile strømprisene vi har opplevd de siste årene. De bidrar til at vi mister vårt konkurransefortrinn med billig, fornybar vannkraft, for dette styres i stedet av prisene på den europeiske kraftbørsen, der gass er prisdrivende. Så kan vi godt diskutere årsaken til at gassprisene har steget, men grunnen til at vi får økt prissmitte, er de nye utenlandskablene.

Mitt eget parti – Rødt – har over en lengre periode advart kraftigere enn noen andre partier i denne sal mot konsekvensene av nye utenlandskabler og tettere tilknytning til EU. Jeg er veldig glad for at stadig flere får øynene opp for hvordan vi har undergravd det norske kraftsystemet de siste ti årene. Nå gjenstår det at de styrende partiene tar større ansvar enn det vi ser i denne saken.

Med dette tar jeg opp de forslagene som Rødt er med på.

Presidenten [17:23:24]: Representanten Sofie Marhaug har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Linda Monsen Merkesdal (A) [17:23:48]: Noreg har kontroll på krafta. Det har me hatt sidan me tok grep med konsesjonslovene og heimfall for over 100 år sidan. Me har bygd kraftsystemet vårt på nasjonalt eigarskap og fellesskapets kontroll, og det har tent oss godt. Gjennom avgifter og skattesystem sikrar me at både staten og lokalsamfunnet får noko igjen for verdien krafta vår skapar. Det gjev legitimitet og rettferd til kraftpolitikken vår. Når me tek avgjerder om utbygging av nett eller avtalar, skjer det gjennom demokratiske prosessar. Det er ein viktig tryggleik i ei tid med mykje uro. Samarbeidet med våre nordiske og europeiske na-

boar har gjort oss sterkare og meir robuste, men me har òg sett kor sårbare me kan vera, særleg etter at Russland har brukt gassen sin som eit pressmiddel inn i energipolitikken.

I Europa har ein bygd ned regulerbar kraft og satsa tungt på vèravhengig energi. Det gjev store svingingar i kraftmarknaden, og det har me merka her heime òg. Straumstønad og innføring av noregspris har vore viktige grep for å beskytta folk og skapa føreseielegheit. Det viser at Arbeidarpartiet tek ansvar når marknaden gjev uføreseielegheit.

Me deler bekymringa til forslagsstillarane, men ikkje løysingane. Det viktigaste me kan gjera no, er å byggja ut meir fornybar kraft og sørgja for at straumen faktisk kjem fram dit han trengst. Me må fortsetja å kutta ned på saksbehandlingstid, byggja ut nett og sørgja for at Noreg òg i framtida har trygg, rimeleg og grøn energi.

Avslutningsvis vil eg seia at utifrå dei debattane me har hatt her i dag, verkar det som om fleire parti ikkje vil seia noko om rotårsaka til at me står i den situasjonen me står i i dag, det som har med Putins krigføring å gjera.

Jan Tore Sanner (H) [17:26:24]: I en tid hvor det er behov for mer samarbeid for å løse klima- og miljøutfordringene, og i en tid hvor vi trenger mer samarbeid på grunn av den sikkerhetspolitiske situasjonen, har det vokst frem en allianse i Stortinget hvor Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt konkurrerer om å fremme symbolske forslag som ikke på noen måte angriper hovedutfordringene som vi står i. Ingen av forslagene som er fremmet av partiene, vil bidra til mer kraft eller bedre nett, men vil tvert imot bidra til at vi vender ryggen til noen av våre nærmeste venner og allierte i en tid hvor vi trenger det stikk motsatte.

Høyre kommer til å stemme imot alle de opprinnelige forslagene som lå i representantforslagene. Det er nedslående at man under dekke av nasjonal kontroll risikerer å svekke forsyningssikkerheten til det norske energisystemet. Det er også merkelig at partier konkluderer i forslag knyttet til mellomlandsforbindelser, konsesjoner og hybridkabler før det foreligger faglige vurderinger av hva som kan tjene det norske markedet på kort og lengre sikt.

La meg til slutt si noen ord om forslagene til Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslagene nr. 18–25 handler ene og alene om at Stortinget skal be regjeringen fremme ulike forordninger og direktiver for Stortinget. Høyre er enig med Miljøpartiet De Grønne og Venstre i at disse forslagene bør fremmes for Stortinget, men jeg mener at det vil være uheldig at disse forslagene blir nedstemt av Stortinget, for det vil heller ikke med Høyres støtte kunne bli flertall for disse. Jeg vil anmode

Venstre og Miljøpartiet De Grønne om å oversende disse forslagene uten realitetsvotering. Da slipper vi å komme i en situasjon hvor Stortinget stemmer ned forordninger og direktiver som Høyre er enig i bør behandles av Stortinget, fordi vi er tjent med det sett fra både et energipolitisk, et miljøpolitisk og et sikkerhetspolitisk perspektiv.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [17:29:16]: Representantforslagene som vi behandler i dag, handler om noe helt grunnleggende: Hvem skal ha nytte av den regulerbare og fornybare kraften som vi produserer?

Det norske kraftsystemet er bygd opp gjennom fellesskapet, med utgangspunkt i at kraften skal komme folk og næringsliv i hele landet til gode. Det er vannkraften og folkets eierskap til den som har gitt oss et konkurransefortrinn og et grunnlag for industri og bosetting over hele landet. Den arven må vi hegne om. I desember nådde strømprisen i Sør-Norge 13 kr per kWh. Ja, det var én time, men det skjedde – til tross for at det var fulle vannmagasiner og lave gasspriser. Det skjedde ikke fordi Norge manglet kraft, men fordi det ikke blåste i Europa. Vi har koblet oss på og fått Europas strømpriser rett inn i Agder og Rogaland.

Senterpartiet mener dette er et godt eksempel på hvorfor det er på tide å ta tilbake kontrollen over strømeksporten. Vi kan ikke sitte stille og se på at strømprisene i Norge stadig styres av forhold i det europeiske kraftmarkedet og den europeiske energisituasjonen. Det var aldri meningen at norske husholdninger og bedrifter skulle betale tysk pris for norsk kraft. Det er et paradoks at det er det norske folk og norsk industri som i dag betaler prisen for en feilslått europeisk kraftpolitikk. Mange land i Europa har bygd ned sin egen regulerbare kraftproduksjon uten å ha tatt tilstrekkelige grep for å holde energiprisene lave. Resultatet er et sårbart og ustabil marked.

For Europa er norsk strømekспорт som en dråpe i havet å regne, men for mange norske næringer er høyere kraftpris et være eller ikke være. Vi kan ikke ha et system som prioriterer eksport framfor norske behov. Vi trenger stabilitet, forutsigbarhet og lavere priser her hjemme. Da må vi også ta grep for å sikre dette.

Senterpartiet mener at vi må slå fast at det ikke skal bygges nye utenlandskabler. Vi må starte forhandlingene med Tyskland og Storbritannia for å få bedre kontroll med eksporten gjennom utenlandskablene, og vi kan ikke gi fornyet konsesjon til danmarkskablene. Vi må også redusere eksportkapasiteten i perioder med fare for høy prissmitte inn i Norge.

Det handler om å få mer kontroll over strømprisene. Det vil være viktig å ha mulighet til å redusere eksportkapasiteten i perioder der det er fare for høy prissmitte

inn i Norge. Når prisene presses opp, må vi kunne ta nødvendige grep. Dette handler om at kraften vi produserer i Norge, skal komme våre arbeidsplasser til gode. Det handler om å bruke kraften for å skape verdier i Norge, og derfor mener Senterpartiet at vi må ha mer nasjonal og politisk kontroll over strømeksperten.

Ola Elvestuen (V) [17:32:32]: Heldigvis er det ingen av de foreslåtte opprinnelige forslagene som får flertall. Flere av dem ville også bryte med EØS-avtalen, med de konsekvensene det ville gi.

Man snakker som om det er noe nytt at strømprisene i Norge påvirkes av situasjonen i Europa. Slik var det også før Russland holdt tilbake gass i 2021, og før det russiske angrepet på Ukraina, med de enorme strømsvingningene det ga. Også tidligere hang strømprisen i Norge sammen med den i Europa, men da var det jo ut fra billig russisk gass. Når man i dag, som flere partier gjør, snakker om at det er en feilslått europeisk energipolitikk som skaper disse svingningene, som om det er feilslått å satse på fornybar energi, blir spørsmålet igjen: Hva mener man da man skal satse på? Russisk gass kan vi ikke satse på, den skal boikottes. Den holdt en lav pris tidligere, men skal nå boikottes. Det kan ikke være kull; det mener jeg alle skal være enige om. Kjernekraft kan det gjerne være, men det tar tid. Da står vi igjen med LNG, og LNG er nettopp det vi trenger å komme bort fra. Derfor har vi disse direktivene og forordningene som EU kjører gjennom for å få en raskere omstilling, og som vi også burde være en del av.

Når det gjelder forslagene: Heldigvis fikk vi etablert utvekslingskablene tidsnok. Med dagens storting ville det aldri gått igjennom. Dette var også en tid da det var mulig å snakke med Fremskrittspartiet. Vi burde også ha tillatt hybridkabler på bunnfast havvind. Det ville gitt mulighet for bedre økonomi i prosjektene, og det hadde vært lettere å få opp energiproduksjonen og næringsaktiviteten som er i det.

Det er i vår interesse å være med på den utviklingen som er ellers i Europa. Hvis vi ikke er det, vil det innebære at vi må bygge ned mer natur. Det vil gjøre at energisikkerheten blir dårligere. Det er altså klart at det er til vår fordel å være knyttet til Europa. Hele diskusjonen som har kommet om danmarkskabler, gir ingen mening. Er anbefalingen at det er til fordel for norsk energipolitikk, er det klart at da gjør vi det.

Jeg tar opp forslaget Venstre er med på. Dette er et forslag for tydelig å vise at disse sakene ønsker vi til Stortinget, i en situasjon hvor regjeringen sier at de ikke vil legge dem fram.

Presidenten [17:35:15]: Da har representanten Ola Elvestuen tatt opp det forslaget han refererte til.

Une Bastholm (MDG) [17:35:51]: Jeg vil begynne med å sitere noe fra WWFs høringsinnspill til Senterpartiets forslag, og det går som følger:

«WWF ser med stor bekymring at det er betydelig politisk støtte til forslag som ikke behandler kraft som en knapp ressurs, og at det nå foreslås en rekke tiltak fra flere partier som ikke prioriterer økt utbredelse av de minst konfliktfylte og natursmarte energiformene – som energisparing, energieffektivisering samt installasjon av solceller på tak, varmepumper, fjernvarme mv. – men heller motvirker dem.»

Det er en bekymring som Miljøpartiet De Grønne deler fullt ut.

Å si nei til EUs ren energi-pakke, å ikke fornye Skaerak 1 og 2, å innføre en makspris på strøm som inkluderer fritidseiendom og å fatte prinsippvedtak om å ikke åpne for nye utenlandskabler er det diametralt motsatte av den energipolitikken Norge og Europa trenger nå. Kombinert med makspris, norgespris og andre former for strømstøtte som stimulerer til strømsløsning og ødelegger alle insentiver for strømsparing, er dette til sammen uansvarlig og kortsiktig energipolitikk. Det er også farlig, og det er usolidarisk.

Det som Senterpartiet og Fremskrittspartiet foreslår i denne saken, er energipolitisk selvskading. Med færre utenlandskabler må Norge bygge ut mer kraft for å dekke toppene i forbruket. Med makspris og fastpris i tillegg, som begge partier vil ha, vil strømforbruket øke. Det betyr flere elver i rør og mer vindkraft i urørt natur. Sier man nei til både kraftutbygging og kraftutveksling, sier man ja til kraftrasjonering og industridød.

Det trengs en strømstøtte som gir folk trygghet uten å gjøre det mindre lønnsomt å spare strøm. Den åpne løsningen på det mener jo vi i Miljøpartiet De Grønne at vi har lagt fram for Stortinget i en sak som blir behandlet over påske: en flat strømstøtte til alle husstander, som ikke følger forbruk.

Til slutt: Kraftutveksling har også et sikkerhetspolitisk aspekt. Det er vanskeligere å bombe i stykker et desentralisert kraftsystem med sol og vind enn å sette ett stort kraftverk ut av spill. Jo flere steder vi kan hente kraft fra, jo tryggere er vi. Det har Ukraina fått merke. Selv om Russland systematisk har bombet Ukrainas energiforsyning, er det fortsatt lys i vinduene i Kyiv. Det ukrainske energiselskapet DTEK, som står for 25 pst. av kraftproduksjonen i Ukraina, konkluderer i en fersk rapport med at hovedårsaken til det nettopp er den tette integrasjonen med de europeiske kraftmarkedene. Hadde Ukraina ført Fremskrittspartiets, Rødts eller Senterpartiets strømpolitikk, hadde det neppe vært sann. Derfor trenger vi mer samarbeid med Europa, ikke mindre.

Jeg tar opp Miljøpartiet De Grønnes forslag. Jeg har også tid til å legge til at vi opprettholder forslagene nr.

18–25 som forslag. Oversendelsesforslag er et institutt som er all right å bruke der regjeringen er enig i forslagene, men det vil jo ikke gi mening her.

Presidenten [17:38:54]: Representanten Une Bastholm har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Marius Arion Nilsen (FrP) [17:39:11]: Vi debatterer i dag et glimrende forslag fra Fremskrittspartiet om å ta tilbake kontrollen i kraftpolitikken, ivareta forsynings-sikkerheten og sikre lave og stabile priser. Vi fremmer en del forslag. Flere av dem er innrettet på samme vis som når EU argumenterer mot Norge når de innfører politikk, bl.a. om minimums fyllingsgrad til gasslagrene sine. Vi tar til orde for å gjøre det samme med vannkraften vår. Hvis vannkraften vår kommer under så kritiske nivåer at vi ikke har tilstrekkelig kraft, er det ikke bare norske strømkunder det går ut over. Når man også har elektrifisert en såpass stor del av norske plattformer som man har, vil man i tillegg få stans i petroleumsnæringen og bortfall av store energimengder fra gassproduksjonen.

Vi har forslag om å stanse implementeringen av EUs fjerde energimarkedspakke. Det har vi debattert ganske grundig i forrige runde, så jeg skal ikke gå videre inn på det. Vi foreslår også å ikke bygge nye kabler til Danmark. Det framstår å være et flertall for det basert på Arbeiderpartiets landsmøte. All den tid de kablene per i dag i størst grad virker som transittkabler med kraft til Danmark, som de videreselger til enten Tyskland eller England, og i liten grad bidrar til import av kraft til Norge, vil det i særs liten grad redusere norsk forsynings-sikkerhet – om noe.

Tysklands- og Englandskablene er også mellomlandsforbindelser som skal være kraftutvekslingskabler. Der har man en overskuddsdeling, en flaskehalsdeling på 50/50, selv om eksporten i stort monn er opp mot 100 pst. til England og i litt mindre størrelse til Tyskland, men det er definitivt en majoritet av eksport. Der mener vi at det må være mulig å se på potensielle løsninger.

Det viktigste forslaget vårt gjelder at vi fremdeles ønsker å bidra med kraft til Europa, men det må skje på et vis som ivaretar norske strømkunder og norsk industri. Det vi har sett de siste tre årene i Europa, er at 50 pst. av primærproduksjonen av metaller har forsvunnet grunnet høye strømpriser, høye klimakrav og en uklok energipolitikk. Der har Norge, som den største leverandøren av foredlet strøm, altså aluminium og andre varer, en særs viktig rolle i tiden framover. Det må vi hegne om med en fornuftig energipolitikk og rimelige strømpriser i Norge.

Jeg tar til slutt opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [17:42:10]: Da har representanten Marius Arion Nilsen tatt opp det forslaget han refererte til.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [17:42:24]: Jeg kunne holdt det samme innlegget som jeg hadde i forrige sak, og jeg skal iallfall prøve å ikke gjøre dette langt, men gi en stemmeforklaring for Kristelig Folkepartis posisjon.

Dette er forslag vi har diskutert veldig mange ganger, og Kristelig Folkeparti har fremmet lignende forslag tidligere. Innstillinga er vi med på tre av forslagene. Det handler om å gjøre mer for å unngå prissmitte – det er det ene forslaget. Det andre er bl.a. egne prispunkter, som vi mener burde vært fulgt opp mye, mye tidligere for å unngå prissmitte inn til Norge. Videre er det dette med å reforhandle avtalene rundt utenlandskablene.

Jeg er enig i det som gjelder 50/50-delning. Jeg vet at det ikke er en riktig sammenligning, men hadde man hatt det på olje- og gassledningene, hadde det selvsagt ikke vært sann at man hadde halvparten av fortjenesten hver. Så det å se på mulighetene som ligger i disse avtalene, iallfall når de skal fornyes, mener vi er viktig, men øg for å se på hva vi kan gjøre for å redusere eksport – spesielt når det er kritisk, f.eks. knyttet til forsynings-sikkerhet. Også det med overføringstap og dekking av de kostnadene mener vi er viktig.

Det jeg har lyst til å knytte en kommentar til, er at etter å ha diskutert ulike strukturelle grep over lang tid – og det er ikke enkelt, det skal jeg innrømme – med helt ulike utvalg og kommisjoner som har sett på det, er det først etter tre og et halvt år at norgespris på en måte kommer opp som løsningen. Som et parti som har fremmet 100 pst. kompensasjon over 50 øre og fått relativt tydelige tilbakemeldinger knyttet til det forslaget over lang, lang tid, må jeg si at det er litt spesielt når vi fortsatt ikke har fått saken til behandling, men vi vet at den skal komme i mai, og vi vet at det skal innføres 1. oktober. Etter all den kritikken det har fått, må jeg bare ha sagt fra talerstolen at det er interessant at dette kommer rett etter valget.

Statsråd Terje Aasland [17:44:34]: Jeg vet ikke hvor mye interessant det er i disse debattene, men det er en interessant forskjell mellom makspris og fastpris. Det er det i hvert fall ingen tvil om. Jeg kan understreke for presidenten og Stortinget at regjeringen har et mål om å sikre rikelig og rimelig tilgang på kraft til norske bedrifter og husholdninger. Vi har siden vi tiltrådte, tatt flere grep for å sørge for mer kraft, økt energieffektivisering, økt kapasitet i strømmettet og ikke minst større trygghet for strømkundene.

I Norge har vi full kontroll over kraftressursene våre. Det er også vi som nyter fordelene av at vi har kraftoverskudd, effektoverskudd, ren produksjon og høy andel offentlig eierskap. Vi har i flere tiår hatt kraftutveksling med våre naboland, og dette har vært til gjensidig nytte. Vi har kunnet utnytte de ulike egenskapene i våre lands kraftsystemer. Dette styrker forsynings-sikkerheten.

Framover må kraftutvekslingen med andre land være til nytte for Norge og bidra til å sikre forsyningssikkerheten. Siden 2021 har vi sett en helt spesiell situasjon i det europeiske energi- og kraftmarkedet. Det er en situasjon som gradvis og heldigvis har endret seg til det bedre gjennom 2023 og 2024, men samtidig har kraftsystemene i Europa gjennomgått store endringer. Nedlegging av regulerbar kraftproduksjon og økt utbygging av væravhengig produksjon har gjort det europeiske kraftsystemet mer sårbart for endringer i værforhold og for uforutsette hendelser som kan gi knapphet på kraft. Som en del av strømpakken regjeringen la fram i slutten av januar, slo vi derfor fast at Statnett ikke skal starte planlegging av flere nye undersjøiske utenlandsforbindelser fram til 2029. Dette gir forutsigbarhet om regjeringens politikk. Samtidig må vi være åpne for at situasjonen i kraftsystemet i Norge og landene omkring oss kan se annerledes ut noen år fram i tid.

Regjeringen fikk raskt på plass en god strømsstøtteordning i desember 2021, som er forbedret hele tiden. Ordningen gir forutsigbarhet og bidrar til å holde strømutgiftene til husholdningene nede. En familie i Sørvest-Norge, altså i NO2, med en vanlig enebolig på 180 m², kan per desember 2024 ha fått redusert strømutgiftene med rundt 42 000 kr siden strømsønadsordningen ble innført.

For å gi husholdningene økt trygghet og forutsigbarhet har regjeringen nå foreslått innføring av norgespris på strøm som et valgfritt alternativ til dagens strømsønadsordning. Regjeringen har også foreslått å innføre norgespris og strømsønad for fjernvarme. Sammenlignet med i dag vil norgespris kunne gi husholdningene større sikkerhet om den faktiske strømprisen de skal betale over timer, uker og sesonger. Et forslag til ny lov om norgespris og strømsønad til husholdninger er nå på høring. For bedriftene etablerte regjeringen i 2023 et rammeverk som gir næringslivet bedre muligheter til å tegne gode fastprisavtaler gjennom et kontraktsunntak i grunnrenteskatten for standard fastpris.

I sum viser dette at vi kan gjøre enormt mye her hjemme for å trygge strømkundene og sørge for at vi får både mer kraft og mer nett.

Presidenten [17:47:39]: Det blir replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [17:47:53]: Jeg har egentlig bare ett spørsmål. Det sies tydelig fra Arbeiderpartiet og regjeringen at man nå innfører disse tre direktivene, men at det gjennom neste stortingsperiode ikke vil komme noen nye verken forordninger eller direktiver fra ren energi-pakken eller de andre som kommer framover. Det er fra EUs side tidligere lagt mye press på Norge for at vi skulle komme med i fornybardirektivet, så mitt spørsmål er: Er det noen reaksjoner på at dette nå stop-

per opp i Norge? Har statsråden fått noen reaksjoner på det fra EU? Forventer han at det vil kunne bli reaksjoner hvis vi nå ikke går videre med de fornybardirektivene, ren energi-pakken og det andre som kommer, eller forventer statsråden at det er et spørsmål han kan overlate til en annen statsråd etter valget til høsten?

Statsråd Terje Aasland [17:48:57]: Det regjeringen har sagt, er at det er markedsreguleringene vi utsetter nå, der vi vil jobbe videre og prøve å påvirke EU. Når det gjelder reaksjoner, har jeg ikke fått noen negative reaksjoner fra EU på dette – tvert om. Vi har fått positive reaksjoner på at vi nå innfører direktivene fra 2018 – de tre som er ubønnhørlig diskutert i dag. Jeg møter EUs energikommisær Dan Jørgensen i morgen formiddag og ser fram til samtalen med ham. Hvis Elvestuen har interesse av å høre hvordan den samtalen gikk, må han gjerne ringe meg i løpet av helgen.

Ola Elvestuen (V) [17:49:39]: Det kan hende jeg gjør det, for å få en tilbakemelding. Dette er ren energi-pakken, og så er det Klar for 55-pakken. Vi skal være med på 55 pst. reduksjon i utslipp sammen med EU. Det er også REPowerEU-pakken. I tillegg forventer man at EU fortsatt har en regelverksutvikling som går raskere enn det den gjør her. Jeg mener det er viktig å ha den lydhørheten. Jeg håper at statsråden ikke låser norsk posisjon ved at det nå bare er disse tre som skal komme, men fortsatt har åpning for at vi også skal vedta flere etter hvert, fordi det er gode regelverk. Da får jeg spørre: Er dette å låse, eller er det å fortsatt holde åpent for å jobbe videre med disse?

Statsråd Terje Aasland [17:50:38]: Som jeg sa i mitt forrige svar, og som jeg egentlig har gjentatt i hele ettermiddag her i Stortinget: Det er markedsregelverket vi nå har sagt at vi vil jobbe mer med og ikke kommer til å innføre i løpet av neste stortingsperiode. Det er mye annet som skjer, og representanten peker også på at regelverksutviklingen går i hurtigspor på mange områder. Det synes jeg er veldig bra og veldig spennende. Vi kommer selvfølgelig til å følge det tett og ha så god dialog med EU som overhodet mulig, både for å påvirke og for å påpeke hva vi mener er riktige posisjoner. Noe av det vi har diskutert, og som representanten Elvestuen har vært opptatt av, er konsekvensen av bortfall av russisk gass, implementering av dyrere LNG fra andre land og hvordan dette har slått ut på usikkerheten, som er ganske vesentlig, og der det er viktig at EU finner mer stabilitet og forutsigbarhet i fortsettelsen. Der kan Norge bidra betydelig ved å opprettholde en stabil og høy gassproduksjon.

Presidenten [17:51:40]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Jan Tore Sanner (H) [17:51:54]: Det blir bare en kort stemmeforklaring. På vegne av Høyre anmodet jeg Venstre og Miljøpartiet De Grønne om å gjøre forslagene nr. 18–25 om til oversendelsesforslag. Det konstaterer jeg at partiene ikke er interessert i, vel vitende om at forslagene kommer til å bli nedstemt. For Høyre er det ikke mulig å stemme mot forslagene, så Høyre kommer til å stemme for forslagene nr. 18–25, men vi hadde ønsket at de hadde blitt oversendt uten realitetsvotering.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [17:52:37]: Med fare for å forlenge debatten her må jeg kommentere noe av det som er kommet opp i debatten knyttet til våre forslag.

Arbeiderpartiet sier i sin innledning at vi må bygge ut mer kraft. Ja, Norge kommer til å trenge mer kraft, men utgangspunktet og den store utfordringen som vi må ta inn over oss, er at det er veldig mange kommuner der ute – kanskje spesielt i prisområde NO2 – som opplever det slik at hvorfor i all verden skal de bygge ut mer fornybar kraft i sin landsdel dersom det ender med at de øker eksporten? Det er en reell bekymring som er med på faktisk å sette begrensninger for at vi skal bygge ut mer kraft i framtiden.

Arbeiderpartiet sier også at vi har kontroll over kraften. Nå har vi behandlet noen saker i dag der jeg opplever at nei, vi gir fra oss mer og mer kontroll – over strømpolitikken, over energi- og markedspolitikken. Det er det Senterpartiet er sterk motstander av.

Med hensyn til Venstre og representanten Ola Elvestuen er vi nærmest på to forskjellige planeter når det gjelder kraftpolitikken og vår tilknytning til den overfor EU. Likevel: Når man peker på at det ikke er noe nytt at strømprisene henger sammen med Europa, stemmer det ikke. De to siste kablene ut fra NO2, som har økt eksportkapasiteten med nesten 50 pst., har utvilsomt økt prissmitten inn i NO2, noe som gjør at vi får svært høye strømpriser i NO2.

Presidenten [17:54:19]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [17:54:24]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen, Alf Erik Bergstøl Andersen, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt om tilpasninger i arbeidstidsbestemmelser for fiskeri- og sjømatnæringen (Innst. 194 S (2024–2025), jf. Dokument 8:90 S (2024–2025))

Presidenten [17:54:45]: Etter ønske fra komiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:55:20] (komiteens leder og ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg takke for samarbeidet i saken.

Komiteen fikk fem skriftlige innspill. For SVs del vil jeg bare si at dette representantforslaget virkelig bør legges merke til. Her viser virkelig høyresiden kortene sine. Her viser Fremskrittspartiet hva slags arbeidsliv de vil åpne opp for hvis de kommer i maktposisjon. De viser også hva som kan bli konsekvensene for kystsamfunnene.

Norsk arbeiderbevegelse har kjempet fram et arbeidsliv for de mange, ikke bare for de få på toppen. Gjennom organisering, rettigheter og lovverk har arbeidsfolk kjempet til seg frihet – frihet fra utnyttelse og frihet til å ha ord med i laget i arbeidslivet og til ikke å stå i et skjevt og villkårlig avhengighetsforhold til sjefen. Den friheten og makten til arbeidsfolk handler om fellesskap og organisering. Istedenfor at hver enkelt alene må vinne sjefens gunst, står vi sammen og krever rettigheter. Det utjevner maktforskjeller.

Derfor er denne typen såkalt fleksibilitet som høyresiden ønsker seg, bl.a. med dette forslaget om mindre arbeidstidsvern og i forbindelse med et forslag som handler om mer innleie, stikk i strid med arbeidsfolks frihet. Når vår kollektive lovbeskyttelse svekkes, blir det åpnet opp for mer utnyttning.

I sjømatnæringen er det allerede problemer. Arbeidstilsynet, fagbevegelsen, politiet og flere andre har pekt på det: Arbeidsfolks rettigheter blir ikke innfridd, folk får for lite betalt, og folk får for lite fri. Da er det å svekke lovverket i denne næringen ekstra ille. Vi burde tvert imot gjøre mer for å sikre ryddige og trygge arbeidsforhold i en så viktig næring. Det kunne jo hende at det også hjalp på rekrutteringen til yrket.

Her velger Fremskrittspartiet og resten av høyresiden heller å lytte til arbeidsgiverne enn å lytte til dem som representerer arbeidsfolkene. Fagbevegelsen er krystallklar i sin advarsel mot dette. Ikke bare vil det ramme arbeidsfolk i denne næringen; det kan også føre til press i andre sesongbransjer. Hvis det blir innført unntak her, hvorfor skal ikke reiseliv eller andre næringer være de neste?

Kytsamfunnene prøver å bygge opp bosetning og verdiskaping jevnt utover året, og dette forslaget vil gå i motsatt retning når det gjelder det også.

SV er glad for at høyresiden viser hva slags arbeidsliv de ønsker, for da kan folk velge: frihet og trygghet for arbeidsfolk med oss – eller svekkede rettigheter med Fremskrittspartiet og resten av høyresiden.

Per Vidar Kjølmoen (A) [17:58:38]: Arbeiderpartiet har bidratt til å få 135 000 flere i arbeid, og vi skal få 150 000 flere i arbeid innen 2030. Vi kan ikke godta at folk står utenfor. Vi må ha et inkluderende arbeidsliv der det er lett å komme inn og lett å stå i arbeid. Det er sånn vi ruster Norge for framtiden, og da må vi ha et trygt og rettferdig arbeidsliv for alle, med faste, hele stillinger, skikkelige lønns- og pensjonsvilkår og et godt arbeidsmiljø der en trives på jobb.

Forslagsstiller Fremskrittspartiet er tydeligvis av en annen oppfatning. De vil ha et unntak i arbeidsmiljøloven, sånn at folk som jobber i sjømatindustrien, skal ha mindre beskyttelse enn f.eks. dem som jobber på kontor her i Oslo. Allerede i dag kan arbeidsgiver og arbeidstaker avtale 10 timers arbeidsdager i intensive perioder. I bedrifter med tariffavtaler er det mulig å lage avtaler med 12,5 timers arbeidsdager. Det er til og med mulig å søke Arbeidstilsynet om 13 timers arbeidsdager i en periode. Da er spørsmålet: Er det virkelig fleksibilitet i arbeidstid som er det viktigste grepet for å få flere arbeidstakere til å velge sjømatindustrien?

Skal liksom sjømatindustrien bli mer attraktiv hvis ansatte må jobbe mer enn 10, 11, 12 eller kanskje opp mot 13 timer i døgnet? Selvsagt ikke. Det er kanskje heller ikke det som teller mest for Fremskrittspartiet når det kommer til stykket. Nei, dette handler nok mer om bunnlinjen til arbeidsgiver, mens de som jobber i fileteringen, må ta regningen i form av mindre muligheter til å kunne kombinere jobb og livet ellers, f.eks. å hente egne unger i barnehagen. Sånn sett er dette en debatt vi har hatt før. Arbeiderpartiet vil ha en trygg og rettferdig velferdsstat. Vi sier nei til Høyres og Fremskrittspartiets usosiale kutt som tar tryggheten fra folk, og vi sier nei til at folk som jobber i sjømatindustrien, skal ha mindre trygghet og beskyttelse enn det som er normen i arbeidslivet ellers.

Som LO skriver i høringssvaret sitt:

«LO meiner dette forslaget vil innebære eit brot med både fiskeripolitiske mål, arbeidsmiljølovas formål, og vil føre til ytterlegare useriøsitet og fare for auka sosial dumping i fiskeindustrien.»

De går til og med så langt som å kalle forslaget både historieløst og uforståelig.

Det er til å forstå at fagbevegelsen bruker utestemme. Den norske modellen er bygget på tillit og samar-

beid mellom partene i arbeidslivet og myndighetene. I denne saken vil forslagsstillerne ikke bare svekke vernet for folk i sjømatindustrien, de gjør det også helt uten å involvere fagbevegelsen først. Det sier nok det meste om hva Fremskrittspartiet mener om den norske modellen.

Aleksander Stokkebo (H) [18:01:45]: Fiskeindustrien er sesongpreget. Tilgangen på råstoff er uforutsigbar, og man må være beredt til å ta imot fangst også på kveldstid og i helger. Samtidig vet vi at industrien opplever mangel på arbeidskraft, og at Støre-regjeringens innleieinnstramminger har gjort situasjonen verre. Det er derfor behov for å bedre tilgangen på arbeidskraft og kapasitet til nytte og glede for både arbeidsgiver og arbeidstaker. Derfor foreslår Høyre og Fremskrittspartiet å be regjeringen vurdere behovet for justeringer av arbeidstidsbestemmelsene.

Vi må også innom innleieinnstrammingerne, som har gjort det krevende – noen ganger umulig – for bedriftene å leie inn arbeidskraft. Det var et dårlig utredet forslag, og konsekvensene merker vi allerede. Tusenvis av fast ansatte har mistet jobben og blitt skjøvet ut i arbeidsledighet. Byråkrati og kostnader har eksplodert, og det er vanskeligere for næringslivet å få tak i folk. Det gjelder også i sjømatnæringen.

Denne fadese har Støre-regjeringen altså brukt mange titalls millioner kroner på. Samtidig går de største skurkene fri fordi Arbeidstilsynet ikke har nok kapasitet til å avdekke og slå ned på dem. Høyre vil ha en annen kurs. I stedet for å stramme inn mot hele næringslivet og hele sjømatnæringen og gjøre det vanskeligere for de seriøse vil vi prioritere kampen mot den faktiske arbeidslivskriminaliteten. Derfor foreslår vi at næringslivet igjen skal få leie inn arbeidskraft ved behov, i tråd med reglene som gjaldt fra 2019, slik at Arbeidstilsynet kan bruke ressursene sine bedre, slik at bedriftene kan bruke tiden på å skape verdier, og slik at flere kan komme i jobb.

Det er på tide å få fornuften tilbake i norsk arbeidslivspolitik. Innleiereglene er bare ett av mange eksempler på hvorfor vi trenger en ny regjering og et sterkt Høyre etter høstens valg. Med det tar jeg opp de forslagene Høyre har alene og sammen med andre.

Presidenten [18:04:17]: Representanten Aleksander Stokkebo har tatt opp de forslagene han refererte til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:04:38]: Det var et sterkt innlegg vi hørte nå. Vi skulle få fornuften tilbake, og vi skulle rette opp en fadese. Jeg må si at det som denne regjeringa, som Senterpartiet var en del av, har gjort på arbeidslivsområdet, er jeg veldig stolt av. Det var ingen fadese, det var fornuft. Det var i den beste norske tradisjonen, nemlig at de som arbeider i en bedrift,

skal være direkte ansatt i bedriften. At Høyre gjør seg til talsperson for en annen kultur i arbeidslivet, er viktig å få fram for folk, for det er jeg rimelig sikker på ikke har støtte sjøl i brede Høyre-kretser.

Det som har skjedd med innleiebestemmelsene, er at de har fungert meget bra. De har fungert meget bra fordi det har blitt mye ryddigere og bedre forhold. Det er ikke umulig i dag for fiskeforedlingsbedrifter å bruke bemanningsselskaper, men da må de ha tariffavtale med en fagforening som har innstillingsrett, eksempelvis NNN, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, og da må en altså ha et velorganisert arbeidsliv. Men hvis en ikke har en sånn tariffavtale, nei vel, da er mulighetene til bruk av bemanningsselskaper tatt bort, og det er bra.

Når det gjelder gjennomsnittsberegning av arbeidstid, er det sånn at det ikke er noe problem å ha mye lengre arbeidsdager, under forutsetning av at du har et godt organisert arbeidsliv på arbeidsplassen din. Det er i det hele tatt lagt opp til at vi skal ha en arbeidsmiljølov som er tilpasset den virkeligheten som vi har.

Høyre og Fremskrittspartiet snakker om at en skal justere arbeidstidsbestemmelsene – ganske interessant. De kommer aldri med konkrete forslag til hvordan det skal gjøres. Skal det være bare for fiskeindustrien? Skal det være for andre deler av næringslivet? Det er overskrifter som ikke er operasjonalisert i praktisk politikk.

Jeg tar innlegget til Stokkebø med den største ro. Jeg er stolt over hva vi har fått til. Det er ingen fadese, det er grundig utredet. Når det gjelder skurker i norsk arbeidsliv, tror jeg få regjeringer har gjort mer for å ta skurkene enn denne regjeringa, som Senterpartiet var en del av. Vi har ikke gjort nok, men det arbeidet fortsetter vi med, og vi er ikke tilhengere av skurker enten de bor her eller der i verden.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [18:07:54]: Det var interessant å høre på noen av innleggene her. Jeg vil vel si det sånn at det ikke er historieløst, men historiefornektelse fra dem som er imot å se på endringer. Det er nemlig slik at noen av innspillene, bl.a. fra NNN – Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund – sier at det er en bransje som allerede i dag sliter med rekruttering og tilgang til norsk arbeidskraft. Det har skjedd over flere tiår fordi næringen er blitt sesongbetont og norsk ungdom ikke kan gå i banken og ta opp huslån, for de har ikke fast arbeid hele året. Det er sesongarbeid. Den dagen man ikke lenger klarer å rekruttere utenlandsk arbeidskraft, står man i fare for at alle arbeidsplassene forsvinner fordi det er umulig å holde døren åpen på fiskebruket.

Vårt forslag sier ikke noe annet enn at man ber regjeringen komme tilbake, og så kan man jo se på hvilke

deler av sjømatnæringen og fiskerinæringen det egentlig er snakk om. I stort monn, i alle fall i nord, er det hvitfisknæringen. Det er hvitfisknæringen som sliter, og det er ikke bunnlinjen der som er tellende, men det er bunnlinjen for dem som kommer til Norge og skal jobbe. Det er dem bunnlinjen teller for. Det er dem som sitter og gjør seg opp en mening om den svake kronen og de høye prisstigningene vi har hatt i Norge, som gjør at de sitter igjen med mer penger i pengeboka når de har vært i Tyskland og jobbet i tre eller seks måneder, enn de gjør i Norge.

For å bøte på noe av dette har altså noen av dem som driver fiskerinæring i Norge, startet alternativ virksomhet, f.eks. innen entreprenørbransjen, som gjør at de som jobber på fiskebruket, kan snekre eller male når de ikke får lov til å jobbe flere timer der. Da er vi ute å kjøre. Det er det dette tar utgangspunkt i – ikke noe som helst annet.

Mange av dem står inne og sløyer fisk på fiskebrukene i dag, og det var noe som fiskeren gjorde selv for ti-tolv år siden. Da gikk de inn på kaia og sløyde fisken. Var det en annen arbeidstidsbestemmelse for dem der? Nei, det var det selvfølgelig ikke. Det var jo de selv som gjorde jobben. Nå er det bare noen andre som gjør den, men i utgangspunktet er det den samme jobben.

Det høres ut som folk tar skade av å jobbe mer enn sju og en halv times dag. Det er ikke sånn. Jeg har jobbet turnus hele mitt liv, men jeg har jobbet tolvtimersdager. Det er det mulig for andre mennesker også å gjøre. Det er det dette har som utgangspunkt. Den gjennomsnittsberegningen noen prater om, som man ikke fullfører alle setningene om, løser heller ikke problemet, for den betyr at man må jobbe kortere andre deler av sesongen for å få lov til å gjøre det sånn. Da blir to streker under svaret fortsatt for lite, og problemet blir større og større. Det er det som er realiteten i dag. Det har blitt et større og større problem å klare å rekruttere både norsk og utenlandsk arbeidskraft.

Presidenten [18:10:57]: Vil representanten ta opp forslaget?

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [18:10:58]: Jeg vil gjerne ta opp forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten [18:11:01]: Representanten Dagfinn Henrik Olsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Tonje Brenna [18:11:11]: Jeg er glad for at stortingsflertallet avviser forslaget om en særskilt arbeidstidsordning for de landbaserte fiskeri- og sjømatbedriftene. Jeg er rett og slett ikke enig med forslagsstillerne i at det å jobbe på en fiskebåt er direkte sammenlignbart med jobb i de landbaserte bedriftene som mot-

tar og behandler fangsten. Om bord på et fartøy både jobber og bor man på samme sted, mens de som jobber i en bedrift på land, skal reise hjem mellom arbeidsstedet og hjemmet og ellers kunne leve et liv ved siden av jobben.

Det er en grunn til at reglene om arbeidstid i arbeidsmiljøloven er som de er. De skal verne arbeidstakere mot uforsvarlige ordninger. Lange arbeidsdager med manglende tid til hvile er forbundet med økt risiko for både helseskader, helseplager og ulykker. Derfor er det nødvendig at det settes en grense for hvor lenge man kan jobbe, og at man sikres nødvendig hvile og fritid.

Så vil jeg si at dagens regler likevel gir en rekke muligheter til å ha lengre arbeidsdager i en periode mot lengre friperioder senere. Et viktig trekk ved den norske arbeidslivsmodellen er den muligheten for fleksibilitet som kan oppnås gjennom avtaler med de tillitsvalgte. Dette gjelder særlig arbeidstid. Gjennom tariffavtalene skapes en større balanse mellom arbeidsgivere og arbeidstakere. Det gjør det også mulig å inngå særskilte avtaler om lengre arbeidsdager i en periode. Det er også mulig å inngå avtaler med fagforeninger med innstillingsrett om omfattende unntak fra arbeidstidsreglene. Dette forutsetter at arbeidsgivere er villige til å inngå tariffavtaler.

Det er nettopp her magien i den norske modellen oppstår. Et godt organisert arbeidsliv gir et større rom for fleksibilitet og for å avtale seg imellom hvordan arbeidsdagen skal organiseres.

Det er påfallende hvordan Fremskrittspartiet og Høyre galant overser det følgende: Etter at innleiereglene ble strammet inn, og med de reglene vi har for arbeidstid i dag, har allikevel mer enn 145 000 flere kommet i jobb. Det å vite at man har en jobb å gå til også i morgen, betyr enormt mye for den enkelte. Det betyr lønn på konto, at man kan betale regningene sine, at man hører til i det samme arbeidsfellesskapet også i morgen, og at noen etterlyser en hvis man ikke møter opp. Det betyr å høre til et sted. Midlertidige ansettelser gjør det vanskeligere å vite hvor man hører til i morgen. De gjør det vanskeligere å vite om man får lån i banken, og de gjør det vanskeligere å vite om man har trygghet for morgendagen.

Arbeiderpartiet vil alltid prioritere at folk skal ha trygghet for morgendagen, når det gjelder både arbeidsplassen deres og livet for øvrig.

Presidenten [18:14:05]: Det blir replikkordskifte.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [18:14:17]: Jeg skal ikke spørre om det jeg egentlig tenkte – om man visste hvordan arbeidstiden var på en fiskebåt, om det var slik at man trodde at alle som jobber på en fiskebåt, var borte fra familien sin over flere måneder, for det er faktisk ikke slik.

Det jeg egentlig skal spørre om, er: Når man er så bastant og avviser dette og mener at dette vil ødelegge rekrutteringen, regner jeg med at statsråden kanskje også har gjort seg opp en mening om og har en oppskrift på hvordan man skal klare å rekruttere flere nordmenn til denne typen jobb, som man ikke har klart over de siste tre tiår?

Statsråd Tonje Brenna [18:14:46]: Man kan f.eks. gjøre enda mer av den viktige jobben NNN – Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund – gjør, nemlig å organisere folk som jobber i denne bransjen. Dette er en bransje som har høyere tariffdekning enn det norske arbeidslivet for øvrig. 64 pst. av dem som jobber i denne bransjen, er organisert – også på tross av, kanskje, at tre fjerdedeler av dem er utenlandske arbeidstakere. Det betyr at potensialet for å avtale seg til fleksibilitet er enormt, og det er måten vi gjør det på i dette landet. Vi inngår avtaler mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Vi skaffer oss fleksibilitet til å løse oppgavene på den måten som er aller best på den enkelte arbeidsplass, samtidig som vi tar vare på tryggheten til den enkelte arbeidstaker.

Jeg synes det er påfallende hvordan det i arbeidslivspolitikken til Fremskrittspartiet alltid brukes som et argument at man skal redusere den enkelte arbeidstakers trygghet av hensyn til noe annet. Det er fullt mulig å jobbe med rekruttering og samtidig sørge for at folk har trygghet på arbeidsplassen sin, og det er fullt mulig å ta andre grep for å få fleksibilitet, f.eks. inngå tariffavtaler og øke organisasjonsgraden.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [18:15:49]: Realiteten er at norsk fiskerinæring ikke hadde vært mulig å drive – i hvert fall ikke innenfor hvitfisk – hvis det ikke var for de 5 000–6 000 utenlandske arbeiderne som kommer til Norge i løpet av vintersesongen, dersom man får dem. De siste to–fire årene har man faktisk slitt med å finne dem.

Det er interessant når man hevder at NNN driver god rekruttering og i så måte lykkes med det, men da stiller jeg meg spørsmålet: Hvorfor har man da ikke lyktes på Værøy, på Røst, i Lødingen, på Myre, oppover finnmarkskysten, med faktisk å få bosatte nordmenn til å jobbe? Realiteten er at det er sesongarbeid, som gjør at man ikke kan gå i banken og ta opp et lån, eller stifte familie i disse kommunene.

Statsråd Tonje Brenna [18:16:36]: Hvis en skulle fulgt dette resonnementet fullt ut, ville logikken tilsi at alle bransjer som i dag sliter med mangel på arbeidskraft, også skal få unntak fra bestemmelsene om arbeidstid i arbeidsmiljøloven. Jeg tror ikke jeg kommer

på en eneste bransje som per nå vil oppgi at de er overbemannet. Bedriftene skriker etter arbeidskraft.

Det er egentlig det som er avslørende i dette replikkordskiftet og i denne saken, for nå er det altså mangelen på arbeidskraft som er begrunnelsen for å svekke arbeidstakernes rettigheter. Jeg mener at det å sørge for høy organisasjonsgrad, et godt organisert og trygt arbeidsliv er den aller beste måten å vise fram at en bransje er god å jobbe innenfor på, og også det som kan overbevise f.eks. unge norske mennesker om at de har lyst til å gå inn i denne bransjen.

Mangel på arbeidskraft er ikke et argument for å svekke den enkeltes verken stillingsvern eller rett til å ha hvile mellom vaktene. Tvert imot, et trygt arbeidsliv er et arbeidsliv det er lettere å rekruttere til enn et uttrykt.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [18:17:35]: Jeg synes statsråden drar det vel langt når man signaliserer at dette dreier seg om hele arbeidslivet, for det gjør det ikke. Det dreier seg om dette fenomenet, hvor man faktisk må importere denne arbeidskraften inn til Norge. Da er det slik at man sliter fordi vi plutselig har blitt et dyrt land å reise til, og kronen er svak. Det er det dette dreier seg om, det å finne avbøtende tiltak som gjør at industrien går rundt, og at fiskeren har en plass de kan få levert fisken. Hva tenker statsråden rundt den situasjonen, hvis fiskeren ikke lenger har et fiskebruk å levere til?

Statsråd Tonje Brenna [18:18:14]: Jeg er opptatt av at vi skal kunne både fange fisken, foredle den og spise den i dette landet, og nettopp derfor er jeg opptatt av at dette må være en bransje hvor folk har lyst til å jobbe.

Det er ganske mange bransjer som er avhengig av utenlandsk arbeidskraft. Helse og omsorg er det, hotell- og restaurantvirksomhet har i stor grad utenlandsk arbeidskraft, landbruket bruker en del sesongarbeid, servering, vakthold – vi kan ramse opp mange bransjer som går rundt på grunn av innvandrerne våre som deltar i de bransjene. Det er ikke et argument for å gjøre det mindre trygt å jobbe i de bransjene. Tvert imot er jeg helt overbevist om at skal man overbevise norsk ungdom om at de skal gå inn i de bransjene hvor vi trenger flere av dem som arbeidstakere, må vi også vise fram at dette er trygge bransjer, trygge jobber, et sted vi tar vare på dem, et sted hvor man har karrieremuligheter, et sted hvor man kan bruke arbeidslivet sitt innenfor gode rammer. Den motsetningen i å få flere inn i disse bransjene og behovet for å svekke den enkelte arbeidstakers stillingsvern er rett og slett et premiss jeg ikke mener er relevant for denne debatten.

Presidenten [18:19:15]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Irene Ojala (PF) [18:19:35]: Det er nok ikke mange i denne salen som har erfaring fra jobb på fiskebruk, men det har jeg. Det å jobbe i fiskeindustrien er en del av min yrkeserfaring. I flere år jobbet jeg på filetfabrikk. Der hadde vi dager med hvitfiskproduksjon fra halv sju om morgenen til klokken halv fire. Da loddene seg inn i fjorden, var de avhengig av at vi jobbet dobbelt skift og jobbet til klokken elleve om kvelden for å få jobben gjort. Vi var glade i penger, og vi var unge, men vi fikk høre fra andre som jobbet der: Kom dere ut, få dere en utdanning. Her er ikke noe sted å være. Det er kaldt på føttene, det er kaldt på fingrene, gjør noe annet.

Fiskeindustrien er full av paradokser. Det heter seg at industrien skal skape og sikre distriktsarbeidsplasser, men hvor mange i denne salen vil sende ungene sine oppover til finnmarkskysten eller nordlandskysten for å jobbe i fiskeindustrien? Bare rekk opp hånden, så skal jeg se. Det blir lett å telle, for jeg tror ikke det er en eneste hånd som kommer opp. Jeg har sagt selv i denne salen at vi er nødt til å ta vare på folk på kysten. Spør vi kystfolket selv, sier de: Reis ut og ta dere en utdanning. Det gjør de fortsatt. Fiskeindustrien er altså ikke førstevalget for vår egen ungdom på kysten. Hvem skal da jobbe i industrien? Jo, vi henter utlendinger til fiskeværene. På noen arbeidsplasser er det faktisk ikke folk som snakker norsk i det hele tatt. Det er viktig at vi tar vare på den utenlandske arbeidskraften vi har, for uten dem hadde vi faktisk ikke fått gjort noe i industrien på kysten.

Dagfinn Henrik Olsen har rett i at vi er nødt til å gjøre grep for å få norsk ungdom til å satse på en karriere i fiskeindustrien, men veien Fremskrittspartiet og Høyre velger, er ikke bærekraftig for ungdommen. I innstillingen vi nå behandler, foreslår man det motsatte av å gjøre fiskeindustrien til en mer attraktiv arbeidsplass. Det er ingen blant norsk ungdom som frivillig vil jobbe sånn, så lenge som man sier, for å tjene mer penger.

Jeg er altså en erfaren fiskearbeider. Pasientfokus vil i dag framheve unntaket i arbeidsmiljøloven, som gjør at sjømatbedrifter kan gjøre avtaler om å utvide antall arbeidstimer betydelig i sesongtoppene. Det får vi forholde oss til. Endringer i arbeidstidsbestemmelsene er det motsatte av det vi trenger for å gjøre fiskeindustrien til en attraktiv arbeidsplass for egen ungdom. Derfor stemmer Pasientfokus imot mindretallsforslagene i innstillingen. Jeg gjør det ikke fordi jeg skal være tverr, men fordi jeg har erfaring. Jeg vet hva det vil si å stå der i timevis og jobbe hardt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:22:28]: Representanten Dagfinn Henrik Olsen fra Fremskrittspartiet stilte et veldig viktig spørsmål: Hva må til i fiskeforedlingen for at en skal kunne rekruttere flere mennesker som bor i Norge? Det har vært en diskusjon her i denne salen så

lenge jeg har vært her, i 24 år. Det er virkelig et tankekors at vi – selv om de fleste oppfatter virkeligheten som at Norge uten fiskeforedling ikke er Norge – er i den situasjonen at det å foredle fisk ikke er blitt gjort attraktivt for norsk ungdom. Det er akkurat det samme i primærnæringene. Det er altså slik at i de to grønneste næringene vi har, i de næringene som foredler de fornybare naturressursene, er lønns- og arbeidsvilkårene for dem som jobber der, enten som selvstendige eller som ansatte, så svake at en har gjort seg avhengig av arbeidsfolk som kommer fra andre land, land med enda dårligere lønns- og arbeidsvilkår.

Så det som representanten Olsen tok opp, er utrolig viktig. Jeg hadde håpet veldig på at det kunne blitt et større forlik her i salen, hvor ulike partier kunne bli enige om at lønns- og arbeidsvilkårene i næringen må bedres, men at forutsetningen for å bedre det er at lønnsomheten i fiskeforedlingen må bedres. Jeg var sjøl med på å få endret lønnsomheten i skipsfartsvirksomheten gjennom rederibeskatningen, som jeg er veldig stolt av fordi det førte til en aktivitet, og det førte til en oppblomstring der, for det ble mer lønnsomt, og dermed ble det også tryggere lønns- og arbeidsvilkår for dem som jobber der.

Jeg har hele tiden hatt et problem i min tid her i Stortinget, nemlig at vi har hatt næringsnøytralitet som det bærende prinsippet. En skulle ikke ha rammebetingelser som var særlig gunstige for de næringene som slet, og det fører sjølsagt til at fiskeforedlinger blant dem som fortsatt har en veldig svak posisjon. Ikke minst er dette til de grader trist når en nå reiser langs kysten og opplever det ene store fiskerisamfunnet og fiskerikommunen etter den andre, hvor hele samfunnet står og vakler. Havøysund i Måsøy kommune er ett eksempel, hvor det virkelig er så mye fisk at det bugner, men hvor det nesten ikke er folk som er fast ansatt i virksomheten. Det fører til at vi ikke bygger samfunn.

Så det spørsmålet som representanten Olsen kom med, er et betimelig spørsmål, og jeg hadde håpet på at en kunne gått sammen – de som ønsker et velorganisert arbeidsliv, og de som ønsker bedre lønnsomhet i fiskeforedlingsindustrien.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [18:25:46]: Jeg sa det i stad, det er ikke bare historieløst, men kunnskapsløst å avvise denne debatten. Som jeg prøvde å synliggjøre i spørsmålsrunden med statsråden, er det faktisk slik at det er mange fiskebåter hvor du går ut på sjøen og kommer i land sent på kvelden, men du går ut på natt/morgen, kommer i land sent på kvelden og er i lag med familien og dine barn. Det er ikke slik at du er borte i flere måneder. Ja, undertegnede har vært tre måneder på Øst-Grønland på rekefiske, men jeg har også drevet

eget garnfiske og dratt hjem på ettermiddagen. Så det er fullt mulig å gjøre det. Dette dreier seg ikke om å rasere arbeidslinja, det dreier seg om å løse et problem som i dag er i næringen.

Det er heller ikke slik at man kan sammenligne seg med andre næringer, som helsetjenester og vakttenester etc., som også har innleie. Det er ikke sesongbetont. Syke er vi hele året, absolutt hele året. Vakttenester har vi hver dag hele året. Dette dreier seg om noen av aktørene og segmentene innenfor fiskerinæringen og sjømatnæringen, som er sesongbetonte. Det er det dette prøver å løfte.

Jeg er helt enig med Irene Ojala i at det ikke er en ønskesituasjon. Ønskesituasjonen er at vi klarer å videreforedle fisk langsetter kysten i samfunnene her, som gjør at man kan få helårs arbeidsplasser. Det har vi svært få steder i Norge i dag, og i nord veldig få. Det er stort sett fisk inn på kaia og ut på traileren og ut på kontinentet – det er stort sett det det dreier seg om, iallfall i hvitfisknæringen. Det problemet løser vi ikke med de arbeidstidsbestemmelsene som noen skisserer at vi kan bruke, for det er fortsatt for lite igjen på bunnlinja til dem som skal komme og hjelpe oss med å holde næringen i gang, slik at det ikke stopper helt opp.

Irene Ojala (PF) [18:27:58]: Jeg har bare en kort merknad.

Å gjøre noe med arbeidstiden, som er ønsket her, er ikke noen god løsning, men vi er nødt til å ta grep for å få norsk ungdom til å satse på en karriere i fiskeindustrien. Det er ingen kvikkfiks. Mye handler om å skape helårige arbeidsplasser. Da må det jobbes på flere fronter, bl.a. handelspolitisk, med å få ned tollsatsene på bearbejdede produkter. Hvis vi klarer å få til helårs arbeidsplasser på kysten, er vi kommet betraktelig lenger – og det er en mye bedre løsning.

Presidenten [18:28:33]: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:28:49]: Bare en kort kommentar til helårs arbeidsplasser: Da trålerne fikk unntak fra deltakerloven, var det nettopp fordi det skulle medvirke til flere helårs arbeidsplasser. Det har vært en gjentakende sak her i Stortinget at leveringsplikten skulle opprettholdes, men det har ikke vært nødvendig støtte fra de partiene som er nært knyttet til trålernæringen, til å sikre leveringsforpliktelsene.

Punkt to – til dette med sesongarbeidsplasser: Jeg skulle gjerne se den representant eller det parti som greide å drive fiskerisektoren uten sesongarbeidsplasser. Det er omtrent likedan som å prøve å gjennomføre korndyrking eller jordbærdyrking uten sesongarbeids-

plasser. Det er en del av virkeligheten. Vi må dermed organisere samfunnet sånn at en kan ha noe annet å kombinere det med, for det er en del av det som tross alt er kjernen i hele næringslivet.

Presidenten [18:28:59]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Det ringes til votering.

Votering

Statsråd Tonje Brenna overbrakte 31 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten [18:41:56]: Stortinget går til votering og starter med sakene nr. 12–20 fra tirsdag 8. april, dagsorden nr. 67.

Votering i sak nr. 12, debattert 8. april 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Dyrevelferd (Innst. 200 S (2024–2025), jf. Meld. St. 8 (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram 49 forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 3, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 4 og 5, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 6, fra Lene Westgaard-Halle på vegne av Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 7–30, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 31–40, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 41, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 42 og 43, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 44–46, fra Geir Jørgensen på vegne av Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 47, fra Alfred Jens Bjørlo på vegne av Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 48 og 49, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslag nr. 48, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift om hold av svin slik at kravet til areal ved gruppehold av slaktegris økes med minimum 50 pst. etter en overgangstid på to år.»

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 97 mot 3 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 49, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til endring av dyrehelsepersonelloven som sikrer at:

- a. dyrepleiernes arbeidsoppgaver defineres og reguleres i tråd med deres utdanning og kompetanse
- b. det legges til rette for spesialisering og sertifisering for dyrepleiere, for eksempel etter modell fra Sverige
- c. veterinærmedisinske oppgaver skal utføres av kvalifisert personell, inkludert dyrepleiere.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 91 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.38)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 47, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette et dyretilsyn under et næringsnøytralt departement.»

Votering:

Forslaget fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.54)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 44–46, fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 44 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan sikre at verdikjeden for mat, og spesielt dagligvarekjedene, kan bidra til å finansiere nødvendige dyrevelferdstiltak i landbruket, som løsdriftskravet for storfe og arealkrav for gris, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for å redusere kullstørrelse på gris til et nivå der purka og bonnden kan ta vare på alle grisunger.»

Forslag nr. 46 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et krav om at alle griser skal ha tilgang til uteareal.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.11)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 42 og 43, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre tilskudd til tiltak som gir økt samvær mellom morkua og kalven i melkeproduksjon.»

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forby salg av produksjonsfisk.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 90 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 41, fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen forby kunstig inseminering og sædtapping av kalkun.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.44)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 31–40, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift om hold av storfe slik at båskyr får krav på daglig mosjon, med virkning fra 2026.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke beitetilskuddet og premiere melk og kjøtt fra grasføra produksjon.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre et beitetilskudd for gris.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redusere kravet til dyretetthet i løsdriftssystemer for høns til maksimalt seks dyr per m².»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere dødelighet som parameter i trafikklyssystemet i havbruksnæringen ved å innføre et krav om at dødelighet over 5 pst. skal utløse et krav om redusert produksjon, tilsvarende «rødt lys» i dagens trafikklyssystem.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forby lusebehandling som går negativt ut over fiskens velferd.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et forbud mot rensefisk i fiskeoppdrett gjeldende fra senest 1. januar 2028.»

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med den kommende havbruksmeldingen innføre et forbud mot bruk av rensefisk.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med den kommende havbruksmeldingen innføre et forbud mot termisk avlusing.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en forskrift om hold av katt.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.01)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 7–12, 14–16 og 18–30, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen premiere satsing på dyrevelferd ut over minstekravene i lovverket i jordbruksavtalen.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift om hold av storfe så snart som mulig, slik at forskriften stiller krav om mosjon for båsdyr utenom beitesesong.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest endre forskrift om hold av storfe slik at det stilles krav om bekvem liggeplass for alle okser og hann dyr, tilsvarende kravet som gjelder for kyr under § 22 Oppstalling andre ledd.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest endre forskrift om hold av storfe, slik at det stilles krav om utemuligheter for okser i form av luftegård eller lignende.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå forskrift om velferd for hest og gjøre endringer som regulerer eller forbyr avliving av friske unge travhester.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest endre forskrift om hold av svin, hhv. § 25 og § 26, slik at arealkravet for svin økes med 50 pst. ved nybygg eller større endringer i eksisterende bygningsmasse i tråd med faglige anbefalinger.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette en sluttdato for kirurgisk kastrering av gris og fremme forslag om å oppheve § 10 bokstav c i forskrift om hold av svin.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift om hold av svin slik at minstekravet til areal i fødebin ger settes til 10 m².»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fastsette en sluttdato for hold av høns i bur.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest endre forskrift om hold av høns og kalkun § 35 a *Dyretetthet* slik at maksimal tillatt tetthet settes til 30 kg/m² i alle paragrafens ledd.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om en sluttdato for tåklipping i slaktekylling produksjon.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest endre forskrift om hold av høns og kalkun § 25 *Krav til løsd riftssystemer* slik at det stilles krav til at alle nybygg av hus til verpehøns skal bygges med en verandaløs ning eller lignende.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et forbud mot rutinemessig avliving av nyklekkede hanekyl linger.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest endre forskrift om hold av høns og kalkun § 36 *Dyretetthet og klima* slik at kravene til dyretetthet reduseres, og at det innføres krav til vinduer i nybygg for hold av kalkun til kjøttproduksjon.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot innførsel og omsetning av pelsprodukter som stammer fra dyrehold hvor dyrene eller deres avkom utelukkende eller primært holdes for utnyttelse av pelsen, når slik innførsel eller omsetning skjer som del av næringsvirksomhet.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere funksjonskrav i ny forskrift om avl av hund.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre obligatorisk ID-merking og registrering gjeldende for hunder.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at ny forskrift om hundeavl inneholder krav om at estimerte avlsverdier for egenskaper (for eksempel med tanke på sykdommer og fysiske funksjoner) brukes både i valg av avlsdyr og som informasjon til valpekjøper. Det bør også settes klare funksjonskrav i forskriften, for eksempel om at hunder som ikke kan puste normalt på grunn av anatomiske utfordringer, ikke skal brukes i avl.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med innføringen av obligatorisk ID-merking for hund, sikre at alle hunder registreres i samme register.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre obligatorisk ID-merking og registrering gjeldende for katter.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2026 foreslå økt bevilgning til Mattilsynet for å sikre at det gjennomføres flere tilsyn.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på en hensiktsmessig måte innføre strengere regelverk for brannvern i landbruket, bl.a. krav om at dyr skal kunne evakueres, eller krav om installasjon av sprinkleranlegg. Regelverket bør gjelde for alle husrom der det holdes dyr.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 80 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.20)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 17, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fastsette en sluttdato for bruken av hurtigvoksende kyllinghybrider.»

Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 70 mot 29 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.37)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4 og 5, fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å sørge for at Mattilsynet gjennomfører risikobaserte revisjoner med utgangspunkt i forskrift om risikostyring og internkontroll.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å sørge for at det etableres tydelige føringer for at Mattilsynet skal rapportere måloppnåelse og resultater av risikobaserte revisjoner.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 67 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.53)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til opprettelse av et norsk 3R-senter med fast ansatte for å styrke arbeidet med å finne alternativer til bruk av forsøksdyr i Norge.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 69 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.46.10)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en merkeordning for dyrevelferd, herunder vurdere en modell tilsvarende den danske, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering av dette.»

Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 60 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.46.27)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å øke strafferammen for grove brudd på dyrevelferdsloven samt å øke bøtesatsene for grovt uaktomme brudd på dyrevelferdsloven.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at dyreeiere som ikke etterkommer pålegg fra Mattilsynet etter alvorlige og gjentatte brudd på dyrevelferdsloven, lettere fratas retten til å drive med husdyrhold.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 59 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.46.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 13, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest gjennomgå og endre forskrift om hold av svin for å øke dyrevelferden i svinenæringen, med formål om å innføre økt krav til areal og krav til mykt underlag og bedre miljøberikelse og stille strengere krav til dyrevelferd ved oppgraderinger av driftsbygninger eller ved nybygg.»

Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble vedtatt med 80 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.47.10)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

I

Stortinget ber regjeringen endre totalareal i fødebinger for svin slik at det fastsettes til minst 7,5 m² for nybygg.

II

Stortinget ber regjeringen avvike unntakene om fiksering av svin og avslutte bruken av fiksering senest innen utgangen av 2027.

III

Stortinget ber regjeringen innføre krav om naturlig lys i eksisterende fjørfeffjøs og alle nye fjørfeffjøs. I eksisterende fjørfeffjøs kan LED-lys med dagslysspekter erstatte naturlig lys.

Presidenten: Det votes over II.

Senterpartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 80 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.47.31)

Presidenten: Det votes over I og III.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Videre var innstilt:

IV

Meld. St. 8 (2024–2025) – Dyrevelferd – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 13, debattert 8. april 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantane Mímir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å ta vare på villgeitene (Innst. 192 S (2024–2025), jf. Dokument 8:95 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Sveinung Stensland satt fram ett forslag på vegne av Høyre, Sosialistisk

Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa ta initiativ til at Mattilsynet, i staden for å avvike heile villgeitflokkene innan fristen som no er sett, arbeider vidare for å finne løysingar som sikrar dyrevelferda til Kvistgeitene og tar vare på genressursane i vidare husdyrhald.»

Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble vedtatt med 54 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.48.41)

Presidenten: Som følge av forrige votering, hvor forslaget ble vedtatt, bortfaller votering over innstillingens tilråding.

Votering i sak nr. 14, debattert 8. april 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Sylvi Listhaug, Roy Steffensen, Terje Halleland, Tor André Johnsen, Bård Hoksrud og Frank Edvard Sve om at løsdriftskravet i melke- og storfeproduksjon kun skal gjelde nybygg (Innst. 207 S (2024–2025), jf. Dokument 8:37 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslag nr. 2, fra Geir Jørgensen på vegne av Rødt
- Det votes over forslag nr. 2, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2025 opprette en støtteordning for nødvendige investeringer for å nå løsdriftskravet for små og mellomstore bruk.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Rødt ble med 94 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.49.19)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre kravet til løsdriftsfjøs i melke- og storfeproduksjon slik at det kun skal gjelde ved nybygg.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 88 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.49.34)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:37 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Sylvi Listhaug, Roy Steffensen, Terje Halleland, Tor André Johnsen, Bård Hoksrud og Frank Edvard Sve om at løsdriftskravet i melke- og storfeproduksjon kun skal gjelde nybygg – vedtas ikke.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 85 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.50.09)

Votering i sak nr. 15, debattert 8. april 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om norsk tilslutning til FNs erklæring om rettighetene til bønder og andre arbeidsfolk i bygder (UNDROP) (Innst. 104 S (2024–2025), jf. Dokument 8:12 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Geir Jørgensen på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 2, fra Geir Jørgensen på vegne av Rødt
- Det votes over forslag nr. 2, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en offisiell norsk oversettelse av FNs erklæring om rettighetene til bønder og andre arbeidsfolk i bygder (UNDROP).»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 88 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.50.45)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilslutte Norge til FNs erklæring om rettighetene til bønder og andre arbeidsfolk i bygder (UNDROP).»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 86 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.51.02)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:12 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om norsk tilslutning til FNs erklæring om rettighetene til bønder og andre arbeidsfolk i bygder (UNDROP) – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 16, debattert 8. april 2025

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i sivilbeskyttelsesloven (sivil arbeidskraftberedskap) (Innst. 199 L (2024–2025), jf. Prop. 11 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram ti forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Ingunn Foss på vegne av Høyre
- forslagene nr. 3–7, fra Ingvild Wettrhus Thorsvik på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslagene nr. 8 og 9, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 10, fra Ingvild Wettrhus Thorsvik på vegne av Venstre

Det votes over forslag nr. 10, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Sivilbeskyttelsesloven § 28 h skal lyde:

§ 28 h *Opplysningsplikt*

Enkeltpersoner, virksomheter og offentlige organer *kan pålegges* å gi opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av vedtak etter dette kapittelet, *uten hinder av taushetsplikt dersom opplysningene er nødvendige for å oppnå formålet i § 28 a*. Dette gjelder ikke opplysninger som nevnt i straf-

feprosessloven § 119 første ledd og tvisteloven § 22-5 første ledd.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 80 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.52.24)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 8 og 9, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 8 lyder:

«Sivilbeskyttelsesloven § 28 c nytt annet ledd skal lyde:

Før iverksettelse av forskriften skal partene i arbeidslivet konsulteres så langt det er mulig.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Sivilbeskyttelsesloven § 28 d nytt tredje ledd skal lyde:

Før iverksettelse av forskriften skal partene i arbeidslivet konsulteres så langt det er mulig.»

Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.52.50)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3–7, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide nye forslag til endringer i sivilbeskyttelsesloven og komme tilbake til Stortinget med sak om dette. Forslagene skal sikre Stortinget en større grad av kontroll over regjeringens bruk av fullmaktene. Forslagene skal utarbeides i dialog med partene i arbeidslivet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Sivilbeskyttelsesloven ny § 28 a skal lyde:
§ 28 a *Når fullmaktsbestemmelsene i dette kapitlet gjelder*

Når riket er i krig, krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare og det foreligger fare ved opphold, kan Kongen i statsråd beslutte at §§ 28 c til 28 f får anvendelse for å trygge rikets sikkerhet, den offentlige orden, folkehelsen eller landets forsyninger, å fremme og trygge militære tiltak eller tiltak til vern om sivilbefolkning og eiendom eller å utnytte landets ressurser til å fremme disse formålene.

Fullmaktene i §§ 28 c til 28 f kommer bare til anvendelse dersom formålet ikke kan ivaretas gjennom lovbehandling i Stortinget.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Sivilbeskyttelsesloven ny § 28 b skal lyde:

§ 28 b *Grunnleggende krav til vedtak omsivil arbeidskraftberedskap*

Forskrifter gitt i medhold av dette kapitlet skal være nødvendige for å oppnå formål angitt i § 28 a, og de skal være forholdsmessige. De skal blant annet begrenses til de virksomhetene, bransjene, etatene og områdene der det trengs. Forskriftene kan bare gjelde for inntil seks måneder om gangen.

Nødvendighets- og forholdsmessighetskravet gjelder tilsvarende for enkeltvedtak fattet med hjemmel i forskrifter som nevnt i første ledd. Plikter som pålegges i enkeltvedtakene, faller bort når forskriften slutter å gjelde, med mindre noe annet er fastsatt i forskriften.

Forskrifter som nevnt i første ledd skal umiddelbart meddeles Stortinget. Er Stortinget ikke samlet når forskriftene gis, skal det øyeblikkelig sammenkalles. Forskriftene kan oppheves av Kongen eller Stortinget. Såfremt forskriftene ikke er opphevet innen 30 dager etter at de er meddelt Stortinget, skal de snarest mulig legges frem som lovforslag.

Forskriftene kan ikke fravike regler i Grunnloven. Innskrenkning av rettigheter kan bare gjøres så langt det er forenlig med Grunnloven og menneskerettsloven.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Sivilbeskyttelsesloven § 28 e første ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om at myndige personer mellom 18 og 72 år pålegges å fortsette i eller etablere et arbeidsforhold (arbeidsplikt). Før iverksettelse av pålegg skal det vurderes om formålet i § 28 a kan oppnås gjennom frivillig medvirkning fra personer og virksomheter som omfattes av pålegget. Arbeidsplikt kan bare pålegges norske statsborgere og andre som har tilknytning til Norge. Personer som er eller har vært statsborgere av et land Norge er i krig med, kan ikke pålegges arbeidsplikt. Tilsvarende kan arbeidsplikt ikke pålegges stortingsrepresentanter eller dommere. Øvrige personer tilknyttet Stortinget eller domstolene, og som disse statsmakterne anser som nødvendige for en mest mulig normal funksjon, kan heller ikke pålegges arbeidsplikt.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Sivilbeskyttelsesloven § 28 g tredje og fjerde ledd skal lyde:

For å gjennomføre forhåndsutpekingen, tilrettelegge for arbeidsplikt eller gjennomføre øvelser kan personer pålegges å melde seg til registrering ved personlig fremmøte, og ved behov å gjennomføre nødvendige prøver og undersøkelser, herunder helseundersøkelser. *Ved forhåndsutpeking av personer skal partene i arbeidslivet involveres, og det skal legges vekt på om formålet etter § 28 a kan oppnås gjennom frivillig medvirkning fra personer og virksomheter.*

Kongen kan ved fare ved opphold gi forskrift om gjennomføringen av forberedelser etter denne paragrafen, blant annet om hvem som kan forhåndsutpeke, om saksbehandlingen, om føring av oversikter over tilgjengelig arbeidskraft og forhåndsutpekt personell og om gjennomføring av øvelser og godtgjøring. I forskriften kan forhåndsutpekte personer pålegges begrensede plikter for å ivareta rollen som forhåndsutpekt, blant annet å møte opp på et bestemt sted ved krigsutbrudd.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 80 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.53.08)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Høyre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for hvordan fullmaktshjemmelen om arbeidsplikt i sivilbeskyttelsesloven skal tas i bruk, med formål om å belyse hvordan mobilisering av sivile skal skje i en krig eller krise. Planen bør utarbeides i samråd med partene i arbeidslivet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Sivilbeskyttelsesloven § 28 j første og andre ledd skal lyde:

Enhver som lider tap eller ulempe som følge av vedtak gitt i medhold av dette kapittelet, har så langt som mulig krav på rimelig erstatning og kompensasjon.

Kongen kan gi forskrift om erstatning og kompensasjon etter første ledd.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre ble med 69 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.53.27)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i sivilbeskyttelsesloven (sivil arbeidskraftberedskap)

I

I lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Siviltforsvaret gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om sivil beskyttelse og beredskap (sivilbeskyttelsesloven)

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Formål*

Lovens formål er å beskytte liv, helse, miljø, materielle verdier og kritisk infrastruktur og å tilrettelegge for bruk av det sivile samfunnets samlede ressurser ved bruk av ikke-militær makt når riket er i krig, når krig truer, når rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare, og ved uønskede hendelser i fredstid.

I § 2 skal andre ledd lyde:

Med unntak av kapittel VII A gjelder ikke loven for virksomhet i sjøområder i forbindelse med undersøkelser etter, utvinning og utnyttelse av naturforekomster på havbunnen eller i dens undergrunn i indre norsk farvann, norsk sjøterritorium og den del av kontinentalsokkelen som er undergitt norsk statshøyhet.

I § 3 skal ny bokstav g lyde:

g. Arbeids- og tjenesteforhold: arbeids- eller tjenesteavtaler mot vederlag eller arbeidsforhold etablert gjennom pålegg om arbeidsplikt etter § 28 e der arbeidstaker eller tjenesteyter er en fysisk person.

I § 17 skal første ledd lyde:

Når riket er i krig, krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare, kan Kongen beslutte evakuering av befolkningen.

Nytt kapittel VII A skal lyde:

Kapittel VII A. Sivil arbeidskraftberedskap

§ 28 a *Når fullmaktsbestemmelsene i dette kapittelet gjelder*

Når riket er i krig, krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare, kan Kongen i statsråd beslutte at §§ 28 c til 28 f får anvendelse for å trygge rikets sikkerhet, den offentlige orden, folkehelsen eller landets

forsyninger, å fremme og trygge militære tiltak eller tiltak til vern om sivilbefolkning og eiendom eller å utnytte landets ressurser til å fremme disse formålene.

§ 28 b Grunnleggende krav til vedtak om sivil arbeidskraftberedskap

Forskrifter etter §§ 28 c til 28 f skal være nødvendige for å oppnå formål angitt i § 28 a, og de skal være forholdsmessige. De skal blant annet begrenses til de virksomhetene, bransjene, etatene og områdene der det trengs. Forskriftene kan bare gjelde for inntil seks måneder om gangen.

Nødvendighets- og forholdsmessighetskravet gjelder tilsvarende for enkeltvedtak fattet med hjemmel i forskrifter som nevnt i første ledd. Plikter som pålegges i enkeltvedtakene, faller bort når forskriften slutter å gjelde, med mindre noe annet er fastsatt i forskriften.

Forskrifter etter §§ 28 c til 28 f skal forelegges partene i arbeidslivet for uttalelse før de vedtas, med mindre det er åpenbart unødvendig eller vil medføre en uforsvarlig forsinkelse. Forskriftene skal meddeles Stortinget snarest mulig etter at de er vedtatt.

§ 28 c Regulering av adgangen til å etablere og avslutte arbeids- og tjenesteforhold

Kongen kan gi forskrift om adgangen til å etablere og avslutte arbeids- og tjenesteforhold, blant annet krav om tillatelse fra offentlige myndigheter. Forskriften kan fravike bestemmelser i annen lovgivning og privat regulering.

§ 28 d Regulering av arbeids- og tjenesteforhold

Kongen kan gi forskrift som utfyller, supplerer eller fraviker offentlig og privat regulering av arbeids- og tjenesteforhold. Forskriften kan blant annet fravike offentlig, kollektiv eller individuell regulering av arbeidstid, helse, miljø og sikkerhet og retten til ferie og permisjon og gi regler om stans av forestående eller pågående arbeidskamp. Forskriften kan også fastsette unntak fra kvalifikasjons- og sikkerhetskrav.

Forskriften skal så langt som mulig ivareta arbeidsmiljøet og sikkerheten i virksomheten og sikre arbeidstakernes fysiske og psykiske helse og velferd.

§ 28 e Pålegg om arbeidsplikt

Kongen kan gi forskrift om at myndige personer mellom 18 og 72 år pålegges å fortsette i eller etablere et arbeidsforhold (arbeidsplikt). Arbeidsplikt kan bare pålegges norske statsborgere og andre som har tilknytning til Norge. Personer som er eller har vært statsborgere av et land Norge er i krig med, kan ikke pålegges arbeidsplikt.

Forskriften skal inneholde nødvendige fritak fra og begrensninger i arbeidsplikten, herunder for gravide, personer med særlige omsorgsoppgaver og personer med nedsatt arbeidsevne som følge av egen helsesituasjon. Det samme gjelder nødvendige fritak og begrensninger som følge av annen lovpålagt tjenesteplikt. Forskriften kan inneholde bestemmelser om arbeidspliktens nærmere innhold og virkninger, blant annet om forholdet til ordinær arbeidsgiver og stilling. Forskriften kan fravike bestemmelser i annen lovgivning og privat regulering.

Personer som pålegges arbeidsplikt, skal så langt som mulig ha minst like gode vilkår som personer i ordinære arbeidsforhold i sammenlignbar stilling. Arbeidsplikten kan ikke omfatte oppgaver som etter folkeretten anses som direkte deltakelse i fiendtligheter.

Kongen i statsråd kan bestemme at arbeidsplikt etter denne paragrafen går foran annen lovpålagt tjenesteplikt, med unntak av tjenesteplikt etter forsvarsloven.

§ 28 f Saksbehandlingsregler og unntak fra forvaltningsloven og personopplysningsloven

Kongen kan gi forskrift om saksbehandlingsregler for vedtak som treffes med hjemmel i dette kapittelet, og om at forvaltningsloven og personopplysningsloven helt eller delvis ikke skal gjelde.

§ 28 g Forhåndsutpeking, øvelser og registrering

For å forberede pålegg om arbeidsplikt etter § 28 e kan Kongen gi forskrift om at personer på forhånd kan pekes ut til arbeidsplikt i stillinger som vil inngå i det sivile kriseledelsesapparatet, eller i andre stillinger som vil være av betydning for ivaretagelse av formålene nevnt i § 28 a.

Forhåndsutpekte personer kan pålegges å delta på kortvarige kurs og øvelser. Forhåndsutpekte personer som vil inngå i det sivile kriseledelsesapparatet, kan pålegges å delta på kurs og øvelser av lengre varighet.

For å gjennomføre forhåndsutpekingen, tilrettelegge for arbeidsplikt eller gjennomføre øvelser kan personer pålegges å melde seg til registrering ved personlig fremmøte, og ved behov å gjennomføre nødvendige prøver og undersøkelser, herunder helseundersøkelser.

Kongen kan gi forskrift om gjennomføringen av forberedelser etter denne paragrafen, blant annet om hvem som kan forhåndsutpeke, om saksbehandlingen, om føring av oversikter over tilgjengelig arbeidskraft og forhåndsutpekt personell og om gjennomføring av øvelser og godtgjøring. I forskriften kan forhåndsutpekte personer pålegges begrensede plikter for å ivareta rollen som forhåndsutpekt, blant annet å møte opp på et bestemt sted ved krigsutbrudd.

§ 28 h Opplysningsplikt

Enkeltpersoner, virksomheter og offentlige organer plikter uten hinder av taushetsplikt å gi opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av vedtak etter dette kapittelet. Dette gjelder også opplysninger som nevnt i straffeprosessloven § 119 første ledd og tvisteloven § 22-5 første ledd.

§ 28 i Behandling av personopplysninger

For å utføre oppgaver fastsatt i eller i medhold av dette kapittelet kan offentlige organer og private behandle personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10.

Kongen kan gi forskrift om behandlingen, blant annet om formålet med behandlingen, behandlingsansvar, hvilke typer personopplysninger som kan behandles, hvem det kan behandles personopplysninger om, automatiserte avgjørelser, adgangen til viderebehandling og utlevering, registerføring og tilgang til registre.

§ 28 j Erstatning og kompensasjon

Enhver som lider vesentlig tap eller ulempe som følge av vedtak gitt i medhold av dette kapittelet, har så langt som mulig krav på rimelig erstatning og kompensasjon.

Kongen kan gi forskrift om erstatning og kompensasjon etter første ledd, herunder at privat arbeidsgiver skal yte erstatning og kompensasjon.

Den som på grunn av vedtak gitt i medhold av §§ 28 c til 28 e blir ute av stand til å oppfylle andre offentlige eller private forpliktelser, fritas for betalingsplikt som manglende oppfyllelse ellers ville ha medført. Kongen kan gi forskrift om slikt fritak.

I § 37 skal nytt syvende ledd lyde:

Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser som er gitt i eller i medhold av §§ 28 e, 28 g og 28 h. Overtredelser av bestemmelser gitt i medhold av §§ 28 c og 28 d kan straffes med foretaksstraff, jf. straffeloven § 27. Det kan i forskrift fastsettes lavere strafferammer eller at overtredelse bare er straffbar på nærmere vilkår.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 79 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.53.52)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 78 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.54.13)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 17, debattert 8. april 2025

Innstilling frå kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Per-Willy Amundsen, Sylvi Listhaug, Dagfinn Henrik Olsen, Tor André Johnsen og Himanshu Gulati om at Norge skal vurdere å tre inn i Storbritannias migrasjonsavtale med Rwanda (Innst. 209 S (2024–2025), jf. Dokument 8:41 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Mudassar Kapur på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 3, fra Erlend Wiborg på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med Rwanda for å se på muligheten for å tre inn i migrasjonsavtalen deres med Storbritannia, også eventuelt i samarbeid med andre europeiske land, med nødvendige justeringer tilpasset den skisserte modellen for Norge.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 89 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.54.58)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til, og tilrettelegge for, retursentre i samarbeid med tredjeland innenfor rammen av et nordisk eller europeisk samarbeid.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 82 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.55.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå i forhandlinger med sikte på å inngå avtaler med tredjeland som sikrer beskyttelse til mennesker med et reelt beskyttelsesbehov.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 68 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.55.30)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:41 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Per-Willy Amundsen, Sylvi Listhaug, Dagfinn Henrik Olsen, Tor André Johnsen og Himanshu Gulati om at Norge skal vurdere å tre inn i Storbritannias migrasjonsavtale med Rwanda – vert ikke vedteke.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.56.05)

Votering i sak nr. 18, debattert 8. april 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Bengt Rune Strifeldt, Silje Hjemdal, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve og Marius Arion Nilsen om tilpasninger i eller stans av innføring av EUs avløpsdirektiv (Innst. 210 S (2024–2025), jf. Dokument 8:65 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Kathrine Kleveland på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 4, fra Kathrine Kleveland på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt
- forslag nr. 5, fra Kathrine Kleveland på vegne av Senterpartiet og Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 5, fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen pause alt arbeid med implementering av EUs avløpsdirektiv frem til fullgodt faktagrunnlag er utarbeidet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble med 72 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.56.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre overfor EU at Norge har til hensikt å benytte reservasjonsretten i artikkel 102 i EØS-avtalen hvis ikke Norge innrømmes tilpasninger i, eller unntak fra, EUs avløpsdirektiv som minst inkluderer at Norge unntas ny artikkel 6 (reduksjonen fra 2 000 og 10 000 til 1 000 pe) og fjerning av unntaket for mindre følsomme områder, slik at Norges interesser ivaretas.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt ble med 67 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.57.06)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:65 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Bengt Rune Strifeldt, Silje Hjemdal, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve og Marius Arion Nilsen om tilpasninger i eller stans av innføring av EUs avløpsdirektiv – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–3, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hva innføringen av EUs avløpsdirektiv vil koste og utarbeide en oversikt over CO₂-utslipp som vil komme på grunn av byggingen av nye anlegg m.m., energibruk ved en innføring og hvilke distriktskonsekvenser direktivet vil føre til.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen aktivt søke tilpasninger og/eller unntak fra EUs avløpsdirektiv slik at det tilpasses norske forhold.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere i ytterste konsekvens å benytte reservasjonsretten i artikkel 102 i EØS-avtalen hvis ikke Norge innrømmes tilstrekkelige tilpasninger i eller unntak fra EUs avløpsdirektiv, slik at Norges interesser ivaretas.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 60 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.57.58)

Votering i sak nr. 19, debattert 8. april 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Kari Elisabeth Kaski og Birgit Oline Kjerstad om å ta alle boliger i bruk (Innst. 164 S (2024–2025), jf. Dokument 8:30 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Birgit Oline Kjerstad satt fram ti forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et eget utleie-register for utleieboliger, hvor det oppgis leieforhold som kontraktlengde og leiepris.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som etablerer en juridisk definisjon av begrepet «ubebodde boliger».»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede omfanget av ubebodde boliger og boliger som står tomme mer enn ni måneder i året i Oslo, Tromsø, Bergen, Trondheim, Stavanger og Kristiansand, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte innen utgangen av vårsesjonen 2025.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme med forslag til hvordan Airbnb og andre plattform-

selskap skal sørge for innberetning til staten av inntekter fra korttidsutleie.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede fordeler og ulemper ved å innføre nasjonal lovgivning rundt boplikt, tilsvarende det danske regelverket om bopælsplikt, hvor det stilles krav om at boligen er bebodd minst 180 dager i året.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå lovendringer for å utvide tidsbestemmelsene på korttidsutleie til å gjelde selveide boliger som ikke er del av et sameie.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå lovendringer som åpner for at kommuner kan forby dags- og korttidsutleie av boliger ut over 60 dager i løpet av et år i områder med press på langtidsleiemarkedet.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og fremme nødvendige lovforslag som sikrer at boligeiere ikke kan omgå begrensninger i regelverket for korttidsutleie.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide kommunenes adgang til å ekspropriere bygninger som står tomme og forfaller.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og vurdere endringer i Husbankens tilskuddsordninger og lånerammer til oppgradering av kommunale boliger, med mål om å få ned andelen tomme kommunale boliger. Forslag om innretningen av nye ordninger skal fremmes i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.»

Det votes alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:30 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Kari Elisabeth Kaski og Birgit Oline Kjerstad om å ta alle boliger i bruk – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 86 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.58.48)

Votering i sak nr. 20, debattert 8. april 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes, Ingrid Fiskaa, Grete Wold og Birgit Oline Kjerstad om å bygge for å bo (Innst. 211 S (2024–2025), jf. Dokument 8:85 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram ni forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kathrine Kleveland på vegne av Senterpartiet og Rødt
- forslagene nr. 2–9, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

Det votes over forslagene nr. 3 og 8, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å gjeninnføre Husbankens tilskuddsordning for kommunale utleieboliger og tilhørende virkemidler minst på nivå med 2022 i forslaget til statsbudsjett for 2026.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en lovbestemt minstestørrelse på boliger for å forhindre storstilt utbygging av boliger med dårlig bokvalitet og for å unngå trangboddhet.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 81 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.59.27)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2, 4–7 og 9, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forhindre boligkrise og sikre bygging av 10 000 nye boliger gjennom å komme tilbake med forslag om å øke utlånsramma i Husbanken med 19 mrd. kroner til lån for boligkvalitet i forslaget til statsbudsjett for 2026.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg for å lage en forpliktende nasjonal boligplan som

sikrer at det i de nærmeste årene bygges nok boliger til å svare opp boligbehovet i hele landet, og som tydelig definerer statens og Husbankens rolle i å sikre nok boliger for folk.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å gi kommunene en lovhjemmel til å kunne fastsette et krav om at opptil 35 pst. av boligmassen i utbyggingsprosjekter skal eies eller disponeres av ideelle aktører, boligstiftelser, leieboersamvirker eller det offentlige, etter modell fra Danmark og Finland, og komme tilbake til Stortinget innen utgangen av sesjonen 2025–2026.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å gi kommunene mulighet til å innføre kortere tidsbegrensning av byggetillatelse, fra tre til to år, for å forhindre at tilgjengelig boligmasse og tomteareal blir stående urørt som en konsekvens av spekulasjon.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å gi kommunene utvidet rett til ekspropriasjon eller mulighet til å stille krav om auksjonering av tomteareal ved ikke-realiserte byggetillatelser.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en helhetlig revisjon av planverket, med tilhørende tekniske forskrifter, med hensikt å foreslå endringer av regelverket for å fjerne krav som forhindrer boligbygging, og foreslå nye krav for å sikre både bedre bokvalitet og bevaring av natur.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 86 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.59.45)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en tilskuddsordning for kommunale utleieboliger tilsvarende den tidligere ordningen i Husbanken, men med en mer fleksibel innretning hvor kommunene kan tildele boliger fleksibelt innenfor de ulike brukergruppene.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet og Rødt ble med 69 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.00.14)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:85 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes, Ingrid Fiskaa, Grete Wold og Birgit Oline Kjerstad om å bygge for å bo – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.00.47)

Presidenten: Sak nr. 21 var interpellasjon.

Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart.

Sak nr. 1 var debatt om redegjørelse.

Votering i sak nr. 2, debattert 10. april 2025

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Rapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd 2024 (Innst. 203 S (2024–2025), jf. Dokument 17 (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 17 (2024–2025) – Rapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd 2024 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 3, debattert 10. april 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Morten Wold og Dagfinn Henrik Olsen om en utrednings- og be-

handlingsgaranti etter modell fra Danmark (Innst. 206 S (2024–2025), jf. Dokument 8:45 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tone Wilhelmsen Trøen på vegne av Høyre
- forslag nr. 2, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om innføring av en utrednings- og behandlingsgaranti for somatisk behandling, etter modell av tilsvarende ordning i Danmark.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 89 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.01.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en helhetlig revisjon av pasient- og brukerrettighetsloven for å sikre et klarere og mer brukervennlig lovverk for å styrke pasientenes posisjon, samt vurdere innføring av en utrednings- og behandlingsgaranti etter modell av tilsvarende ordning i Danmark.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre ble med 72 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.02.06)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen snarest gjennomføre en fullstendig revisjon av pasient- og brukerrettighetsloven for å sikre et klarere og mer brukervennlig lovverk for å styrke pasientenes posisjon.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 4, debattert 10. april 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Hege Bae Nyholt om gratis helsehjelp for barn (Innst. 205 S (2024–2025), jf. Dokument 8:46 S (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen straks gi styringssignal til de regionale helseforetakene om å sikre barns tilgang til helsetjenester og sørge for at barn under 16 år ikke blir nødt til å betale for bedøvelse i forbindelse med behandling på sykehus.

Presidenten: Samtlige partier har varslet støtte til tilrådingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 5, debattert 10. april 2025

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Helseplattformen i Midt-Norge (Innst. 153 S (2024–2025), jf. Dokument 3:3 (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:3 (2024–2025) – Riksrevisjonens undersøkelse av Helseplattformen i Midt-Norge – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 6, debattert 10. april 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Bengt Rune Strifeldt, Silje Hjemdal, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen og Marius Arion Nilsen om tilpasninger i eller stans av innføring av EUs reviderte bygningsenergidirektiv (Innst. 208 S (2024–2025), jf. Dokument 8:66 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kathrine Kleveland på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 2 og 3, fra Kathrine Kleveland på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt
- forslag nr. 4, fra Kathrine Kleveland på vegne av Senterpartiet og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 5, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 6 og 7, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 7, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa kome med framlegg om innføring av dei einskildtiltaka i bygningsenergidirektivet av 2018 og 2024, tilpassa norske forhold, som fremjar klima og miljø. Desse tiltaka skal vedtakast på ein måte som sikrar at Noreg ikkje gir ifrå seg nasjonal suverenitet til EU.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.04.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa i samband med utgreiing av eventuell implementering av bygningsenergidirektivet i Noreg gjere greie for moglege ekternalitetar, kostnader og innsparingar for samfunnet, inkludert kostnader for kommunar, fylke og hushaldningane, ved ei gjennomføring av direktivet i Noreg.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.04.25)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa auke støtta til enøktiltak i bygningar ved kvart budsjettframlegg, slik at rekninga for nødvendige oppgraderingar ikkje må takast av huseigarane åleine.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 78 mot 22 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 19.04.43)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen pause alt arbeid med implementering av EUs bygningsenergidirektiver frem til fullgodt faktagrunnlag og konsekvensanalyse er utarbeidet.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble med 70 mot 29 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 19.05.02)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en uavhengig rapport om bygningsenergidirektivet som skal utrede kostnadene med å innføre direktivet, hva folkerettslig Norge forplikter seg til, hvor mye det vil koste per terrawatt-time spart, hvilke distriktskonsekvenser direktivet vil ha, og hvor mye man må gi ekstra til Enova og Husbanken for å kunne oppfylle direktivet.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt ble med 59 mot 41 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 19.05.22)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å i ytterste konsekvens benytte reservasjonsretten i § 102 i EØS-avtalen hvis ikke Norge innrømmes tilstrekkelige tilpasninger i eller unntak fra EUs bygningsenergidirektiver, slik at Norges interesser ivaretas.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt ble med 65 mot 34 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 19.05.39)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen aktivt søke tilpasninger i og unntak fra EUs bygningsenergidirektiver.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 58 mot 42 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.05.57)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:66 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Bengt Rune Strifeldt, Silje Hjemdal, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen og Marius Arion Nilsen om tilpasninger eller stans i innføring av EUs reviderte bygningsenergidirektiv – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 59 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.06.38)

V o t e r i n g i s a k n r. 7, d e b a t t e r t 10. a p r i l 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Mímir Kristjánsson og Sofie Marhaug om å få fart på energieffektiviseringen (Innst. 160 S (2024–2025), jf. Dokument 8:39 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1–6, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 7 og 8, fra Sofie Marhaug på vegne av Rødt og Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslagene nr. 7 og 8, fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen juni 2025 fremme forslag om en økonomisk krisepakke for byggenæringen som er spesifikt rettet mot energieffektiviseringstiltak.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke Enovas tilsagnsfullmakt fra 400 mill. kroner til 10 mrd. kroner for å kunne øke støtten til energitiltak tilsvarende, øremerket målet om 10 TWh redusert strømforbruk i den totale bygningsmassen innen 2030 sammenlignet med 2015.»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.07.15)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:39 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Mimir Kristjánsson og Sofie Marhaug om å få fart på energieffektivisering – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes over alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–6, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart forlenge permitteringsperioden til 52 uker for å bevare kompetanse i byggenæringen og andre konjunktursatte bransjer.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen juni 2025 oppdatere Handlingsplan for energieffektivisering i alle deler av norsk økonomi med eksisterende og nye virkemidler.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om at strømforbruket i bygg innen 2035 ikke skal overstige 50 TWh.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalingen fra utvalgsflertallet i NOU 2024:19 om lovfesting av leietakers rettigheter til å utrette mindre ENØK-tiltak.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for å nedbetale enkelte energisparetiltak over nettleien, slik at investeringen følger boligen og ikke beboeren, for å styrke leietakers sparemuligheter.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide ordninger med gratis energirådgivning, som allerede finnes i kommuner som Asker og Lillestrøm.»

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom innstillingen og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen vedtatt med 84 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.07.53)

Votering i sak nr. 8, debattert 10. april 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Gro-Anita Mykjåland og Aleksander Øren Heen om nei til EUs fjerde energimarkedspakke, og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Bjørnar Moxnes og Marie Sneve Martinussen om å legge ned veto mot EUs fjerde energimarkedspakke (Innst. 196 S (2024–2025), jf. Dokument 8:58 S (2024–2025) og Dokument 8:75 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 6, fra Marius Arion Nilsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslagene nr. 2, 3 og 5, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang arbeidet med å reversere endringene i intern lovgivning som følge av vedtaket om å innlemme rettsaktene i EUs tredje energimarkedspakke samt medfølgende kommisjonsforordninger i EØS-avtalen og å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER).»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 69 mot 31 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 19.08.32)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 4, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at rettsaktene i EUs fjerde energimarkedspakke ikke skal innlemmes i norsk rett.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere direktivene og forordningene i EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) samlet og vurdere suverenitetsavståelsen i lys av den samlede integreringen i EUs energipolitikk.»

Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 59 mot 41 stemmer ikke vedtatt. (Voteringsutskrift kl. 19.08.52)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder: «Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene av å melde seg ut av 3. energimarkedspakke.»

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 60 mot 40 stemmer ikke vedtatt. (Voteringsutskrift kl. 19.09.14)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Dokument 8:58 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Gro-Anita Mykjåland og Aleksander Øren Heen om nei til EUs fjerde energimarkedspakke – vedtas ikke.

II

Dokument 8:75 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Bjørnar Moxnes og Marie Sneve Martinussen om å legge ned veto mot EUs fjerde energimarkedspakke – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 57 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.09.36)

Votering i sak nr. 9, debattert 10. april 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Gro-Anita Mykjåland og Aleksander Øren Heen om sterkere kontroll over strømekSPORTen og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Frank Edvard Sve, Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Bengt Rune Strifeldt, Silje Hjemdal og Marius Arion Nilsen om å ta tilbake kontrollen i kraftpolitikken, og ivareta forsyningssikkerheten og sikre lave og stabile priser (Innst. 198 S (2024–2025), jf. Dokument 8:59 S (2024–2025) og Dokument 8:63 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram 26 forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Sofie Marhaug på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 3 og 4, fra Sofie Marhaug på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 5, fra Sofie Marhaug på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 6 og 7, fra Sofie Marhaug på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt
- forslagene nr. 8–12, fra Sofie Marhaug på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 13, fra Sofie Marhaug på vegne av Senterpartiet og Rødt
- forslagene nr. 14–16, fra Sofie Marhaug på vegne av Fremskrittspartiet og Rødt
- forslag nr. 17, fra Marius Arion Nilsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 18–25, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 26, fra Une Bastholm på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslag nr. 26, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2025, legge fram en sak for Stortinget om hvordan den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen påvirker norsk energiforsyningssikkerhet. Saken bør inneholde en

vurdering av om flere mellomlandsforbindelser kan bidra til å øke forsyningssikkerheten.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 98 mot 2 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.11.02)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 18–25, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram styringsforordningen (2018/1999) for behandling i Stortinget.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram revidert fornybardirektiv (2023/2413) for behandling i Stortinget.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram energiefektiviseringsdirektivet (2023/1791) for behandling i Stortinget.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram revidert bygningsenergidirektiv (2024/1275) for behandling i Stortinget.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram ACER-forordningen (2019/942) for behandling i Stortinget.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram revidert elmarkedsdirektiv (2024/1711) for behandling i Stortinget.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram elmarkedsforordningen (2019/943) for behandling i Stortinget.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forordning om beredskap i elektrisitetssektoren (2019/941) for behandling i Stortinget.»

Høyre har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 72 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.11.22)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 17, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en videreføring av dagens strømstøtteordning, men

der denne forbedres slik at ingen husholdninger skal betale mer enn 50 øre/kWt, og den inkluderer fritidseiendom med et forbruk opptil 1000 kWt per måned.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 89 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.11.39)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 14–16, fra Fremskrittspartiet og Rødt.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en kartlegging og analyse av landets store regulerbare vannmagasiner, hvor minimum fyllingsgrad i henhold til gitte datoer fastsettes – et såkalt eksportminimum.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en styringsmekanisme hvor netto krafteksport over en gitt tidsperiode, eksempelvis 7–14 dager, stanses når magasinfylingsgraden er lavere enn eksportminimum. Balansert kraftutveksling eller import av kraft opererer som normalt over den gitte tidsperioden, mens netto krafteksport over den gitte tidsperioden, eksempelvis 7–14 dager, ikke muliggjøres når magasinfylingsgraden i tilknyttede vannmagasiner er lavere enn definert eksportminimum.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kreve at vannkraftprodusenter med regulerbare vassdrag utarbeider en strategi for hvordan selskapet skal bidra til forsyningssikkerheten, med oppdatering hvert annet år, eller oppdatering hvis vesentlige endringer i kraftsystemet forekommer.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 83 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.11.56)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 13, fra Senterpartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at overføringskablene til Danmark (Skagerrak 1 og 2) ikke gis ny konsesjon.»

Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Rødt ble med 66 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.12.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedfelle et prinsippvedtak om at det ikke åpnes for bygging av nye utenlandskabler hverken i offentlig eller privat regi.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 69 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.12.32)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9–12, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at hybridkabler ikke tillates ved utbygging av havvind.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte forhandlinger om sterkere kontroll over eksporten via kraftkabelen til Tyskland (NordLink).»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redusere utvekslingskapasiteten gjennom likestrømskablene ved høye strømpriser.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte forhandlinger om sterkere kontroll over eksporten via kraftkabelen til Storbritannia (North Sea Link).»

Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 59 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.12.54)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6 og 7, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse fornyelse eller utvidelse av mellomlandsforbindelsene Skagerrak 1 og 2.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen instruere Statnett om å omdisponere ressursene som arbeider med potensielle nye mellomlandsforbindelser til Danmark, til prosjekter for innenlandske nettutbygginger.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt ble med 66 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.13.12)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen reforhandle kraftavtalene med Storbritannia og Tyskland vedrørende North Sea Link og NordLink for å oppnå redusert prissmitte til Norge. Regjeringen gis mandat til å si opp avtalene dersom man ikke oppnår dette.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti ble med 63 mot 37 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.13.30)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi Statnett mandat og ressurser til å operere mellomlandsforbindelser via nye prispunkter, der formålene er å oppnå normale strømpriser i Norge (sett i historisk kontekst), ivareta høy forsyningssikkerhet i Norge og håndtere import og eksport av kraft.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse implementeringen av EUs fjerde energimarkedspakke.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 59 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.13.50)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest iverksette grep med formål om å sikre norsk nasjonal energiforsyningssikkerhet og redusere prissmitte fra europeiske mellomlandsforbindelser.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre modeller der det opprettes egne prispunkter på egnede mellomlandsforbindelser for å separere og avlaste det sørnorske kraftmarkedet for prissmitte fra det europeiske kraftmarkedet.»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti ble med 57 mot 43 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.14.08)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:**I**

Dokument 8:59 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Gro Anita Mykjåland og Aleksander Øren Heen om sterkere kontroll over strømekraften – vedtas ikke.

II

Dokument 8:63 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Frank Edvard Sve, Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Bengt Rune Strifeldt, Silje Hjemdal og Marius Arion Nilsen om å ta tilbake kontrollen i kraftpolitikken, og ivareta forsyningssikkerheten og sikre lave og stabile priser – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes over II.

Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 57 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.14.30)

Presidenten: Det votes over I.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 70 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.14.50)

Votering i sak nr. 10, debattert 10. april 2025

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen, Alf Erik Bergstøl Andersen, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt om tilpasninger i arbeidstidsbestemmelser for fiskeri- og sjømatnæringen (Innst. 194 S (2024–2025), jf. Dokument 8:90 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Aleksander Stokkebo på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Aleksander Stokkebo på vegne av Høyre
- forslag nr. 3, fra Dagfinn Henrik Olsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om nødvendige endringer i arbeidsmiljøloven slik at sjømatindustrien gis unntak fra arbeidstidsordningene i høysesong eller gis arbeidstidsordninger tilsvarende de som gjelder for fiskefartøy.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 89 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.15.30)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan en kan styrke tilgangen på arbeidskraft og bedre kapasiteten i sjømatnæringen, herunder om det er behov for justering av arbeidstidsbestemmelsene, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2026.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre ble med 70 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.15.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at næringslivet kan leie inn arbeidskraft ved behov, i tråd med reglene som gjaldt fra 2019.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 61 mot 39 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.16.07)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:90 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen, Alf Erik Bergstøl Andersen, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt om tilpasninger i arbeidstidsbestemmelser for fiskeri- og sjømatnæringen – vedtas ikke.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 60 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.16.45)

Sak nr. 11 [19:16:53]

Referat

1. (348) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om den europeiske arbeidsmarknadsstyresmakta (ELA-lova) (Lovvedtak 42 (2024–2025))
 2. lov om statsforetak (statsforetakslova) (Lovvedtak 40 (2024–2025))
 3. lov om endringer i eiendomsmeglingsloven (budgivning, egnethetskrav og sanksjoner mv.) (Lovvedtak 44 (2024–2025))
 4. lov om endringer i finansforetaksloven mv. (syntetisk STS-verdipapirisering mv.) (Lovvedtak 45 (2024–2025))– er sanksjonert under 10. april 2025
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (349) Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (nye pensjonsregler for personer med særaldersgrense) (Prop. 108 L (2024–2025))
3. (350) Endringer i lov om pensjonstrygd for fiskere (lukking av pensjonstrygden) (Prop. 133 L (2024–2025))
4. (351) Endringer i folketrygdloven (yrkessykdommer og elektronisk melding av yrkesskade) (Prop. 134 L (2024–2025))
5. (352) Endringer i trygderettsloven mv. (ankeerklæring til Trygderetten, avgjørelse innen seks måneder mv.) (Prop. 135 L (2024–2025))
6. (353) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Seher Aydar, Geir Jørgensen og Tobias Drevland Lund om arbeidsavklaringspenger det går an å leve av (Dokument 8:167 S (2024–2025))

7. (354) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen, Alf Erik Bergstøl Andersen og Bård Hoksrud om å legge bedre til rette for seniorer i samfunnet (Dokument 8:168 S (2024–2025))
8. (355) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Marie Sneve Martinussen, Sofie Marhaug og Hege Bae Nyholt om å forby innleie (Dokument 8:174 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 2–8 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
9. (356) Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslipps-samfunnet (Meld. St. 25 (2024–2025))
10. (357) Endringer i klimaloven (klimamål for 2035) (Prop. 129 L (2024–2025))
11. (358) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Tobias Drevland Lund om makspris på strøm, avgiftskutt og mer rettferdig nettleie (Dokument 8:166 S (2024–2025))
12. (359) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Ola Elvestuen, Alfred Jens Bjørlo, Ingvild Wettrhus Thorsvik og André N. Skjelstad om en klimaplan som virker, kutter utslipp og gjør det mulig å omstille Norge (Dokument 8:177 S (2024–2025))
13. (360) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om tilgang på etanolfri bensin (Dokument 8:188 S (2024–2025))
14. (361) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Gro-Anita Mykjåland, Heidi Greni og Sigbjørn Gjelsvik om å oppheve forskrift om å begrense utslipp fra bygge- og anleggsplasser (Dokument 8:195 S (2024–2025))
15. (362) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Hans Andreas Limi, Helge André Njåstad, Himanshu Gulati og Marius Arion Nilsen om satsing på havbunnsmineraler for å sikre forsyningskjeder og moderne samfunnsutvikling (Dokument 8:206 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 9–15 sendes energi- og miljøkomiteen.
16. (363) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2018/844 om endring av direktiv 2010/31/EU om bygningers energiytelse og direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet (Prop. 126 S (2024–2025))
17. (364) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2012/27/EU og direktiv (EU) 2018/2002 om energieffektivitet (Prop. 136 S (2024–2025))
18. (365) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2018/2001 om å fremme bruk av energi fra

- fornybare energikilder (fornybardirektivet (2018)), som rettet i 2020 og 2022, og med endringer gjennom delegert kommisjonsforordning (EU) 2022/759 (Prop. 137 S (2024–2025))
- Enst.: Nr. 16–18 sendes energi- og miljøkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
19. (366) Lov om barn og foreldre (barnelova) (Prop. 117 L (2024–2025))
 20. (367) Endringer i markedsføringsloven mv. (overtredelsesgebyr for brudd på og markedsføringsskikk overfor barn) (Prop. 119 L (2024–2025))
 21. (368) Endringer i krisesenterlova (tydeleggjering av det kommunale ansvaret og grunnlag for behandling av personopplysninger m.m.) (Prop. 122 L (2024–2025))
Enst.: Nr. 19–21 sendes familie- og kulturkomiteen.
 22. (369) Rapport til Stortinget fra Norges Banks representantskap for 2024 (Dokument 9 (2024–2025))
 23. (370) Statens pensjonsfond 2025 (Meld. St. 22 (2024–2025))
 24. (371) Lov om endringer i regnskapsførerloven, hvitvaskingsloven og regnskapsloven (diverse endringer) (Prop. 120 L (2024–2025))
 25. (372) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Carl I. Hagen, Per-Willy Amundsen, Dagfinn Henrik Olsen, Morten Stordalen og Bengt Rune Strifeldt om en tiltakspakke for å styrke næringsliv og befolkningsutvikling i Finnmark (Dokument 8:175 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 22–25 sendes finanskomiteen.
 26. (373) Helse for alle. Rettferdig prioritering i vår felles helsetjeneste (Meld. St. 21 (2024–2025))
 27. (374) Fornye, forsterke, forbedre. Framtidens allmennlegetjenester og akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus (Meld. St. 23 (2024–2025))
 28. (375) Endringer i helseforskningsloven mv. (vilkår for medisinsk og helsefaglig forskning og for bruk av helseopplysninger i forskning) (Prop. 109 L (2024–2025))
 29. (376) Endringer i spesialisthelsetjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven (godkjenning av virksomheter og bruk av betegnelser) (Prop. 114 L (2024–2025))
 30. (377) Endringer i tobakksskadeloven, strålevernloven og atomenergiloven (utvidelse av røykeforbudene og forbud mot grensekryssende fjernsalg) (Prop. 116 L (2024–2025))
 31. (378) Endringer i helsetilsynsloven mv. (ny meldeordning for alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenesten) (Prop. 121 L (2024–2025))
 32. (379) Endringer i tannhelsetjenesteloven mv. (rett til nødvendig tannhelsehjelp for personer fra 25 til og med 28 år) (Prop. 124 L (2024–2025))
 33. (380) Endringer i matloven (hjemmel for overtredelsesgebyr ved brudd på forskrift) (Prop. 125 L (2024–2025))
 34. (381) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å styrke det offentlige helsevesenet for å få ned helsekøene og sikre god behandling (Dokument 8:169 S (2024–2025))
 35. (382) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Marie Sneve Martinussen og Mímir Kristjánsson om bedre arbeidsvilkår på sykehusene (Dokument 8:170 S (2024–2025))
 36. (383) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Grete Wold, Kathy Lie, Ingrid Fiskaa og Kirsti Bergstø om å rekruttere og beholde flere ansatte i helse- og omsorgstjenestene (Dokument 8:179 S (2024–2025))
 37. (384) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Bård Hoksrud om en bærekraftig og mer effektiv helsetjeneste (Dokument 8:200 S (2024–2025))
 38. (385) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Bård Hoksrud om fritt brukervalg (Dokument 8:201 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 26–38 sendes helse- og omsorgskomiteen.
 39. (386) Endringer i straffeloven og legemiddeloven mv. (befatning med mindre mengder narkotika til egen bruk) (Prop. 112 L (2024–2025))
 40. (387) Endringer i straffeloven (samtykke til seksuell omgang m.m.) (Prop. 132 L (2024–2025))
 41. (388) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Per-Willy Amundsen og Johan Aas om behovet for en mer åpen publisering av kriminalstatistikk i Norge etter mønster fra Danmark (Dokument 8:192 S (2024–2025))
 42. (389) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Erlend Wiborg og Johan Aas om styrking av vekteres strafferettslige vern (Dokument 8:203 S (2024–2025))
 43. (390) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Helge André Njåstad, Erlend Wiborg, Himanshu Gulati og Johan Aas om narkotikabekjempelse ved norske skoler (Dokument 8:205 S (2024–2025))
 44. (391) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad og Johan Aas om offentlig tilgjengelig register over visse seksualforbrytere

- som er domfelt for overgrep mot barn (Dokument 8:204 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 39–44 sendes justiskomiteen.
45. (392) Endringer i grenseloven og utlendingsloven mv. (gjennomføring av revidert grenseforordning) og samtykke til godtakelse av forordning (EU) 2024/1717 om endringer i grenseforordningen (videreutvikling av Schengen-regelverket) (Prop. 123 LS (2024–2025))
Enst.: Sendes justiskomiteen, unntatt B, som sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
46. (393) Endringer i utlendingsloven mv. (familieinnvandring m.m.) (Prop. 113 L (2024–2025))
47. (394) Endringer i plan- og bygningsloven og matrikellova (nye virkemidler ved foretting og transformasjon, grunneierfinansiering av infrastruktur mv.) (Prop. 115 L (2024–2025))
48. (395) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar, Geir Jørgensen om å gjenreise en sosial boligpolitikk til beste for folk (Dokument 8:172 S (2024–2025))
49. (396) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes, Andreas Sjalg Unneland, Grete Wold og Birgit Oline Kjerstad om et tryggere leiemarked (Dokument 8:178 S (2024–2025))
50. (397) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Per-Willy Amundsen, Himanshu Gulati og Helge André Njåstad om lov om restriksjoner mot å søke asyl i Norge ved å krysse grensen fra Russland (Dokument 8:180 S (2024–2025))
51. (398) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Himanshu Gulati og Per-Willy Amundsen om en mer restriktiv politikk for sekundærbosetting og bosetting av innvandrere (Dokument 8:181 S (2024–2025))
52. (399) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi og Terje Halleland om en bedre politikk for å eie bolig og få bolig- og byggebransjen i gang (Dokument 8:183 S (2024–2025))
53. (400) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen og Erlend Wiborg om dispensasjoner, innsigelser og forenklinger i plan og bygningsloven for å skape vekst (Dokument 8:185 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 46–53 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
54. (401) Riksrevisjonens undersøkelse av statlige virksomheters leieavtaler for lokaler i markedet (Dokument 3:8 (2024–2025))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
55. (402) Lov om besøksbidrag (Prop. 96 L (2024–2025))
56. (403) Lov om Enhetsregisteret (enhetsregisterloven) og lov om Foretaksregisteret (foretaksregisterloven) (Prop. 110 L (2024–2025))
57. (404) Lov om forebygging og reduksjon av matsvinn (matsvinnloven) (Prop. 130 L (2024–2025))
58. (405) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Une Bastholm og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å redusere negative klima- og miljøeffekter av bunntrål og snurrevad i norske farvann (Dokument 8:171 S (2024–2025))
59. (406) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Marie Sneve Martinussen, Tobias Drevland Lund og Mímir Kristjánsson om å åpne grossistledet og sikre en mer rettferdig dagligvarehandel (Dokument 8:191 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 55–59 sendes næringskomiteen.
60. (407) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om lavere avgifter og enklere regelverk for campingbiler (Dokument 8:187 S (2024–2025))
61. (408) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om kjøretøYTEKniske forenklinger for tungebiler (Dokument 8:190 S (2024–2025))
62. (409) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om revidering av NTP i lys av den geopolitiske situasjonen (Dokument 8:194 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 60–62 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
63. (410) Lov om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven) (Prop. 111 L (2024–2025))
64. (411) Endringer i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og studentsamskipnadsloven (ekstraveriv, innstillingsutvalg mv.) (Prop. 118 L (2024–2025))
65. (412) Endringer i opplæringslova, privatskolelova og barnehageloven (individregistre over barn i barnehager og grunnskoleopplæring, overtredelsesgebyr m.m.) (Prop. 131 L (2024–2025))
66. (413) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Ingrid Fiskaa, Birgit Oline Kjerstad og Kathy Lie om maksimal reisevei til skolen (Dokument 8:173 S (2024–2025))
67. (414) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjerstin Wøyen Funderud, Sigbjørn Gjelsvik, Marit Knutsdatter Strand og Kjersti Toppe om skole-

- start til beste for 5- og 6-åringene (Dokument 8:176 S (2024–2025))
68. (415) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om å knytte studiestøtten til grunnbeløpet i folketrygden (Dokument 8:182 S (2024–2025))
69. (416) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Mímir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Seher Aydar om å reversere seksårsreformen (Dokument 8:184 S (2024–2025))
70. (417) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Bård Hoksrud, Stig Atle Abrahamsen, Dagfinn Henrik Olsen, Hans Andreas Limi og Himanshu Gulati om valgfritt sidemål (Dokument 8:196 S (2024–2025))
71. (418) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Erlend Wiborg og Himanshu Gulati om liberalisering av privatskoleloven (profilskoler og yrkesfagskoler) (Dokument 8:197 S (2024–2025))
72. (419) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen, Stig Atle Abrahamsen og Himanshu Gulati om nivådeling i skolen (Dokument 8:199 S (2024–2025))
- Enst.: Nr. 63–72 sendes utdannings- og forskningskomiteen.
73. (420) Lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven (Prop. 127 L (2024–2025))
74. (421) Endringer i lov om immunitet og privilegier for internasjonale organisasjoner mv. (forskriftshjemmel til gjennomføring av kortvarige FN-arrangementer) (Prop. 128 L (2024–2025))
75. (422) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om et folkepanel for å vurdere EU-medlemskap (Dokument 8:193 S (2024–2025))
- Enst.: Nr. 73–75 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.
- Presidenten [19:18:26]:** Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Da gjenstår det bare for presidenten å ønske alle en riktig god påske, og vel møtt igjen til neste stortingsmøte, som er onsdag 23. april!
- Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 19.19.

